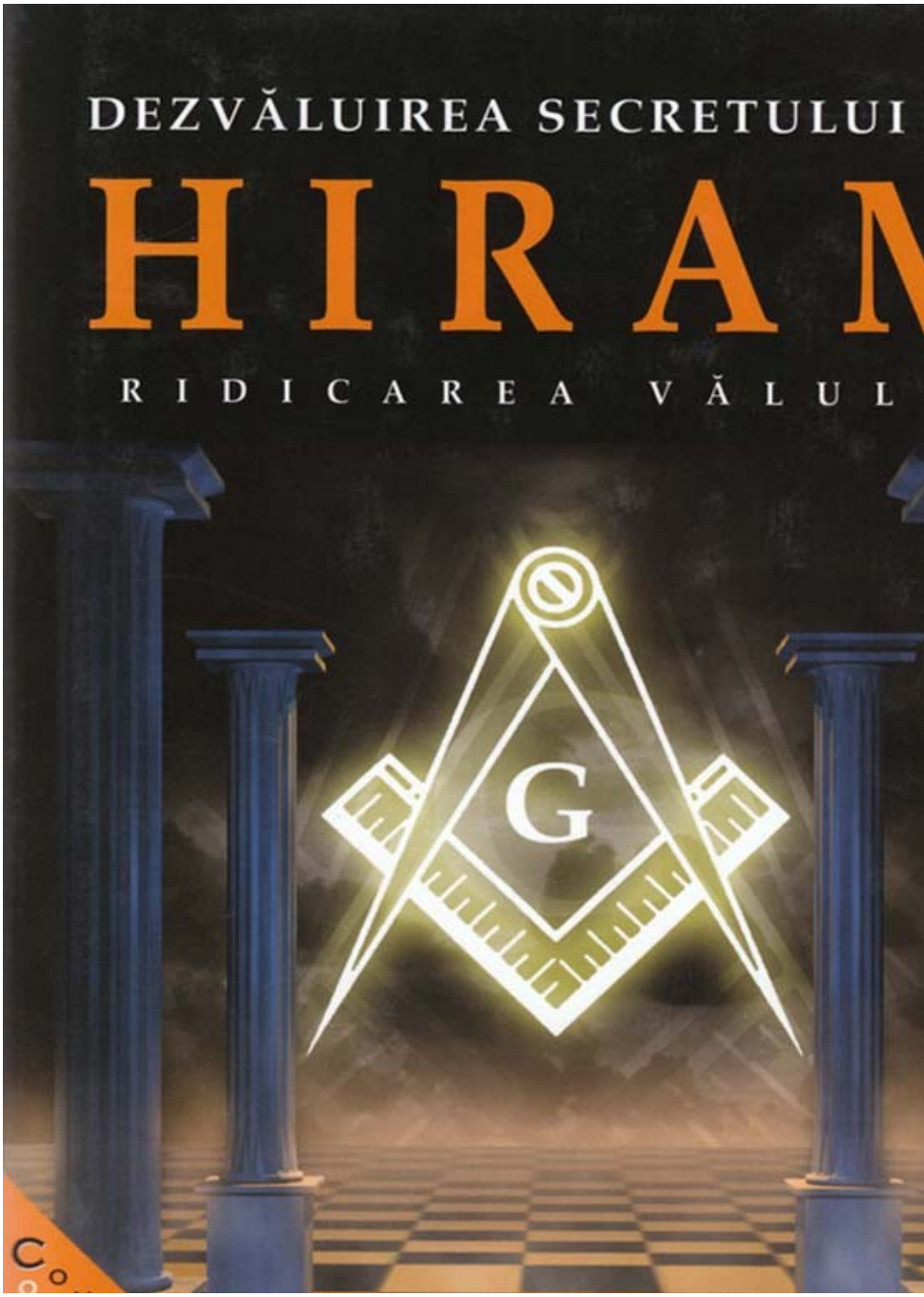

DEZVĂLUIREA SECRETULUI
HIRAM
RIDICAREA VĂLUL
G

ROBERT LOMAS
DEZVĂLUIREA SECRETULUI LUI HIRAM
RIDICAREA VĂLULUI

Repere critice

„Se pare că această mistică nu a renunţat în totalitate la actul sexual; este doar o formă diferită de a obţine orgasmul. Această analiză [a lui Lomas] constituie baza celui de-al cincilea volum din seria *Secretului lui Hiram* care a provocat teorii controversate despre funcţionarea minţii omeneşti, începând cu omul preistoric şi până în zilele noastre. *Dezvăluirea secretului lui Hiram,* păstrând tradiţia, iniţiază discuţii detaliate despre elementele necesare inducerii extazului mental realizat prin ritualul masonic”.

— *The Scotsman*

„Lomas… nu are nicio îndoială în ceea ce priveşte combinarea şi adaptarea ştiinţelor reale şi matematicilor cu vechi sisteme de credinţe, adăugând un strop de folclor şi o tonă de astronomie. El îndrăzneşte chiar să pună, şi să *ne* pună, întrebări pertinente despre ceea ce s-a obţinut”.

— *The Daily Mail*

„Unul dintre scopurile practice ale francmasoneriei este acela de a învăţa oamenii să fie stăpâni pe viaţa lor. *Dezvăluirea secretului lui Hiram* e un admirabil punct de plecare în acest periplu… Lomas dă dovadă de energie – inepuizabilă şi vitalitate intelectuală – un om stăpân pe viaţa lui ce are capacitatea de a-i învăţa şi pe ceilalţi să îl urmeze”.

— Colin Wilson, autorul volumelor *The Outsider* (Intrusul), *Atlantis to the Sphinx* (De la Atlantida la Sfinx) şi *Dreaming to Some Purpose* (Visând cu un scop).

„Nu s-a mai tipărit un studiu atât de serios despre

francmasonerie, ca sistem spiritual filosofic, de la operele lui W.L. Wilmshurst şi lucrările masonice ale anilor ’20 – ’30”. – *W. Bro. Douglas Inglesent. P.P.J.G.W. Custodian of the Wilmshurst Collection/ Fraţii Douglas Inglesent P.P.J.G. W, păstrătorii colecţiei Wilmshurst*

Mulţumiri

Acest volum nu ar fi văzut lumina tiparului dacă Editura Lewis Masonic nu ar fi recrutat un tânăr mason dornic de a duce mai departe seria tradiţională a cărţilor masonice. Martin Faulks, care a fost fermecat de francmasonerie după lectura volumului *Secretul lui Hiram,* a crezut de cuviinţă că Breasla Masonică are nevoie serioasă de o lucrare care să descrie aspectele ei spirituale. Fără prea multă vorbă, a început să-mi scrie, aflând din corespondenţa noastră părerile mele despre latura spirituală a acesteia. Înainte de a-mi da bine seama, am căzut de acord să alcătuiesc un plan pentru o carte ce explora trăirile adânci provocate de francmasonerie. În curând, Martin a aranjat o întâlnire cu David Allan, directorul managerial al Editurii Lewis Masonic, trezindu-mă brusc că sunt de acord să încep o astfel de lucrare.

Pentru mine, aceasta reprezenta un gen cu totul nou. Sunt un cunoscător al istoriei masonice, dar aceasta era o provocare care îmi stârnea mari emoţii, nefiind sigur în totalitate că ar mai fi existat cineva pe lumea asta care să fie interesat de ceea ce simţeam în legătură cu francmasoneria. Atât David, cât şi Martin m-au asigurat că lucrarea era o idee excelentă, aşa că le-am urmat sfatul şi am început să scriu încontinuu. Tocmai mă sunase editoarea mea din America, Paula Munier de la Editura Fair Winds Press, care dorea să ştie la ce lucram. I-am spus despre acest proiect şi mi-a recomandat să-mi continui lucrul. După ce a citit din lucrare, a găsit ideea fantastică şi mi-a sugerat să lansăm volumul simultan în

Statele Unite, Canada şi Marea Britanie. Le sunt recunoscător celor trei pentru încurajare şi inspiraţie.

Bill Hamilton şi Ben Mason, agenţii mei literari care se îngrijeau de mine la A.M. Heath, au alergat după aprobări, contracte şi alte aranjamente, iar Bill, având ochiul format, a revăzut planul şi m-a ajutat să-l transform într-o povestire plauzibilă. O agenţie editorială eficientă şi încurajatoare este o adevărată comoară pentru orice scriitor, prin urmare le sunt profund recunoscător lui Bill, lui Ben şi tuturor colegilor lor pentru sprijinul lor profesional. Le mulţumesc, de asemenea, lui Jenny Finder şi personalului bibliotecii Facultăţii de Management a Universităţii din Bradford, care s-au dovedit deosebit de eficienţi în căutarea bibliografiei ştiinţifice şi istorice de care aveam nevoie.

Colin Wilson s-a dovedit de un real ajutor încă de când i-am arătat primele pagini ale cărţii. A citit cartea în manuscris şi mi-a dat numeroase sugestii ce mi-au fost de ajutor, fără a mai menţiona faptul că m-a onorat cu redactarea *Prefeţei.* Îi mulţumesc pentru încurajări şi pentru că mi-a permis să citez din opera sa. De asemenea, şi Tim Bentley a reuşit să citească o parte din manuscris, aducând multe completări care au îmbunătăţit claritatea exprimării.

Kath Gourlay mi-a oferit informaţii despre datarea cu carbon a Manuscrisului din Kirkwall, permiţându-mi s-o citez şi oferind o privire critică asupra unor fragmente de început.

Confraţii Josh Gourlay, Douglas Inglesent şi David Wilkinson m-au ajutat să înţeleg gândirea masonilor, iar Fraţii (în sensul „frăţiei” masonice – n.ed.) din Loja de la Living Stones, nr. 4957, au fost o sursă permanentă de sprijin şi informaţie, precum şi un izvor nesecat de idei.

Peter Waller de la Editura Lewis Masonic a fost extrem de eficient în rezolvarea problemelor de producţie

şi facilitarea suportului editorial. Lui Roderick Brown, care mi-a editat majoritatea lucrărilor legate de *Secretul lui Hiram,* şi care s-a pensionat, îi doresc o viaţă lungă şi liniştită. Cu toate că se pensionase, a avut timp să mă recomande succesorului său, John Wheelwright. Nici că se putea o mai bună alegere. John s-a dovedit a fi o minunăţie de om, ajutându-mă să-mi clarific multe idei întortocheate. Richard Ley a fost un corector de nădejde şi atent.

Imaginile colorate au fost concepute de fraţii Martin şi Trevor Jackson, putând fi găsite la adresa de internet www.tracingboards.com. Le mulţumesc pe această cale pentru permisiunea de a le folosi capodoperele. Aduc mulţumiri, de asemenea, masonilor din Loja Kirkwall Kilwining pentru permisiunea de a reproduce Manuscrisul din Kirkwall.

În cele din urmă, doresc să-mi exprim gratitudinea faţă de soţia şi copiii mei pentru sprijinul şi încurajarea permanentă – în special faţă de fiica mea Delyth, care a transformat într-o bijuterie minunată imaginea ce reprezenta totemul lui Hiram – şi faţă de fiul meu Geraint – pentru sprijinul la tehnoredactarea computerizată a lucrării.

Cuvânt înainte

Am luat CONTACT cu lucrarea lui Robert Lomas în mai, 1996, când, împreună cu soţia mea, Joy, vizitam Capela Rosslyn. Am cumpărat pentru Joy din magazinul de suveniruri de acolo cartea *Secretul lui Hiram* de Christopher Knight şi Robert Lomas, recent publicată, ca să aibă ce lectura pe tren. În acel moment nu ştiam prea multe despre francmasonerie, cu excepţia celor citite într-un volum intitulat *The Brotherhood* (Frăţia) scris de un prieten, Stephen Knight, care susţinea că francmasoneria este un fel de Organizaţie a Băieţilor Tradiţionali, ai cărei membri se întrajutorări, obţinându-şi unul altuia slujbe

bune. Încă de atunci, Stephen (care între timp decedase) a recunoscut că ştia prea puţine despre istoria-francmasoneriei. Autorul menţiona o anume credinţă conform căreia francmasoneria îşi avea rădăcinile în Egiptul antic şi pomenea despre o alta care spunea că secta precreştină a esenienilor se numără printre precursorii acesteia.

Un an mai târziu am început să studiez o carte despre legenda Atlantidei şi marele potop despre care Platon spunea că înghiţise continentul „într-o zi şi o noapte". Şi cum tocmai citisem ceva despre toate acestea în *Secretul lui Hiram,* am revenit cu o lectură mai atentă. Am fost absorbit instantaneu de cercetările lui Knight şi Lomas privind istoria francmasoneriei. Aceştia susţineau că originea sa poate fi urmărită în timp cu mult faţă de 1640, an în care – arăta Stephen Knight – a început totul, de la cavalerul scoţian William St. Clair, care a ridicat Capela Rosslyn în secolul al XV-lea, continuând apoi cu Ordinul Cavalerilor Templieri, înfiinţat după prima cruciadă întreprinsă la Ierusalim, şi desfiinţat din ordinul lui Filip cel Frumos al Franţei, în 1307, sau mergând chiar mai înainte în timp, la esenieni – un grup din care se pare că şi Iisus făcea parte – până în jurul anului 900 î.Hr., în vremea Templului construit de regele Solomon. Autorii susţineau că legenda morţii lui Hiram Abif, arhitectul Templului lui Solomon, este inspirată de un eveniment real: asasinarea faraonului Seqenense în sec. XVII î.Hr., în timpul stăpânirii hicsoşilor asupra Egiptului. Dacă autorii spun adevărul, atunci într-adevăr originile francmasoneriei pot fi urmărite până în Egiptul antic (iar denumirea de Francmasonul egiptean dată remarcabilului Cagliostro este pe deplin justificată).

De ce eram interesat de această povestire? Deoarece eram convins că istorisirea lui Platon despre Atlantida (în dialogul *Timaios*) se baza pe un fapt real – o inundaţie

puternică care a avut loc în jurul anului 9500 î.Hr., cauzată probabil de o cometă sau de un asteroid care a lovit Pământul. Colaboram pe atunci cu un bibliotecar canadian pe nume Rand Flem Atât, care studiase legendele indienilor canadieni şi nord-americani, sugerând faptul că acestea aveau ca sursă de inspiraţie catastrofele naturale, legende în care se arăta cum „cerul s-a despicat" şi puhoaiele s-au revărsat, înecând aproape toţi locuitorii pământului.

Secretul lui Hiram m-a convins că se poate vorbi despre legendele masonice încă de pe vremea inundării Atlantidei. De asemenea, am ajuns să cred că toate tradiţiile francmasonice străvechi s-au păstrat după distrugerea de către romani a sectei esenienilor în primul secol d.Hr., prin intermediul regilor merovingieni ai Franţei, apoi prin Cavalerii Templieri, urmaţi de William St. Clair, constructorul Capelei Rosslyn, şi prin ordinul secret, denumit Prioratul Sionului, fondat de Cavalerii Templieri (după cum se arată şi în cartea de căpătâi, *The Holy Blood and The Holy Grail* (Sfântul Sânge şi Sfântul Graal), şi chiar în recentul bestseller al lui Dan Brown – *The Da Vinci Code* (Codul lui Da Vinci).

Oricine a citit-o pe cea din urmă a aflat deja de referirile la faptul că Biserica Romano-Catolică a fost dintotdeauna în opoziţie făţişă cu Cavalerii Templieri şi Prioratul Sionului, deoarece aceştia susţineau că deţin adevărul cu privire la viaţa lui Iisus – iar acest adevăr nu avea nicio legătură cu creştinismul Sfântului Pavel, în care se spune că Iisus a murit pe cruce pentru a salva omenirea de Păcatul Originar. Adevărul este că Lomas şi Knight insistă pe ideea că Iisus a fost doar un simplu muritor şi nu un zeu şi, prin urmare, Biserica Romano-Catolică e construită pe un mit. (În *Secretul lui Hiram* e citat Papa Leon al X-lea care afirma că: „Mitul lui Christos ne-a fost de folos". Se presupune însă că însuşi Papa Leon făcea

parte din Prioratul Sionului.) Acestea ar putea fi cauzele îndelungatelor şi nesfârşitelor ostilităţi purtate de Biserică împotriva francmasoneriei.

Era absolut necesară această explicaţie înainte de a înainta în subiectul cărţii. (Ceea ce aş mai putea adăuga e faptul că Bob Lomas are îndoieli serioase în ceea ce priveşte Prioratul Sionului, lucru pe care, cu siguranţă, îl poate explica mai bine decât mine.)

Când Bob mi-a atras atenţia că lucrează la o carte despre ritualurile masonice, am crezut că nu mă va interesa. Însă, încă de la primele capitole citite, mi-am dat seama că nu am dreptate.

De la a doua apariţie publicistică a mea, *Religion and the Rebel (*Religia şi rebelul), în 1957, lucrare în care îmi afirm convingerea că creştinismul Sfântului Pavel este doar o invenţie a sa, ce nu are nimic în comun cu învăţăturile lui Iisus, am scris mult despre religie. (Aceeaşi idee a fost susţinută şi de George Bernard Shaw în strălucita sa prefaţă la *Androcles and the Lion* (Androcle şi leul). Am fost dintotdeauna serios interesat de experienţele mistice şi de ceea ce scriitorul R.M. Bucke numea (în cartea sa omonimă, scrisă în anii 1890), „conştiinţa cosmică”. După o seară de lectură şi discuţii petrecută cu poeţii săi favoriţi, Wordsworth şi Walt Whitman, în timp ce se îndrepta spre casă cu trăsura, a fost înfiorat de o lumină roşiatică:

Deodată, fără niciun avertisment, m-am aflat împresurat de un nor aprins. Pentru moment am crezut că e un incendiu, o catastrofă uriaşă prin apropiere… însă mi-am dat seama că flacăra pornea din mine. Imediat după aceea m-a cuprins un sentiment de exaltare, de bucurie neţărmurită însoţită de o iluminare intelectuală imposibil de descris. Printre altele… am descoperit că universul nu e compus din materie moartă, ci dimpotrivă, e o Entitate vie.

Am avut revelaţia vieţii de după moarte. Nu era certitudinea că voi moşteni viaţa eternă, ci conştientizarea faptului că în acel moment posedam viaţa fără de moarte. Am realizat că toţi oamenii sunt nemuritori...

Viziunea a dăinuit doar câteva clipe, după care s-a stins.

Bob îşi deschide cartea descriind o experienţă asemănătoare, când era la volan în timpul unei furtuni cu tunete şi fulgere. Revelaţia avută atunci l-a determinat să creadă că unicul scop al ritualurilor francmasonice este atingerea „conştiinţei cosmice", iar spiritul său de cercetător l-a îndreptăţit să pornească în cercetarea acestui fapt. A găsit confirmarea teoriei sale în cartea lui W.L. Wilmshurst, *The Meaning of Masonry* (Semnificaţia masoneriei), iar capitolul unsprezece al cărţii de faţă, citând din volumul meu autobiografic *Dreaming to Some Purpose* (Visând cu un scop), aduce în discuţie unele din experienţele trăite de mine şi numite de psihologul Abraham Maslow „experienţe de vârf" – acele momente în care lumea încetează să pară o realitate dură şi impenetrabilă, fiind impregnată de un înţeles extraordinar sau ceea ce numea şi G.K. Chesterton „absurdele veşti bune". Acesta era subiectul primei mele cărţi *The Outsider* (Intrusul) (1956), având ca temă experienţele unor artişti şi ale unor poeţi ai secolului al XIX-lea care au avut revelaţii subite ale „sensului vieţii" (cum s-a întâmplat cu Van Gogh când a pictat *Noaptea cu stele,* iar după dispariţia lor, aceştia s-au simţit prizonieri într-o lume plictisitoare şi dezolantă. Am numit astfel de oameni „intruşi", deoarece se simt alienaţi de viaţa de zi cu zi, pe care majoritatea oamenilor o găsesc satisfăcătoare. Concluzia mea este că aceşti „intruşi" trebuie să înveţe să-şi depăşească sentimentul de înstrăinare şi să-şi găsească propriul loc în societate, pe care trebuie să o schimbe din

interiorul ei. Pentru că, aşa cum afirma şi H.G. Wells în *The History of Mr. Poll* (Povestea domnului Poll): „Dacă nu-ţi place viaţa pe care o duci, atunci la ceva să o schimbi”.

În America, Syd Banks, o adevărată personalitate – fără a fi însă psiholog sau profesor universitar – a avut o revelaţie spontană: aceea că majoritatea suferinţelor umane sunt provocate de propriile noastre gânduri. Susţinând continuu această opinie, şi-a strâns curând o serie de adepţi, fondând o nouă psihologie. George Pransky, un psihiatru newyorkez, dezamăgit şi nesatisfăcut de teoria freudiană, a participat la unul din seminariile lui Banks, (ţinute în insula Salt Spring, lângă Vancouver) şi ceea ce l-a şocat a fost faptul că oamenii păreau atât de sănătoşi şi echilibraţi în controlul propriilor lor vieţi. Pransky va continua să rămână unul dintre cei mai importanţi susţinători ai teoriei lui Banks privind „psihologia minţii”.

Acesta e, după mine, unul dintre scopurile practice ale francmasoneriei – acela de a învăţa oamenii să fie stăpâni pe viaţa lor. *Dezvăluirea secretului lui Hiram* e un admirabil punct de plecare în acest periplu, deoarece se relevă modalitatea prin care se poate adânci sensul existenţei noastre printr-o revelaţie a realităţii înconjurătoare – realitate de care vorbea Wilmshurst în *The Meaning of Masonry* (Semnificaţia masoneriei).

Cu siguranţă, Bob Lomas este asemănător uneia din acele personalităţi întâlnite de George Pransky la şedinţele din insula Salt Spring. El lasă impresia unui om plin de energic şi vitalitate intelectuală – un om care-şi ţine în mâini propriul destin şi are capacitatea de a-i învăţa pe alţii să-i urmeze exemplul.

Colin Wilson

Prolog

Trăsnetele divine

Îţi mulţumesc, Sfântă Barbara!

Furtunile cu fulgere mă fascinează. Fulgerele pot să te captiveze sau să te omoare, iar cu cât trăsnetul e mai aproape, cu atât puterea lui este mai mare.

Într-o după-amiază de joi, în 17 mai 2001, un fulger a căzut aşa de aproape de mine, încât mi s-a făcut părul măciucă, urechile au început să-mi ţiuie în timp ce mi-a răsărit în minte un zeu antic al tunetului. Această întâlnire cu forţele naturii mi-a schimbat viaţa, însă din fericire am supravieţuit ca să pot împărtăşi experienţa.

Ca francmason, aparţin unui ordin aflat sub protecţia Sfintei Barbara, care se spune că îi protejează de trăsnete pe cei nevinovaţi. Înainte de descoperirea paratrăsnetelor, membrii activi masoni prinşi de furtună în clopotniţă îi cereau acesteia ajutor. În faţa pericolului totuşi eram prea captivat de repeziciunea evenimentelor ca să pot să o mai invoc. Însă probabil că şi-a dat seama că eram un francmason aflat la necaz, căci a avut totuşi grijă de mine. Poate că sunt un romantic fiindcă vreau să-i mulţumesc, deoarece aceasta simbolizează, cel puţin, principiul feminin de la care au izvorât conceptele interioare ale francmasoneriei.

Am să vă explic în ce împrejurări mi-am schimbat punctul de vedere în ceea ce priveşte natura conştiinţei umane, pornind pe un drum care în final îmi va permite să regăsesc secretele spirituale ale francmasoneriei.

Conduceam pe drumul dintre Thornton şi Queensbury in Yorkshire-ul de vest, în timp ce ascultam la radio programul lui Steve Wright. Drumul acesta îngust de ţară este cea mai scurtă rută între casă şi universitate, şi îl fac adeseori, la orice oră din zi şi din noapte şi chiar pe orice vreme. Însă în acea zi specială, peisajul familiar al spaţiului deschis părea cu totul ieşit din comun. Lumina

naturală devenise ireală, oferind o senzaţie ca aceea pe care artiştii moderni încearcă să o stârnească în noi. Tehnica – denumită „realizarea insolitului” – este folosită în estomparea efectului anost al obişnuitului în perceperea lucrurilor familiare din jurul nostru. Însă în acea zi, pe acel dram şerpuind pe un versant înalt şi sumbra al Yorkshire-ului de vest, nu era nevoie de niciun efect special ca atmosfera să devină ciudată.

Un singur lucra era clar: se pregătea de furtună. Cerul se întuneca, iar în aer se simţea o anume apăsare. Peisajul părea un tablou lugubra de Van Gogh – o zi din aceea în care chiparoşii freamătă şi ciorile se adună în cârduri negre acoperind orice dâră de lumină. Toate culorile naturii păreau mai accentuate decât de obicei, iar deasupra, norii se aglomerau ca o cupolă întunecată, impenetrabilă. Nu mai circula nimeni pe deal, iar păşunile de un verde-intens făceau notă discordantă cu orizontul strălucitor. Drumul din faţa mea era atât de întunecat, încât m-am gândit să pornesc farurile. Vrând să nimeresc comutatorul am simţit că mi se ridică părul de pe mâini. M-a cuprins un sentiment ciudat: ca şi cum „cineva” închipuit stătea pe bancheta din spate fixându-mă cu privirea. Pentru moment am crezut că Dumnezeu dorea să-l iau cu autostopul. M-am abţinut să mă întorc şi să-l privesc pe „ce-o-fi-fost-acolo” în ochi.

Întreaga experienţă a fost atât de obositoare, încât am tras maşina pe dreapta. Simţeam că nu mai pot conduce în preajma acelei puteri supranaturale. În timp ce parcam maşina, mi-am dat seama că începusem deja să mă tem de această entitate înfricoşătoare. Am hotărât să mă întorc şi să înfrunt temerea. Când în sfârşit am făcut-o, scaunul era gol.

În timp, ochiul furtunii care devenise iminentă mă absorbise şi mi-am simţit mintea dilatându-se în univers. Timpul s-a oprit şi m-a cuprins o pace neţărmurită.

Deasupra mea, stelele îşi urmau neclintit dramul lor prin galaxie, într-o rotire lentă. Am fost împresurat de un nor aprins. Pentru moment am crezut că mi-a luat foc maşina, însă mi-am dat seama că lumina venea din interiorul meu. Era ceva asemănător cu orgasmul sexual, însă fără urmările sale fiziologice. Îmi simţeam mintea gata să explodeze de bucuria pătrunderii în universul lucrurilor. Am trăit o clipă de fericire intensă.

Nu ştiu cu precizie cât a durat momentul de extaz, deoarece pierdusem noţiunea timpului. Apoi, brusc am fost readus la realitatea înfricoşătoare, în timp ce m-a izbit în faţă senzaţia scurgerii timpului. A urmat o succesiune de evenimente care mi-au schimbat total întreaga concepţie despre lume – ori cel puţin cu sau oricine altcineva cu un creier încărcat electric ar putea s-o înţeleagă. Ar dura mai mult să citiţi o pagină din carte, decât mi-a luat mie să trăiesc acele clipe: în câteva secunde totul se terminase.

A început cu un zumzăit ce părea că vine din apropierea sursei de lumină aflate undeva în partea stângă faţă a maşinii. Cea mai bună descriere a zgomotului e că semăna cu un amestec de şuierat şi sfârâit, crescând în intensitate, pentru ca apoi să se stângă dintr-o singură răsuflare. Pe măsură ce se ridica în efemera sa apariţie, am întrezărit o lucire puternică, ce lumina maşina dinspre câmpul de pe partea dreaptă a drumului. Apoi, zumzetul se potoli cu puţin înainte ca lumina să se stângă. Când strălucirea dispăru, auzii un zgomot electric ascuţit în difuzoare.

Am observat că acesta provenea de la un fulger ramificat. Ori de câte ori am ocazia să privesc fulgerele, încep instinctiv să număr secundele de la descărcarea luminii: „unu, doi, trei…” număram din obişnuinţă, în timp ce eram expulzat din bucuria fără timp a conştiinţei mele.[1]

1 Se numără intervalul de timp scurs între fulger şi sunetul tunetului pentru a măsura distanţa până la locul în care a

Tocmai ajunsesem la trei când s-a auzit un tunet; asta însemna că a trăsnit la vreo 900 m depărtare. Sunetul tunetului venea din aceeaşi direcţie ca şi fulgerul.

S-au desluşit trei lucruri: şuieratul trăsnetului, sunetul pulsului electromagnetic din radio şi hârâitul difuzoarelor şi tunetul de unde a fulgerat. Nu mai auzisem aşa ceva până acum. Ştiam că înăuntrul maşinii sunt ferit, astfel încât am aşteptat şi alte trăsnete. Alte două erau însoţite de şuierături ce veneau din aceeaşi parte cu fulgerele. Pentru toate trăsnetele auzite, numărătoarea a ţinut până la trei secunde. Două sau trei trăsnete căzuseră la peste un kilometru şi jumătate depărtare.[2] Şuieratul lor nu putea fi perceput, deşi radioul bârâia în acelaşi moment cu descărcarea lor.

Primul lucru pe care l-am făcut după experienţa mea stranie a fost să îmi notez impresiile, atâta timp cât totul era proaspăt în mintea mea: ora, senzaţiile trăite în legătură cu evoluţia evenimentelor. Această povestire e o reluare a notiţelor mele de atunci. Însă ce reprezintă toate acestea?

Episoadele sunt clare. Mai întâi am avut un moment de extaz interior, în care mintea mea a devenit una cu universul; apoi am auzit un zumzăit ce coincidea cu impulsul luminos al descărcării electrice a fulgerului, apoi am perceput impulsul electromagnetic al trăsnetului, prin difuzoarele radioului; şi în final, sunetul tunetului, datorat aerului dislocat. Intervalul de timp scurs între zumzet şi impulsul luminos era imposibil de separat: parcă puteam să percep electronii împinşi cu forţa la suprafaţa pământului pentru a neutraliza încărcătura electrică

---

trăsnit: sunetul se propagă în aer cu peste 300 m pe secundă, deci cele cinci secunde scurse între fulger şi tunet reprezintă o distanţă de aproximativ 1 km şi jumătate până la locul unde a trăsnit.

2 Numărătoarea trecuse de cinci secunde.

pozitivă a norilor. Volumul de zumzăit perceput creştea odată cu intensitatea luminii, zgomotul radioului nefiind remarcat până la încetarea zumzăitului.

Trecuse destul timp ca să reacţionez şi să încep numărătoarea, înainte ca valul sonor să ajungă la mine, asta însemnând că ceea ce provocase zumzetul s-a propagat cu viteza luminii. Trebuie să fi fost un câmp electric care îmi stimulase direct aparatul meu auditiv, astfel încât l-am luat drept sunet. Faptul că am auzit zumzetul înainte de a vedea lumina îmi demonstrează că acesta a fost cauzat de colapsul încărcăturii electrice acumulate în vârful dealului – probabil eram aproape de centrul acumulării când aceasta s-a descărcat. Pe măsură ce atmosfera se ioniza în timpul descărcării fulgerului, câmpul electric s-a epuizat, ceea ce a cauzat un scurtcircuit pe care l-am perceput ca pe un zumzăit. Faptul că sunetul părea că vine cam de la 5° depărtare din stânga, din direcţia sursei de lumină, însemna că nervii mei auditivi de pe partea stângă au analizat semnalul sonor puţin mai repede decât partea mea dreaptă sau că acel câmp electric fusese neutralizat sau atenuat în timp ce îmi traversa creierul. Nu cred să existe ceva în mine care să absoarbă sau să atenueze un front electric, poate doar învelişul axonilor nervilor auditivi să fi oferit şansa descărcării pulsului electric instabil. Acest lucru ar fi putut determina un timp diferit de reacţie al celor doi nervi auditivi, creând acea întârziere pe care creierul meu a interpretat-o ca o poziţie deviată de la axă.[3] De asemenea,

3 În mod normal, nervii auditivi din creier conduc impulsuri electrice doar atunci când sunt stimulaţi de un excitant sonor. Totuşi, un câmp electric puternic poate declanşa acelaşi lucru în mod diferit şi bizar. Nervii care leagă urechea dreaptă şi pe cea stângă de creier au aproximativ aceeaşi lungime, însă aceştia conduc electricitatea doar unidirecţional, de la dendrite spre axoni (sau de la ureche la

volumul sunetului oscila din acelaşi motiv.

Întârzierea de la radio este simplu de explicat. Semnalul a trebuit să fie decodat de aparatul radio şi transmis prin difuzoare, care au stimulat fizic aerul, creând sunetul pe care l-am auzit. Am aproximat că e nevoie de aproximativ 50 de microsecunde pentru a se întâmpla acest lucru. Am calculat acest timp prin raportare la timpul de creştere al radioului, răspunsul de frecvenţă al difuzoarelor şi timpul de propagare a undelor prin aer. A fost suficient pentru ca aparatul meu auditiv să perceapă diferit sunetele.

Nu am sesizat acel zumzăit, când trăsnetul a fost la o depărtare de aproape 2000 m. Aceasta m-a convins că a existat un efect al unui câmp electric intens care însoţea fulgerul. Pulsul electric instabil era foarte repede atenuat de absorbţia solului, şi deci, doar când trăsnetul fusese mai aproape de 1.500 m, am putut să îl aud. Se întâmpla pentru prima dată să fiu atât de aproape de un fulger şi să observ acest efect.

Mi-am dat seama deodată că întreaga mea conştiinţă, aşa cum o percepeam prin simţurile mele, era o iluzie cauzată de impulsuri electrice canalizate spre creierul meu. Am avut dovada clară că aceste câmpuri electrice externe influenţează direct ceea ce percepem. Nu există o modalitate sigură pentru determinarea originii unui sunet

---

creier). Percep direcţia unui sunet „auzind” la timpi diferiţi acelaşi sunet care soseşte în creier prin urechi. Când nervii sunt stimulaţi de un câmp electric aflat într-un punct mai îndepărtat de creier, aceştia conduc semnalul în direcţii opuse, astfel că un impuls va fi mult mai încetinit decât celălalt. Rezultatul acestei întârzieri temporale este că zumzetul părea să vină deviat cam cu 5° de la direcţia din care a venit lumina fulgerului. Cu siguranţă, este o experienţă înfricoşătoare.

– real sau provocat de zumzăitul unui fulger din apropiere. „Am perceput” fulgerul cu trei secunde înainte ca urechile mele să audă bubuitura.

Dar poate ceea ce este mai important pentru încercarea mea de a înţelege francmasoneria este că am experimentat aşa-numita „conştiinţă cosmică”. Aceasta este o stare de spirit pe care faimosul scriitor mason Walter Leslie Wilmshurst, a cărui operă o studiam la acea vreme, afirma că este scopul ce stă la baza francmasoneriei. Experienţa aceea a fost minunată. Am simţit o caldă licărire de comprehensiune şi o adâncă satisfacţie pentru cunoaşterea trăită. Era ceva asemănător cu mulţumirea de sine trăită după un ritual masonic, însă ceva mult mai intens. Îmi face plăcere să particip la o ceremonie masonică. Să fi fost experienţa mea de pe drumul ce ducea la Queensbury un răspuns la întrebarea de ce mulţi alţii şi cei ca mine ne bucurăm de francmasonerie?

Acum ştiu că ceea ce numea Wilmshurst „conştiinţă cosmică” putea fi provocată de expunerea creierului meu la un câmp electric intens. Nu puţini se minunau de faptul că grecii antici îl întâlneau pe Zeus atunci când acesta arunca cu tunete şi fulgere sau că vechii masoni, prinşi în clopotniţe de vremea proastă, invocau ajutorul supranatural al Sfintei Barbara. Eu tocmai o avusesem ca oaspete alături de Dumnezeu, pe bancheta din spate a maşinii mele, deviind trăsnetul în aşa fel încât eu să supravieţuiesc, să vă povestesc totul.

V. S. Ramachandran, specialist în neurologie de la Universitatea din California, descrie acest lucru ca fiind o experienţă divină.

Am crezut întotdeauna că lobii temporali [ai creierului uman] sunt strâns legaţi de experienţele religioase... să însemne aceasta că materia noastră

cenuşie conţine un fel de circuit specializat în experienţele religioase?[4]

Tocmai fusesem aruncat într-o bizară activitate, provocată de un câmp electric intens. Însă Ramachandran are dreptate. Creierul meu a ţesut o întreagă reţea de circuite spirituale pe înălţimile din Yorkshire, când zeul tunetelor şi trăsnetelor a vrut să mă lovească.

Lucrările publicate, ca şi cele nepublicate, ale lui Wilmshurst, arată că francmasoneria reprezintă o cale de a descoperi această ultimă stare a spiritului, fără a fi nevoiţi însă să fim trăsniţi de fulger. Acum, după experienţa trăită, ştiam cum e şi doream să aflu mai multe. În consecinţă, m-am decis să studiez toate conceptele masonice privind acest aspect şi să înţeleg în ce măsură starea aceasta poate fi obţinută prin asimilarea cunoştinţelor francmasonice. Cea mai bună modalitate de pornire o constituiau caietele nepublicate ale lui Wilmshurst.

Calea masonică către conştiinţa cosmică

La vârsta de şaptezeci de ani, Walter Wilmshurst era preşedintele Societăţii de Studii Masonice, prezidând ultima şedinţă a societăţii cu o zi înainte de a deceda. A fost jelit ca un adevărat mason mistic. El e adeptul unui model filosofic al spiritului uman, legat de învăţăturile descoperite în ritualul masonic. Au fost necesari 33 de ani după ridicarea sa în rang, cum numesc francmasonii ritualul de învestire cu gradul Venerabilului Maestru Mason, până şi-a clarificat ideile sale în legătură cu aspectele spirituale ale francmasoneriei, scriind o carte despre acestea. Şi chiar după publicarea cărţii *Meaning of Masonry* (Semnificaţia masoneriei), subiectul nu era epuizat. A continuat să scrie şi să susţină cursuri pentru lojile masonice, citind şi făcând adnotări în biblioteca sa, ţinând chiar un jurnal cu reflecţiile sale. Din această gamă

4 Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 175.

variată de surse am alcătuit un studiu ce continuă ideile sale.

Din consideraţiile generale şi gândurile marcate de acesta, m-am convins că el aduna material pentru a scrie o continuare a cărţii *The Meaning of Mansory* (Semnificaţia masoneriei), însă a decedat înainte de a apuca să-şi redacteze materialul. În încercarea de a relua acest volum, am petrecut multe ore fericite citindu-i însemnările, verificând bibliografia, citind adnotările de pe marginea cărţilor şi revăzând cursurile prezentate la lojile masonice.

Concluzia mea a fost că lumea nu poate decât să beneficieze de pe urma discuţiilor deschise şi directe asupra acestui subiect al credinţei umane şi al interacţiunii noastre cu puterea care susţine universul. Mulţi numesc această putere Dumnezeu, oamenii de ştiinţă o numesc Legile fizicii, iar francmasonii utilizează termenul de Marele Arhitect al Universului. Francmasoneria, a doua organizaţie din lume ca mărime şi dotare, poate fi foarte bine forumul care să găzduiască astfel de discuţii. Aceasta cuprinde milioane de membri, mii de temple şi săli de conferinţe, o infrastructură de loji masonice grandioase în cele mai multe ţări ale lumii. Este a doua mişcare spirituală universală din lume, după Biserica Romano-Catolică.

Şi totuşi, există o anume rezervă în legătură cu aceste dispute, prin aceasta explicându-se oficial existenţa francmasoneriei. Marea Lojă Masonică Unită a Angliei susţine că ritualurile bizare ale acesteia sunt simple „jocuri de moralitate”, împrumutate din ritualurile de iniţiere ale breslelor de pietrari de către filosofi onorabili pentru propria lor dezvoltare spirituală. Părerea mea este că acest aspect este incorect şi orice argumente ce derivă de aici sunt probabil eronate. Am descoperit că ritualurile funcţionează pe o cale psihologică sistematică, îmbunătăţind mintea şi moralitatea celor ce le practică.

Masoneria nu este nicidecum o religie, ci o tehnică spirituală compatibilă cu sistemul de credinţe al oricărei religii, la fel ca şi cu viziunea raţională a ştiinţei asupra lumii: pentru a o îmbrăţişa, trebuie să crezi că există o ordine care susţine mersul lucrurilor în univers. Învăţăturile sale pot constitui un punct de pornire pentru mulţi care nu au o credinţă anume – iar pentru aceştia, ea ar putea fi un mijloc de a înlocui religia. Este o sursă de valori spirituale fără a fi necesar să subscrii unui întreg sistem de credinţe. E mult mai tolerantă decât alte religii, iar învăţăturile sale simbolice permit o gamă largă de interpretări ce pot fi făcute de oameni de toate credinţele. Aceştia culeg doar ceea ce au nevoie, iar în timpul acestui proces ajung să se cunoască mult mai bine şi să vină în întâmpinarea propriilor lor nevoi spirituale.

Credinţa mea este că Francmasoneria este o ştiinţă străveche, care poate controla ambiţiile şi dorinţa de realizare în viaţă. Oferă introspecţii care nu intră în conflict cu ştiinţa modernă. Calea francmasoneriei este drumul spre autocunoaştere, spre sinele interior – fie că i se spune suflet, spirit sau conştiinţă.

Volumul de faţă descrie căutarea mea pentru înţelegerea aspectelor spirituale ale francmasoneriei. Dezvăluind *Secretul lui Hiram,* am dorit să aflu cum poate fi acesta exploatat şi cum aş putea descătuşa spiritul tainic al Breslei. Pentru a înţelege acest lucru, trebuia să înţeleg semnificaţia echerului şi a compasului în combinaţie cu simbolul axei, pentru a ridica vălul şi a face întunericul vizibil.

Însă această revelaţie a sosit mult mai târziu. Mai întâi trebuia să practic acele ritualuri, descriindu-le exact cum m-au schimbat când am început să le practic pentru prima dată.

Partea întâi

Iniţierea în tainele francmasoneriei

În prima parte a acestei cărţi voi relata despre ceea ce mi s-a întâmplat când am vrut să mă alătur francmasoneriei, ce am simţit în timpul evenimentului şi cum mi-am schimbat părerea despre Breasla Masonică. Ce trebuie să ştiţi mai întâi legat de ceremonie este că există mai multe variante locale şi naţionale în modul de desfăşurare a unui ritual masonic, iar dacă voi aduce în discuţie acest lucru, o voi face prin prisma impactului cel mai puternic pe care anumite evenimente l-au avut asupra mea.

Una dintre lecţiile de bază ale masoneriei este că pentru a înţelege trebuie să experimentezi, învăţând tu însuţi. Urmaţi-mă în ceea ce se vrea a fi prima mea experienţă de acest gen.

Capitolul întâi

Doresc să devin mason

Lăsând deoparte bunurile lumeşti

Într-o zi de miercuri, pe 27 ianuarie 1988, la ora 6 după-amiază, eram în toaleta doamnelor de la primul etaj al Sălii Masonice din Eaglescliffe. Lângă mine stătea un bărbat purtând un şorţ alb din piele de miel şi care ţinea în mână o sabie cu care mă amenința.

— Scoate-ţi hainele… pune ceasul şi bijuteriile acolo.

Când te ameninţă cineva cu o sabie, e bine să îl iei în serios – iar eu, în mod normal, iau lucrul în serios. (Desigur, poate vă gândiţi că nimeni nu se lasă prins într-o astfel se situaţie, şi bineînţeles aveţi dreptate, dar despre asta vom discuta ceva mai încolo.) Nedumerit, am vrut să verific imediat dacă am înţeles corect.

— Să scot totul? Ce-i asta, vreo ceremonie deocheată de jefuire?

— Nu, mi-a răspuns cu o expresie foarte serioasă.

Poţi să laşi pe tine chiloţii.

— Mersi!

În timp ce îmi dădeam jos pantalonii, a scos o pijama scorţoasă din pânză de in

— Pune-ţi astea! – mi-a ordonat.

Lumina de la unicul bec se reflecta în lama sabiei sale. Am înghiţit în sec, însă m-am supus.

Această aventură ciudată începuse cu luni înainte, când mă chinuiau întrebări de genul: „Care este menirea francmasoneriei? De ce intrigă atât de mult?”

Întrebările mele se loveau de altele, era pus la îndoială interesul meu privind intrarea în ordin şi, după cum se va vedea, fusesem obligat să mă decid dacă mă puteam gândi serios la natura esenţială a lumii. Acum, în ajunul Iniţierii mele, eram din nou testat. Cât de departe eram dispus să merg ca să obţin cunoaşterea masonică?

Îmi fuseseră tăiate toate legăturile mele cu viaţa cotidiană. Eram lăsat doar cu corpul, mintea şi cu o pereche de chiloţi, un costum de împrumut dintr-un material aspru, de culoare albă şi nişte pantofi care nu-mi erau buni. Noroc că măcar emoţiile nu mă părăsiseră: mă simţeam penibil.

— De ce trebuie să mă îmbrac aşa de caraghios? – am îndrăznit să-l întreb pe masonul înarmat care mă supraveghea. Răspunsul a căzut dur şi fără de folos ca tăişul unei securi.

— Aşa face toată lumea.

Doar de puţin timp încoace am început să înţeleg ce se întâmplase cu mine în noaptea aceea. Atunci mă simţeam confuz şi chiar deprimat. Am tras pe mine o pijama grosolană, apoi omul cu sabia mi-a deschis cămaşa lăsând la vedere pieptul gol şi mi-a suflecat mânecile şi pantalonii. N-am văzut niciun pic de logică în acţiunile sale, însă omul continua să se joace cu zdrenţele mele, până când a fost mulţumit.

— Aşteaptă aici, mi-a zis închizând uşa după el, ca şi cum eram în stare să fug afară şi să risc o răceală zdravănă sau să fiu arestat pentru comportament indecent.

De pe hol se auzea înăbuşit un imn. Ca un bun cunoscător al cântărilor bisericeşti, am recunoscut imediat melodia *Viena,* dar nu puteam desluşi bine cuvintele.

Muzica era însoţită de o rafală sporadică de zăngănit de vase şi oale ce venea de jos. Un miros de varză fiartă şi carne gătită se prelingea pe sub uşă. Stăteam acolo, aşa, dezbrăcat de cele lumeşti, purtând haine ce nu-mi veneau bine, ponosite şi împrumutate, acompaniat de un imn ce făcea notă discordantă şi în miros de miel fript, ca să îmi mai amintească ce foame îmi era.

Cântarea s-a încheiat cu un refren bizar şi fals pe care nu l-am recunoscut. A fost urmat de o învălmăşeală de ciocănituri ce înconjurau ca un ecou toaleta doamnelor unde stăteam şi meditam asupra sorţii mele.

Cum de m-am lăsat prins de toate astea?

Aveţi credinţă?

Ca să fiu sincer, era vina prietenei mele.

— Ne-a invitat mama la una din Serile Gentlemanilor la hotelul Grosvenor, m-a anunţat ea. Ai vreun DJ?

— Vom asculta muzică? – am fost curios.

— Nu un *disc jockey,* ci un frac [*dinner jacket* – joc de cuvinte – n.tr.] Pentru o ţinută de gală.

— Ce e Seara Gentlemanilor?

— E o serată festivă dansantă, organizată de Loja Masonică a mamei, mi-a explicat. Doamnele invită bărbaţi – în special gentlemani, dar în cazul tău se face o excepţie.

— Mama ta face parte din Loja Masonică? O femeie? Credeam că doar bărbaţii pot să fie masoni.

— Asta arată cât de puţin *ştii.* E în rândul lor de ani de zile. Îţi va plăcea oricum. Şi apropo, cravata neagră e obligatorie.

Aşa am intrat în contact cu francmasoneria, acum

patruzeci de ani. Prietena mea mi-a devenit soţie, iar când soacra mea a murit, i-am moştenit toate actele şi drepturile masonice.

Prima mea impresie a fost una favorabilă. Mi-a făcut plăcere cina festivă, în cadrul luxos al hotelului Grosvenor, din Chester. Am fost încântat să mă îmbrac în ţinută de gală, să port cămaşă albă, cravată neagră şi frac. Am savurat vechiul obicei al lovirii ciocănelelor de masă pentru a face linişte. A fost un moment de neuitat. Toate femeile prezente şi-au luat rolul în serios, au dat dovadă de o capacitate de memorare remarcabilă, comportându-se cât se poate de natural unele faţă de celelalte.

Mulţi ani mai târziu locuiam deja într-un sătuc în Yorkshire. Un prieten de-al meu s-a alăturat Lojii Masonice locale. Soţia mea şi cu mine eram invitaţi la o seară a Doamnelor, bucurându-ne că avem din nou ocazia să participăm la un astfel de eveniment. Am regăsit aceeaşi practică tradiţională şi acele relaţii naturale care mă impresionaseră anterior la Seara Gentlemanilor din Chester. Francmasoneria era un bun prilej de socializare şi de a te simţi bine, iar eu începeam să devin interesat de aceasta.

— Despre ce e vorba? – mi-am întrebat prietenul.

— Singura modalitate de a şti e să vii şi să vezi.

Aşa că am vrut să mă alătur şi eu la Loja Masonică din Ryburn. Descopeream pentru prima dată cât de curios era constituit întreg sistemul francmasonic.

Mi-am dat seama de această ciudăţenie când un prieten, regretatul meu frate Mike, m-a tras de-o parte în timp ce eu mă pregăteam să-i înmânez cererea de înscriere.

— Înainte să o dai, trebuie să-ţi pun o întrebare foarte importantă. Vei fi chestionat într-un interviu înainte de a se decide dacă eşti primit sau nu.

— Şi?

— Vei fi întrebat dacă crezi în vreo fiinţă supremă.

— Adică dacă aparţin vreunei religii?

— Nu neapărat, mi-a răspuns. Însă trebuie să spui că accepţi ideea existenţei unei astfel de fiinţe.

— Pot să mă mai gândesc la răspuns?

Fiind de profesie un om de ştiinţă, mi-a venit greu să răspund la o astfel de întrebare. Era ambiguă – cu subînţelesuri şi, bănuiesc, pusă deliberat. Am sfârşit prin a porni o muncă intensă de cercetare înainte de a mă decide să răspund şi am început cu semnificaţia cuvintelor.

Potrivit *Concise Oxford Dictionary* (Micului Dicţionar Explicativ Oxford), cuvântul „being" (fiinţă) înseamnă:

1. existenţă;
2. natura sau esenţa a ceva;
3. O fiinţă umană;
4. orice există sau este imaginat.

Iar cuvântul „suprem" este definit astfel:

1. care are autoritatea cea mai înaltă;
2. care este în cel mai înalt grad, cel mai puternic, cel mai important;
3. care implică moartea;
4. un sos gras;
5. un anumit tip de sos.

Adeseori, termenul de „fiinţă supremă" este folosit pentru a-l desemna pe Dumnezeu. Iar explicaţiile dicţionarului sunt mult mai ample. Pe drept cuvânt, oricine ar putea să se facă mason dacă crede într-o divinitate care, deşi limitată în puteri, e făcută dintr-o cremă de sos grasă. Am putea numi această fiinţă divină ipotetică „zeul-cremă". Când am citit pentru prima oară definiţiile acelea m-am întrebat dacă nu cumva de aceea i se mai spune francmasoneriei „clubul burtoşilor" – multe din cunoscutele gravuri cu teme masonice ale lui Hogarth, reprezentând francmasoni burtoşi, mai bântuie şi astăzi.

E prea mult ca un om de ştiinţă să accepte un „zeu-

cremă" şi, oricum, soţia mă ţinea la regim. Din fericire însă, „fiinţă supremă" înseamnă şi natura sau esenţa absolută a existenţei ce poate fi închipuită vreodată; pentru mine, acest lucru este reprezentat de „Legile Fizicii".

Conceptul a fost introdus de Sir Isaac Newton în 1687, în lucrarea sa *Principia Mathematica* (Principiile matematicii). El scria:

Cele mai frumoase sisteme solare, planete şi comete pot să-şi continue evoluţia doar prin grija şi stăpânirea unei fiinţe inteligente şi puternice. Iar dacă stelele imobile sunt centrii unor astfel de sisteme create de un conducător atât de înţelept, acestea devin supuşii stăpânirii sale; mai ales că lumina stelelor imobile este de aceeaşi natură cu lumina soarelui, iar lumina fiecărui sistem trece prin toate celelalte sisteme; şi deoarece sistemele cu sori ficşi ar trebui, din cauza gravitaţiei, să se ciocnească unul de altul, El le-a amplasat la o distanţă imensă unul de celălalt.

Această entitate guvernează toate lucrurile, nu ca sufletul unei lumi, ci ca Omniprezentul ei, şi din cauza imensităţii sale i se spune Dumnezeul Mare sau Stăpânul Universului, deoarece Dumnezeu este o noţiune relativă, arătând respect din partea celor supuşi; şi Dumnezeirea/Divinitatea este stăpânirea Sa nu peste propriul corp, aşa cum îşi închipuie cei ce-l văd ca sufletul lumii, ci peste supuşii săi. Fiinţa supremă este eternă, infinită, impecabilă, omnipotentă şi omniscientă... îl cunoaştem doar din înţeleptele şi marile sale planuri privind lucrurile şi cauzele lor finale.[5]

Aceasta e una dintre cele mai bune definiţii ale fiinţei supreme.

I-am arătat-o lui Mike, care urma să-mi propună

5 Newton ([1725] 1934), p. 370.

intrarea în rândurile membrilor Lojii din Ryburn, şi l-am întrebat dacă definiţia e acceptată de francmasonerie. A citit-o cu atenţie şi m-a privit drept în ochi. Răspunsul m-a surprins.

— Ceea ce crezi e o problemă a conştiinţei tale. Nu e treaba noastră. Vrem doar să ştim dacă crezi în ceva.

Mi-a dat nişte însemnări, care reprezentau – mai târziu am aflat – părţi ale unui ceremonial. Ele mi-au clarificat şi mai mult răspunsul.

Niciun om nu se supune cu adevărat legilor masonice dacă nu îi acceptă pe aceia ale căror opinii religioase sunt diferite de ale sale. Părerea fiecăruia este un drept personal şi fiecare e îndreptăţit să şi-o păstreze…

Concepţia masonică e mai mult decât atât; niciun om, zice aceasta, nu are, sub nicio formă, dreptul de a interveni în credinţa religioasă a altuia. Aceasta înseamnă că fiecare este stăpânul propriei sale credinţe care nu are nimic de-a face cu cei care nu o împărtăşesc; şi chiar de-ar exista un asemenea drept, acesta ar aparţine tuturor, deoarece fiecare este la fel de egal ca şi celălalt să decidă pentru el însuşi – şi doar singur Dumnezeu e îndreptăţit să ne judece.

Am fost sincer impresionat de această manifestare de toleranţă. Pe măsură ce citeam fragmentul de mai sus, îmi dădeam seama că învăţătura masonică cerea ca acela care vrea să i se alăture să-şi găsească locul în marele sistem universal.

Menirea religiilor este să încerce o explicare a existenţei noastre în univers, iar eu accept că ştiinţa are multe din trăsăturile unei religii. În 1949, Albert Einstein scria:

Veţi găsi cu greu pe cineva dintre minţile ştiinţifice

luminate care să nu să aibă o anumită credinţă a sa. Însă aceasta e diferită de credinţa naivă a altor oameni. Pentru aceştia din urmă, Dumnezeu e o entitate de la care ei aşteaptă ajutor şi de care se tem; e un sentiment de adulare asemănător cu cel al copilului pentru tatăl său, o fiinţă cu care ai o anumită relaţie personală, chiar dacă e amestecată adânc şi cu veneraţie. Omul de ştiinţă însă este pătruns de sentimentul unei cauzalităţi universale. Viitorul pentru el este la fel de important şi de determinat ca şi trecutul. Nu există nimic divin în moralitate, este o caracteristică pur umană. Sentimentul său religios îmbracă forma unei mirări intense vizavi de armonia legilor firii, ceea ce denotă existenţa unei inteligenţe superioare încât, prin comparaţie, toată gândirea şi acţiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecţii. Acest sentiment este principiul călăuzitor al vieţii şi creaţiei sale, în aşa măsură încât reuşeşte să se ferească de ispita dorinţei egoiste. Este, fără nicio îndoială, o stare asemănătoare cu posedarea cunoştinţelor religioase ale tuturor timpurilor.[6]

Dacă sunteţi vreun cercetător atras de spiritul frăţesc şi tolerant al francmasoneriei, şi vă îngrijoraţi la gândul că aţi putea fi respins, deoarece nu mergeţi la biserică sau nu aparţineţi vreunei credinţe religioase, permiteţi-mi să vă reiau câteva variante ale definiţiei sintagmei „fiinţă supremă” date de doi monştri sacri ai cercetării legilor universale. Ambele sunt emoţionante şi inspirate, putând să vă identificaţi cu acestea; amândouă vă vor da biletul de intrare în francmasonerie.

„Armonia legilor firii denotă existenţa unei inteligenţe atât de superioare încât, prin comparaţie, toată gândirea şi acţiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecţii”, spune *Einstein.*

---

6 Einstein ([1949] 1956), p. 28.

„Cel mai înţelept şi mai perfect mecanism al lucrurilor şi cauzelor finale”, afirmă *Newton.*

Confratele mason, Martin Faulks, defineşte conceptul în felul următor:

Întrebarea legată de credinţa într-o fiinţă supremă se pune doar dacă cunoştinţele voastre s-au dezvoltat în aşa măsură încât să înţelegeţi că toate lucrurile sunt una şi că toate sunt legate între ele. Există numeroase modalităţi de a vă convinge de acest lucru fără a vorbi în gol. Fraţii noştri din vechime au fost îndeajuns de înţelepţi să folosească expresia „Ai ajuns la vreo concluzie în ceea ce priveşte mersul lucrurilor în univers?” Dacă nu aţi găsit răspuns printr-o modalitate intelectuală, nu veţi înţelege niciodată despre ce e vorba. Dimpotrivă, de la începutul omenirii, mulţi au folosit termenul zeu – Dumnezeu – pentru a lega înţelegerea existenţei tuturor lucrurilor de sistemul global al vieţii. Necesitatea de a crede într-o fiinţă supremă în cadrul francmasoneriei nu se datorează temerii de pedepsele unei divinităţi sau dorinţei de a trăi viaţa după învăţăturile vreunei singure cărţi sfinte. E necesară pentru cunoaşterea aspectelor interrelaţionale ale existenţei. Trebuie să fim conştienţi că facem parte din existenţă, iar a ne transforma înseamnă a ne schimba însăşi existenţa. Aceasta este calea moralităţii masonice – conştientizarea faptului că orice fiinţă este unică. Durerea pentru unul înseamnă durere pentru toţi.

Când am dorit să devin francmason, prima întrebare bizară la care a trebuit să răspund a fost dacă cred că există o ordine care guvernează mersul lumii. Gândindu-mă mai bine la situaţia mea, n-am avut nicio îndoială. Aş fi putut să spun un „da” răspicat şi nu îmi compromiteam cu nimic ideile mele ştiinţifice. Aceasta este, după mine, definiţia „fiinţei supreme” – crezul meu ştiinţific, dacă

vreţi:

Cred într-o serie de legi imuabile care se aplică întregii creaţii. Acestea se relaţionează cu modul în care se comportă materia şi sunt adeseori numite Legile fizicii. Ele includ relaţii bine ştiute, cum ar fi conservarea energiei şi masei, intermodificările lor, principiul incertitudinii al lui Heisenberg, statistica Fermi-Dirac şi legile termodinamicii. Cred că materia este alcătuită din douăsprezece elemente fundamentale, şase cuarci şi şase leptoni. Există patru câmpuri sau forţe – intense, slabe, electromagnetice şi gravitaţionale. Cred că aceste forţe sunt mediate de schimbul de particule. Accept existenţa a douăsprezece particule purtătoare de energie, cu posibilitatea existenţei celei de a treisprezecea, gravitonul, dar nu sunt sigur de aceasta.

Această viziune asupra lumii constituie un model standard al fizicii. S-o accepţi înseamnă să crezi într-o ordine supremă a universului. Care este motivul pentru care există şase tipuri de cuarci şi şase tipuri de leptoni nu e o chestiune de discutat aici. Este un fapt dovedit experimental, iar acest model face posibilă existenţa unui univers care face posibilă evoluţia fiinţelor inteligente capabile să se întrebe dacă există o entitate supremă în cadrul structurii universului.

Această ordine supremă îmi oferă o viziune comodă asupra lumii. Mă aştept ca ADN-ul să evolueze, să se dividă şi să dea naştere unor fiinţe vii. Nu găsesc niciun impediment în a crede că spiralele vieţii se combină şi se potrivesc ca doi şerpi încolăciţi, pentru a ne crea.

Am aflat curând că francmasoneria ne învaţă un adevăr adânc despre cum funcţionează mintea noastră. Dar acestea se pot petrece numai într-un univers în care interacţiunea dintre elementele fundamentale urmează căi

arhicunoscute şi reductibile. Dacă legile interacţiunii atomilor şi moleculelor nu sunt constante, genele noastre nu vor putea să producă celulele necesare funcţionării corpului nostru.

În caz că aş fi fost întrebat dacă cred că Iisus este un Dumnezeu sau dacă Sfânta Treime are logică, cu siguranţă aş fi răspuns negativ şi nu m-aş fi alăturat niciodată francmasoneriei. În acest caz aş fi pierdut o sursă minunată a învăţării spirituale şi a inspiraţiei ştiinţifice. Cred că aşa s-a întâmplat cu foarte mulţi candidaţi care ar fi putut să beneficieze de pe urma francmasoneriei, dar care nu au cunoscut niciodată definiţia „fiinţei supreme" a lui Newton sau Einstein.

Unul dintre oamenii de ştiinţă de vază ai generaţiei noastre adoptă termenul metaforic de Dumnezeu (sau fiinţă supremă) pentru a explica credinţa sa despre legea firii care guvernează evoluţia vieţii. Stephen Hawking arată că:

Dacă descoperim o teorie întreagă, în timp, aceasta va fi înţeleasă pe deplin de toţi, nu doar de câţiva oameni de ştiinţă. Atunci, cu toţii, filosofi, oameni de ştiinţă sau oameni obişnuiţi, ar trebui să participăm la discuţia despre existenţa noastră şi a acestui univers. Dacă am găsi răspunsul la această întrebare, ar însemna un ultim triumf al gândirii umane – deoarece toţi l-am cunoaşte întru fiinţă pe Dumnezeu.[7]

Prima lecţie pe care francmasoneria o dă spiritului uman este să conştientizeze propria percepţie asupra menirii universului. Cei ce se vor iniţia în francmasonerie experimentează lucruri dificile, dacă nu chiar imposibile, ca să spun drept. Este un sistem de auto-cunoaştere bazat pe mituri, alegorii şi simboluri – iar la timpul potrivit se va

7 Hawking (1988), p. 175.

vedea că poate chiar sugera un răspuns la întrebarea-cheie a ştiinţei moderne: „De ce continuă universul să existe?” De-a lungul timpului, francmasoneria a evoluat şi şi-a desăvârşit formele ritualice pentru a-i ajuta pe adepţii săi să găsească răspuns la astfel de întrebări. E posibil ca adevărul absolut despre noi înşine să nu poată fi exprimat în cuvinte, ci doar prin simboluri.

Totuşi, atunci când stăteam izolat în toaleta doamnelor din Loja Masonică din Ryburn, eram pe cale să descopăr că nu numai învăţăturile francmasoneriei sunt bizare, ci şi metodele de a le face cunoscute.

Capitolul al doilea
Iniţierea. Gradul întâi

În întuneric

În acea seară friguroasă de iarnă, îmbrăcămintea nepotrivită îmi făcea pielea de găină. Îmi priveam pieptul gol şi-l vedeam tremurând.

În depărtare se auzeau discuţii înăbuşite; voci diferite se strecurau pe sub uşa închisă, acompaniate de clinchetul tacâmurilor de jos. Eram singur, căutând să găsesc înţelesul Iniţierii Masonice.

Orice se întâmpla, era clar că nu voi afla decât la timpul potrivit, hotărât de Lojă. Trecuse parcă o veşnicie până să se întâmple ceva, însă ceasul nu înaintase decât cu douăzeci de minute.

Deodată se auzi agitaţie pe coridor. Uşa se deschise şi se făcu prezent omul ce purta sabia. De data aceasta adusese cu el doi colegi ce aveau şorţuri ca el, iar în mână nişte cozi de mături ornate. Şi acum ce mai urmează?

— E gata? – îl întrebă unul pe omul cu sabia, care dădu afirmativ din cap.

Omul cu coada de mătură se uită la mine şi murmură în barbă:

— Bine… braţul, pieptul, genunchiul, călcâiul.

— Pardon? – am întrebat. Mă ignoră şi se adresă celui cu sabia.

— E pregătit. Acoperă-i faţa!

Omul cu sabia scoase o mască neagră pe care mi-o legă la ochi, verificând ca nu cumva să văd ceva. Mototoli apoi gulerul cămăşii mele aspre până când fu satisfăcut.

— E bine, se auzi o altă voce.

Cineva mă luă de braţ şi mă conduse la uşă. L-am auzit pe cel cu bota spunând: „Dă de ştire!”

Urmă o ciocănitură şi apoi un dialog între săbier şi altcineva. Vorbeau despre mine ca „domnul Robert Lomas, un sărman călător printr-o vale întunecoasă, care fusese ales, chemat şi acceptat de Loja în exerciţiu, care acum îşi dă toată silinţa să devină o parte integrantă a misterelor şi privilegiilor francmasone”.

Mistere şi privilegii? Ce putea să însemne oare? Când s-a închis uşa, am rămas pe coridor, în întuneric. Am simţit o atingere uşoară pe mână şi eram condus înainte, când mi-am adus aminte de cuvintele lui Einstein legate de mister.

Unul dintre cele mai minunate lucruri pe care le putem trăi este misterul. Este o emoţie fundamentală, care stă la baza adevăratei arte şi ştiinţe. Acela care cunoaşte totul şi nu se mai minunează de nimic, nemaisurprinzându-l nimic, este un om mort, o lumânare stinsă. Experienţa misterului – chiar dacă amestecată cu teamă – a fost cea care a generat religia. Cunoaşterea existenţei lucrurilor ce nu le înţelegem, a manifestărilor raţiunii celei mai profunde şi a celei mai radiante frumuseţi – accesibile minţii noastre doar în formele lor elementare – reprezintă înţelegerea emoţiei ce constituie adevărata stare religioasă.[8]

---

8 Einstein ([1949]–1956), p. 5.

Trăiam din plin misterul. Tot sistemul de valori după care mă ghidam în mod normal dispăruse. Nu ştiam la ce să mă aştept, neavând acces la modalităţile mele obişnuite de a face faţă situaţiilor.

Când sunt la catedră, exploatez limbajul corpului pentru a şti cum să mă adresez studenţilor mei. Judec efectul cuvintelor mele prin răspunsul dat de postura lor schimbătoare – cel puţin aşa procedez când nu sunt legat la ochi. Cum stăteam aşa lângă uşa Lojii, nu-mi dădeam seama dacă bărbaţii aceia erau amuzaţi, dezgustaţi sau indiferenţi. Ocaziile să mă fac de râs se înmulţeau cu fiecare secundă. Simţeam cum adrenalina îmi creşte starea de luciditate.

Mă străduiam să mă concentrez. Vocile înăbuşite din spatele uşii închise se opriseră. Aceasta se deschise scârţâind, lăsând aerul călduţ din cameră să-mi împresoare corpul dezvelit. Îmi simţeam pieptul înfiorat, urmare a emoţiilor, ghicind în sinea mea că încăperea era aproape plină de oameni. Auditoriul meu mă putea vedea, însă eu îi auzeam doar. O mişcare uşoară mi-a dat de ştire că toţi ochii erau aţintiţi asupra mea. Mă simţeam vulnerabil. Eram în stare să cedez în faţa emoţiilor, în ciuda hotărârii mele de a nu mă lăsa intimidat.

Am simţit pe piept o atingere uşoară. Era rece şi aspră ca un spin sau ceva ascuţit. Am rămas nemişcat, aşteptând. O voce necunoscută vorbi în faţa mea.

— Intră în această Lojă în numele Marelui Arhitect al Universului.

Cel care vorbise se dădu un pas înapoi. Cei doi bărbaţi care veniră în întâmpinarea mea s-au aşezat alături şi, luându-mă de braţ, m-au condus în cameră. O voce mi se adresă din spatele încăperii. Era parcă unul dintre cei care m-au intervievat.

— Nu poţi să devii mason decât dacă eşti născut liber şi eşti major. Te întreb, deci, eşti născut liber şi ai împlinit

optsprezece ani?

Omul din stânga mea îmi şopti: „da”.

Sunt obişnuit să vorbesc în public – de obicei am un auditoriu de câteva sute de studenţi – însă nu-mi puteam imagina impactul pe care sunetul vocii mele l-ar avea în astfel de circumstanţe. Eram surprins câtă nevoie aveam de feedbackul vizual pentru a-mi regla comportamentul.

Cu o voce cât am putut de fermă am răspuns:

— Da, sunt!

Probabil a înţeles, căci vocea a continuat.

— La datorie, fraţilor! De pretutindeni s-au auzit bocăneli şi târşâituri, în timp ce membrii Lojei îşi făceau datoria. Iar ceea ce făceau producea zgomot.

— Fie ca binecuvântarea cerească să coboare asupra noastră. Îngenunchează să o primeşti.

Suna ca o poruncă. Creşterea rumorii din jur îmi spunea că era destulă lume să mă vadă. Dar pe ce să îngenunchez? Nu vedeam nimic. Să-mi întind mâinile să verific?

În timp ce bâjbâiam nesigur, omul din stânga mea mă conduse înspre ceva ce părea a fi o pernă mai mică. Am fost ghidat de mâna sa nevăzută, până când m-am aşezat pe ambii genunchi – unul era gol, iar celălalt acoperit cu stofa de in aspru. O altă voce străină mi se adresă din capătul camerei.

— Ajută-ne, Conducătorule Suprem al Universului, la această întrunire inaugurală şi fă ca acest călător spre lumina cunoaşterii francmasonice care îngenunchează în faţa noastră, să îţi consacre viaţa devenind un membru credincios şi adevărat al Ordinului nostru. Dă-i înţelegerea divinei tale voinţe astfel ca, ghidat de cunoaşterea căii masonice, să poată fi ajutat mai bine să descopere splendoarea incursiunii spirituale adevărate spre onoarea şi gloria legii tale sfinte.

Când termină, un cor de voci a dat un răspuns

neobişnuit:

— Aşa să fie!

Au urmat o serie de întrebări la care am fost încurajat să răspund înainte de a fi lăsat să mă ridic. Genunchii mei începuseră să simtă apăsarea corpului. Pe cel gol mi se imprimase modelul ţesăturii de pe pernă. Nu-l puteam vedea şi nici simţi, deoarece mâinile îmi erau ţinute de cei doi bărbaţi. Sentimentul de vulnerabilitate creştea, însă probabil că aşa şi trebuia să fie. Eram supus unor emoţii constante care creşteau în intensitate, pentru ca să-mi rămână bine întipărite în memorie primele impresii despre învăţăturile francmasoneriei.

Însă acel moment era încă departe. Pentru început am fost nevoit să bâjbâi prin întuneric, căutând ajutor spre a găsi lumină.

Vocea ce vorbise mai înainte explica audienţei ce trebuia să fac, spre amuzamentul lor.

— Fraţii aşezaţi în punctele cercului vor fi atenţi la domnul Lomas care va trece prin faţa lor demonstrând astfel că este suficient de pregătit să devină mason. Confraţi, luaţi loc!

Mâna care mă ţinea strâns de braţul stâng m-a îndemnat să stau. A trebuit să mă întorc spre stânga şi să trec de nişte trepte, m-am oprit şi m-am întors spre dreapta.

— Păşeşte mai întâi cu piciorul stâng, mi-a şoptit cineva. Am făcut doi paşi, până când mi s-a spus să mă opresc.

— Deschide palma dreaptă, mi-a şoptit acesta. Mi-a luat braţul şi mi-a bătut palma de ceva uman. Respectivul vorbea.

— Cine se prezintă înaintea mea? – spuse o voce pe care am recunoscut-o ca fiind a lui Ken, cel care mă ajutase. Ken era un bărbat nu prea înzestrat cu podoabă capilară, iar pe măsură ce vorbea, îmi imaginam cum îşi

mângâia chelia cu mâna. Nu era timpul să mă îngrijorez, totuşi. Ghidul meu răspundea în numele meu – din moment ce dădeam dovadă de totală dependenţă. Oare ce vorbea despre mine?

— Domnul Robert Lomas, un sărman călător prin valea întunericului, care a fost ales, chemat şi acceptat de către Loja prezentă, şi care acum de bunăvoie doreşte să ia parte la tainele şi privilegiile francmasoneriei.

Ken se adresă din nou:

— Cum crede că va obţine aceste privilegii?

(Mi se părea că particip la o experienţă extrasenzorială, ascultându-i cum vorbeau despre mine la persoana a III-a).

A răspuns din nou ghidul meu:

— Cu ajutorul Legii Sacre şi prin faptele sale bune.

O palmă înmănuşată mi-o strânse reconfortant pe a mea. Ken continuă:

— Înaintează! Fapte bune! – şi înainte de a reveni lângă ghid, mâna mi-o ridică pe a mea deasupra unei surse de căldură.

Ne-am pornit din nou prin cameră pe un traseu dreptunghiular, poticnindu-ne, oprindu-ne la intervale regulate să facem dreapta, până am ajuns într-un loc necunoscut.

Am mai bătut încă o dată palma pe capul cuiva şi am fost încă o dată prezentat şi luat de mână.

Până acum eram sigur de un singur lucru. *Eram* un sărman călător prin întuneric.

Şi mai mult chiar, fiind legat la ochi, nu aveam altceva de făcut decât să ascult cu atenţie. Iar mesajul era transmis cu repeziciune, prin repetiţii.

Dacă eu călătoream prin tainele întunericului, atunci ce privilegii mă aşteptau la lumină?

De data aceasta s-a petrecut ceva diferit şi nu am mai fost trimis pe căi întortocheate. Bărbatul al cărui cap

tocmai îl bătusem mă luă de mână şi mă conduse înainte, întorcându-mă spre vocea din fundul camerei. Acesta vorbi spre un auditoriu nevăzut mie.

— Frate Maestru, ţi-l prezint pe domnul Robert Lomas, un sărman călător prin valea întunericului, care a fost ales, chemat şi acceptat de Loja prezentă şi care acum din propria voinţă ia parte la tainele şi privilegiile francmasoneriei.

Taine şi mistere, din nou! Credeam că a vedea cine vorbeşte cu mine constituie un privilegiu. Voci misterioase şi un auditoriu nevăzut produceau rumoare în fundal, observând ceva. De câte ori trebuia evaluată starea mea din întuneric?

Se întâmplă, însă, ceva nou. Bărbatul care mă ţinea de mână s-a oprit puţin înainte de a continua, pentru a respira sau pentru a stârni efect: „Pentru care ceremonie este pregătit”.

Pregătit? Mai degrabă dezorientat complet. Înmuiat de lipsa capacităţilor senzoriale. Dezbrăcat cu bună ştiinţă de toate mecanismele mele de apărare, de haine, de portofel, de ceas, de laptop, de telefonul mobil, de titluri. Obligat să merg pe căi fără ţel, să mă poticnesc de destinaţii necunoscute, să am încredere în ghizi necunoscuţi, să fiu prezentat unor oameni care nu vorbeau decât dacă îi băteam pe cap – şi atunci doar ca să îmi reamintească de starea mea sărmană în întuneric, ca şi cum n-aş şti că nu pot să-i văd deloc.

Care era scopul acestei şarade? Vocea de departe vorbi. Îmi punea întrebări.

Mi-am concentrat singurul meu simţ nealterat spre capătul sălii, sperând să înţeleg mai multe… orice, printr-o atenţie sporită.

— Domnule Lomas, confirmi cu toată seriozitatea, pe cuvânt de onoare, că nesilit de nimeni sau împotriva voinţei tale şi fără vreun gând de câştig material sau orice

altul nelalocul lui, eşti în această seară, de bunăvoie, un călător ce caută lumina francmasonică?

Nimeni nu mă obligase să fiu acolo. Eu singur m-am dezbrăcat şi mi-am pus hainele acelea ridicole şi aspre, fără ca săbierul să mă ameninţe pe bune. L-am întrebat pe Mike dacă pot să mă alătur Lojii şi eu şi am stat trei luni gândindu-mă dacă aş putea să dau un răspuns onest la ceea ce mulţi ar considera o întrebare uşoară.

În viaţa universitară, faptul că eşti un francmason poate constitui un dezavantaj. Nu e nici ca lumea, nici extravagant şi nici la modă.

Deci sunt motivele mele nedemne? Am fost atras de sociabilitatea caldă şi camaraderia care pare că stă la baza masoneriei. E ceva nedemn în asta? Nu cred.

Răspunsul era evident.

— Da!

Greşit!

Răspunsul meu provocă o clipă de stupoare în rândul audienţei mele.

Bărbatul care mă ţinea de mână îmi şopti: „Accept!”

Parcă mă căsătoream. Mă înghionti, făcându-mă să repet cu voce tare şi gravă, care se făcu auzită în toată sala.

— Accept!

Aşa mai merge; auditoriul meu se liniştise, făcând o linişte de mormânt.

Alte întrebări? Vocea din depărtare vorbi din nou.

— Confirmi şi faptul că din intenţii onorabile, din năzuinţa de a cunoaşte mai multe şi din dorinţa sinceră de a te face folositor umanităţii ai căutat privilegiile Ordinului nostru?

Dorisem să mă alătur lor din curiozitate. Am găsit o organizaţie care ţinea la îmbunătăţirea liniştii psihice a membrilor săi, lucru nemaiîntâlnit în activitatea mea universitară. Înţeleg acum de ce soacrei mele i-a plăcut

atât de mult masoneria, simţind o căldură sufletească la întrunirile sociale la care participasem şi eu de-a lungul anilor. Îmi creasem o impresie bună despre organizaţie. Şi mai mult, simţeam o dorinţă de a cunoaşte – o condiţie necesară cercetării. Şi cum nimeni nu lucrează în învăţământul superior pentru a scoate bani frumoşi, trebuie să-ţi doreşti să predai şi să studiezi. Însemna că doresc să fiu de folos umanităţii? Poate că da.

Ştiam formula. Nu mai aveam nevoie de ghidare.

— Accept! – am răspuns clar şi răspicat. Am fost mândru de rezonanţa vocii mele şi simţeam că deja mă joc cu auditoriul meu nevăzut. Începeam să învăţ?

Însă mai era ceva. Oratorul din spate nu-şi terminase interogatoriul:

— De asemenea, promiţi solemn că, stăpânindu-ţi anxietatea şi aroganţa, vezi încerca permanent să-ţi continui călătoria Iniţierii tale, şi că, dacă accepţi, vei acţiona întotdeauna pe baza obiceiurilor folosite şi acceptate de Ordin?

Nu simţeam încă anxietate. Poate o anumită stingherealã, o nevoie de a reconsidera lucrurile, o neclaritate în legătură cu răspunsul? Deveneam un arogant pripit în modul prin care am încercat să-mi adaptez tonul, încercând să-mi impresionez auditoriul nevăzut? Parcă eram la un interviu radiofonic prin telefon, neputând să-mi văd interlocutorul. În niciun caz nu doream să mă opresc acum.

Mă simţeam ca un personaj, Ducesa din *Alice în Ţara Minunilor*. Lewis Carrol a fost probabil un francmason – altfel de ce ar fi purtat Iepurele Alb mănuşi albe sau ar fi folosit un pseudonim care însemna „fiul masonului”? Poate că în timpul Iniţierii sale i-a venit ideea de a exersa cum să creadă în lucruri imposibile. Cu cât exersam, cu atât îmi era mai uşor.

Asta era ceea ce trebuia să învăţ? Voi fi credincios

obiceiurilor folosite şi acceptate de Ordin? Dacă mă conduceau spre cunoaşterea spirituală, de ce nu?

— Accept! am răspuns.

Răspunsul fusese satisfăcător, deşi nu pot să nu mă întreb ce ar fi făcut dacă aş fi răspuns negativ. Cred că nu s-a întâmplat niciodată, pentru că n-am mai auzit să fi existat astfel de surprize. Acum înţeleg cum trebuie să fi sunat micile mele erori, înainte de a ajunge în acest stadiu.

Dar faptul că a fost necesar să răspund la aceleaşi întrebări, când eram dezorientat şi confuz, m-a făcut să mă gândesc mai bine la ceea ce zic.

S-a încheiat? Aveam să descopăr odată aceste tainice privilegii?

Încă nu. Trebuia să mai călătoresc prin întuneric. Vocea îndepărtată îi spunea celui care mă ţinea de braţ „să îndrepte spre est călătorul pregătit", ce-o fi însemnând pregătit, nu ştiu.

În curând însă, am aflat. Am fost condus încă o dată spre stânga, oprit şi răsucit în unghi drept înainte de a continua să merg. De data asta, ghizii mei mă legănau încoace şi încolo. Parcă eram pe bordul unui vas pe mare. Într-un sfârşit ne-am oprit, eu fiind dezechilibrat şi dezorientat.

Am fost întors spre dreapta. În sală s-a lăsat tăcerea. Anticipam ceva în rumoarea uşoară a auditoriului meu nevăzut.

Vocea cunoscută a Fratelui Maestru se făcu auzită:

— Domnule Lomas, ţine de responsabilitatea mea să te înştiinţez că masoneria este o organizaţie liberă care cere autonomie absolută a năzuinţei fiecărui călător spre tainele ei principale. Se bazează pe principiile virtuoase ale raţiunii etice şi excelenţei morale. Oferă multe privilegii celor care o merită şi numai acestora. Sunt necesare, totuşi, legăminte de asumare a responsabilităţii. Dar te asigur că acestea nu se opun moralei, datoriilor

civile sau spirituale pe care le ai.

Fratele Maestru îşi drese vocea înainte de a continua.

— Prin urmare, eşti dispus să-ţi asumi o responsabilitate serioasă, bazată ferm pe principiile anterior menţionate, pentru a păstra cu sfinţenie secretele Ordinului? Aşteptă să răspund. M-am conformat imediat.

— Accept!

Omul care mă susţinea mi-a şoptit: „Sunt dispus!” Auditoriul nevăzut fremătă.

— Sunt dispus! – mă corectai. Freamătul încetă.

Era un mister, în sărmana mea stare de întuneric, ce alte taine mai ascunde francmasoneria, destul că încercam să ghicesc cuvintele potrivite pe care Loja dorea să le audă de la mine. Cel puţin aşa credeam, până când a trebuit să mă supun uneia dintre cel mai bizare porunci.

Auzeam cuvintele… dar ce însemnau ele? Puteam să-mi schimonosesc corpul într-o astfel de poziţie?

Mâini nevăzute mi-au aşezat corpul în cea mai nenaturală poziţie pe care am luat-o vreodată, de când încetasem să cuceresc femeile într-o maşină veche Austin Healy Sprite. Cine ştie ce tipuri ciudate de substanţe se eliberau în creierul meu în timp ce mă zbăteam să stau neclintit, analizând doar ce-mi spuneau muşchii mei încordaţi ca să ştiu ce se întâmpla. Auditoriul meu nu avea nicio reacţie de dezaprobare, deci probabil că era bine cum stăteam. Cartea pe care o ţineam în această manieră era prea voluminoasă. Era învelită în piele.

O uşoară rumoare, şi o deviere în voce să mi-a dat de ştire că Maestrul se ridicase în picioare. Urmărea probabil un efect mai mare din partea spectatorilor.

Când ţin cursuri, folosesc mimica şi gestica, deci nimic nou sub soare, însă am fost surprins de ceea ce dorea să facă.

A început simplu, dând un ordin adunării.

— Fraţilor, la datorie! apoi mi se adresă.

Spune-ţi numele complet şi repetă după mine. Eu, Paul Powell, în prezenţa Marelui Arhitect al Universului, şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacraţi…

Paul Powell? Paul era unul dintre directorii manageriali ai unei firme locale de succes de inginerie. A fost în comisia care mă intervievase înainte de a fi admis. Prima impresie despre acesta a fost că îi plăcea să i se execute ordinele.

Aştepta să repet propoziţia, ceea ce am şi făcut, substituind doar numele lui. Când am terminat, a continuat:

Statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni… A aşteptat să repet cuvintele.

— Promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi *mistui* (engl. Hele), continua, păstra şi tăinui…

Ce-o fi însemnând *a mistui*? Cât de credibil poate să fie un jurământ care foloseşte cuvinte fără sens? Să mă fi oprit acum şi să fi cerut explicaţii? Mai degrabă nu; contextul sugerase că „a mistui” avea sens de „a tăinui”. N-ar fi provocat decât mai multă rumoare, iar eu devenisem fascinat de câte sinonime enumera Paul înainte de a se face înţeles. (Mai târziu am verificat sensul cuvântului în dicţionar, iar înţelesul era acela de a fi aşezat pe pământ şi acoperit. Această explicaţie s-ar fi dovedit folositoare, ajutându-mă să înţeleg mai bine ce voia acest ritual să facă. Dar atunci nu l-am înţeles.)

În timp ce mă gândeam, şirul nesfârşit de sinonime continua, adăugând ceva în plus, o bătaie interioară ritmului: orice bucată sau bucăţi, arcan sau arcane, enigmă sau enigme sau toate cele existente în această Primă Etapă a Iniţierii în francmasonerie, cunoscută sub

numele de Etapa Ucenicului Iniţiat…

Am repetat fraza, rostind cuvintele de dragul cadenţei lor. Probabil ne apropiam de sfârşitul acestui ritual.

Mă dureau picioarele, iar braţul era contractat. Să îndrăznesc să mă mişc ca să eliberez din tensiunea musculară? Cu siguranţă aş fi provocat respiraţii precipitate şi rumoare din partea spectatorilor mei tăcuţi, dar critici, astfel că am rămas nemişcat.

Fratele Maestru îşi continuă oratoria, imprimând cuvântării un patos neobişnuit:

— … pentru oricine devine, dacă nu este încă Frate sau printre Fraţi, şi nici chiar acestuia sau acestora până nu sunt chestionaţi, examinaţi cu seriozitate şi încredinţaţi că acesta sau aceştia sunt demni de acea încredere…

Am repetat mecanic partea de legământ, uimit de pedanteria cuvintelor.

Mai era ceva însă. Mâna mea dreaptă se preschimbase parcă în plumb.

— … sau în întrunirea acestei Logi virtuoase, capabile şi omogene.

Am terminat? Să fie aceasta ultima frază supraelaborată pe care trebuie s-o papagalicesc? Nu. Venerabilul Maestru tocmai începea a doua rundă.

— Mă angajez solemn că nu voi scrie despre aceste destăinuiri, nici nu le voi descrie, modifica, reproduce sau înregistra, nici nu voi încuraja sau permite cuiva să o facă, dacă e în puterea mea să previn aceasta, nu voi dezvălui nimic despre cele văzute şi nevăzute sub acoperişul ceresc, prin orice însemnare, simbol grafie, formă care să poată fi descifrate sau înţelese de către mine sau de către alţii în această lume, astfel încât secretul artei şi al tainelor noastre ascunse să fie în mod inadecvat cunoscute din cauza neputinţei mele.

Dacă nu se termina mai repede trebuia să-mi mişc

braţul stâng. De când mi-am accidentat cotul la călărie aveam probleme cu articularea încheieturii, iar poziţia mâinii mele, ţinând cartea în unghi drept, era necruţătoare.

M-am forţat să mă concentrez pe măsură ce Paul îşi deşerta constant directivele.

— Jur fără nicio ezitare sau întârziere, fără nici vreun gând ascuns de orice natură, să cercetez aceste aspecte şi sub nicio formă să nu le încalc; dacă nu fac aşa, să mi se taie gâtul, să mi se smulgă limba, iar corpul meu netrebnic să fie îngropat pe o plajă părăsită scăldată de apele fluxului şi refluxului…

Asta suna serios. Prin comparaţie, un braţ amorţit şi nişte picioare dureroase nu însemnau nimic.

Îmi place să merg la mare la fel de mult ca ceilalţi, însă să mi se taie gâtul sau să mi se smulgă limba fără anestezic înainte de fi ciopârţit, asta suna foarte serios. Dacă Loja hotăra să ducă la bun sfârşit această pedeapsă, probabil că va durea puţin mai mult. Eram pregătit?

Desigur. Oficiul de Protecţie a Consumatorului nu ar fi permis niciodată un astfel de procedeu. Însă ce mod extraordinar de a mă face să mă concentrez la mesaj. Desigur, acesta era punctul culminant.

Însă, vai, nu era.

— … să fiu în pericol de a fi acuzat de sperjur, fără valori etice şi neacceptat de această Lojă, sau orice altă Lojă care respectă onoarea şi virtutea mai presus de orice rang şi funcţii. Aşa să mă ajute Marele Arhitect, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de Proaspăt Ucenic Francmason.

Desigur, nu intenţionau să-mi taie gâtul, dacă din greşeală dezvăluiam ceva. Dar mă avertizau că situaţia s-ar putea înrăutăţi şi mai mult decât în seara aceasta.

Oare mă lăsau *acum* să-mi dezmorţesc picioarele şi mâinile?

Aşteptam în întuneric permisiunea de a mă mişca. Aceasta nu sosea.

Am fost legat la ochi de aşa mult timp, încât ultimele imagini color de pe retină se estompaseră de mult. Cât mai trebuia să mă poticnesc în întuneric? Am auzit un clichet slab, ca de nişte cheiţe de metal ciocnindu-se, în timp ce Fratele Maestru zornăia. (Parcă purta armură. E adevărat? Voi şti vreodată?)

Şi-a dres vocea încă o dată. Mă miram că nu a băut puţină apă.

— Pentru a duce la bun sfârşit acest lucru, printr-un legământ autentic, prin severitatea conceptelor tale morale, considerând aceasta cea mai serioasă obligaţie atât cât vei trăi, poruncesc să fie respectat din momentul în care săruţi Cartea Legii Sacre.

Mă întrebam care anume volum al legii sacre îl foloseau. Alegerea cea mai potrivită ar fi fost un exemplar al *Principia Mathematica.* Dar nu fusesem întrebat. Ideea unui volum al legii sacre care să-mi întărească conceptul de fiinţă supremă nu mai fusese menţionat în cadrul ceremoniei.

În încăpere se făcu linişte cât am ezitat. Dar am decis că nu avea niciun rost să intru în detalii; gestul era o declaraţie simbolică de bună intenţie. Orice carte ar fi folosit, ştiam care parte a ei conţinea adevărul meu.

M-am aplecat spre cartea grea, cu miros de piele amestecat cu hârtie veche, dorind să o sărut. Auditoriul meu nevăzut răsuflă uşurat, destul de tare pentru urechea mea sensibilă.

Fratele Maestru vorbi din nou.

— Fiindcă ai venit de atât de departe din întuneric, care este acum dorinţa cea mai mare a sufletului tău?

Să ghicesc? Dorinţa mea cea mai mare era să-mi îndrept picioarele şi să mă întind. Însă tonul vocii îmi sugera un alt răspuns.

Învăţasem să fiu precaut, aşa că am aşteptat un semn de la bărbatul din stânga mea. El s-a conformat la timp, iar eu am repetat: „Lumina!”

Aşteptare. Simţeam cum se pregăteşte ceva, era un freamăt în cameră, iar privitorii mei nevăzuţi se aranjau pentru vreun eveniment.

Vocea lui Paul căpătă o forţă din ce în ce mai mare:

— Fie ca binecuvântarea luminii să pogoare asupra călătorului!

Am auzit un scârţâit ritmic mişcându-se prin cameră în valuri sincronice. Când mi-a fost smulsă legătura de la ochi, se auzi o bătaie înfundată din palme din partea celor ce priveau. Lumina din cameră era aşa de puternică pentru ochii mei dilataţi, încât cu greu mă puteam concentra. Bătaia din palme executată de aproximativ 40 bărbaţi purtând mănuşi albe avea un sunet ireal.

Am clipit şi m-am frecat la ochi, încercând să vizualizez ceva. În faţa mea se afla faţa serioasă a omului de afaceri Paul Powell înconjurată de un cerc de lumină? Purta o uniformă albă cu albastru elegantă. În spatele său era un fel de scaun sculptat din lemn cu un loc triunghiular de sprijin al capului. Mă zbăteam să văd în lumină un detaliu cât de mic.

Era gata? Eram mason?

Paul vorbi din nou.

— Ai fost reînvestit cu discernământul luminii fizice, îţi pot arăta cele trei instrumente importante în drumul spre francmasonerie.

Arătă spre o Biblie aflată pe o masă lângă noi:

…şi anume cartea Legii Sacre.

Apoi arătă spre o trusă geometrică şi un set de compasuri aşezate pe cartea deschisă.

…Echerul şi Compasul…

El se opri pentru puţin în timp ce eu priveam obiectele numite de el instrumente. Speram să mă pot

ridica în curând. Însă mai avea ceva de adăugat înainte de a mi se permite să mă ridic.

— Cartea Legii Sacre pentru a ne regla şi ghida contemplaţia noastră spirituală; Echerul pentru a ne potrivi comportamentul; Compasul pentru a ne menţine în relaţii normale cu ceilalţi oameni.

Mă luă de mână ajutându-mă să mă ridic.

— Ridică-te, noule Ucenic Iniţiat în Francmasonerie.

Abia aşteptam. În sfârşit stăteam în picioare şi mi le întindeam. Poziţia aceea îngenuncheată şi chinuită nu fusese nici naturală şi nici confortabilă ca să fie menţinută mai mult timp.

Dar tocmai privarea de lumină şi poziţia neconfortabilă m-au făcut să fiu atent la ceremonie.

Vedeam pentru prima dată interiorul unei loji de ceremonie.

O lumină mare

Pentru 20 de minute am fost legat la ochi şi purtat într-o cursă de obstacole pe nevăzute. Apoi am fost ţintuit într-o poziţie fetală incomodă pentru încă 15 minute. În final, am fost orbit de lumina sălii şi dezorientat de o bătaie din palme la unison, în timp ce îmi era smulsă legătura de pe ochi.

În această stare de vulnerabilitate mi-a fost arătată o carte, o trusă geometrică şi nişte compasuri, spunându-mi-se că acestea erau cele mai importante instrumente ale francmasoneriei. Constituiau ele lumina pentru care am călătorit, ghidat, de jur-împrejurul întunecat al sălii, pentru a o descoperi? Doar după aceea mi s-a permis să mă ridic şi să-mi întind picioarele amorţite.

Deodată s-a produs o mişcare, întrucât cei cu şorţuri din jurul meu se aşezaseră, lăsându-mă să stau lângă vocea pe care o numisem Venerabil Maestru.

Puteam acum să văd că era într-adevăr Paul Powell.

M-am întors cu faţa spre centrul camerei. Pardoseala

era decorată cu carouri negre şi albe, imitând o tablă imensă de şah. Sala era luminată de deasupra de un candelabru aflat pe o cupolă înaltă pe tavan. Era parţial estompată de cele cinci stele, având în mijloc litera G.

În timp ce mă întorceam cu faţa, Paul începu să vorbească.

Atâta cât am stat în întuneric mă întrebasem dacă cei care oficiau ceremonia citeau de pe bileţele.

Cuvântarea lor era mult prea oficială, însă acum puteam vedea că vorbeau liber. Paul şi-a continuat recitalul, arătând spre recuzita din sală.

— Vederea ţi-a fost redată, ţi-am arătat cele trei lumini mai mici ale francmasoneriei, care ardeau spre sud, spre vest, spre est, reprezentate simbolic de Soare, Lună şi de Maestrul Lojii: soarele – stăpânul zilei, luna – regina nopţii, iar Maestrul – învăţătorul.

În fiecare parte indicată se găsea un scaun cu o bancă mică în faţă. Referirile astronomice din cuvântarea sa indicau soarele în partea de sud (ceea ce sugera amiaza sau miezul zilei), luna se găsea la vest (deci apunea), în timp ce Maestrul era aşezat spre est, la răsărit. Îmi dădeam seama că în timpul călătoriei mele prin întuneric am fost purtat în jurul lojii urmărind drumul soarelui pe cer: la răsărit, apoi la sud, apunând în vest înainte de a traversa nadirul, spre miazănoapte, pentru a se reîntoarce la lumina răsăritului. Când legătura de la ochi mi-a fost îndepărtată, eram îndreptat spre est către Maestru şi aveam ochii dilataţi şi sensibilizaţi de îndelungata perioadă de întuneric, percepându-l pe Maestrul Paul ca un soare strălucitor. O făcuse intenţionat?

Paul mă întrerupse din gânduri şi începu să vorbească din nou.

— Prin umila şi dreapta apariţie în această seară, ai trecut simbolic de o mare primejdie, dar mai există altele care te aşteaptă până la sfârşitul vieţii. Pericolul de care ai

scăpat este acela al tragerii în ţeapă, la intrarea în Lojă, acest pumnal…

Omul care mă ţinuse de braţ îi dădu un pumnal strălucitor, pe care Paul mi-l arătă cu oarecare satisfacţie. Părea că e menţinut bine ascuţit. Nu eram în situaţia de a despica firul în patru. Acum înţeleg furnicătura pe care am simţit-o pe piept în timp ce stăteam pe coridorul Lojii. Fluturând cuţitul prin faţa pieptului meu dezvelit, Paul continuă:

— … a fost pus pe pieptul tău gol pentru a simboliza că, dacă ai fi căutat să te grăbeşti, ai fi fost agentul propriei tale sinucideri; iar confratele ce îl ţinea, ar fi rămas nemişcat, făcându-şi datoria.

Paul nu-şi încetase litania cu pericole.

— Însă o ameninţare şi mai serioasă ce te-ar putea paşte spre sfârşitul vieţii este pedeapsa corporală asociată cu excluderea din Ordin dacă dezvălui misterele masoneriei în mod necorespunzător.

Se opri pentru a crea un efect, aşteptând până când se făcu o linişte apăsătoare.

— Astfel, vei avea gâtul tăiat, limba smulsă şi corpul îngropat pe o plajă pustie unde nimeni nu te va găsi.

O imagine rapidă cu plaja mea favorită mi-a trecut prin minte, în timp ce îmi vedeam corpul însângerat părăsit lângă apă. Această imagine puternică îmi rămăsese întipărită în memorie.

— Promisiunea Sacră pe ai făcut-o în seara asta îţi va lega sufletul atâta timp cât vei trăi.

Eram acum un mason, pentru tot restul vieţii, se pare. Dar mă schimbasem?

Totul se schimbă?

Asta a fost tot cu iniţierea masonică? Unde era partea părţilor, secretul secretelor, misterul iniţierii în primul grad al francmasoneriei?

Până acum am fost legat la ochi, purtat aiurea, orbit

şi asurzit înainte de a mi se arăta cele două tipuri de lumini simbolice. Unde erau secretele?

Ce numise Paul lumini principale? Legile sacre, echerul şi compasul. Legile fizicii susţin interacţiunea corpurilor, mari şi mici, în univers. Echerul este un instrument pentru măsurarea şi compararea unghiului drept. Compasul – este un instrument de măsurare şi de trasare a cercurilor sau a arcelor de cerc, format din două braţe articulate. Dacă aş fi fost pus să enumăr cele trei principii-cheie ale tagmei fizicienilor, acestea ar fi fost legile de bază, independenţa dimensiunilor şi abilitatea de a măsura corect. Mi s-au transmis deci nişte secrete în termeni poetici, mai degrabă decât ştiinţifici?

Au existat mai apoi şi nişte lumini mai mici. Ce erau acestea?

Soarele la miazăzi, luna la apus şi Maestrul Lojii, în lumina radiosului răsărit. Mi-au fost arătate într-un decor teatral cele mai luminoase astre cereşti, iar urmarea a fost că un bărbat, luminat de razele răsăritului, ştia ceva despre acestea şi despre cum ar putea să mă afecteze pe mine.

Fusesem dus în jurul Lojii urmărind calea acestor astre în jurul punctelor marcate de compas. Eu aş fi luat compasul drept circumferinţă, deci mă întrebam dacă alegerea aceasta a cuvintelor era menită să mă facă să reflectez mai mult asupra mişcării astrelor pe cer în jurul punctelor cardinale?

Scopul francmasoneriei era departe de a fi elucidat, dar se părea că exista şi un înţeles ascuns al informaţiei care mi se dădea.

Va continua?

Paul vorbi din nou.

— În calitate de Proaspăt Ucenic Francmason, ai primit acum o răspundere şi o responsabilitate importante şi serioase. Sunt autorizat să-ţi comunic că masoneria

constă din mai multe Grade, fiecare cu tainele ei specifice. Aceste secrete totuşi nu sunt acordate fără discriminare, ci după meritele şi calităţile fiecăruia.

Care erau aceste merite sau calităţi personale de care aveam nevoie? Când am încercat să răspund la întrebări în felul meu, am fost dezaprobat. Iar ritualul nu părea să necesite prea multe abilităţi în afară de o bună memorie, deci cum aveau membrii Adunării să-mi evalueze abilităţile? Am aşteptat ca Paul să spună mai multe.

— Voi merge mai departe încredinţându-ţi tainele specifice Gradului întâi, dar, ca să ştii, trebuie mai întâi să afirm că echerul, nivela şi perpendiculara (firul de plumb) sunt semnele dependente şi indisputabile prin care este recunoscut un Frate.

Paul ieşi de după banca sa. Roger, unul din cei care mi-au luat interviu, stătea pe scaun, lângă el. El se ridică şi-i luă mâna dreaptă. Paul coborî de pe scaun, sprijinindu-se de mâna lui Roger, în timp ce acesta trecu cu un fâşâit pe lângă el, ţinându-l strâns de mână, pentru a se aşeza pe scaunul gol. După ce Roger s-a aşezat, Paul a venit în faţa mea.

Eram cu câţiva centimetri mai înalt decât Paul, care mă privea de jos în sus. Arăta elegant în şorţul său alb cu albastru, guler albastru-deschis şi costum de culoare închisă. Acum puteam vedea de la ce venise acel zornăit. În jurul gâtului atârna un ornament complicat de argint, făcut din figuri geometrice. Părea o diagramă geometrică de-a lui Pitagora.

— Vei sta drept, după cum îţi voi arăta.

M-am îndreptat şi am luat poziţia arătată de Paul. Am respirat adânc şi l-am imitat. Nicio mişcare din partea observatorilor din cameră. Probabil că făcusem corect.

Mă simţeam ciudat şi uşor instabil. Era ceva asemănător cu modul în care îmi fuseseră aranjate picioarele când am îngenuncheat în ritualul obligatoriu.

Din această poziţie, totul părea şi mai ciudat. Picioarele mele imobilizate nu îngăduiau nicio relaxare, atât în faţă, cât şi la spate. Erau încrucişate, nepermiţând nici cea mai mică mişcare prin care să-mi păstrez echilibrul. Acest mod de a sta era nenatural şi menit să-mi provoace o stare de tensiune.

Era o postură în care trebuia să mă concentrez ca să mă menţin. Era acesta un alt tertip ritualic de a induce eliminarea hormonilor de stres în organism pentru a-mi influenţa activitatea cerebrală?

Mă concentram la ceea ce spunea Paul.

— Acesta este primul pas drept spre francmasonerie, iar numai şi numai prin această poziţie îţi vor fi dezvăluite tainele acestui Grad.

Paul se opri şi se uită în ochii mei.

Ele constau dintr-un semn, o strângere de mână şi un cuvânt.

Acestea sunt, după cum afirmă Marea Lojă Unită a Angliei, secretele Gradului întâi. Deoarece sunt obligat să nu le dezvălui, voi povesti mai departe ce s-a întâmplat după ce le-am primit.

M-am gândit prima dată că dacă acestea au fost marile secrete, atunci eu îmi pierdusem timpul. Un semn pe care pot să-l fac în public, o strângere de mână care va convinge oamenii că doresc să păstrez legătura cu partea mea feminină şi un cuvânt pe care orice cititor al Bibliei îl ştie. Ce mai secrete! Mi s-au spus lucruri mult mai importante, atunci când Paul mi-a arătat cele trei lumini.

Şi totodată, nu intenţionez să fiu eu acela care poluează plajele, deci nu voi face publice acele secrete superficiale şi fără de folos. Începeam să pricep că adevăratele secrete ale francmasoneriei nu pot fi pur şi simplu date, nici furate şi nici înstrăinate. Ele trebuie trăite. După cum spune scriitoarea Gloria Steinem: „Spune-mi şi voi uita. Arată-mi şi s-ar putea să nu-mi

amintesc. Fă-mă să mă implic şi voi înţelege”.

Ritualul francmasonic funcţionează doar dacă subiecţii săi sunt implicaţi în trăirile spirituale. Când faci ceva, te gândeşti la acel lucru, şi la ce ai simţit atunci când l-ai înfăptuit… şi abia apoi începi să înţelegi.

Voi relata astfel povestea Iniţierii mele de la o distanţă care să mă ferească de mutilare.

E destul să spun că, instruindu-mă în ritualul descifrării acestor trei „secrete”, Paul i-a spus bărbatului care făcuse pe ghidul să îl „aducă pe Fratele Lomas la al Doilea Supraveghetor”.

Eram acum… *fratele* Lomas.

Am mai traversat încă o dată încăperea Lojii: de la scaunul Maestrului care reprezenta răsăritul, la amiază, unde se afla al Doilea Supraveghetor; apoi, la apus, locul Primului Supraveghetor, ca să mă întorc prin partea întunecată a nordului. Însă unghiurile mele erau drepte, spre deosebire de cele ale soarelui – circulare. De fiecare dată, Supraveghetorii mi-au testat abilitatea de a repeta semnele, strângerile de mână. Până am ajuns la Maestrul Paul, eu exersasem deja de trei ori înţelesurile tainice ale identificării mele. Când amândoi Supraveghetorii au fost mulţumiţi că puteam să le întind mâna, să mă ridic şi să repet cuvântul, atunci am fost considerat pregătit pentru următorul stadiu al ceremoniei.

Supraveghetorul din vest se ridică şi-mi prinse mâna dreaptă. Era un om mărunţel, cu o voce piţigăiată, şi purta o mustaţă fină şi ascuţită. M-am simţit stânjenit de felul în care un întreg şir de adulţi mă luau de mână şi mă conduceau; parcă eram un copil. Oare aceasta *era menirea* ceremoniei?

Bărbatul mărunţel dădu din cap către Marele Paul şi vorbi tare ţinându-mă strâns de mână – probabil ca să fie sigur că stau liniştit.

— Frate Maestru, ţi-l prezint pentru confirmare pe

fratele Lomas la Iniţierea sa.

Individul cu bota, care fusese ghidul meu în întuneric, se agita în spatele Gardianului. Îi strecura ceva? M-am concentrat asupra celor spuse de Paul.

— Frate Prim Supraveghetor, iau aminte la cele ce spui şi te autorizez să-i oferi fratelui Lomas distinsul şorţ al Ucenicului Francmason Iniţiat.

Primul Supraveghetor mi se adresă.

— Frate Lomas, din porunca Venerabilului Maestru, te investesc cu distinsul şorţ al Ucenicului Francmason Iniţiat.

Scoase de la spate un şorţ alb din piele cu două fâşii de material, pe care le-a înfăşurat în jurul taliei, legându-le cu o fundiţă. Asta m-a făcut să mă simt şi mai mult copil. Parcă era mama care mă lega la şireturi. Verificând nodul făcut, ridică bucata triunghiulară, ridicând-o orizontal. Se uită cu luare aminte la mine şi continuă:

— E mai vechi decât lâna de aur sau vulturul roman, mai onorabil decât decoraţiile sau Ordinul Jartierei sau orice alt ordin existent. Este însemnul inocenţei şi legătura prieteniei, şi ţi-l dăruiesc cu cele mai fierbinte recomandări, aşa să-l porţi şi să-l respecţi; şi dacă vei cinsti acest şorţ, şi acesta te va onora la rândul său.

Era vorba aici de lâna de aur a lui Iacon sau de vechile ordine cavalereşti? E o diferenţă de multe secole între impresionantele denumiri. Ceremonia se desfăşura fără oprire, cu Paul continuându-şi oratoria.

— Frate Lomas, permite-mi să mai adaug la cele spuse de Fratele Supraveghetor Prim că nu ai voie să-ţi pui acest şorţ în această Lojă, dacă eşti în vreun conflict cu oricare din fraţii tăi, sau împotriva căruia nutreşti sentimente de animozitate. În acest caz, vei propune o întrevedere pentru ca neînţelegerile voastre să fie rezolvate amiabil; după care, în caz de reuşită, vei putea să-l îmbraci şi să intri în această adunare şi să munceşti cu

toată dragostea şi armonia specifice francmasoneriei. Dacă însă disensiunile vor fi de aşa natură încât să nu poată fi soluţionate uşor, va fi mai bine pentru ambele părţi să se retragă, decât să perturbe armonia adunării cu prezenţa lor.

Acest lucru era rezonabil, filosofia bătrânilor, chiar dacă formulată empiric: nu-ţi aduce necazurile cu tine, pentru că nu vei face altceva decât să-i superi şi pe ceilalţi. Adevărat, dar cu nimic ieşit din comun. De ce trebuia să port un şorţ de piele ca să fac acest lucru?

Paul vorbea din nou. Poate va explica.

— Frate Supraveghetor Prim, îi vei porunci celui de-al Doilea Diacon (Diacon Asistent, sau Diacon Secund) să-l aşeze pe fratele Lomas în colţul de nord-est al Lojii, de unde i se va adresa fratele Astore.

Mike Astore m-a ajutat să intru în francmasonerie. Îmi va spune ceva să mă facă să înţeleg ce vor să facă aceşti actori amatori cu mine? Primul Supraveghetor vorbi:

— Frate Diacon Secund, din porunca Venerabilul Maestru îl vei duce acum pe fratele Lomas în colţul nord-estic al încăperii.

Un bărbat grizonant cu un baston păşi înainte şi-mi luă mâna. Ne-am pornit încă o dată, la comanda abia auzită „cu stângul înainte”, urmărind calea soarelui în jurul punctelor cardinale. De ce la nord-est? De aici răsare soarele în cea mai lungă zi a anului. Era vreun motiv care putea fi explicat la sosire?

Diaconul Secund stătea lângă mine, ţinându-şi bastonul vertical în mâna stângă. Mike era în faţa mea. Ochelarii săi fără rame se reflectau în lumina ce venea de pe acoperişul templului, atunci când aproba din cap. I-am tras cu ochiul, dar a rămas serios şi neclintit.

Părea că se concentrează din greu şi că se reculege. Doar după ce a terminat mi-am dat seama că se concentra pentru o cuvântare mai lungă. Apoi începu:

— Frate Lomas, când se începe munca la orice construcţie impunătoare şi importantă, tradiţional este să aşezi prima dată piatra de temelie în colţul nord-estic al clădirii. Fiind proaspăt iniţiat în francmasonerie, vei sta în colţul de nord-est al Adunării, pentru a sugera simbolismul pietrei de temelie, iar din fundaţia pusă în seara aceasta să poţi să ridici o suprastructură, perfectă în toate, ca o piatră vie ce face cinste constructorului.

— Tu eşti un om echitabil şi conştiincios, în ciuda tuturor aparenţelor, şi un Ucenic Francmason Iniţiat, şi îţi doresc, cu cele mai calde recomandări, să continui să fii la fel întotdeauna. Într-adevăr, voi începe imediat, cerându-ţi să-ţi exerciţi acea virtute care e o caracteristică dominantă a sufletului francmason, mă refer la caritate…

Nu voi povesti întreaga conversaţie. Terminând-o, Mike a zâmbit, a făcut un pas înapoi, s-a întors către Paul şi i-a făcut un semn distinct. Semnul părea să aibă aceeaşi întrebuinţare cu un salut milităresc. Paul i-a răspuns, adresându-i-se bărbatului cu bastonul.

— Frate Diacon Secund, îl vei duce pe fratele Lomas în partea de nord, unde fratele Oldthwaite îi va prezenta instrumentele de lucru ale Ucenicului Francmason Iniţiat.

Omul cu bastonul – pe care în curând îl voi numi Diacon – m-a dus în jurul Lojii masonice încă o dată, reamintindu-mi să-i salut pe Maestru şi pe Supraveghetori folosind semnul special, până am ajuns la aproape 2 metri în stânga locului de unde am plecat. De ce ne mişcăm doar în sensul acelor de ceasornic? E ca şi cum ne-am juca un joc ciudat de Nu-te-supăra-frate.

Dennis Oldthwaite s-a ridicat brusc de pe scaun, venind până în faţa mea pe covorul în formă de tablă de şah. Era un om cu faţa roşie, jovial, a cărui familie muncea de când lumea pământul din jurul văii Ryburn. Costumul închis la culoare i se potrivea ca nuca în perete. S-a aplecat cu un suspin şi a ridicat ceva dintr-o cutie de lemn

deschisă pe podea. S-a oprit şi s-a uitat la mine. La faţa-i schimonosită am răspuns cu un rânjet. Atitudinea lui era teribilă când a izbucnit cu un accent de Yorkshire.

— Frate Lomas, din porunca Venerabilului Maestru… şi şi-a înclinat capul spre Paul pentru a confirma persoana care i-a spus să facă asta.

— Iată, îţi prezint instrumentele făcute de un Ucenic Francmason Iniţiat… Mi-a înmânat un etalon de metal cu două picioare pe care l-a întins la maxim.

— … obişnuitul ciocan… mi-a înmânat un ciocan în miniatură cu capul rotund.

— … o lamă de tăiat piatra.

În sfârşit mi-a dat o daltă mare de metal.

Părea că e un joc de copii în care trebuia să ţii lucruri în mână fără să le scapi. Să îndrăznesc să îmi scot şorţul şi să le pun în el?

— Etalonul de 24 cm este un instrument folosit în măsurarea lucrărilor. Ciocănelul este folosit pentru a îndepărta nodozităţile şi excrescenţele, pentru a transforma materialul în forma dorită; în timp ce cuţitul de tăiat piatra este utilizat pentru a finisa lucrarea, pregătită ca pentru un muncitor profesionist.

Rânji încă o dată, privindu-mă cum mă joc cu obiectele încercând să le examinez fără să le scap. Dacă le-aş fi scăpat, cu siguranţă, ar fi izbucnit într-un râs sănătos.

A continuat:

— Dar cum nu suntem toţi operativi, ci liberi, acceptaţi sau speculativi, folosim aceste unelte în scopuri morale.

Oare ce-a vrut să zică făcând legătura dintre instrumentele din mâna mea şi starea emoţională imaterială numită morală?

Această combinaţie era atât de ciudată, încât am ascultat cu atenţie la ceea ce a urmat.

— În acest sens, etalonul de 24 cm simbolizează cele

24 ore ale zilei; ore în care se vor aduce rugăciuni şi laude lui Dumnezeu cel Atotputernic, iar o parte vor fi folosite pentru muncă şi odihnă, iar cealaltă pentru ajutorarea unui frate aflat în nevoie.

— Ciocănelul ne aminteşte de conştiinţa noastră, fiind astfel capabili să suprimăm acele pasiuni recalcitrante care altfel ne-ar influenţa negativ personalitatea.

S-a oprit pentru a crea un efect, pe care l-a subminat cu repeziciune, zâmbindu-mi călduros.

— Lama care taie piatra sugerează avantajele educaţiei, prin care suntem ajutaţi să devenim membri utili societăţii noastre bine şi sistematic organizate.

Îmi luă înapoi instrumentele, aplecându-se să le pună înapoi în cutie, aruncând zgomotos ciocanul. Ridicându-se, îl privi pe Paul şi îl salută, zâmbindu-mi încurajator înainte să plonjeze greu pe scaun.

Ce însemna aceasta? Cunoşteam acum totul?

Probabil că nu, pentru că Paul vorbi din nou.

— Acestea vor fi urmate de tradiţionala sarcină pentru Gradul întâi, care va fi executată de fratele Tidewell.

Un om atât de mărunţel, încât se putea pierde în buzunarele largi ale lui Dennis, se ridică şi-l salută pe Paul. Se întoarse către mine şi vorbi cu o voce piţigăiată, dar sigură, iar faţa sa era un model de concentrare. Şi, după cum aveam să aflu, avea nevoie de concentrare ca să spună cel mai lung discurs al Iniţierii mele.

— Frate Lomas, acum că ai trecut prin ceremonia Iniţierii tale, permite-mi să te felicit pentru intrarea ta ca membru al onorabilei şi străvechii noastre societăţi.

— Străveche, fără îndoială, îndurând vicisitudinile timpului; onorabilă, deoarece creează oameni onorabili din cei care îi urmează învăţăturile.

— Într-adevăr, nicio instituţie nu se poate lăuda cu o

bază mai solidă decât cea a francmasoneriei: prin exersarea virtuţilor morale şi sociale a ajuns la o credibilitate atât de înaltă încât, în fiecare epocă, monarhii înşişi au devenit promotori ai a artei sale şi nu au crezut de cuviinţă să schimbe sceptrul pe sapă; au păstrat tainele noastre şi chiar au intrat în rândurile noastre…

Această predică simplă a continuat pentru un timp, felicitându-mă pentru primirea mea în rândurile Ordinului, spunându-mi tot felul de reguli şi principii pe care trebuia să le respect. Ron Tidewell s-a apropiat, în sfârşit, de încheierea turului său de forţă recitativ.

— Pentru atenţia deosebită pe care ai acordat-o acestei sarcini, îmi permit să sper că vei aprecia corect frumuseţea francmasoneriei şi îţi vei însuşi pentru totdeauna principiile sacre ale adevărului, onoarei şi virtuţii.

A terminat şi membrii au izbucnit în aplauze – o merita pentru turul de memorie de care a dat dovadă. Mă întrebam dacă el era un fan al teatrului de amatori.

Dar ce însemna discursul? Era plin de principii etice. Iar acestea nu se puteau numi secrete. Cea mai notabilă trăsătură care m-a impresionat în acea seară a fost că a trebuit să stau în picioare şi să-l ascult în colţul de nord-est ce reprezenta răsăritul soarelui în ziua cea mai lungă a anului, ziua echinocţiului de vară. Lungimea discursului lui Ron Tidewell ar fi ţinut întreaga zi, dacă această zi ar fi fost una reală.

Ceremonia părea să se termine. Paul a vorbit din nou.

— Eşti liber să te întorci şi să-ţi iei înapoi lucrurile, iar la întoarcerea în Loja Masonică ţi se va mai comunica ceva. Dar dacă te simţi confortabil aşa cum eşti, poţi să iei loc în Lojă.

Am înţeles sugestia şi m-am aşezat îmbrăcat în pijamalele acelea strâmte. Ce altceva trebuia să mi se mai spună ca să mă facă să înţeleg ceremonialul?

— Frate Lomas, sunt anumite întrebări şi răspunsuri în acest Grad, pe care trebuie să le înveţi spre binele tău şi beneficiul Frăţiei; aceste întrebări vor fi puse de fratele Astor şi răspunsul va fi dat de fratele Nansen.

Mike stătea în faţa unui bărbat cu părul creţ care era aşezat la o masă în partea de nord-est a Lojii Masonice. Individul, pe care mai târziu am aflat că îl cheamă Gerry, stătea în faţa lui. Mike începu:

— Unde te-ai pregătit pentru prima dată să devii mason?

Aşa a început un joc verbal de du-te-vino pe care atunci nu-mi dădeam seama că-l voi şti foarte bine. O întrebare-cheie mi-a rămas în memorie.

— Când ai fost făcut mason? – a întrebat Mike.

— La miezul zilei.

Ce spusese mai exact Gerry? Afară era noapte, soarele cu siguranţă nu trecuse de amiază. Nici măcar nu răsărise. Pe cine încerca să păcălească?

Mike continuă cu ploaia de întrebări.

— Deoarece în această ţară Lojile Masonice se ţin seara, iar iniţierea, tot atunci, cum explici ceea ce pare la prima vedere un paradox?

Da, într-adevăr cum explici asta? Gerry nu păru surprins.

— Soarele fiind un corp ceresc imobil, iar pământul rotindu-se în jurul propriei axe şi francmasoneria fiind o ştiinţă universală, rezultă că soarele trebuie simbolic să stea întotdeauna la amiază, din respect pentru francmasonerie.

Gerry tocmai enunţase erezia lui Galilei în perioada sa de glorie. Inima mea neîncrezătoare de om de ştiinţă s-a încălzit în acel moment.

Când Mike şi Gerry şi-au terminat lungul şir de întrebări, s-au întors către Paul, l-au salutat şi s-au aşezat la locurile lor. Paul urma să mă şocheze pe mine.

— Acestea au fost întrebările şi răspunsurile test din acest Grad (Grad masonic), pe care, împreună cu obligaţiile ce ţi le-ai asumat astă seară, trebuie să le ştii pe de rost înainte de a trece la următorul grad. Cel care te-a propus sau ajutat sau orice alt frate al Lojii va fi bucuros să-ţi ofere ajutor, dacă ai nevoie.

Ce? Fii serios Paul! Să memorez toate acele bazaconii medievale înainte de a continua? Îmi va lua luni de zile dacă mă voi deranja s-o fac. Şi într-adevăr le-am memorat – ba chiar mai bine decât aş fi crezut atunci.

Fusesem făcut mason, dar nu eram cu mult mai înţelept. După aceea am vorbit cu Mike, cel care mă propusese:

— Despre ce era vorba?

— Îţi va fi mai clar când vei trece de următoarele etape.

— Eşti sigur?

— Aşteaptă şi ai să vezi, mi-a răspuns Uitându-se la mine peste ochelari şi încercând să pară enigmatic.

Am înţeles, dar cu mulţi ani înainte de a pricepe cât aş fi putut câştiga din această experienţă.

Capitolul al treilea
Descifrarea Primei Planşe
Să facem o vizită

La o săptămână după Iniţierea mea în Loja masonică a localităţii Ryburn, prietenul meu Mike – cel care mă propusese – m-a sunat şi mi-a spus:

— Ce ai spune dacă am vizita Loja Masonică din Rokeby? Are loc ceremonia de descifrare a Planşei Gradului întâi.

— Ce înseamnă aceasta şi cum se procedează? – am vrut să ştiu. Suna ca un dans sinuos pe nisip. Voi fi un simplu spectator sau un participant la eveniment?

— E o parte a ritualului care explică semnificaţia

Planşei.

— Minunat! Zi-mi şi mie… ce înseamnă Descifrarea Planşei?

— Îţi aminteşti de lucrul acela care semăna cu un tablou, pe placă de lemn, din faţa piedestalului Maestrului?

— Nu prea, i-am răspuns. Fusesem atât de dezorientat de continua mişcare şi de bombardamentul de întrebări şi răspunsuri, încât nu-mi prea aduc aminte despre lucrurile din camera Lojii.

— Chiar înainte de a încheia Loja, Walter a venit şi a întors Planşa. După aceea am stins lumânările, a adăugat Mike. Parcă începeam să-mi amintesc.

— Un tablou descriind cerul, cu trei stâlpi aşezaţi pe o tablă de şah.

— Cam asta e. Vrei să vii să afli mai multe?

— Nu am şorţuleţ.

— I se spune şorţ. Iar la Rokeby ţi se va face rost de unul, zise el. La ce oră să te iau?

Aşa am pornit în prima mea vizită masonică şi am găsit primul indiciu în legătură cu ceea ce ar putea fi Iniţierea Masonică.

Un templu diferit

Loja Masonică din Rokeby s-a adunat în Sălile Blackwall din Halifax. Mike ne-a condus acolo. Ducea o servietă elegantă de piele, care, din câte bănuiam, conţinea şorţul. Mi-am îndesat noile mănuşi de culoare albă în buzunarele costumului negru pe care îl luasem. Sub jacheta neagră şi elegantă purtam o cămaşă albă şi o cravată complet neagră.

— Parcă mergi la înmormântare, îmi spuse soţia când am apărut gata de plecare.

Erau mai mulţi bărbaţi, şi ei în costume negre, cu cămăşi albe şi cravate negre, înghesuindu-se spre garderobă, cu scopul de a-şi pune mănuşile şi şorţurile.

Mike mă prezentă unui individ jovial, cu bujori în obraji.

— Fă cunoştinţă cu Frank – zise el. Frank îţi va face rost de un şorţ.

— Cred că vom găsi unul bun pe aici, spuse acesta, căutând prin dulap. Se întoarse şi-mi înmână un şorţ alb de piele cu şireturi de bumbac. Mă ajută să mi-l leg în jurul taliei, cu colţul invers.

— De ce trebuie să-l port aşa? – am întrebat.

— Ca să se ştie că eşti noul Ucenic, arătând spre cele cinci colţuri ale şorţului său.

— De ce sunt importante acestea?

— Vei afla la timpul potrivit, îmi zise Mike.

— Nu am mai fost la inaugurarea unei Loji Masonice, i-am spus. Nu ştiu cum se procedează.

— Voi fi lângă tine şi-ţi voi arăta, mi-a promis Mike.

Mă simţeam ciudat stând lângă oamenii aceia îmbrăcaţi ca de înmormântare şi echipaţi cu şorţuri albe şi negre şi cu mănuşi albe. Eu eram singurul de acolo care purta şorţul de culoare albă, ceea ce m-a făcut să mă simt şi mai ciudat, şi, ca să mai pună paie pe foc, nimeni nu mai avea colţul şorţului întors invers. Toţi se uitau la mine… însă păreau prietenoşi şi binevoitori.

Ne-am aşezat cu toţii în încăperea Lojii – templul cum îl numise Mike. Când toată lumea fu gata, ceremonia începu.

Maestrul se ridică şi ne ceru să cântăm împreună cu el imnul de începere. Mike îmi trecu discret o copie a acestuia care avea tipărite cuvintele imnului.

Era o orgă în colţul templului, la care se cânta o melodie ce am recunoscut-o imediat: *Viena.* Mi-am amintit pentru moment cum aşteptasem aproape gol în toaleta doamnelor din Loja din Ryburn, gata de iniţiere. Acesta să fie cântul pe care-l auzisem prin cele două uşi? Toţi ştiau versurile pe de rost. Îmi trebuia foaia, însă o ţineam ferită ca să nu se vadă că nu ştiam cuvintele. Nu era o decizie

conştientă din partea mea, însă începeam să accept principiul masonic care spunea că dacă ceva merită cunoscut, atunci trebuie ştiut pe de rost.

Când am terminat de cântat, Maestrul şi-a îndreptat cravata cu un gest reflex, înainte de a da instrucţiunile ritualului, evident memorate.

— Fraţi Masoni, să întrunim această Lojă!

S-a întors spre un bărbat cu părul negru ce stătea cam la jumătatea distanţei din stânga a Lojii.

— Frate Jackson, care este marca preocupare a tuturor masonilor?

— Să fim siguri că întrunirea noastră este bine păzită, frate Randall.

Fiind satisfăcut de răspunsul dat, Maestrul i-a cerut fratelui Jackson să verifice securitatea Lojii. Se pare că aceasta nu era o treabă pe care s-o facă singur cel care stătea în scaunul scump dinspre sud. Trasă sarcina cu rapiditate unui slăbănog ce stătea lângă uşă, ţinând strâns în mână un pumnal. Nu părea că ştie cum să-l folosească.

— Frate Yates, verifică securitatea Lojii!

Fratele Yates bătu la uşă cu mânerul pumnalului şi cineva de afară îi răspunse. Rezultatul acestui test, deşi clar pentru toţi cei implicaţi, a fost anunţat pe aceeaşi cale – tipul de lângă uşă i l-a transmis imediat celui din scaunul confortabil, „Suntem bine păziţi!”, iar cel care stătea acolo îi comunică automat rezultatul Maestrului, în caz că acesta nu fusese atent.

Maestrul se întoarse spre un tip cu o faţă lungă, care stătea şi el într-un scaun confortabil, în direcţia opusă lui. Dorea să vadă dacă e atent, dacă nu cumva uitase ce urma.

Acesta vorbi:

— Frate Susman. Ce urmează?

Tipul era totuşi pe fază. Răspunse fără ezitare:

— Confirm că toţi cei prezenţi aparţin Frăţiei!

Nu-l lăsase memoria, iar Maestrul se întoarse cu faţa

spre noi:

— Să facem cu toţii semnul acestui Grad.

Toţi îl făcură în afară de mine. Mă întrebam dacă voi auzi dezaprobări în încăpere sau numai imaginaţia mea febrilă îşi închipuia excursia promisă pe plajă.

Mike mi-a şoptit:

— Fă semnul pe care l-ai învăţat săptămâna trecută. L-am făcut repede, în timp ce freamătul scăzu. Am respirat uşurat. Pentru o vreme, capul nu-mi mai era în primejdie.

Din punctul meu de vedere, părea că cel care scrisese ritualul francmasonic credea că Maestrul şi Supraveghetorii lui stăteau slab cu memoria. Îşi tot spuneau unul altuia ce să facă mai departe – însă nimeni nu părea agitat, deci probabil că aşa trebuia să fie.

Maestrul se adresă bărbatului din scaunul scump, din stânga.

— Frate Supraveghetor Secund, câţi executanţi-cheie sunt în această Lojă?

M-am uitat în jur să descopăr vreun executant. Purtau gulere speciale sau bastoane. Poate stăteau în scaunele confortabile? Mike mă înghionti să fiu atent.

Gardianul ştia răspunsul.

— Trei, răspunse fără ezitare, numindu-i: Maestrul, Principalul Supraveghetor şi al Doilea Supraveghetor (secund). Maestrul privi spre Supraveghetorul Secund:

— Câţi executanţi secundari sunt?

Acest Gardian răspunse la fel de repede, cu un ton familiar.

— Tot trei, spuse acesta, în afară de Gardianul de Exterior. Aceştia sunt Primul Diacon, al Doilea Diacon (Diaconul Secund) şi Gardianul de interior (Acoperitul).

Deci toţi ştiau de câţi executanţi era nevoie ca să se constituie o Lojă completă: trei tipi ce stăteau în scaune scumpe, doi cu bastoane şi alţi doi cu săbii de o parte şi de alta a uşii încuiate. În total, şapte. Un număr interesant –

şapte reprezintă în mod tradiţional perfecţiunea şi întregul.

Care era menirea acestui ritual? Parcă verificau rolul fiecărui membru al Lojii. Aşa procedau de fiecare dată când se întâlneau? Şi dacă era aşa, cu ce scop?

În timp ce gândurile mi se roteau în minte, mi-am dat seama că enumerarea sarcinilor nu era gata încă.

Maestrul continuă:

— Frate Supraveghetor Secund, te rog să explici rolul Gardianului de Exterior.

— El stă în exteriorul Lojii, ţinând o sabie scoasă, pentru a proteja Frăţia de incursiunile unor intruşi[9] sau a altor curioşi, în timp ce verifică dacă Candidaţii sunt pregătiţi să devină Fraţii noştri.

Maestrul se întoarse acum spre omul slăbănog ce ţinea pumnalul şi care păzea încă uşa, spunându-i:

— Confrate Gardian de Interior, care este datoria ta în faţa acestei uşi?

— Aceea de a le permite masonilor adevăraţi şi celor iniţiaţi să intre, să asigur ordinea intrării lor şi să duc la bun sfârşit instrucţiunile Supraveghetorului Secund.

Deci, probabil că acest executant fusese cel care îmi ţinuse pumnalul la piept când intrasem în Loja din Ryburn, pe când mă aflam în întuneric. Deschiderea festivă îmi spunea câte ceva despre rolul fiecăruia; poate acesta era şi scopul ei. Dar mă va ajuta oare să înţeleg mai bine ce încerca francmasoneria să mă înveţe?

Maestrul vorbi, de data aceasta către cel care purta baston, un domn durduliu ce avea pe sub şorţ un costum albastru-închis.

---

9 Am consultat mai târziu *Shorter Oxford Dictionary* (Dicţionarul Abreviat Oxford) şi am găsit cuvântul intrus (engl. cowan) care însemna: „străin de ceva sau o persoană care îndeplineşte misiunea unui mason fără a fi ucenic în branşă, sau o persoană care nu este francmasonă.”

— Diacon Secund, care e datoria ta în această Lojă?

Răspunsul veni imediat.

— Mă aflu în faţa Primului Supraveghetor, gata întotdeauna să duc la bun sfârşit instrucţiunile Supraveghetorului Secund şi să mă asigur că acestea sunt îndeplinite.

Vorbea serios? Al Doilea Supraveghetor (Supraveghetorul Secund) era la un mai mult de trei metri depărtare şi cu greu ar fi putut cineva să nu audă instrucţiunile rostite. De ce era nevoie de atâţia mesageri pentru a auzi instrucţiunile într-un spaţiu atât de mic? Erau implicate nişte simboluri adânci ale acestora? Nu-mi dădeam seama atunci, şi doar după mulţi ani am înţeles acest simbolism. Confuzia iniţială s-a adâncit când Maestrul îi ceru celuilalt purtător al bastonului să se explice.

— Stau în faţa Venerabilului Maestru şi transmit ordinele sale către Primul Supraveghetor, aşteptând să vină Diaconul Secund.

O luaseră razna. Primul Supraveghetor şi Maestrul aveau amândoi mesageri care vorbeau cu oamenii în aceeaşi încăpere, în timp ce Supraveghetorul Secund avea doi oameni înarmaţi să apere uşa Lojii. Ciudat, nu?

L-am înghiontit pe Mike.

— Chiar au nevoie de mesageri?

— Sst! a răspuns. Nu e gata încă.

Avea dreptate. Maestrul vorbi din nou, de data aceasta către Supraveghetorul Secund.

— De ce eşti aşezat în partea de sud a Lojii?

— Celebrez soarele în poziţia sa cea mai înaltă. Anunţ trecerea de la muncă la odihnă, astfel încât să se păstreze echilibrul Frăţiei.

Maestrul grăi către bărbatul din scaunul scump aflat în partea opusă.

— De ce eşti aşezat spre vest?

În timpul Iniţierii mele mi s-a spus că aceşti oameni importanţi reprezintă soarele, luna şi Maestrul Lojii. Să mi se confirme oare impresiile? Am ascultat cu atenţie răspunsul.

— Mă aliniez cu soarele-apune. Pe măsură ce lumina păleşte spre vest ca să arate că se încheie ziua, aşa stau şi eu în partea de vest pentru a închide Loja când Maestrul porunceşte.

Ritualul le reamintea în mod deliberat membrilor săi rolul fiecărui participant la constituirea Lojii. S-a început prin numirea fiecărui executant, şi apoi a fiecăruia în parte, subliniind datoria lor. Dar exista o inadvertenţă între afirmaţia Primului Supraveghetor şi ceea ce mi s-a spus săptămâna trecută. Eu ştiam că acesta reprezenta luna, iar el zisese că stătea în locul unde apune soarele. Era vreo diferenţă simbolică subtilă între apusul lunii şi apusul soarelui sau erau amândouă doar simbolurile întunecimii nopţii?

Maestrul se întoarse spre cel de lângă el.

— Frate-ce-stai-lângă-Maestru, ne explici de ce sunt aşezat în partea de est?

Desigur că îşi amintea ceva atât de elementar! Dorea să atragă atenţia? Bărbatul se ridică în picioare cât era de lung şi salută scurt masonic, înainte de a răspunde.

— Maestrul stă în est, unde soarele răsare, ca să poată străluci asupra Lojii în timp ce îi învaţă pe fraţi arta francmasoneriei.

Îi şoptisem lui Mike:

— Participi la toată tărăşenia asta de câte ori vii aici sau te lauzi pentru că sunt eu aici?

Îmi răspunse puţin iritat, ca şi cum aş fi vorbit în biserică în timpul slujbei:

— Aşa începe fiecare Lojă. Acum taci. Îşi fixă ochelarii pe ochi în semn că se concentra.

Maestrul îşi întoarse faţa spre centrul sălii.

— Fraţii mei, în acest moment, Loja noastră este completă, dar înainte de a începe trebuie să mai luăm în considerare ceva. Să contemplăm pentru moment importanţa ordinului divin în sprijinul lucrării noastre. Fără protecţia asigurată de Marele Arhitect al Universului, nu am fi beneficiat de pe urma eforturilor noastre, nu am fi cunoscut pacea şi nici n-am fi dobândit armonia. Fie ca binecuvântarea Legii Sacre să coboare asupra Lojii noastre.

Toţi membrii aflaţi în sală răspunseră:

— Aşa să fie!

Maestrul îşi ridică braţele spre cer anunţând:

— Fraţi! În numele Marelui Arhitect al Universului, începem această Lojă Masonică de Gradul întâi (Ucenic).

Maestrul bătu cu ciocănelul încheind cuvântarea. Ceilalţi din sală îi imitară bătăile, până când cel din exteriorul uşii ciocăni şi el la uşă.

Loja începu, în sfârşit.

În următoarele clipe nu se petrecu nimic extraordinar. Era ca orice întâlnire de afaceri oficială, cu excepţia hainelor caraghioase şi a şorţurilor. Ei citiră şi aprobară procesele verbale, ascultară dările de seamă ale trezorierilor şi ale actelor caritabile… lucruri obişnuite.

Este acesta unul din secretele francmasoneriei: o întâlnire de afaceri în haine de gală? Nu e de mirare că nu au vrut să vorbească cu mine, până când nu am depus jurământul de credinţă. Cine ar vrea să se alăture unei societăţi doar pentru că ţine întâlniri de afaceri în şorţuri cu pliuri?

— Când ne vor spuse câte ceva despre Planşă? – l-am întrebat pe Mike în timp ce diaconii zoreau prin cameră cu registrul de procese verbale, aşteptând ca Maestrul şi Supraveghetorii să semneze.

Mi-a dat o foaie.

— Poftim, a spus. E următoarea problemă pe ordinea

de zi.

Am privit şi am văzut programul. Avea dreptate. Următorul punct era „Descifrarea Planşei de Gradul întâi”.

M-am uitat la aceasta, aşezată în faţa băncii Maestrului. Trei stâlpi înălţându-se de pe o tablă de şah se ridicau spre cerul strălucitor decorat cu soare, lună şi stele.

Drăguţ, dar ce însemna asta?

Descifrarea Primei Planşe

Cei doi Diaconi înaintară şi luară planşa, punând-o drept în mijlocul Lojii. Au făcut un tur complet al ei, în sensul acelor de ceasornic. Băiatul care ţinea discursul stătea alături, ţinând în mâna cu mănuşă albă un arătător, pentru a indica imaginile. Înalt, cu o înfăţişare distinsă, cu o ţinută fermă, avea o claie de păr alb care părea că sfidează gravitaţia şi-i înconjura capul ca un satelit.

A început să vorbească cu un accent ca al micii burghezii din Yorkshire – nu vorbirea regională a fermierilor, ci elevat. Am aflat mai târziu că lucrase pentru societatea locală de construcţii. Discursul se potrivea cu vorbele sonore introductive.

— Practicile şi tradiţiile francmasonilor au întreţinut întotdeauna o relaţie strânsă cu cel ale vechilor egipteni. Adepţii lor fiind reticenţi în a dezvălui secretele lor celor neiniţiaţi, şi-au încifrat esenţa învăţăturilor şi legilor sacre în simboluri şi obiecte, care au fost dezvăluite doar înalţilor preoţi şi membrilor de drept, ce erau obligaţi prin jurăminte să ţină adevărul lor.

Suna prea formal pentru un discurs. Părea că citeşte, deşi nu avea nimic notat.

— Ştiinţa lui Pitagora a fost elaborată pe un raţionament asemănător, ca multe alte sisteme moderne. Dar masoneria nu este numai cel mai vechi, ci şi cel mai nobil ordin care există, la fel cum toate simbolurile şi mijloacele grafice relevate de aceasta nu fac altceva decât

să genereze precepte ale dreptăţii şi onoarei în sufletele adevăraţilor adepţi.

L-am bătut uşor pe Mike pe umăr:

— E un discurs ceremonial?

— Desigur, mi-a şoptit înapoi. L-a memorat. Acuma taci şi ascultă.

— Daţi-mi voie la început să observ că forma Lojii este cea a unui paralelipiped regulat care se întinde de la est spre vest şi de la nord la sud. Este la fel de adânc precum centrul pământului. Şi atinge chiar înălţimile sferei cereşti. Lojile ordinului nostru sunt în mod simbolic imense, ilustrând înţelegerea artei noastre, încât bunăvoinţa unui mason nu ar trebui să aibă limite, decât poate în ceea ce priveşte discreţia.

În timp ce vorbea, îşi folosea arătătorul pentru a arăta simbolurile compasului, care erau marcate pe marginile exterioare ale Planşei. Acestea erau formate dintr-o serie de triunghiuri albastre şi roşii. Existau nişte ciucuri în cele patru colţuri. Planşa era un dreptunghi, iar axa lungă a lui se întindea de la est spre vest, cu estul în partea de sus.

Povestea continua.

— Se spune că Loja a fost ridicată pe pământ sacru, deoarece aceasta a fost sfinţită prin virtutea celor trei daruri auguste oferite acolo, care au atras acordul divin. Primul dar a fost supunerea rapidă voinţei Fiinţei Supreme a lui Avraam, oferindu-i pe Isaac, primul său născut, ca ofrandă în semn de mulţumire Celui înalt. Cel de-al doilea dar au fost rugăminţile şi invocările fierbinţi ale regelui David, care au îmbunat mânia Atotputernicului şi au pus capăt ciumei ce decimase populaţia – plagă cauzată de neascultarea voinţei cereşti la judecată. Darul al treilea a fost un număr mare de binecuvântări, sacrificii, ofrande şi daruri scumpe, pe care regele Solomon al Israelului le-a dat Celui înalt la terminarea, sfinţirea şi deschiderea

Templului din Ierusalim. Aceste trei daruri au pus şi vor pune francmasoneria în slujba absolutului de atunci încoace.

El şi-a folosit arătătorul pentru a indica axa cea lungă.

— Loja noastră este aşezată de-a lungul liniei pe care soarele răsare la echinocţiul de primăvară, legând estul şi vestul. Nu numai Lojile masonice, dar şi toate locurile sfinte de pelerinaj trebuie plasate pe acest aliniament sfânt. Avem trei motive masonice pentru această poziţionare sacră. Mai întâi, în acest anotimp sfânt, Soarele, o manifestare vizibilă a Celui Preamărit, răsare din partea de est şi apune în Marea Vestică. În al doilea rând, arta noastră Regală a început în est şi şi-a răspândit potenţialul benefic spre vest. În al treilea rând, există un motiv important, referitor la apariţia în zori a Luceafărului de dimineaţă, despre care veţi cunoaşte mai multe pe măsură ce vă veţi familiariza cu sistemul nostru străvechi.

El arătă spre cei trei stâlpi pictaţi pe Planşă:

— Loja noastră este fondată pe aceşti trei stâlpi importanţi, trei la număr. În timp ce arăta spre stâlpi, îi şi numea:

Ei sunt: Înţelepciunea, Puterea şi Frumuseţea: Înţelepciunea pentru a gândi, Puterea pentru a supravieţui şi Frumuseţea pentru a idealiza; Înţelepciunea să ne ghideze acţiunile, Puterea să ne scoată la liman şi Frumuseţea pentru a ne împodobi sufletul.

Până acum, vorbitorul nu a ezitat deloc. A fost un efort de memorie impresionant. A arătat spre spaţiul dintre cei trei stâlpi, spunând:

— Universul este un templu influenţat de Legea Sacră, în care toţi credem. Înţelepciunea, Puterea şi Frumuseţea sunt căi de abordare a înţelegerii ordinii ascunse a lumii. Înţelepciunea este nepieritoare, Puterea este o forţă şi Frumuseţea străluceşte prin echilibrul şi

proporţiile naturii.

Arătătorul se mişcă spre soarele, luna şi stelele de deasupra stâlpilor.

— Cerul se întinde deasupra Lojii ca o pânză; pământul se aşterne la picioarele noastre; stelele împărăţesc lumea cu frumuseţea, puterea şi gloria lor. Mişcarea Soarelui şi a Lunii aduce mesaj de ordine şi stabilitate, reafirmând puterea Legii Sacre. Cei trei stâlpi care susţin toate Lojile Masonice sunt simbolurile acestei legi sacre; şi pot fi personificaţi prin modele ca Solomon, regele Israelului, Hiram, regele din Tir, şi Hiram Abif: Solomon prin înţelepciunea sa concepe, clădeşte şi dedică Templul din Ierusalim puterii divine; Hiram, regele din Tir, prin Puterea sa materializată în oameni, materie şi artă; şi Hiram Abif, pentru abilitatea sa de a înfrumuseţa templul.

Fiecare stâlp pictat de pe Planşă era sculptat într-un stil diferit. A arătat spre fiecare descriindu-l:

— Nu există vreun stil arhitectural care să poarte numele de înţelepciune, Putere şi Frumuseţe, deci celebrăm virtuţile masonice folosind numele stilurilor Doric, Ionic şi Corintic.

A făcut o pauză şi şi-a înălţat privirile spre tavan. Era zugrăvit într-un albastru-întunecat plin de stele luminoase. A continuat:

— Tavanul unei Loji Masonice este un acoperământ ceresc de culoare sublimă precum cerul deschis.

Arătă înspre Planşă, indică o scară care se sprijinea de un altar în formă de cub şi se înălţa spre o stea luminoasă din est.

— Mijlocul prin care un mason atingea înţelegerea cerească este cu ajutorul unei scări, numită în Biblie „Scara lui Iacov”. Aceasta este alcătuită din multe trepte, reprezentând virtuţile mentale, există însă şi trei trepte capitale; acestea sunt Credinţa, Speranţa şi Mila. Credinţa în Legea Sacră, Speranţa că putem atinge esenţa

cunoaşterii sfinte şi Mila reprezintă buna înţelegere dintre oameni. Această scară atinge împărăţia stelelor, dar îşi trage seva din Legea Sfântă. Datorită mesajului Ordinii divine conţinut în Cartea Legii Sacre, ni se arată felul în care să folosim aceste învăţături pentru a urma paşii care ne vor conduce spre esenţa cunoaşterii sacre. Acceptarea acestei Ordini ne întăreşte aşteptările în înţelegerea promisiunii din Legea Sacră. Ea ne ajută să tindem spre esenţa cunoaşterii sacre şi ne aduce la o atitudine de împăcare şi existenţă cu semenii noştri. Simbolic, tindem spre un plan ceresc marcat de 7 stele, care ne reamintesc de numărul Fraţilor care alcătuiesc Loja perfectă şi creează noi masoni.

Ritualul de începere numeşte şapte executanţi fără de care nicio Lojă n-ar putea fi deschisă (de fapt, şapte masoni cu rang de maestru – n.ed.). Aici, în povestea Planşei, exista un indiciu care spunea că aceşti 7 masoni erau asociaţi cu apariţia stelelor pe cer. Soarele de pe Planşă era plasat în partea de nord-est, unde am stat atunci când am intrat în Ordinul Francmasoneriei. Soarele răsărind în nord-est evidenţia faptul că planşa reprezenta solstiţiul de vară. Această zi este una din cele mai importante din calendarul solar, la care se face în mod constant referire în simbolistica ritualului, dar nimeni şi nimic nu o arată ca fiind cea mai lungă zi.

Ascultam discursul care evolua spre descrierea mobilierului unei Loji perfecte.

— Loja Masonică conţine: ornamente, mobilier şi instrumente. Ornamentele sunt reprezentate de carouri, Luceafărul de Dimineaţă şi marginile cu modele. Carourile reprezintă pavajul frumos al Lojii, Luceafărul de Dimineaţă străluceşte în mijlocul acesteia şi marginile încadrează limita pavajului alb şi negru.

Arătă spre podeaua în carouri alb şi negru a Lojii, care era reprodusă pe Planşa.

— Carourile pot fi numite un postament elegant, pe motiv bicolor şi în formă de pătrat. Aceasta arată varietatea cunoaşterii care înfrumuseţează şi împodobeşte cosmosul, atât cel însufleţit cât şi cel neînsufleţit.

Arătă spre steaua luminoasă din partea de est a Planşei.

— Luceafărul de Dimineaţă sau lumina minunată din centru ne duce cu gândul la Soare, care străluceşte deasupra pământului şi dă căldură lumii prin puterea lui.

Asta n-avea sens. Soarele era desenat răsărind din nord-est şi steaua de deasupra altarului răsărea din est. Simbolul nu era acela al soarelui, ci al Luceafărului de Dimineaţă. Am lăsat problema baltă şi l-am ascultat în continuare. Arăta spre marginea Planşei.

— Marginea simboliza planetele şi stelele călătoare, care în mişcările lor complexe creează o minunată legătură în jurul puternicului Soare, la fel cum masonii o fac în jurul Lojii.

Arătă spre scaunul şi piedestalul Maestrului.

— Mobila masonică este reprezentată de Cartea Legii Sacre, Compasul şi Echerul. Legea Sacră ne conduce înţelegerea. Recrutăm adepţii prin modul în care înţeleg noţiunea de fiinţă supremă conţinută simbolic în acest volum. Compasul şi Echerul luate împreună modelează acţiunile şi vieţile noastre. Cartea Legii Sacre conţine anumite principii care guvernează cosmosul, Compasul aparţine în special Maestrului, iar Echerul, întregii Bresle.

Arătă spre o serie de obiecte împrăştiate între stâlpi, pe podeaua în carouri a Planşei:

— Loja conţine trei instrumente mobile şi trei imobile. Instrumentele mobile sunt Firul cu plumb, Echerul şi Nivela. Membrii operativi ai Frăţiei folosesc Nivela pentru a verifica suprafeţele orizontale şi pentru a îndrepta asperităţile; Echerul măsoară corect unghiurile drepte; iar Firul cu plumb verifică calitatea suprafeţelor

verticale. Noi, Masonii dornici de cunoaştere, folosim aceste unelte ca embleme morale, Firul cu plumb pentru a demonstra un comportament impecabil, Echerul – corectitudinea morală şi Nivela – egalitatea. Le numim mobile deoarece în fiecare an le dăm în grija unor ofiţeri. Maestrul păstrează Echerul, Primul Supraveghetor – Nivela şi al Doilea Supraveghetor – Firul cu plumb.

Se dădu înapoi indicând două blocuri de piatră aflate pe ambele părţi ale Planşei, pe podea, una nefinisată şi una prelucrată.

— Instrumentele noastre imobile sunt trei: Planşa, Piatra nefinisată şi Cubul perfect. Tăblia e aşezată în locul unde Maestrul Breslei le explică adepţilor îndatoririle. Bucata nefinisată este din piatră, Ucenicul Iniţiat perfecţionându-se cu ajutorul ei. Cubul perfect este folosit de Maestrul Breslei ca etalon pentru a demonstra verticalitatea, continuitatea şi moralitatea. Aceste comori sunt imobile în cadrul Lojii, pentru ca Frăţia să se poată gândi la ele.

— Aşa cum Maestrul Breslei foloseşte Planşa pentru a crea planuri pe care ucenicii le transformă în clădiri vii, aşa şi Cartea Legii Sacre este Planşa spirituală a Marelui Arhitect al Universului, unde sunt aşezate lucrările care explică procesele naturale ale Împărăţiei Cereşti eterne. Bucata nefinisată este o piatră rudimentară, gata pentru a fi modelată de uneltele ucenicului într-un cub imperfect. Aceasta simbolizează mintea umană într-o stare imatură, necizelată şi needucată. Doar prin influenţa civilizatoare a educaţiei şi disciplinei studiului permanent poate o minte necoaptă să aibă un rol responsabil în societate. Cubul perfect este standardul prin care pot fi evaluate toate celelalte unelte şi urmărită starea de evoluţie a Pietrei nefinisate. Este un standard folosit pentru calibrarea Echerului şi Compasului ce aparţin Maestrului Breslei. Este simbolic pentru mintea matură şi educată, o stare la

care putem accede doar prin aplicarea învăţăturilor masonice privind dezvoltarea spirituală a minţilor noastre crude.

Aceasta era ceva nou. Să fie oare francmasoneria o ştiinţă a formării minţii umane? vorbitorul tocmai dădea încă un indiciu, pe care la început nu-l înţelesesem.

El continuă:

— Într-o Lojă corect construită se găseşte un punct în mijlocul cercului, în care Masonul este perfect plasat fără a comite vreo eroare. Acest cerc este unit între nord şi sud de două linii paralele importante, una reprezentându-l pe Moise şi cealaltă pe regele Solomon. În partea superioară a cercului se află Cartea Legii Sacre, susţinând Scara lui Iacov, iar capătul acesteia atinge cerul; dacă ar fi să devenim una cu legile Cărţii aşa cum ne arată paralelele, acestea ne vor duce la o mai mare înţelegere a Cosmosului.

Vorbitorul arătă spre simbolul ce se evidenţia în afara Altarului, care susţinea Cartea deschisă, Echerul şi Compasul. Aduse şi alte detalii:

— Mergând în jurul cercului, trebuie neapărat să atingem aceste linii paralele, precum şi Cartea Legii Sacre; atâta timp cât masonul se păstrează în aceste limite, nu poate greşi.

Această descriere a Cercului şi a gloriei luminii din centru său devine o cheie importantă în dezlegarea vechilor secrete ale învăţăturii masonice. Aflarea acestor lucruri nu a însemnat nimic pentru mine la început. Vorbitorul îşi luă indicatorul şi arătă alte obiecte aflate pe Planşă. Le-a descris:

— Această unealtă de metal care înşfacă piatra îi ajută pe fraţii noştri operativi (spre deosebire de masoneria modernă, speculativă, masoneria operativă din Evul Mediu grupa lucrători în domeniul construcţiilor – n.ed.) să ridice cu uşurinţă greutăţi mari. Numele masonic

al acestui instrument este Lewis (Lowton), iar simbolul numelui este puterea. Termenul Lewis sau Lewisa înseamnă fiul sau fiica masonului, a căror datorie este să ducă mai departe lucrarea părinţilor şi strămoşilor lor, când aceştia nu o mai pot face, pentru că ei sunt cei dintâi privilegiaţi să devină masoni.

Acest comentariu, cam în afară, sugera că masoneria se vrea a fi o moştenire din tată-n fiu – o idee pe care o voi dezbate mai în detaliu în alte lucrări. Dar când am auzit acestea pentru prima dată, m-a uimit memoria prodigioasă a vorbitorului şi nu ideea în sine. Vorbise cam de douăzeci de minute fără nicio foaie şi fără să provoace rumoare. Mă întrebam dacă aceste excese de memorie erau ceva comun printre masoni. El continuă:

— Aşezate între cele patru colţuri se află cei patru ciucuri, care ne amintesc de cele patru virtuţi cardinale – Moderaţia, Tăria, Prudenţa şi Dreptatea – însumarea cărora, după cum ne arată tradiţia, era exersată permanent de marea majoritate a fraţilor noştri din vechime. Elementele caracteristice ale unui bun Francmason sunt: Virtutea, Onoarea şi Mila. Chiar dacă acestea n-ar mai exista în Lume, ele ar putea fi găsite în sufletul Masonului.

El se întoarse şi-l salută scurt pe Maestru. Acesta îi răspunse, iar sala izbucni în aplauze.

— E bun, nu-i aşa? zise Mike.

— Aşa o fi, îi răspunsei. N-am auzit o cuvântare mai bună. Aceasta era, desigur, foarte adevărat, deoarece întregul discurs era nou pentru mine. Dar Mike îl luă ca pe un compliment.

— Şi probabil nici nu vei auzi, spuse el. De obicei, nu-l împărtăşeşte decât unui segment restrâns. A fost într-adevăr un discurs bun.

Am fost dezamăgit să aflu că aici se sfârşea conversaţia. Mă întrebam dacă urmează să discutăm

despre conţinutul discursului, să reflectez asupra posibilelor înţelesuri şi să am ocazia să pun întrebări. La Universitate eram obişnuit ca după cursuri să urmeze seminarii, pentru a dezvolta ideile şi să-mi îndrum studenţii, ajutându-i să aplice cunoştinţele dobândite, care să-i conducă spre un nivel mai ridicat de perfecţionare. Am încheiat întâlnirea într-un mod ceremonios. Am luat masa, am închinat pahare cu necunoscuţi, apoi ne-am urat drum bun.

În maşină, la întoarcere, l-am întrebat pe Mike despre semnificaţia discursului.

Părea un amestec de referinţe astronomice, o predică despre importanţa legilor fundamentale în înţelegerea Universului şi un mesaj despre importanţa educaţiei.

— Cred că ai putea să-i spui şi aşa, fu de acord el.

— Dar cum se potrivesc toate astea? Şi ce are de a face cu secretele ciudate despre care mi s-a spus?

— Trebuie să aştepţi până treci de Gradul al Doilea, spuse Mike. Să repetăm întrebările… Unde ai fost pregătit prima dată să devii mason?

Şi astfel, în loc să discutăm semnificaţia Gradului întâi şi simbolismul Planşei, am repetat întrebările chestionarului de care aveam nevoie ca să trec în Gradului Doi. La început am fost frustrat, dar câteva săptămâni mai târziu eram bucuros că Mike mă ajutase.

Capitolul al patrulea
Spirala. Gradul al Doilea
Arta de a memora

Soţia mea începuse să creadă că sunt un ciudat, deoarece în ultima lună şi jumătate îmi petrecusem timpul bombănind şi dând semne de disperare incipientă. Se apropia ultima miercuri a lunii martie. În curând, capacitatea mea de memorare avea să fie supusă unui test public.

— Te simţi bine? – mă întrebă ea.

— Da! De ce nu m-aş simţi? – i-am răspuns.

— Pentru că ai început să vorbeşti singur.

— Învăţ ceva secret, i-am zis, încercând să par misterios şi să-mi ascund uşorul tremur al vocii, gândindu-mă la pedeapsa promisă în caz de destăinuire a tainei.

— E vorba de întrebările test şi de îndeplinirea responsabilităţilor tale?

— De unde ştii?

— Mama obişnuia să mă pună s-o ascult la întrebări înainte de ceremonie. Vrei să te ajut?

Eram derutat. Jurasem să păstrez secretul, însă se pare că acesta era deja răsuflat.

— Nu sunt sigur.

— Hai, nu te mai prosti! – îmi răspunse. E mult mai uşor să reţii un lucru dacă repeţi cu voce tare şi te verifică cineva. Voi aduce vechea carte de ceremonii a mamei.

S-a reîntors curând cu o carte mică, albastră, pe care o deschise la o pagină des folosită.

— Unde ţi-ai dat seama prima dată că vrei să devii mason?

I-am răspuns fără ezitare:

— În sinea mea.

Astfel am făcut primii paşi nesiguri în „antica artă a memorării”, numită astfel de cele mai vechi precepte masonice. Învăţarea mecanică a unor fragmente considerabile de text nu se mai practică în educaţia modernă, însă unele studii legate de evoluţia creierului unor şoferi de taxi londonezi (care au fost nevoiţi să asimileze anumite „Cunoştinţe”) arată că acesta dezvoltă numeroase conexiuni nervoase. Acelaşi lucru se petrecea şi în creierul meu, fără ca eu să fiu conştient. Totodată, niciun raţionament nu mă putea face mai puţin emoţionat decât eram, pregătindu-mă pentru primul meu examen masonic.

Ceremonia de trecere

Mă obişnuisem deja cu rutina întrunirilor masonice. Îl aşteptam pe Mike, în costumul de culoare închisă, cu cămaşa albă şi cravata neagră, să vină să mă ia. Mă simţeam foarte sigur de mine la deschiderea Lojii Masonice. Ştiam când o să mă ridic în picioare, când o să mă aşez, când o să fac semne şi de fiecare dată mi se păreau din ce în ce mai puţin bizare.

— Eşti pregătit? – mă întrebă Mike intrând în templul aglomerat.

— Da, i-am răspuns cu mai multă încredere decât simţeam.

Paul Powell, îmbrăcat în hainele sale distinse de Maestru, era aşezat deja în partea de est. După deschiderea oficială a Lojii, erau gata cu toţii să mă examineze. Paul se uită la mine şi-mi trase cu ochiul înainte de a bate cu ciocănelul de masă. Îşi drese glasul în bătăile repetate ale sălii.

— Confraţi, următorul punct pe ordinea de zi este să-l examinăm pe fratele Lomas. Îşi roti privirile prin sală. Fraţi Diaconi, însoţiţi-l pe Aspirant.

Cei doi purtători de bastoane se ridicară şi îl salutară pe fratele Paul înainte ca aceştia să înconjoare oficial sala şi să se aşeze de o parte şi alta a mea, îndreptaţi spre soclul destinat întotdeauna fratelui Maestru. Paul mă privi şi spuse:

— Frate Lomas, năzuieşti în această seară să treci la următorul nivel spiritual al masoneriei, cel al Gradului al Doilea?

Învăţasem cum merg treburile, aşa că am aşteptat ca unul dintre însoţitorii mei să mă ghideze înainte de a răspunde „Năzuiesc!”

— Înainte de a-ţi permite să urmezi calea cea nouă, trebuie să-ţi arăţi abilităţile masonice dobândite ca ucenic. Ţi se va cere astfel să răspunzi la următorul test.

Sosise, deci, clipa. În ultima săptămână îl rezolvasem bine de fiecare dată când încercasem. Voi reuşi oare şi acum, pe viu?

Paul începu:

— Unde ţi-ai dat seama prima dată că vrei să devii mason?

Fiecare întrebare cerea o altă întrebare. Orice m-ar fi întrebat, aş fi răspuns la fel de uşor. Era chiar distractiv. Îmi plăcea ritmul ceremoniei, când Paul spuse:

— Cum vei arăta aceste calităţi celorlalţi?

— Prin semne oficiale, mişcări stilizate şi punctualitate.

Până aici era bine, dar nu ieşisem la liman încă. Aceasta fusese doar o simplă introducere în arta memorării, deoarece după fiecare fragment de ceremonial mi se sugera un răspuns. Acum trebuia să fac faţă unui test de memorie mai greu. Paul îmi zâmbi, încurajându-mă.

— Repetă te rog în întregime cuvintele jurământului unui francmason Ucenic.

Am respirat adânc, concentrat şi am început:

— Eu, Robert Lomas, în prezenţa Marelui Arhitect al Universului şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacraţi, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi mistui, continua, păstra şi tăinui orice lucru sau lucruri, edificiu sau edificii, enigmă sau enigme sau cele a toate existente în Primul Grad al Iniţierii în francmasonerie, cunoscut sub numele de Gradul Ucenicului Iniţiat...

Şi tot aşa mai departe, fiecare cuvânt legându-se de celălalt, revărsându-se unul în celălalt. Mi-am dat seama într-un final că am ajuns la sfârşit. Nu murmurase nimeni de indignare, deci probabil că fusese bine.

— Aşa să mă ajute Marele Arhitect, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de Proaspăt Ucenic Francmason.

Simţeam emoţiile scurgându-se. Reuşisem – nimic nu fusese mai dificil. I-am fluturat un zâmbet lui Paul, iar acesta mi-a răspuns:

— Frate Lomas, juri pe onoarea şi pe credinţa ta de mason că vei fi perseverent în urmarea legilor nescrise ale naturii şi ştiinţei pentru a intra în nivelul următor al Gradului al Doilea?

Am aşteptat răspunsul prompt al Diaconului, înainte de a spune: „Jur!”

— Prin urmare, te angajezi să tăinuieşti ceea ce îţi voi face cunoscut, cu aceeaşi grijă atentă ca şi până acum?

I-am răspuns şi el a continuat:

— Te supun unui test de merit care te va ajuta să găseşti calea de la Primul la al Doilea Nivel francmasonic.

Însoţitorii mei, unul de fiecare parte, m-au condus din partea de vest a Lojii spre piedestalul din est al Maestrului. Acolo, Paul mă apucă de mâna acoperită de mănuşa albă.

— Testul de merit constă în învăţarea unui semn şi a unei parole.

Înainte de a continua îmi spuse:

— Trebuie să fii foarte atent să nu le uiţi, deoarece, fără ele, nu vei putea obţine accesul într-un grad superior.

Paul îmi zâmbi:

— Te vei retrage pentru a putea fi condus spre nivelul al doilea.

Diaconii m-au prins de braţ şi m-au condus afară din încăpere.

Mă aştepta vechea mea cunoştinţă, purtătorul sabiei, sau Gardianul (de exterior) (pe care îl chema Winston) cu pijamaua aspră, dar de data asta ştiam ce am de făcut. Când a revenit aveam deja suflecat cracul pantalonului şi

cămaşa desfăcută.

Winston se uită la mine şi rânji:

— Bună încercare, Bob! Dar degeaba!

Îmi rearanjă ţinuta albă neconfortabilă, descoperind alte părţi ale anatomiei mele.

— Vreun alt spectacol deocheat? – l-am întrebat.

— Aşteaptă până treci de toate etapele, apoi vei înţelege, mi-a răspuns. Eşti aşteptat! Gata?

Am încuviinţat, iar el mă conduse afară pe coridor, unde mă aşteptau doi Diaconi cu bastoanele pregătite. Ajungând la uşă, ciocăni. Imediat, uşa se deschise şi Gardianul de interior întrebă:

— Cine este cel care caută îndrumare?

Winston, cu sabia ridicată, răspunse în locul meu:

— Fratele Lomas, care şi-a făcut ucenicia în Breasla Masonică şi care acum vine de bunăvoie şi nesilit de nimeni să fie acceptat în Gradul al Doilea (calfa sau companion – n.ed.), demonstrând în faţa întregii Loji că este pregătit.

— Cum intenţionează să obţină această acceptare?

— Prin puterea Marelui Arhitect al Universului, cu ajutorul absolut al Echerului, cu un semn şi o parolă.

David, Gardianul de Interior (Acoperitul), mă privi:

— Fă semnul şi spune parola!

Le-am făcut exact cum îmi arătase Maestrul. Nu mă aprobă, dar nici nu făcu vreo grimasă.

— Opreşte, să raportez Maestrului Lojii, îmi spune închizând uşa.

De după uşă se auzeau voci înăbuşite. Winston se mişca de pe un picior pe altul, agitându-şi sabia de colo-colo. În sfârşit, uşa se deschise, iar David ne făcu semn să intrăm.

Am fost dus înăuntru şi aşezat în dreptul Primului Supraveghetor, cu faţa spre Maestru. M-am aşezat în faţa scăunelului pe care îngenuncheasem la Iniţiere, în timp ce

Maestrul continuă:

— Îngenunchează! Fie ca binecuvântarea cerească să se pogoare asupra ta, luminându-te!

Însoţitorii m-au ajutat. Maestrul începu să bată cu ciocănelul în pupitru, iar cei din încăpere îl urmară. Vorbi din nou, când zgomotul încetă.

— Fraţilor, la datorie! întorcându-se la stânga, înclină capul spre Stan:

— Frate, Capelan!

Stan se ridică şi se aşează pe o platformă, răsfoi nişte hârtii, îşi îndreptă ochelarii şi spuse pe un ton hodorogit, dar piţigăiat:

— O, Mare Arhitect al Universului, cu umilinţă şi cinstire îţi cerem ajutorul, în numele tuturor membrilor Lojii şi al Aspirantului îngenuncheat înaintea ta. Fă ca lucrarea cea bună, începută prin studiul artelor liberale, să o ducem mai departe ca să înţelegem gloria creaţiei tale, iar aceasta să rămână de-a pururi cu noi prin înţelegerea deplină a preceptelor Legii Sacre.

Toţi membrii Lojii păreau că sunt de acord cu rugăciunea de îmbunătăţire a educaţiei mele, repetând: „Aşa să fie!” Era încurajatoare atâta grijă pentru dezvoltarea mea intelectuală.

Ce urma? Paul, Maestrul Lojii, continuă:

— Ridică-te!

Am ascultat.

— Fraţilor, urmăriţi calea fratelui Lomas în cele patru puncte cardinale ale compasului pentru a demonstra că este Aspirantul şi că e pregătit să treacă la Gradul de Calfa al Breslei. Aşezaţi-vă!

Am fost condus în jurul Lojii încă o dată, oprindu-mă de fiecare dată lângă scaunul ofiţerilor pentru a le arăta că nu am uitat semnele, poziţiile şi poreclele Primului Grad şi cele învăţate ulterior.

Când am terminat de verificat, stăteam lângă Simon,

Primul Supraveghetor, care mă ţinea de braţ. M-a strâns prietenos de mână şi se întoarse spre est, către Maestru, vorbind în numele meu:

— Frate Maestru, permite-mi să ţi-l prezint pe fratele Lomas care şi-a făcut ucenicia în Breaslă şi vine acum de bunăvoie şi nesilit de nimeni să fie ridicat cu umilinţă la nivelul celui de-al Doilea Grad, dovedind că este pregătit în faţa acestei Loji.

Paul răspunse:

— Frate Supraveghetor, înţeleg introducerea ta şi-ţi cer să-i aduci la cunoştinţă Diaconului Prim să-l conducă pe Aspirant spre est, prin etapele intermediare.

Prin urmare, mi se vor dezvălui şi alte etape. Dar de data aceasta aveam ochii deschişi şi eram pregătit. Simon transmise instrucţiunile lui Syd, Diaconul, care mă ţinea de braţul drept.

— Frate Diacon Prim, îl salută Syd cu semnul Primului Grad, la cererea fratelui Maestru condu-l pe fratele Lomas spre piedestal, prin etapele tradiţionale, ca să poată depune jurământul.

Simţii o uşoară apăsare pe braţul drept, care mă îndreptă spre colţul de nord-vest al Lojii. Syd avea un accent de Manchester, cu vocale lungi, deschise.

— Frate Lomas, vei purcede de la vest spre est, printr-o serie de trepte reprezentative parcurgând un drum în spirală. Îţi voi demonstra mai întâi eu.

Îmi arătă cum să păşesc. Celălalt Diacon mă îndrumă să urmez aceeaşi cale. Stăpânindu-mi un chiot, am făcut la fel, mergând ca şi cum aş fi avut în picioare o pereche de înotătoare invizibile. Cred că arătam destul de caraghios, fiindcă nimeni nu a scos nici măcar o şoaptă.

Celălalt Diacon mă urmă de-a lungul acestei căi întortocheate, ştiute doar de noi. În cele din urmă, toţi trei ne-am aşezat în partea de est, în faţa piedestalului Maestrului, unde am aşteptat liniştiţi ca acesta să

vorbească.

— Înţelepciunea masonică păstrează separat învăţăturile fiecărui grad, astfel încât doar aspiranţii pregătiţi le pot obţine. Prin urmare, trebuie să depui un alt jurământ. Este asemănător cu cel făcut în etapa de Ucenicie. Eşti gata să-l depui?

Am aşteptat un semn înainte de a răspunde. Nu mai încercam să ghicesc ce ciudăţenie mai urma. Îndemnul a venit uşor, din partea lui Syd, iar eu m-am supus.

— Sunt pregătit!

Exact ca la Iniţiere, mi s-a spus să îngenunchez într-o poziţie contorsionată şi să ţin o carte. De data aceasta nefiind legat la ochi, puteam vedea că e vorba de Biblia ce era aşezată pe piedestal.

După ce însoţitorii mei fură mulţumiţi de cum stăteam, am repetat cuvânt cu cuvânt jurământul sfânt.

— Eu, Robert Lomas, în prezenţa Marelui Arhitect al Universului, şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacraţi, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni…

Jurământul suna la fel cu cel anterior, până la partea cu pedepsele. Acestea erau interesant de diferite.

— … promit solemn şi jur să le păstrez, fără nicio ezitare, dubiu sau regret de orice natură, iar dacă acestea nu vor fi îndeplinite, atunci să-mi fie sfâşiat pieptul, smulsă inima încă bătând şi aruncată pradă fiarelor sălbatice şi creaturilor văzduhurilor.

Îmi plac păsările, dar nu într-atât încât, de bunăvoie şi în aşa manieră, să mă ofer drept hrană. (Poate au inventat ei o nouă modă de a hrăni păsările de curte şi nu ştiam eu.)

— Aşa să-mi ajute Marele Arhitect al Universului, să pot păstra constant şi cu fermitate al doilea jurământ sfânt

şi drept din Gradul de Calfa (companion) al Breslei.

Urma din nou vreun fragment încurcat de memorat, înainte de a mi se permite să cunosc secretele francmasoneriei? Data trecută, cuvintele erau însoţite de gesturi.

Oare acest ritual va fi la fel ca celălalt? Am aşteptat ca Paul să continue.

— Pentru a duce la bun sfârşit acest jurământ drept, această constrângere a moralităţii tale, această obligaţie pe viaţă, îţi ordon să săruţi de două ori Cartea Legii Sfinte.

Am făcut ce mi s-a cerut. Dacă ritualul urma aceeaşi cale ca până acum, ar fi trebuit să mai cer nişte lămuriri. Să aibă mai multă logică ca data trecută? Am aşteptat, iar Paul începu să explice.

— Frate calfă, vei vedea că în acest nivel al Lojii ţi s-a dezvăluit doar un singur punct al compasului. Când ai fost Ucenic, ţi s-au ascuns două din ele. Acum ţi se dezvăluie doar unul, demonstrând astfel că mai ai mult de călătorit până să obţii deplina înţelegere a francmasoneriei. Ridică-te cu mândrie, nou-numitule Calfă al Breslei.

Se uită prin încăpere.

— Fraţilor aşezaţi-vă.

Nu era cine ştie ce secret. Mi se mai arătase încă un punct pe compas. Asta era totul? Nu, Paul se pregătea cu siguranţă să continue ritualul.

— Acum că te-ai unit cu Calfele Lojii noastre, îţi voi împărtăşi secretele unice ale acestui grad masonic.

Se ridică de pe scaun, executând un complex de mişcări cu mâna, în timp ce fostul Maestru îi luă locul. Coborî pe podeaua în carouri albe şi negre pentru a se opri în faţa mea. O luam iar de la capăt – din nou trebuia să stau într-o poziţie din acelea ciudate în care sunt cât pe ce să-mi pierd echilibrul?

— Prin urmare, te vei aşeza în aceeaşi poziţie pe care ai învăţat-o la Iniţierea ta. Înaintează, Ucenicule!

Asta şi eram.

— Fă salutul pe care îl ştii, mi-a şoptit Paul.

Am ascultat. Mi-a ordonat apoi să-mi aşez picioarele într-o poziţie neobişnuită, înainte de a-mi dezvălui secretele gradului. Nu vi le voi spune, deoarece nu intenţionez să mă las sfâşiat, sfârtecat şi aruncat pradă fiarelor sălbatice sau creaturilor văzduhului.

Nu vă simţiţi însă lipsiţi de informare. Câteva poziţii ciudate, strângeri de mână sau o parolă nu vă va ajuta să înţelegeţi mai bine acest ritual. Aveţi încredere, nu pierdeţi nimic, ceea ce este important vă va fi dezvăluit. Încerc doar să vă scutesc de plictiseală şi monotonie. Cred că aşa ar trebui să procedeze şi alţii, ar păstra astfel treaz interesul noilor recruţi.

După ce Paul termină de enumerat secretele oficiale, mă trimise să înconjur încă o dată Loja. M-am îndreptat mai întâi spre sud, unde se găsea Supraveghetorul Secund, care se asigură că mi-am însuşit bine secretele. Am mai înconjurat o dată punctele compasului înainte de a mă opri lângă Primul Supraveghetor, în vest. Mă verifică, mă întoarse spre vest şi apoi spre est, cu faţa la Maestru spunând:

— Frate Maestru, ţi-l prezint pe fratele Lomas care aspiră să treacă de la rangul de Ucenic la cel de Calfa al Breslei. În numele Lojii, accepţi cererea sa?

Paul a răspuns:

— Prim Supraveghetor, în numele Lojii te deleg să-l investeşti pe fratele Lomas cu şorţul specific Calfelor Breslei.

Eram gata în momentul în care Primul Supraveghetor îşi desfăcu şorţul de la brâu. Arăta la fel cu şorţul meu, însă era decorat cu două roze albastre. Ţinu şorţul în faţa mea, în timp ce Diaconul mi-l dezlega pe al meu. Îmi spuse, după aceea:

— Frate Lomas, la cererea Venerabilului Maestru te

investesc cu şorţul specific Calfelor Breslei, cu speranţa că nu ai uitat cuvintele rostite la prima ta investire.

Îl salută pe Paul cu semnul Gradului al Doilea. Paul mă fixă cu privirea, inspirând adânc:

— Frate Lomas, acum că porţi acest şorţ, te recunoaştem drept Calfa al Breslei. Artele liberale şi ştiinţele trebuie să fie de aici înainte scopul cercetării tale masonice. Un astfel de studiu te va ajuta să-ţi îndeplineşti datoria de mason şi te va face capabil să înţelegi minunatele lucrări ale Celui Preamărit.

Făcu o pauză pentru efect şi se întoarse spre Primul Supraveghetor.

— Frate Prim Supraveghetor, cere-i fratelui Prim Diacon să-l conducă pe fratele Lomas în colţul de sud-est al Lojii.

Prin urmare, trebuia să stau în colţul de sud-est, în următoarea parte a ceremoniei. Aceasta este direcţia de unde răsare soarele în cea mai scurtă zi a anului, cea a solstiţiului de iarnă.

Diaconii mă purtară prin partea de nord a Lojii, apoi trecurăm pe lângă jilţul Maestrului aflat în est, spre colţul de sud-est. Mike îşi părăsi locul şi veni până la mine, ocolind sala în sensul acelor de ceasornic. Îşi trase ochelarii pe vârful nasului, privind peste ei la mine:

— Frate Lomas, când ai devenit Ucenic mason ai stat în colţul de nord-est al Lojii marcând răsăritul Soarelui în cea mai lungă zi din an. Ca aspirant la cunoaşterea supremă de sine, stai într-un loc ce marchează Soarele în timpul iernii întunecate. Aşa cum pardoseala Lojii este făcută din carouri albe şi negre, la fel e şi evoluţia anului, cu zile luminoase şi întunecate. Învăţând să preţuieşti lumina, vei şti să te fereşti de întuneric; în acest mod îţi vei marca progresul în cadrul Breslei.

— Când ai fost aşezat în partea care arăta solstiţiul de vară erai conectat cu piatra fundamentală a marelui

templu. Te-am încurajat să conştientizezi latura ta morală şi etică, ca şi cum ar fi fost expusă luminii acelei zile de vară. Acum că stai în locul ce simbolizează negura nopţii, priveşte cu atenţie în jur şi caută să descoperi cele mai ascunse taine ale naturii şi ştiinţei. Acestea vor fi domeniul tău de cercetare, în vederea dezvoltării raţionalităţii tale.

— Frate Prim Diacon, însoţeşte-l pe fratele Lomas în partea de nord, unde fratele Gibblin îi va arăta, explica şi demonstra cum funcţionează Instrumentele de Lucru pe care francmasoneria le pune la dispoziţia Aspirantului pentru a-şi îndeplini sarcina!

Arthur Gibblin, un inginer militar pensionat, vorbea întotdeauna cu o inflexiune ce-i trăda fosta meserie. Am fost purtat de-a lungul Lojii pentru a fi aşezat în partea de nord, apoi Arthur se îndreptă în pas de cadenţă spre uşa de vest, unde se postă în faţa Supraveghetorul Secund. Îl salută ferm pe Maestru. De data aceasta am observat cutia cu instrumente pe marginea covorului alb cu negru. Arthur se aplecă pentru a ridica câteva obiecte de argint, apoi se întoarse către mine.

— Frate Lomas, acestea sunt instrumentele pe care orice Membru al Breslei le foloseşte pentru a-şi dezvolta latura raţională şi pentru a cerceta tainele naturii şi ştiinţei. Ele sunt Echerul, Nivela şi Firul cu Plumb.

Mi-a înmânat un echer.

— Echerul se foloseşte în proiectarea clădirilor verificând ca toate unghiurile să fie drepte. Astfel, materia brută se transformă în temple graţioase.

Îmi dădu apoi o Nivelă în formă de teu ce avea legată o greutate, care atârna ca un pendul. L-am adăugat colecţiei şi am ascultat explicaţiile.

— Nivela este pentru a verifica suprafeţele orizontale şi verticale.

Îmi întinse, în continuare, un fir de plumb legat de o ramă, spunând:

— Firul cu Plumb este pentru a verifica verticalitatea construcţiilor.

Ţineam în mână trei instrumente pentru construit. Le examinam, în timp ce Arthur continua ritualul.

— Deoarece nu toţi suntem masoni operativi, ci liberi, acceptaţi şi speculativi, folosim aceste instrumente pentru a ne modela mintea şi moralitatea.

— În acest fel, Echerul ne învaţă să alegem între ce e bine şi ce e rău, Nivela – că toţi oamenii sunt egali, iar Finii cu Plumb, să fim drepţi şi neclintiţi în viaţă; astfel, prin fermitatea Echerului, prin ţelurile virtuoase şi măreţe ale Nivelei nu putem decât spera să atingem tărâmurile celeste de unde purced toate lucrurile.

Îl salută pe Maestru şi apoi îmi luă instrumentele, punându-le în cutia învelită în catifea albastră aflată la picioarele sale, înainte de a-şi continua drumul spre locul său din Lojă.

După ce Arthur se aşează, Colin Brown, un vânzător de maşini plin de viaţă, se ridică şi înconjură Loja până ajunse în dreptul meu. Îl salută din cap pe Maestru, care îi răspunse în acelaşi mod, privindu-mă. Colin vorbea cu un accent greu de descifrat, dar încercă din răsputeri să vorbească mai rar şi mai corect ca să îl pot urmări.

— Frate Lomas, deoarece ai năzuit să treci la Gradul al Doilea al artei masonice, te felicităm pentru evoluţia ta în cunoaşterea masonică. Ca şi Calfa, îţi cunoşti deja responsabilităţile de mason şi cred că nu e nevoie să-ţi mai reamintim că trebuie să le îndeplineşti în continuare, pentru că acestea şi-au demonstrat utilitatea în procesul dezvoltării tale, de când erai doar un Ucenic.

Îmi reaminteau deci să iau aminte la importanţa educaţiei în controlul stărilor emotive. Mai urma oare ceva?

— Comportamentul tău de Ucenic te face demn de a promova, ştiind că putem anticipa din comportamentul tău

nu numai faptul că vei respecta principiile Ordinului nostru, ci şi că vei continua cu bună ştiinţă să-ţi îmbunătăţeşti aptitudinile masonice. Îţi recomandăm cu căldură să studiezi frumuseţea Artelor Liberale, care modelează şi dezvoltă gândirea, în special Ştiinţa Geometriei – care stă la baza Breslei Masonice.

Artele Liberale? Încercam să le enumăr în minte. Gramatica, retorica, logica, aritmetica, geometria şi muzica. Îmi ieşeau doar şase; care e cealaltă? Am privit spre tavan şi am zărit stelele. Asta era! Astronomia! Colin însă continua, aşa că l-am ascultat.

— Seriozitatea ceremonialului cere un comportament pe măsură dacă doreşti să participi la întrunirile noastre; ai devenit un purtător al străvechilor noastre ritualuri şi obiceiuri, pe care te îndemnăm să le păstrezi inviolabile şi să le practici cu sfinţenie, astfel încât să fii un exemplu pentru alţii. Să menţii neatinse legile şi regulile Ordinului nostru. Să nu subestimezi nici să supraestimezi imperfecţiunile fraţilor tăi, ci să-i lauzi cu sinceritate, să-i critici cu îngăduinţă. Acum că eşti Calfa, îţi recomandăm să-ţi canalizezi eforturile spre acele domenii de studiu care vor fi discutate în cadrul cursurilor noastre sub îndrumarea unui Maestru experimentat, care va asigura păstrarea secretului.

Aveam multe cunoştinţe de astronomie. Voi avea oare şansa de a purta o discuţie deschisă despre unicitatea misterului ascuns în găurile negre? L-am privit pe Colin şi m-am gândit s-o las mai moale cu calculele.

— Astfel îţi vei îmbunătăţi abilităţile intelectuale, vei deveni un membru util al societăţii şi te vei strădui să înţelegi ceea ce este bun şi măreţ în lume. Eşti obligat să accepţi şi să te supui tuturor însemnelor oficiale şi învăţăturilor date şi primite. Trebuie să fii adeptul muncii asidue şi al demnităţii; să vii în întâmpinarea dorinţelor şi necesităţilor umanităţii cu tot efortul şi capacitatea ta; să

trăieşti în armonie cu societatea, să nu greşeşti, dar să nici nu accepţi nedreptăţile altora, atât cât îţi stă în putere. Interesele tale fac parte din întreaga creaţie, şi astfel îţi vei cunoaşte locul în această Ordine a lumii.

Îmi zâmbi larg, dovedind prin căldura discursului său de ce este un vânzător de maşini atât de bun.

— Aceasta este calea ta în calitate de Calfa a Breslei şi eşti obligat prin cele mai sacre legături să-ţi duci la bun sfârşit noile obligaţii.

Când Colin termină, îl salută pe Maestru, înconjură Loja, trecu pe lângă mine şi se întoarse la locul său. Paul le făcu semn însoţitorilor mei, care mă întoarseră spre stânga şi mă conduseră în jurul Lojii până la aproximativ jumătate de metru de locul de unde plecasem, în faţa piedestalului Maestrului. M-am întrebat de ce trebuia să ocolim atâta ca să ajungem acolo. Am hotărât să nu zic nimic în acel moment; aş fi putut cauza rumoare sau poate aş fi fost propus ca hrană păsărilor.

Paul spuse privindu-mă:

— Aşa se încheie ritul investirii tale ca şi Calfa a Breslei şi te poţi retrage, dacă doreşti, să te schimbi în ceva mai confortabil, dar înainte de a pleca mai trebuie să afli ceva.

Ştiam că nu mă voi retrage încă. Mi-a fost adusă haina şi m-am aşezat în Lojă, aşteptând să văd ce alt tur de memorie îmi era rezervat – pentru că după ultima ceremonie nu mă aşteptasem să plec fără temă de casă. Paul se întoarse spre mine şi începu…

— Frate Lomas, ca şi înainte, trebuie să înveţi pe de rost întrebările şi răspunsurile unui chestionar. Pentru informarea ta şi pentru a le reaminti tuturor confraţilor, aceste întrebări vor fi puse de fratele Supraveghetor Secund, iar fratele Gardian de Interior va da răspunsurile.

Am respirat adânc şi am ascultat cu atenţie ca să le pot reţine mai uşor.

Supraveghetorul Secund începu:

— Cum te-ai pregătit ca să accezi la cel de-al Doilea nivel, acela de Calfa?

— Într-un mod asemănător cu cel din Primul Nivel, doar că nu am fost lipsit de Lumină şi am avut corpul descoperit.

Întrebările curgeau întruna. Şi toate trebuiau învăţate! De data aceasta o întrebare mi-a atras atenţia, dezvăluindu-mi un nou aspect al Masoneriei. Iată ce m-a uimit:

— Care sunt scopurile tale unice în această etapă de studiu?

— Tainele ascunse ale naturii şi ale ştiinţei.

Şirul întrebărilor părea că nu se mai termină, iar gândul că trebuia să le învăţ pe de rost mă îngrijora. Într-un sfârşit, încetară!

Gardianul de Interior (Acoperitorul) răspunse la ultima întrebare pe care trebuia să o învăţ.

— Primul să statornicească, ultimul să împuternicească, iar împreună să întărească; pentru că Legea Sacră a Celui Preamărit spune: „În lege stă puterea mea şi în aceasta este casa mea, de-a pururi şi în veci”.

După ce ritualul Gradului al Doilea s-a încheiat şi am revenit la Gradul întâi, am încercat să-mi amintesc cât mai multe întrebări şi răspunsuri din test. Nu reţinusem prea multe, dar aveam o vagă idee despre ce era vorba în cel de-al Doilea Grad: folosirea unor metode ştiinţifice pentru a înţelege căile misterioase ale Cosmosului – un domeniu ce presupunea un efort intelectual ce mă mulţumea. Această etapă marca un uşor progres către înţelegerea lucrurilor încă neclare. Sigur era faptul că fusesem încurajat să-mi dezvolt gândirea prin metode intelectuale specifice şi meditaţii, care, împreună, mă pregăteau pentru ce va urma.

În drum spre casă l-am întrebat pe Mike ce încerca

să mă înveţe acest ritual al Spiralei.

— Din ceea ce mi s-a spus, există trei intrări în Camera de Mijloc a Templului Masonic, locul unde vei descoperi Adevărul. Acestea sunt: Poarta Frumuseţii, Poarta Creaţiei şi Poarta Cunoaşterii.

— Dar ce înseamnă toate acestea? – am întrebat.

— Poarta Frumuseţii reprezintă calea pe care îţi dezvolţi simţul estetic, Poarta Creaţiei reprezintă lucrul bine făcut, altruismul şi sacrificiul pentru binele societăţii, iar Poarta cunoaşterii este calea raţiunii, pe care o descoperi iluminându-ţi mintea.

Şi cum se potrivesc acestea cu ideea de Spirală? – am insistat.

— Voiam să spun că Legea cosmică a Marelui Arhitect operează în spirală.

— Ce înseamnă asta?

— Gradul al Doilea ne arată că orice mişcare şi evoluţie nu se face în linie dreaptă, ci în spirală, concentric, dezvăluindu-ne un Adevăr necunoscut nouă atâta timp cât îl căutăm. Treptele în spirală sunt o reprezentare simbolică a drumului tău propriu către înălţimile spirituale ale cunoaşterii. Ca să ajungi acolo trebuie să repeţi mereu ritualurile, pe măsură ce te apropii din ce în ce mai mult de centrul cunoaşterii.

— Nu prea are logică, i-am răspuns.

— Aşteaptă până când ajungi la Gradul al Treilea (Maestru – n.ed.). Atunci totul se va clarifica.

Mike opri maşina în faţa casei mele şi coborâi.

Nu avea dreptate! Mi-au luat peste 18 ani de studiu şi cercetare pentru 5 cărţi până să înţeleg. Sper că lectura acestei cărţi vă va ajuta să înţelegeţi totul mai uşor.

Capitolul al cincilea
Descifrarea unei alte Planşe

Coloanele

Eram calfă a Frăţiei francmasonice, ceea ce însemna că puteam să port un şorţ mai şic. Era tot alb, dar cu două roze albastre pentru un pic de culoare. Devenisem o figură veritabilă de mason al Lojii. Şi cum nimic nu-i gratuit, aveam o nouă misiune.

Cu ajutorul Artelor Liberale şi al ştiinţei trebuia să înţeleg „minunatele creaţii ale Celui Preamărit".

Un gând înălţător, dar cum să-l pun în practică? Am început să cunosc mai bine căile bizare ale însuşirii cunoaşterii masonice. Continuam să învăţ cuvinte noi – de exemplu, ştiam că ceremonialul de primire în Gradul al Doilea se numea „Trecerea". Mai remarcasem că, de fiecare dată când Loja revenea la un grad inferior, se etala în faţa pupitrului Maestrului câte o Planşă diferită; aceasta trebuia să fie expusă la deschiderea ceremoniei. Exista vreo interpretare pentru această Planşă nouă? La încheierea ceremoniei Gradului Doi, noua imagine era acoperită de imaginea familiară a Planşei din Gradul întâi. Aruncasem doar o privire şi, ca să fiu cinstit, eram prea preocupat cu audierea noului test de memorie pe care trebuia să-l însuşesc, ca să o studiez. Tot ce îmi aminteam era o imagine vagă reprezentând o clădire mare, cu pardoseala în carouri albe şi negre şi nişte trepte în spirală.

— De unde pot afla mai multe despre noua Planşă? – l-am întrebat pe Mike, săptămâna următoare, în timp ce ne îndreptam spre Loja de practică.

— În câteva săptămâni, cred că una dintre Lojile din Lightcliffe va oficia un ceremonial de explicare, mi-a răspuns. Voi aranja să mergem şi noi acolo.

Aşa am ajuns, două săptămâni mai târziu, să caut un loc de parcare în faţa Lojii masonice din Lightcliffe.

Clădirea fusese iniţial construită ca staţie de pompieri, iar din drum se puteau vedea uşile imense ale garajului care adăpostise cândva autoutilitarele brigăzii locale. Am intrat pe o uşă laterală. Din interior nu mai aducea cu o staţie de pompieri – numai dacă nu fusese cumva proiectată după brigada personală de pompieri a regelui Solomon. Templul era îmbrăcat în lemn; deasupra se afla o boltă albastră, înstelată, ce aducea cu cerul unei seri de vară datorită spoturilor luminoase discrete. Am privit podeaua în formă de tablă de şah. Stând în pragul uşii, am simţit o prezenţă impunătoare. Întorcându-mă, am văzut postamentul unei coloane măreţe, egalat de prezenţa unei coloane la fel de impunătoare, de cealaltă parte a uşii. Lăsându-mi capul pe spate, m-am minunat de reţeaua de sculpturi, de şirurile de rodii, de crinii şi de globurile pământeşti ce coborau peste mine.

Nu am putut să-mi înăbuş un strigăt de uimire.

Allen, confratele care ţinea discursul despre Planşa Gradului al Doilea era prieten cu Mike, astfel că am fost imediat poftit în Lojă şi îmbrăcat cu un şorţ împrumutat de la un alt membru. Allen fusese în Marina Regală în tinereţe şi încă mai purta favoriţi; apoi, ani buni, a predat ştiinţe la gimnaziu şi acum vocea lui avea timbrul impunător al unui cadru didactic.

— Tu şi Mike puteţi sta în partea de nord, ne spuse zorindu-ne înăuntru. Vom începe în curând!

Între cele două coloane

Acest templu era unul dintre cele mai impresionante pe care le-am văzut vreodată. Lambriurile de stejar, bolta imensă şi podeaua de marmură albă şi neagră completau perfect coloanele masive de la intrare. Scaunele şi piedestalurile Ofiţerilor erau construite în peretele lambrisat, fiind sculptate cu măiestrie, la fel ca stâlpii de la intrare. Probabil că a costat ceva locul acesta! Întorcându-mă, am zărit deasupra intrării o pereche de triunghiuri

echilaterale intercalate şi aşezate într-un arc de cerc. În centrul acestuia se găsea o cheie de boltă cu vârful pe arc. Eram impresionat.

Elementele simbolice erau reprezentate la scară largă.

M-am aşezat lângă Mike şi am urmărit intrarea ceremonioasă a Ofiţerilor. Mă obişnuisem deja cu ceremonia de deschidere a Lojii. Dar, în timp ce-şi pregăteau procesele verbale de la întrunirile anterioare, mi-am dat seama că descifrarea Planşei Gradului Doi însemna ca Loja să se deschidă cu etapa respectivă. Nu mai asistasem la o astfel de ceremonie, darămite să mai şi particip! Am simţit furnicături în tot corpul.

— Nu cunosc ceremonia de deschidere a acestui Grad, i-am şoptit lui Mike. Să-mi fac griji în legătură cu creaturile văzduhului?

— Pur şi simplu imită-mă, mi-a răspuns. Va fi bine! Toţi ştiu că a trecut doar o săptămână de când eşti Calfă.

— Şi n-o să sară toţi pe mine să mă rupă în bucăţi?

— Probabil că nu, rânji Mike. Doar dacă n-o faci lată de tot!

— Mersi, mi-ai fost de un real ajutor!

În acea clipă, Maestrul ciocăni, iar sunetul se răsfrânse ca un ecou. Vorbi:

— Fraţilor, alăturaţi-vă mie ca să trecem această Lojă la cel de-al Doilea Grad.

Ne-am ridicat aşteptând.

— Frate Supraveghetor Secund, care este prima ta datorie de mason?

Gardianul îi răspunse:

— Să veghez ca toţi fraţii să fie feriţi de influenţele exterioare.

Formalităţile continuau, urmând cu grijă şirul îndatoririlor.

Primul vorbi Maestrul:

— Verificaţi dacă suntem bine păziţi!

Al Doilea Supraveghetor (Supraveghetorul Secund) repetă comanda Gardianului de Interior (Acoperitorului). Din motive ce nu-mi vor deveni clare decât mult mai târziu, chiar şi masonii din Gradului Doi se prefac că nu-l pot auzi pe Maestru de aproape şi că trebuie să primească ordinele printr-un sistem de comenzi specializat. După ce Gardianul se asigură că individul ce stătea afară cu sabia scoasă nu fusese asaltat de intruşi necontrolaţi, informaţia era transmisă prin sistemul de comenzi.

Convins că nu vom fi călcaţi de vânătorii de secrete, Maestrul se sfătui cu Primul Supraveghetor ce stătea în partea opusă a sălii.

— Frate Prim Supraveghetor, ce urmează?

După cum anticipasem, acesta avea răspunsul pregătit:

— Să confirmăm că toţi fraţii sunt aici!

Îmi tresări inima. Trebuia să execut rapid însemnul celui de-al Doilea Grad.

Maestrul vorbi din nou:

— Confraţi, faceţi semnul tainic al Gradului întâi!

Era floare la ureche. Exersasem însemnul de mai multe ori şi devenisem chiar îndemânatic. Probabil că a fost bine, pentru că nimeni nu contestă. Eram în siguranţă! Maestrul cuvântă:

— Frate Supraveghetor Secund, eşti membru al Breslei noastre? Părea o întrebare oficială deoarece, după vorbele lui Mike.

Maestrul îşi alege singur ofiţerii asistenţi. Ori a uitat să verifice, ori făcea asta doar de ochii lumii. Acest lucru se repeta foarte des.

— Sunt! Supune-mă la test!

— Prin ce mijloace vrei să fii testat?

— Cu ajutorul Echerului!

— Explică-l!

— Echerul are un unghi de 90 de grade şi măsoară unghiul drept. Maestrul fu mulţumit de răspuns, pregătindu-se să mă pună şi pe mine la încercare. Îmi sări inima din loc, gândindu-mă la ce va urma.

— Ai fost verificat, spre satisfacţia fraţilor! Cercetează-i şi pe ceilalţi!

Acum trebuia să-mi amintesc însemnul însuşit în timpul ceremoniei mele de primire ca Membru. Supraveghetorul Secund al unei Loji bizare era pe cale să afle cât de puţine îmi aminteam din învăţăturile Gradului Doi! Am respirat adânc.

— Fraţilor, supunându-vă poruncii Maestrului, vă veţi demonstra apartenenţa la această Breaslă prin însemnele ştiute!

Ştiam cum să mă aşez şi aveam o vagă idee despre executarea semnului. L-am urmărit pe Mike cu atenţie. Făcea mişcările foarte încet, ca să-l pot imita. Noi am fost ultimii care am terminat şi aveam senzaţia clară că nimeni nu ne urmărise îndeaproape ca să nu-mi creeze emoţii. Fusese bine? Supraveghetorul Secund se uită la mine, fiind pe cale să vorbească:

— Deoarece fraţii s-au declarat Calfe ale Breslei, e rândul meu să aduc dovada semnului mistic. Repetă cu abilitate semnul pe care eu îl copiasem neîndemânatic după Mike şi îmi trase cu ochiul.

Maestrul făcu şi el semnul înainte de a se adresa fraţilor, care aşteptau răbdători:

— Fraţilor, deoarece Loja noastră este pregătită pentru accederea la nivelul următor, să conştientizăm influenţa Marelui Arhitect al Universului şi a razelor cereşti, cu efectul lor binefăcător, ca să putem purcede în siguranţă pe căile Virtuţii şi Ştiinţei!

Îşi ridică mâinile cu un gest teatral:

— Confraţi, în numele Marelui Arhitect al Universului, declar această Lojă aptă pentru practicarea

masoneriei în cel de-al Doilea Grad!

M-am unit cu corul de voci: „Aşa să fie!”, în timp ce toţi băteau cu ciocănelele cât de tare puteau.

Trecusem pentru prima dată printr-o astfel de ceremonie. Puteam să stau şi să mă relaxez în timp ce mi se explicau misterele Gradului Doi.

Planşa Gradului al Doilea

Allen avea o ţinută impozantă în hainele de mason. „Vârsta şi înţelepciunea” – mi-a mărturisit mai târziu într-un bar – i-au albit părul. Aşezat în centrul Lojii, arăta ca un adevărat Moş Crăciun. Cei doi Diaconi au purtat Planşa de lemn de la locul ei, din faţa pupitrului Maestrului, în centrul Lojii şi au aşezat-o pe podea. Allen avea un arătător alb în mână, pregătit să ne arate imaginile simbolice expuse în faţa noastră. Aşteptă să se facă linişte înainte de a vorbi.

— Confraţi, această Planşă ne arată recompensele pe care le vom primi prin lucrarea noastră masonică făcută ca Ucenici, în drumul nostru spiritual către Camera de Mijloc.

Mă fixă cu privirea.

— Datoria unui Ucenic Iniţiat este de a-şi dezvolta gândirea, de a nu ceda tentaţiilor cărnii. Planşa este o reprezentare simbolică a căii către această recompensă, explicată prin mitul creaţiei.

Pe Planşă era desenată o intrare într-o clădire splendidă. Existau numeroase figuri geometrice, o scară în spirală şi un coridor care se pierdea într-o cameră interioară, misterioasă şi întunecată. Să fi fost acesta Templul lui Solomon? Allen continuă:

— Legenda masonică spune că Hiram, regele din Tir, a fost constructorul însărcinat cu ridicarea primului templu evreiesc din Ierusalim, angajând numeroşi meşteşugari pentru această lucrare monumentală. Vizionarul care-i încredinţase şi finanţase această misiune era Solomon, regele Israelului. Simbolistica ne arată că

Hiram din Tir impunea regulile, iar Solomon hotăra recompensele pentru efortul depus. După muncă şi răsplată!

Destul de cinstit până acum. Discursul semăna cu o prelegere despre un contract de muncă. Mult mai mistic decât la Gradul întâi.

— Se spune că lucrătorii erau împărţiţi în două categorii, Ucenici şi Calfe. Ucenicilor li se făceau săptămânal raţii de porumb, vin şi ulei atât timp cât învăţau meserie; Calfele erau plătiţi cu bănuţi de metal, primiţi din însuşi mâna lui Hiram Abif – arhitectul coordonator, fiul unei văduve din tribul Nephtali – în Camera de Mijloc a templului aflat în construcţie.

Existau deci două categorii, iar eu făceam parte din grupul celor care trebuiau să se prezinte pentru răsplată. M-am prefăcut că le fac jocul, urcând nişte trepte invizibile în spirală, simţindu-mă un pic caraghios. Să aibă totul mai multă logică după ce voi auzi întreaga poveste?

— Răsplata noastră o vom găsi în negura Camerei de Mijloc, la care ajungem, după cum ne arată Planşa, prin est, trecând printre două coloane impunătoare.

Allen indică mai întâi spre stâlpul din dreapta intrării în Lojă şi apoi spre Planşă.

— Coloana din sud se numeşte Boaz, numit astfel după străbunicul lui David, regele Israelului. Numele său este asociat cu forţa, iar tradiţia ne arată că în acesta „stă puterea”.

Arătă apoi spre cealaltă coloană şi apoi către reprezentarea sa pe Planşă.

— Coloana nordică este denumită Ioachim/Jakin, după Marele Preot al Ierusalimului, consilierul regelui Solomon în timpul sfinţirii templului. Numele său reprezintă stabilitatea, căci, ne spune tradiţia, „scopul său e acela de a consolida”.

Îşi ridică indicatorul pentru a descrie arcul ce

conţinea cheia de boltă aflată la intrarea Lojii.

— Cei doi piloni uniţi creează armonie şi stabilitate; pentru că Legea Sacră a Celui Preamărit zice: „În lege stă puterea mea şi în aceasta este casa mea, de-a pururi şi în veci”.

Allen se aşeză între cele două coloane de la intrare. Îl împresurau cu masivitatea lor. Făcu o pauză, privind în sus.

— Fiecare coloană are aproximativ 7 m şi jumătate înălţime, şi un diametru de aproape 2 m. Sunt goale pe dinăuntru ca să poată cuprinde înţelepciunea masonică.

Arătă dimensiunile fiecărui stâlp şi continuă:

— Deasupra fiecăruia se găseşte câte un capitel de coloană decorativ[10]. Fiecare capitel este ornamentat cu nişte reţele de ciucuri sub formă de romburi. Acesta este un simbol străvechi al fertilităţii şi al vieţii spirituale, cunoscut de către cei iniţiaţi în tainele sale din timpuri imemoriale. Două şiruri de rodii, 100 pe fiecare rând, înconjoară reţeaua. Seminţele lor abundente simbolizează naşterea şi viaţa. Vârful fiecărui capitel este înconjurat de crini, simbolizând viaţa nouă. Toate aceste simboluri ale vieţii înconjoară pilonii goi pe dinăuntru.

Reîntorcându-se în centrul Lojii, arătă spre una din coloanele desenate pe Planşă.

— Coloana de sud este aşezată în locul care Soarele răsare în cea mai scurtă zi a anului, iar în vârf are un glob pământesc. El simbolizează negura ce stăpâneşte lumea materială.

Îndreptând indicatorul spre cealaltă coloană, continuă:

— Coloana de nord este amplasată în locul din care Soarele răsare în cea mai lungă zi a anului şi este prevăzută cu un glob al împărăţiei cereşti. Acesta simbolizează înţelepciunea şi armonia Legii Sfinte, care nu

10 Capitelul sau partea superioară decorativă a coloanei.

poate fi găsită decât căutând cunoaşterea absolută pe care se sprijină acesta. Mi-am dat seama că eu jucasem rolul fiecărei coloane, la Iniţierea mea când fusesem plasat în locul de unde răsare soarele în solstiţiul de vară, iar când am fost făcut Calfa, am stat în partea solstiţiului de iarnă. Motivul evoluţiei soarelui juca un rol important în ceremonial. Ca şi Calfa a Breslei am fost încurajat să studiez astronomia. L-am auzit pe Allen vorbind din nou.

— Când Hiram, arhitectul, a terminat de construit aceste coloane, i-a aşezat cu faţa spre est, astfel încât lumina Soarelui la echinocţiul de primăvară să-i lumineze la fel pe amândoi, asigurându-se astfel o cunoaştere egală pentru toţi. Mai puse o reţea de ciucuri în formă de romb peste fiecare glob, arătând că puterea fertilă a vieţii este răspândită în întreg universul, atât pe pământ, cât şi în ceruri.

Aceasta era prima referinţă clară a legăturii dintre est şi vest care constituia axa principală a Lojii. Voi avea ceva de învăţat de aici? Mi-am ciulit urechile.

— Aceste coloane ne amintesc că, în calitate de Ucenici, Breasla îi conduce din negura lumii spre punctul cel mai luminos al ei, pentru a le arăta calea ce trebuie să o urmeze. Când devin Calfe, aceştia sunt aşezaţi din nou în întuneric ca să readucă lumina în lume.

Aceasta părea să clarifice situaţia mea din timpul celor două ceremonii. Am aşteptat să văd ce urmează. Allen arătă spre două personaje situate între cele două coloane pe Planşă.

— După ce a trecut de aceste simboluri ale armoniei, Calfa se îndreaptă spre un gardian ce ţine un ştiulete de porumb – simbolul creatorilor de civilizaţii. Cultivarea porumbului a dus la un surplus economic care le-a dat posibilitatea oamenilor să treacă de la era agrară la era construcţiilor.

Allen făcu o pauză, răsuflă adânc privind cu luare

aminte în sală:

— Li s-a cerut Calfelor să dovedească cine sunt cu ajutorul unui însemn şi al unei parole. Parola reprezintă belşugul recoltelor, simbolizat pe Planşă de spicul de porumb ce creşte pe lângă o apă. El ne reaminteşte că libertatea de a construi temple se bazează pe munca fermierilor, iar prin ceea ce facem trebuie să ne dovedim demni de a fi fost eliberaţi de sudoarea muncii câmpului.

Mi-am amintit că citisem un articol despre cultivarea porumbului ca hrană, care arăta că cei mai mari ştiuleţi de porumb nu se pot reproduce în mod natural, prin urmare e nevoie de o îngrijire şi reînsămânţare continuă. Porumbul reprezintă cu adevărat cheia civilizaţiei. Dacă strămoşii noştri ar fi fost preocupaţi numai de procurarea şi depozitarea hranei, atunci probabil că nu am fi ştiut niciodată cum să construim. Era o idee interesantă.

Allen continuă:

— Acest gardian verifică dacă suntem pregătiţi să intrăm în pericolele aflate în interiorul clădirii, lăsând deoparte lumina Soarelui răsare şi aventurându-ne spre întunericul întrezărit în Camera de Mijloc.

Ce riscuri ar fi putut exista dacă urcai pe nişte scări invizibile? Era doar o simplă exagerare sau se ascundea aici şi altceva? îl ascultai pe Allen, sperând să mai descopăr ceva.

— În spatele gardianului se găseşte o pardoseală albă în formă de romburi, reamintindu-ne că pânza vieţii şi a luminii se împleteşte cu cea a întunericului şi a morţii. Ca să ajungem la treptele spiralate ce duc spre Camera din Mijloc, ce ne va răsplăti efortul, trebuie să alegem atât calea luminii, cât şi cea a întunericului.

Erau explicate, de fapt, suişurile şi coborâşurile vieţii, la bine şi la rău, în vreme de pace şi de restrişte. Să fi avut un înţeles mai adânc?

— Spirala, un alt simbol de demult, mai vechi decât

reţeaua de romburi, reprezintă schimbarea ciclică a anotimpurilor în natură. O învăţătură timpurie masonică ne arată că scările în spirală sunt căi de acces care ne conduc spre cunoaşterea tainică ce o descoperă doar cei ce aspiră la împărăţia cerească.

Aluzia la împărăţia cerească mă ducea cu gândul la cele spuse la descifrarea Primei Planşe. Voi afla mai multe acum?

— Spirala ne mai aminteşte şi de faptul că un ritual trebuie repetat de mai multe ori înainte de a avansa spre Camera de Mijloc, unde vom găsi răsplata şi vom împărtăşi cunoaşterea absolută.

Iată ceva ce-mi plăcea şi mie. Exerciţiul este necesar în multe. Dewey, un teoretician american al procesului de educaţie, vorbeşte despre calea în spirală a învăţării – cum se trece de la aşa-numita incompetenţă inconştientă la incompetenţa conştientă, iar apoi, cu ajutorul competenţei conştiente, se atinge, prin repetare, competenţa inconştientă, percepând procesul atât de uşor. Am încetat să mai reflectez asupra naturii învăţării şi am dat atenţie mai departe discursului:

— Treptele pe care urcăm pot fi trei, cinci, şapte sau mai multe. Acestea ne amintesc de cei trei conducători ai unei Loji, urmaţi de cei cinci ca să o întregească şi apoi de cei şapte sau mai mulţi care îi urmează – spune învăţătura masonică.

Allen îşi drese vocea, arătând mai întâi spre Maestru, apoi către cei doi Supraveghetori.

Legenda masonică arată că trei principii guvernează o lojă, deoarece în timpul ridicării primului Templu din Ierusalim existau trei conducători: Hiram, regele din Tir, constructorul care procura forţa de muncă şi transforma materia primă în temple măreţe; Hiram Abif, arhitectul şi coordonatorul, care făcea proiectele şi veghea la respectarea lor; şi Solomon, regele Israelului, care a avut

iniţiativa de a construi templul şi de a-l finanţa. La o privire mai atentă, faptele lor ne arată că dacă dorim să ridicăm propriile noastre temple, avem nevoie de încrederea că acestea pot fi create, de puterea de a transforma materia primă în obiecte prelucrate cu măiestrie şi de un plan detaliat pe care să-l urmăm pentru a obţine o structură perfectă.

Arătă spre cei doi Diaconi, continuând:

— Cei cinci, care completează o Lojă, simbolizează cele cinci stiluri arhitecturale – cel Toscan, cel Doric, cel Ionic, cel Corintic şi cel Compozit, fiecare reprezentând diferite combinări ale forţei, siguranţei şi splendorii, pe care şi noi le vom experimenta atunci când vom trece de la lumină, în drumul spre Camera de Mijloc.

Apoi, cu un gest larg, arătă întreaga adunare.

— Mitul vorbeşte despre cei şapte care formează o Lojă perfectă ca o aluzie la cei şapte ani dedicaţi construirii Templului din Ierusalim, spre cinstirea Celui Preamărit. Însă acest număr se mai referă şi la şapte arte sau ştiinţe liberale, care sunt: gramatica, retorica, logica, aritmetica, geometria, muzica şi astronomia. Şi dacă ne gândim mai bine la înţelesul acestei cifre, vom afla că prin devotamentul închinat artelor liberale, studiului şi învăţării, vom deveni profunzi şi pregătiţi să accedem treptat, pe o cale în spirală, către nivelurile superioare ale cunoaşterii şi înţelegerii.

Allen începu să explice următoarele stadii, începând de la vest spre est. Continuă:

— Dacă urmăm spirala care duce spre centru, suntem purtaţi către un nivel mai înalt al Camerei de Mijloc, unde vom găsi o pardoseală în carouri albe şi negre şi o altă intrare păzită. Păşind pe podeaua decorată cu pătrate perfecte albe şi negre sub forma tablei de şah, vom avea în vedere faptul că nu putem să evităm în viaţă părţile ei luminoase şi cele întunecate, chiar dacă ne vom

strădui să ne facem viaţa perfectă ca pătratul pe care păşim.

Se opri şi se trase înapoi, ca şi cum l-ar fi ameninţat cineva.

— La intrarea în Camera Mijlocie, un gardian ne cere să-i demonstrăm că înţelegerea noastră masonică a atins etapa de Calfa, înainte de a intra în cameră, avertizându-ne că doar cei care sunt moral pregătiţi şi stabili emoţional se pot aventura în negura acesteia. Cei care nu sunt suficient de pregătiţi nu vor putea intra.

Allen îşi roti mâna şi arătă, spre Lojă.

— Odată intraţi, vom primi răsplata meritată – nici mai mult, nici mai puţin. Această evaluare vine din interiorul nostru şi deci nu va putea fi nicicând contestată.

Îşi închise palma şi făcu semnul masonic al fidelităţii.

— În interiorul său, fiecare ştie cât de mult a muncit.

Se opri, indicând acoperişul templului, pe care se afla o stea în cinci colţuri puternic luminată.

— Tot mai mulţi fraţi ştiu că în centrul Camerei de Mijloc se găseşte un simbol profund, litera „G”, strălucind în mijlocul stelei. Acest simbol este expus în centrul Lojilor noastre şi este cunoscut sub numele de „Glorie”. Îl reprezintă pe Marele Geometru (sau Arhitect) al Universului, ale cărui legi sfinte trebuie să le acceptăm şi să le urmăm.

Allen se întoarse, îl salută pe Maestru, făcu o plecăciune în faţa Lojii şi porni spre locul său, în direcţia acelor de ceasornic.

La ce foloseşte o Planşă?

În maşină, la întoarcerea spre casă, l-am întrebat pe Mike de ce era nevoie de o Planşă.

— Ca să ne ajute la înţelegerea proceselor conştiinţei, lucru încurajat şi de principiile francmasonice.

— Vrei să spui că e o modalitate vizuală de însuşire a unor simboluri şi a felului în care ele se relaţionează.

— Nu chiar, mi-a răspuns el. Cred că francmasoneria este un sistem spiritual conceput foarte sistematic. După cum ai observat şi la Descifrarea Planşei Gradului întâi, se începe cu faptul că la baza corpului omenesc stau trei aspecte: unul primar – latura emoţională, latura intelectuală sau mentală şi Eul spiritual.

— Dar cum se leagă toate acestea de Planşă? – l-am întrebat.

— În trecut, aceste Planşe erau de fapt nişte diagrame făcute de fiecare frate pentru a-şi trasa drumul spiritual. Înainte de ceremonie se desena cu creta pe podea câte o schemă potrivită cu etapa respectivă (gradul respectiv), iar candidatul trebuia să treacă prin multitudinea de simboluri, aşa cum a făcut Allen în această seară. După ce Candidatului i se explica diagrama, ca un proces intrinsec al ritualului, şi pentru a-i rămâne întipărită în memorie, acesta trebuia să cureţe podeaua cu o cârpă, înainte de a se retrage. Astfel învăţa ce înseamnă umilinţa, dar şi păstrarea unui secret.

— Sună destul de umilitor, am adăugat eu.

— Nu e chiar aşa. Ni se reaminteşte astfel că nimeni nu poate evita responsabilităţile colective şi că fiecare, indiferent de statutul social, trebuie să se preocupe de îndatoririle sociale. Asta se întâmpla demult. Unor fraţi le-a venit ideea că aceste diagrame ar putea fi desenate pe un covoraş şi le aduseră la fiecare întrunire. Atunci, sarcina candidaţilor era să le cureţe şi să le strângă.

— Sună puţin mai bine, am spus.

— Da, însă a dispărut abilitatea de a desena, ceea ce întotdeauna a fost foarte important pentru un mason activ (operativ). S-a mai păstrat doar tradiţia de a păşi peste simbolurile covoraşului. S-a pierdut însă şi aceasta când covoraşele au fost înlocuite cu Planşe. De aceea îmi place cum procedează Allen: cum înconjoară Loja, cum aşază Planşa pe podea, în mijlocul ei.

— Deci crezi că ar trebui să mă mai gândesc la Planşa Gradului al Doilea? – am vrut să ştiu.

— Ceea ce ai văzut până acum este doar jumătatea drumului spre înţelegerea masonică. Trebuie să-ţi însuşeşti foarte bine învăţăturile fiecărui grad, să încerci să dezlegi misterele naturii şi ştiinţei, pentru a fi demn de răsplata ce te aşteaptă. Acesta nu e decât un stadiu în drumul tău spiritual spre iluminarea deplină, care se găseşte în centru şi nu îţi este încă vizibilă.

— Şi ce fac între timp?

— Învaţă răspunsurile la întrebări. Vei fi din nou testat. Cum te-ai pregătit să accezi la gradul de Calfa?

— La fel ca pentru Gradul întâi, însă nu am fost privat de lumină, iar părţi ale corpului meu mi-au fost expuse, i-am răspuns cu speranţa că mă pot pregăti pentru Gradul al Treilea (Maestru). Cu toate pregătirile mele, confruntarea cu Gradul al Treilea avea să mă surprindă, chiar să mă şocheze.

Capitolul al şaselea
O problemă de viaţă şi de moarte
Stăpân pe situaţie

— Eşti pregătit? – mă întrebă Mike în timp ce urcam scările verandei Lojii Ryburn câteva luni mai târziu. Era seara Avansării mele, cum se numea ceremonialul trecerii la Gradul al Treilea (Maestru), la care în sfârşit participam şi eu.

— Nu ai uitat? Ţi-ai pus lenjerie curată şi decentă?

— Desigur, i-am răspuns, chiar voi fi stăpân pe situaţie astă seară?

— Ţi-a spus Dennis, nu-i aşa?

— E secret, am zâmbit larg.

— David trăgea o furgonetă pentru animale după maşina lui, nu? judecă Mike mai departe.

— Sper că nu e vreun animal cu coarne?

— Sigur că nu. Crezi că vei lua parte la ceva deocheat, nu-i aşa? – râse Mike. Mai recapitulăm o dată întrebările? Cum te-ai pregătit să accezi la gradul de Calfă?

Puţin mai târziu, aşezat în partea de nord a Lojii, întrebările mi se roteau încă prin cap, făcând semnele de recunoaştere a gradului de Calfă.

Paul, Maestrul, anunţă ordinea de zi: reînvestirea fratelui Lomas. Eram pregătit deja când Paul vorbi către Diaconi.

— Fraţi Diaconi, escortaţi-l pe Novicele nostru spre vest!

M-am aşezat încă o dată în vestul Lojii, cu faţa la piedestalul Maestrului, recapitulând în minte întrebările. Mă întrerupse Paul:

— Frate Lomas, eşti pregătit din punct de vedere intelectual, emoţional şi spiritual să treci la Gradul al Treilea?

Nu aveam nevoie de niciun îndemn ca să răspund:

— Sunt pregătit!

— Înainte de a trece în următorul nivel sublim al Breslei masonice, trebuie să fim siguri că eşti suficient de pregătit în ultimele două. Eşti gata deci să răspunzi la întrebări?

Sosise clipa. Voi fi în stare să mi le reamintesc? Voi afla în curând.

— Cum te-ai pregătit să accezi la gradul de Calfa?

— La fel ca pentru Gradul întâi (Ucenic), fără a fi însă privat de lumină şi cu părţile corpului dezgolite.

Până aici era bine.

— Ce simbol marchează intrarea ta?

Continuă astfel, iar eu găseam automat răspuns la întrebări. În final, Paul spuse:

— Ce reprezintă acestea?

Era ultima întrebare. Reuşisem! Şi *fără* a fi provocat

nicio rumoare.

— Primul să statornicească, ultimul să împuternicească, iar împreună să întărească; pentru că Legea Sacră a Celui Preamărit spune: „În lege stă puterea mea şi în aceasta este casa mea, de-a pururi şi în veci”.

Paul îmi zâmbi, iar ceilalţi participanţi răsuflară uşuraţi. Venea partea mai grea. Paul îmi va cere să repet toate sarcinile, fără a fi ghidat de nimeni.

— Repetă jurământul depus la investirea ta ca şi Calfa.

Am respirat adânc şi am început.

— Eu, Robert Lomas, în prezenţa Marelui Arhitect al Universului şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacraţi, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi mistui, continua, păstra şi tăinui…

Şi aşa mai departe continuai întortocheatul jurământ. Era mult mai uşor decât la Primul şi al Doilea Grad. Cuvintele îşi făceau loc unele din altele fără dificultate.

— Aşa să mă ajute Marele Arhitect al Universului, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de proaspătă Calfa a Breslei.

Reuşisem. Fără ezitări, fără ocolişuri, fără repetări inutile. Învăţasem ceremonia. Confraţii mă aplaudară cu un ropot scurt. Paul îmi zâmbi, apoi deveni serios, continuându-şi recitalul:

— Frate Lomas, juri pe onoarea şi credinţa ta de Calfă a Breslei că vei continua calea spiralată aflată în interiorul tău pentru a accede la nivelul sublim al celui de-al Treilea Grad?

— Jur.

Făcuse aluzie din nou la calea întortocheată a spiralei.

— Prin urmare eşti de acord să tăinuieşti cele ce-ţi vor fi dezvăluite cu aceeaşi seriozitate ca până acum?

Cunoşteam rutina.

— Sunt de acord! – am răspuns cu încredere.

— Prin urmare vei trece un test de merit care să te ajute să găseşti calea spre tainele francmasoneriei.

Paul îmi spuse atunci parola şi îmi arătă un alt însemn bizar.

— Acesta este însemnul cu care poţi trece de la Gradul al Doilea la Gradul al Treilea. Îmi luă mâna şi se asigură că-l ştiu corect. Îmi spuse o parolă pe care nu pot să o dezvălui. Paul mă avertiză:

— Să ai foarte mare grijă şi să nu uiţi parola, deoarece fără ea nu vei putea trece într-o etapă superioară. Retrage-te şi pregăteşte-te să intri într-un nou Grad!

Winston Tyler mă aştepta:

— Dă-le jos, băiete! Ştii deja ce urmează.

Da, *eram* obişnuit cu toate. Winston mă pregăti, asigurându-se că nu a rămas nicio parte a corpului meu neascunsă publicului, după care Diaconii veniră să-i verifice opera. Aprobară totul şi ne aşezarăm în spatele lui, în timp ce bătea la uşa templului.

— Aşteaptă, spuse Syd, Primul Diacon, nu am stins luminile. Winston stinse lumina şi aşteptarăm pe întuneric ca Gardianul de Interior (Acoperitorul) să deschidă uşa. Când aceasta se deschise, mi-am dat seama că nimic nu va fi la fel cu ceea ce făcusem până atunci.

Înfruntarea propriilor tenebre

Holul din afara Lojii era negru ca smoala. Când uşa se deschise ne invadă lumina din Lojă.

Graham, Gardianul de Interior (Acoperitorul), aminti de strălucirea ei:

— Cine caută iluminare?

Îi răspunse Winston:

— Fratele Lomas, care şi-a făcut ucenicia şi a fost ridicat la gradul de Calfa a Breslei, vine de bunăvoie şi nesilit de nimeni să caute iluminarea în această etapă sublimă a Maestrului mason, dovedind că e pregătit în faţa întregii Loji.

— Cum va obţine această iluminare?

— Prin intermediul Celui Preamărit, al Compasului şi Echerului şi prin cunoaşterea însemnului şi a parolei.

Am simţit o mână atingând-o pe a mea.

— Arată însemnul şi spune parola!

Am făcut exact ceea ce învăţasem cu câteva clipe înainte. Executasem probabil totul destul de corect, căci se auzi vocea lui Graham:

— Opreşte, frate, să-i comunic Venerabilului Maestru. Apoi închise uşa.

Peste câteva minute, uşa se deschise din nou, însă în încăpere era întuneric beznă. Diaconii ce mă însoţeau mă conduseră înainte, în timp ce Graham îmi lipi de pieptul dezvelit vârfurile ascuţite ale unui compas larg deschis. Simţeam înţepătura rece a acelor de oţel, când acesta zise:

— Intră prin intermediul Compasului în această Lojă a Maeştrilor masoni.

În timp ce ochii mei abia se obişnuiau cu atmosfera aceea deprimantă, mi-am dat seama că nu tot templul era în întuneric. În partea de est se putea întrezări o palidă strălucire. Privind mai atent, mi-am dat seama că era lumânarea Maestrului, care ardea oarecum ferit, astfel încât lumina să nu se răsfrângă direct în Lojă. Lumina acesteia cădea exact pe peretele de est al templului, făcându-l să se asemene cu cerul înainte de răsăritul soarelui, într-o noapte fără lună.

Diaconii mă purtară în partea de vest a Lojii, astfel încât să stau cu faţa la umbra întunecată fără formă şi pe care o intuiam doar că era Paul, Maestrul Lojii. Vorbi, confirmându-şi astfel identitatea.

— Novice, îngenunchează, în timp ce lumina razelor cereşti să te binecuvânteze. Paul bătu cu ciocănelul care fu urmat de alte ciocănele:

— Fraţilor, la datorie! Frate Capelan…

Şi vocea lui Stan, capelanul, se auzi din întuneric.

— O, Preamărite Stăpân al Legii Sfinte, ale cărui principii asigură bunul mers al universului, suntem nişte sărmani novici în cunoaşterea ei, şi căutăm prin meditaţie să ne apropiem de o mai mare înţelegere a adevărului tău absolut. Ajută-ne să-l putem învăţa pe fratele nostru, îngenuncheat în faţa ta, să caute iluminarea. Fie ca această Lojă să transmită acestui căutător al adevărului liniştea ei sufletească. Îţi oferim sprijin pe drumul cel mai măreţ pe care vreun muritor îl poate face, prin negurile adânci ale nopţii spirituale, spre lumina stelelor veşnice.

Termină cuvântarea şi întreaga Lojă răspunse în cor: „Aşa să fie!”

Apoi se auzi vocea lui Paul:

— Ridică-te! Fraţi aflaţi în toate punctele Compasului, urmăriţi-l pe fratele Lomas în preumblarea sa, prin care demonstrează că este un novice al iluminării, gata să fie condus spre cunoaşterea sublimă Maestrului mason. Confraţi, aşezaţi-vă!

Syd, Primul Diacon, mă luă de mână şi, înainte să mă poarte prin bine-cunoscutul pelerinaj în jurul templului, îmi şopti în ureche:

— Pune piciorul stâng prima dată şi înconjoară Loja!

În drumul nostru ne-am oprit din când în când lângă scaunele Supraveghetorilor care verificau de fiecare dată însemnele şi parolele tuturor etapelor de până acum.

Am sfârşit prin a mă aşeza în faţa lui Roy, Primul Supraveghetor. Tocmai terminase de verificat însemnul şi parola, asigurându-se că ştiam cu exactitate ceea ce însemnau. Ieşi de după pupitru, mă prinse de mână şi mă întoarse cu faţa spre lumina slabă din est. Îi spuse lui Paul.

— Frate Maestru, permite-mi să-ţi prezint pe fratele Lomas care şi-a făcut ucenicia şi a trecut la stadiul de Calfa, venind de bunăvoie şi nesilit de nimeni să caute iluminarea în etapa (gradul) sublimă a Maestrului mason, dovedindu-se pregătit în faţa întregii Loji.

— Frate Prim Supraveghetor, accept prezentarea aceasta şi-ţi cer să-i spui Primului Diacon să-l aducă pe Aspirant în partea de est, prin formula tradiţională.

Primul Supraveghetor Roy îi transmise Primului Diacon Syd ce are de făcut, iar cel din urmă mă luă de braţ şi mă conduse în colţul nord-estic al Lojii. Acolo îmi dădu drumul şi se postă în faţa mea. Ochii mei se obişnuiseră deja cu lumina slabă, pâlpâitoare de la lumânări, Syd părând o masă difuză pe podeaua în formă de pătrate albe şi negre.

— Frate Lomas, modalitatea de înaintare în acest Grad este de a face şapte sau mai mulţi paşi. Îţi voi arăta. Fii atent şi imită-mă!

Reg, al Doilea Diacon, mă ajută şi pe mine să fac paşii aceia bizari, astfel încât am ajuns să stau între cei doi Diaconi, în faţa altarului pe care se găsea Cartea Sfântă. Fiind aproape de lumină, am observat că aceasta era deschisă. Paul stătea la capătul mai îndepărtat al piedestalului. Mi se adresă:

— Înţelepciunea masonică păstrează învăţăturile fiecărui Grad separat, astfel încât doar Novicii bine pregătiţi pot să le obţină. E nevoie de un nou jurământ. Se aseamănă cu cel depus la investirea ta ca şi Calfa. Eşti pregătit să-l depui?

Syd mă ajută: „Sunt pregătit!” Am repetat cuvintele, iar Paul continuă:

— Vrem doar să te avertizăm că îţi va fi testată cu şi mai mare seriozitate tăria de caracter şi credinţa ta. Eşti gata pentru aceasta?

Syd fu din nou cel care răspunse: „Sunt gata”. Eu am

repetat.

Paul continuă:

— Îngenunchează şi aşază-ţi mâinile pe Legea Sfântă.

Lawrence, unul dintre foştii Maeştri – şi care, de-abia atunci am observat, stătea în scaunul Maestrului – ciocăni, iar sunetul fu imitat de întreaga sală întunecată. Când zgomotul încetă, se auzi vocea lui Paul, ordonând:

— Fraţilor, la datorie!

Se simţi o oarecare mişcare în sală, deoarece toţi se ridicară în picioare. Când liniştea se lăsă în întuneric, Paul vorbi din nou:

— Spune-ţi răspicat numele întreg şi repetă după mine!

Am făcut ce a spus:

— Eu, Robert Lomas, în prezenţa Preamăritului Exemplar al Legii Sfinte şi a acestei minunate şi venerabile adunări a masonilor consacraţi, statornicit cum se cuvine, chemat de nenumărate ori, împreunat şi devotat cu sinceritate Legii Sacre, prin aceasta şi de aici înainte, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, promit solemn, mă leg şi jur că pentru totdeauna voi mistui, continua, păstra şi tăinui…

Şi astfel am devenit un Maestru Mason. Jurământul continuă la nesfârşit, şi ştiam că va trebui să-l învăţ pe de rost până la următoarea întâlnire. Era mult mai detaliat ca precedentul şi doar o singură parte mi-a atras atenţia:

— Promit solemn că de acum încolo voi veghea ca uniunea mistică a Compasului şi Echerului să fie preocuparea meditaţiilor şi introspecţiei mele masonice…

M-am întrebat ce o fi însemnat aceasta, dar m-am lăsat dus de ceremonial, angajându-mă la nişte lucruri pe care nu le înţelegeam încă.

— Voi apăra şi voi păstra cele Cinci Puncte ale Frăţiei, atât prin faptă, cât şi prin vorbă; însemnul făcut unui frate Maestru va fi o dovadă a înfrăţirii noastre; chiar dacă paşii mei vor trece prin pericole şi riscuri, se vor uni

cu ai săi ca o dovadă a încrederii şi protecţiei reciproce; nu voi uita, în meditaţiile mele asupra Legii Sfinte, de lipsurile semenilor mei şi voi face tot posibilul să îi alin şi să le uşurez greutăţile, atâta timp cât toate aceasta nu îmi dăunează mie sau familiei mele.

Care erau cele Cinci Puncte ale Frăţiei? Oricare ar fi fost ele – îl voi întreba mai târziu pe Mike – mă angajasem deja să le protejez şi să le păstrez. Responsabilităţile nu mai conteneau, până când am ajuns să spun:

— Jur să păstrez aceste principii, iar dacă nu, să mi se taie corpul în patru, să fie ars până la cenuşă şi împrăştiat în cele patru colţuri ale lumii, ca nimeni să nu mai găsească atâta răutate, nici printre oameni şi nici printre Maeştri masoni.

Aceasta era cea mai serioasă consecinţă de până acum. Nu mai rămânea nimic din mine dacă cumva s-ar fi pus în practică. Am mulţumit în sinea mea Sorţii, pentru bunăvoinţa sa.

— Aşa să-mi ajute Preamăritul Exemplar al Legii Sacre, protejându-mă să-mi fac datoria cea mai importantă şi mai serioasă, aceea de proaspăt Maestru Mason.

Depusesem jurământul unui Maestru Mason, ceea ce îi dădea mână liberă lui Paul să-mi explice această etapă. Deşi eram interesat, nu doream ca discursul său să dureze prea mult. Stăteam încă îngenuncheat într-o poziţie neconfortabilă, specific francmasonică, şi speram că voi putea evita să mă fac de râs, ţopăind în jurul Lojii cu furnicături în picioare.

Îmi permise, într-un final, să mă ridic şi să-mi întind picioarele amorţite. Au luat loc şi ceilalţi fraţi. Continuă cu un discurs lung despre progresul făcut de mine în cadrul masoneriei.

— Ai jurat credinţă acestei Loji de Maeştri masoni, ai dreptul să ne ceri să-ţi îndrumăm sufletul spre cea din urmă şi mai minunată călătorie prin care poţi să atingi

plăcerea sublimă a esenţei. Dar mai întâi permite-mi să-ţi reamintesc ceea ce ai realizat până acum, ca să poţi înţelege scopul Breslei noastre.

Iar a adus în discuţie misterul esenţei! Să fi fost acesta obiectivul spre care mă îndreptam? Poate că ritualul mă va ajuta să înţeleg mai bine etapele anterioare!

— Ai intrat în acest Ordin într-un stadiu de întuneric şi sărăcie spirituală. Nu ai avut voie să iei nimic cu tine în afară de calităţile tale sufleteşti, ai fost adus la un nivel primar. În calitate de Ucenic francmason ţi s-a explicat că există o lumină spirituală în centru şi care e modalitatea de a te pregăti sufleteşte să o primeşti. Ţi s-a arătat cum să te foloseşti de instrumentele de ucenicie ca să-ţi dezvolţi gândirea logică şi să te fereşti de ispitele cărnii. Pentru ajutor a trebuit să stai în diferite poziţii, să-ţi înconjori Loja ca să-ţi canalizezi gândirea şi să înţelegi simbolurile şi uneltele spirituale. Doar când, prin raţiune, ai reuşit să-ţi domini trebuinţele pământeşti, ai învăţat să foloseşti poziţiile şi simbolismul şi ai câştigat eficienţă în folosirea instrumentarului spiritual, ai fost pregătit deci să treci la Gradul al Doilea.

Scopul Gradului întâi a fost acela de a-mi controla pornirile instinctuale cu ajutorul raţiunii. Aceasta este una din trăsăturile educaţiei şi explică instrumentele din etapa respectivă. Dar oare chiar am reuşit să-mi stăpânesc instinctele cu ajutorul raţiunii? Mă îndoiesc că am realizat acest lucru.

Paul continuă:

— După ce ai trecut de testul de merit care ţi-a asigurat accesul în stadiul spiritual de Calfa a Breslei, ai fost îndemnat să-ţi dezvolţi gândirea, studiind căile ascunse ale naturii şi ştiinţei pentru a înţelege mai bine învăţătura Legii Sacre şi pentru a medita la Marele Arhitect al Universului. Gradul al Doilea te-a învăţat să pui în cumpănă raţiunea şi simţirea, astfel încât ai învăţat să

recunoşti adevărul şi să faci deosebirea între ispitele cărnii şi adevărul spiritului. Ţi-ai însuşit alte poziţii, instrumente şi simboluri care să-ţi întărească raţiunea şi să te ajute să-ţi controlezi sentimentele, astfel încât ai fost pregătit să vezi steaua lucitoare a adevărului în negura esenţei. Apoi ai dat de simbolul spiralei care te-a învăţat cum să te apropii de centru. Poziţiile ţi-au întărit trupul şi ţi-au eliberat substanţe hormonale, ajutându-te astfel să-ţi controlezi emoţiile. Dar înainte de a trece la Gradul al Treilea trebuie să fii pregătit să te eliberezi de propriul tău Ego.

Am găsit provocările intelectuale din Gradul al Doilea mult mai interesante decât îndemnurile de a controla sec afectul, care constituise scopul Gradului întâi. Însă abia acum puteam înţelege de ce spirala se dovedise a fi un simbol atât de folositor, dacă doream să pun în balanţă raţiunea şi simţirea. Aveam nevoie de exerciţiu. Dar care era scopul unei astfel de sarcini? Cu ce m-ar fi schimbat? L-am ascultat pe Paul:

— Sufletul tău a fost modelat după principiile moralităţii şi ale logicii, creaţia are o perspectivă nobilă şi funcţională de oferit unui corp şi unei minţi pregătite: cunoaşterea de sine. Fiindcă gândeşti şi îţi anticipezi soarta, trebuie să faci faţă propriei tale morţi.

Să fie aceasta esenţa secretului masonic – o cură pentru angoasa existenţialistă? Se putea vindeca o astfel de angoasă? Nu eram sigur. Mă încercase o oarecare curiozitate în ceea ce priveşte dispariţia mea. Ca om de ştiinţă, ştiam foarte bine că nu sunt nemuritor, iar în rest, eram adeptul şcolii existenţialiste a lui Woody Allen: nu îmi era frică de moarte, doar că nu voiam să fiu acolo când aceasta vine.

Mă va ajuta francmasoneria în acest sens? Paul continuă:

— Acesta, dragul meu Confrate, este unicul ţel al

acestui Grad sublim. Te îndeamnă la meditaţie asupra acestei teme macabre şi caută să-ţi arate că, pentru un adevărat mason, moartea nu e o oroare, nici eronată sau dezonorabilă. Marile mituri francmasonice aduc dovezi de neclintit în ceea ce priveşte crima abominabilă asupra Marelui Maestru, Hiram Abif, care a fost ucis chiar înainte de terminarea construirii Templului din Ierusalim şi despre care ştii că a fost arhitectul coordonator.

Nu prea aveam idee cine fusese Hiram Abif. Singura dată când am auzit menţionat numele său a fost în descrierea Planşei Gradului al Doilea, când mi se spusese că acesta era cel care se ocupa cu remunerarea Calfelor din Camera de Mijloc a porţiunii terminate a templului. Paul se apropia de încheierea explicaţiei.

— Aşa şi-a găsit sfârşitul Hiram Arhitectul! – concluzionă acesta, după care se întoarse către însoţitorii mei. Fraţi Supraveghetori!

Întunericul de la miezul zilei

Însoţitorii mă traseră după ei înconjurând camera spre centrul ei. Între timp, cei doi Supraveghetori, fiecare ţinând în mână un instrument de arhitectură, veniră şi se aşezară lângă Paul. Când freamătul se potoli, stăteam lângă el, care la rândul său era aşezat lângă scaun, spre est.

Pentru accederea la Gradul întâi stătusem în partea de nord-est, unde soarele răsare în cea mai lungă zi din an. Am fost făcut Calfa în partea de sud-est de unde răsare soarele în cea mai scurtă zi a anului. Să fi fost intenţionată poziţionarea mea în est, în locul de unde răsare soarele la echinocţiul de primăvară? E momentul în care ziua este egală cu noaptea.

Maestrul şi Supraveghetorii formară un şir ameninţător de forme întunecate, reflectate de licărirea lumânării. Paul vorbi cu o voce solemnă şi teatrală.

— În timpul construirii Templului din Ierusalim,

secretele Centrale erau cunoscute doar de cei trei: Hiram, Regele din Tir – constructorul responsabil cu ridicarea primului Templu din Ierusalim; Solomon, regele Israelului – vizionarul care le încredinţase lucrarea; şi Hiram Abif, arhitectul coordonator. Un grup de Calfe ale Breslei, în număr de 15, au fost însărcinate cu supravegherea bunului mers al lucrurilor, dar nu li s-au dezvăluit secretele Centrale. Simţind că în această calitate erau îndreptăţiţi şi ei să cunoască secretele, au hotărât să le ia cu forţa de la cei trei Maeştri.

— S-au întâlnit cu o zi înainte de a duce la bun sfârşit complotul. Doisprezece dintre ei s-au răzgândit, însă trei mişei au hotărât să-l îndeplinească. Se ştia că Hiram, arhitectul, obişnuia să aducă ofrande Celui Preamărit exact la miezul zilei, când soarele era în punctul cel mai înalt pe cer, iar umbra omenească abia se zărea.

Paul făcu o pauză, în timp ce un clopot bătu de douăsprezece ori. Sunetul solitar umplu încăperea întunecată a Templului. Paul reluă povestirea când acesta se stinse:

— Pentru îndeplinirea planului lor josnic, s-au aşezat la porţile de est, vest şi sud a templului încă neterminat, ştiind că Maestrul Hiram se găsea în interiorul clădirii la acea oră sfântă din zi. Când Maestrul îşi încheie rugăciunea, se îndreptă spre poarta de sud unde lumina era mai puternică. Aceasta era cunoscută sub numele de „Poarta Frumuseţii”, reprezentând toată bunătatea, frumuseţea şi dragostea din lume. Acolo a fost atacat de primul ticălos care a folosit ca armă simbolul dreptăţii morale, Firul cu Plumb. Ucigaşul îl forţă pe Maestrul Hiram să-i dezvăluie secretele centrale, ameninţându-l că va folosi unealta dreptăţii ca să-l distrugă. Conştient de faptul că acesta nu era pregătit pentru astfel de taine, Maestrul îl refuză. Nemulţumit, agresorul îl lovi în tâmpla dreaptă, făcându-l pe Maestru să cadă pe genunchiul

stâng.

Ascultam aventurile captivante, când mi-am dat seama că acestea nu constituiau doar o simplă poveste. Primul Supraveghetor îşi ridică braţele. Prin licărirea luminii se putea vedea forma firului de plumb coborând spre creştetul meu. Povestirea deveni pentru o clipă cât se poate de reală. Cum să reacţionez la un astfel de atac? Instinctul îmi spunea să mă apăr, însă raţiunea mă opri, realizând că totul era simbolic şi că trebuia să mă supun. Am simţit în acea clipă nesiguranţa cu care facem faţă situaţiilor limită. Ezitând, am simţit o răsuflare uşoară în tâmpla mea dreaptă, şi ambii însoţitori se asigurară că alunec pe genunchi. Eram uimit, aşa cum probabil fusese şi Hiram. Cum să reacţionez? Înainte de a decide, Paul continuă povestea ritualică ce mă prinse în mrejele ei.

— Deşi surprins, Maestrul Hiram se ridică în picioare şi se grăbi spre poarta întunecată din vest, cunoscută sub numele de „Poarta Creaţiei”, care simboliza sacrificiul de sine prin muncă.

Cei doi Diaconi mă ridicară în picioare, iar figura ameninţătoare a celui de-al Doilea Supraveghetor mă veghea din spate.

— Acolo a fost acostat de cel de-al doilea ticălos, care îşi însuşise ca armă simbolul puternic al egalităţii, Nivela.

Umbra din stânga Maestrului ridică o nivelă şi se îndreptă spre mine. Am simţit adrenalina gonind prin vine, îndemnându-mă să mă apăr. Începusem să ridic braţul să mă protejez de lovitura ce se îndrepta spre tâmpla stângă, însă Diaconii m-au reţinut. Vocea lui Paul depăna mai departe firul acestui mit străvechi:

— Sub ameninţarea cu moartea, i s-a cerut încă o dată Maestrului să dezvăluie secretele esenţiale, însă ştiind că dreptul la egalitate nu-l îndreptăţea pe atacator să-i înţeleagă tainele – refuză să le dezvăluie. Ucigaşul îl lovi pe Maestru cu o lovitură necruţătoare în tâmpla

stângă, făcându-l să cadă pe partea dreaptă.

Am fost pus în genunchi încă o dată, dar de data aceasta pe genunchiul drept. Întregul meu corp resimţea tensiunea pe care trebuie s-o fi trăit orice om atacat. Dar nu aveam timp de cugetare. Diaconii mă ridicară, în timp ce prezenţa ameninţătoare a Primului Supraveghetor se retrase în întuneric. Ca o chemare la realitate, Paul îşi continuă povestirea neperturbat:

— Dându-şi seama că mai are o singură şansă de scăpare, Maestrul Hiram se îndreptă poticnit spre est, sperând să scape de Infami prin poarta de est, cunoscută sub numele de „Poarta înţelepciunii”.

Paul ridică ceva greu, semănând cu un ciocan de spart piatra. Umbra sa se ridica ameninţător. Deşi ştiam că este doar un ceremonial, simţeam o frică instinctivă de moarte. Dar chiar şi ameninţându-mă, vocea sa calmă depăna mai departe legenda:

— Aici se întâlni cu cel de-al treilea atacator, înarmat cu un ciocan greu de spart piatra. I s-au cerut încă o dată secretele, dar Maestrul ştia că forţa temporară nu este suficientă ca să-i permită unui candidat nepregătit accesul la aceste taine şi deci refuză.

În acest moment, Paul simula o lovitură de ciocan spre creştetul meu. Am clipit şi mi-am închis ochii când am simţit atingerea lui grea. Forţa inerţiei mă împinse în spate. Pierzându-mi echilibrul, am încercat să-mi întind braţele ca să recâştig echilibrul, dar acestea mi-erau reţinute de cei doi Diaconi care mă opriră să mă mai zbat. Paul nu terminase de povestit.

— Atacatorul îl doborî pe Maestrul Hiram cu o lovitură crâncenă în frunte, care îl ucise pe loc. Şi astfel muri, dragul meu, Hiram Arhitectul, protejând cunoaşterea absolută.

Mă lăsasem pe podeaua în carouri albe şi negre. Abia vizibilă în penumbră, intuiam undeva deasupra, în

imensitatea templului, forma încă neluminată a stelei „Gloriei”. Diaconii îmi aranjară braţele, ca şi cum aş fi fost un cadavru. Am stat liniştit şi i-am lăsat. Paul continuă:

— Ca să îşi ascundă crima, cei trei asasini l-au îngropat pe Maestrul Hiram într-un mormânt superficial.

Diaconii îmi acoperiră corpul cu o cuvertură fină de lână. În lumina slabă a Lojii arăta de culoare gri sau albă, nu eram sigur. Din poziţia aceea, nu puteam vedea decât forma nedefinită a stelei cu cinci colţuri, înconjurând litera „G”. O altă voce se auzi de undeva din dreapta.

— Maeştri masoni ai Lojii din Ryburn, adunaţi-vă în jurul mormântului fratelui nostru îngropat aici.

Se auzi mişcare în încăpere, iar fraţii mă înconjurară. Privind din acea poziţie, parcă asistam la propria mea înmormântare. Paul se adresă fraţilor adunaţi acolo.

— Fraţilor, în acest ritual, fratele nostru l-a reprezentat pe unul dintre iluştrii noştri fraţi, pe Hiram Arhitectul, care a ales mai degrabă să moară decât să dezvăluie secretul cunoaşterii absolute pe care îl poseda. Fie ca devotamentul lui Hiram să ne fie, nouă şi fratelui nostru, de învăţătură.

Vocea sa scăzu în intensitate pe când se retrăgea deoparte.

— Frate Supraveghetor Secund, învie acest simbol al Maestrului Hiram, utilizând însemnul care reprezintă învăţătura unui Ucenic francmason.

Am zărit o umbră crescând şi blocând puţina lumină. Cum se face că fiind îngropat într-un loc necunoscut, superficial, se găseau toţi în jurul meu? Povestirea părea fără sens. Desigur, ca să se ajungă la punctul culminant, trebuiau să-mi găsească corpul, dar problema căutării lui fusese neglijată. Nu mi-am mai făcut griji asupra respectării logicii narative, jucându-mi în continuare rolul tacit.

Cuvertura fu trasă deoparte şi o palmă înmănuşată

mă prinse. Mă salută cu însemnul Gradului întâi, pe care îl simţii prin braţ. Îmi fu pusă mâna pe piept şi cuvertura trasă înapoi. M-am aşezat din nou pe spate şi am contemplat steaua Gloriei de deasupra mea.

L-am auzit pe Supraveghetorul Secund spunând:

— Frate Maestru, învăţătura dobândită ca Ucenic nu e suficientă pentru a-l reînvia pe fratele nostru.

La orgă începu să răsune un Marş al îngropăciunii, iar fraţii din jurul mormântului meu porniră într-o procesiune solemnă în jurul corpului meu nemişcat. Efectul era deosebit, părând că durează la nesfârşit, dar într-un final bocetul se opri, iar fraţii se opriră atenţi la mine. Paul vorbi din nou:

— Frate Prim Supraveghetor, încearcă să reînvii simbolul Maestrului Hiram, folosind însemnul învăţăturii dobândite ca şi Calfă a Breslei.

Încă o dată, braţul meu a fost marcat cu semnul Gradului Doi, după care revenii la loc sub cuvertură. Primul Supraveghetor glăsui:

— Frate Maestru, însemnul învăţăturii Calfei nu e suficient pentru a-l reînvia.

La orgă se auzi un cântec de jale, iar fraţii porniră din nou într-o procesiune. Când muzica încetă, Maestrul Paul spuse:

— Fraţi Supraveghetori, aţi aplicat atât învăţăturile dobândite ca Ucenic cât şi ca şi Calfa şi iată că nu au reuşit să-l reînvie pe fratele nostru. Masoneria ne oferă o a treia posibilitate, aceea de a aplica îmbrăţişarea celor Cinci Puncte. Voi încerca să le pun în practică cu ajutorul vostru.

Pentru a treia oară îmi fu ridicat braţul de către un frate. Acest însemn era diferit. Ajutat de cei doi Supraveghetori, care îmi susţineau greutatea, am fost împins spre Paul într-o îmbrăţişare strânsă. Mi-am dat seama mai târziu că am fost atins în cinci puncte,

reprezentând cele cinci principii pe care m-am jurat să le apăr şi să le păstrez.

Paul mă ţinu în strânsoare, după care îmi şopti:

— În acest fel, fiecare Maestru mason a fost înviat din moartea simbolică pentru a se uni cu pelerinii spirituali.

Îmi dădu drumul şi se retrase. Deasupra umărului său se putea vedea steaua în cinci colţuri strălucind pe peretele de est al Lojii. Am privit-o fascinat, părând că pluteşte deasupra scaunului Maestrului, răspândind în bezna din jur o rază îngustă de lumină, îndreptată spre vest. Paul luă cuvântul:

— Îţi aduc la cunoştinţă că lumina ce vine din centru nu este altceva decât bezna care se ridică; doar scrutând tenebrele şi disperarea care pândeşte viitorul putem străpunge vălul întunericului în care e cufundată mintea omenească. Licărirea slabă de lumină ce răsare din est îţi permite să realizezi că te afli pe marginea unui mormânt din care simbolic ai înviat şi care atunci când viaţa ta efemeră se va fi stins, te va primi în braţele-i reci.

Privind spre locul în care se găsea cuvertura albă, în raza slabă de lumină se ivi un craniu aşezat pe nişte oase încrucişate. Păreau destul de reale. Paul mă lăsă să le cercetez, înainte de a relua:

— Ai grijă să-ţi duci la bun sfârşit datoria, până când razele Soarelui mai luminează încă. Fiinţa ta fragilă conţine un element spiritual unic, care dă naştere inspiraţiei sfinte. Cunoaşterea Legii Sacre te va ajuta să te ridici deasupra haosului şi fricii şi să-ţi îndrepţi ochii către Luceafărul de Dimineaţă care aduce pace şi linişte omenirii întregi.

Paul se întoarse către Lojă:

— Fraţilor, reluaţi-vă locurile!

Luminile Lojii se reaprinseră şi la fel ca un roi de albine stârnit de fum, fraţii se împrăştiară fiecare la locul

lor.

Ce mai urma? Nu-mi arătaseră nici însemnul şi nici parola. Nu cred că doreau să mă dezamăgească chiar acum.

Secretele finale?

Diaconii mă duseră în colţul de nord-vest, în partea opusă Maestrului care era aşezat în colţul de sud-vest.

Aşteptam ca Paul să-mi spună ce trebuie să fac mai departe.

Ştiam deja cum să mă împac cu aceste metode bizare; învăţasem chiar să-mi menţin echilibrul în timp ce mi se spuneau tot felul de secrete banale. Orice mi-ar fi spus Paul în continuare nu putea să egaleze ceea ce trăisem înainte. Tocmai înţelesesem cât de neînsemnate erau cunoştinţele mele în legătură cu marea lucrare a universului. Mi se arătase modul în care viaţa merge înainte chiar şi după moartea mea, iar consecinţa conştientizării acestui fapt era că viaţa nu este doar o înşiruire de auto-percepţii. Şi atunci ce era? Luceafărul de dimineaţă, răsărind la echinocţiul de primăvară, luminând mormântul care păstra rămăşiţele mele, era încărcat de semnificaţii simbolice adânci. Intenţiona să arate că lumea îşi va continua mersul, când eu nu voi mai fi? Că Pământul va continua să se rotească în jurul axei sale, că anotimpurile se vor perinda ciclic, că se vor naşte sori care să ridice vălul întunecat al nopţii? Mesajul spiralei însemna că trebuie să practic acest ritual în repetate rânduri înainte să-i înţeleg profunzimea?

Vocea lui Paul mă trezi la realitate:

— Deoarece ai trecut prin experienţa cunoaşterii realităţii tale transcendente, îţi voi transmite secretele specifice celui de Al Treilea Grad (Maestru).

Cum, fără poziţii neobişnuite sau crampe musculare?

— Ridică-te şi aşază-te ca în seara Iniţierii talc şi purcede spre mine în calitate de Calfa a Breslei.

Păcat, altă poziţie contorsionată. Sper să merite suferinţa.

Trebuie să mă credeţi pe cuvânt când vă spun că secretele erau chiar plictisitoare. O parolă fără niciun sens, ce suna ca un străvechi rit egiptean – o problemă abordată în detaliu în volumul *Secretul lui Hiram*[11] – şi încă câteva însemne şi poziţii neobişnuite. Am trei motive pentru care nu pot să le fac publice. Mai întâi pentru că, în afara posibilei şi vechii traduceri egiptene a expresiei „Parolă masonică", sunt foarte neinteresante, şi, în al doilea rând, dacă o fac, trebuie să accept să-mi fie corpul sfâşiat, ars până la cenuşă şi împrăştiat în cele patru colţuri ale lumii, astfel ca nimeni să nu dea de urma mea. Vă puteţi gândi că oricum, Marea Lojă Unită a Angliei a interzis prin lege practicarea unor astfel de pedepse şi cu siguranţă masonii contemporani ar ezita să pună în aplicare un astfel de plan, dar s-ar putea să existe vreun ciudat căruia să-i facă plăcere o astfel de trataţie – aşa că de ce să risc? Lăsând la o parte aspectul acesta al ritualului şi pedepsele cu iz medieval, al treilea motiv ar fi că acestea nu sunt cu adevărat secretele francmasonice.

Oricum, după ce am fost testat de către toţi responsabilii Lojii dacă ştiu însemnele şi parolele, am ajuns să stau în faţa Maestrului Paul. Gardianul tocmai terminase de pus un şorţ nou-nouţ de Maestru mason, spunându-mi:

— Te înzestrez cu şorţul Maestrului mason, sfătuindu-te la fel ca şi de celelalte ori.

Maestrul adăugă unele comentarii:

— Frate Lomas, dă-mi voie să mai adaug ceva. Şorţul cu care ai fost înzestrat reprezintă nu numai însemnul funcţiei tale de Maestru mason, ci serveşte şi la a-ţi reaminti de îndatoririle tale obligatorii pe care ai jurat să le respecţi. Prin el ţi se recunoaşte funcţia în cadrul

11 Lomas & Knight (1996), p. 143.

Breslei, dar ţi se impune şi datoria de a face acte de caritate şi de a-i învăţa pe cei ce sunt la un nivel inferior.

Paul se întoarse către Diaconi.

— Fraţi Diaconi, conduceţi-i pe fratele Lomas în central templului, unde fratele Astore îi va prezenta şi explica instrumentele de lucru ale unui Maestru al Breslei.

Ajunsesem în final în centru? Ce să fi însemnat toate acestea? Voi fi amplasat chiar sub steaua Gloriei pe care o întrezărisem când stăteam întins pe jos cu câteva clipe înainte.

Diaconii mă conduseră înainte, până am ajuns în centrul Lojii. Mike se mută în dreapta mea, în faţa Maestrului. Îmi zâmbi şi se întinse spre cutia cu instrumente, care reapăruse la marginea covorului.

— Frate Lomas, la cererea fratelui Maestru, îţi voi explica şi arăta cum funcţionează instrumentele de lucru ale unui Maestru al Breslei. Acestea sunt: Marcatorul de Centru, Condeiul şi Circumferenţiarul.

Mike îmi înmână ceva ce semăna cu o clamă şi un indicator, legate cu o sfoară.

— Marcatorul de Centru este un instrument care se foloseşte pentru a fixa central atunci când se trasează un cerc şi e necesar la trasarea perimetrului clădirilor.

Apoi îmi înmână un fel de creion.

— Condeiul, aflat în mâinile unui proiectant abil, este folosit în schiţarea proiectului unei clădiri.

În sfârşit, îmi înmână un fel de compas.

— Circumferenţiarul îl ajută pe Maestru să facă planul cu exactitate în toate dimensiunile şi componentele sale. Noi nu suntem însă lucrători în piatră, şi deci utilizăm aceste instrumente pentru modelarea sufletului nostru.

Mike privi înspre instrumentele pe care le ţineam în mână şi continuă:

— Deci Marcatorul de Centru ne aminteşte cât de temeinică devine realitatea dacă amplasăm în centrul

cunoaşterii noastre Principiul Legii Sfinte.

Se întinse şi îmi luă marcatorul.

— Condeiul ne arată că toate gândurile, vorbele şi acţiunile noastre fac parte dintr-un mecanism mult mai mare al universului, fiind pregătiţi întotdeauna să dăm socoteală pentru ele.

I-am înmânat condeiul, iar el continuă:

— Circumferenţiarul ne arată limitele binelui şi răului şi ne permite să ne judecăm locul în marea schemă a lumii şi ne arată că putem acţiona în beneficiul umanităţii.

Se întinse după compas şi-l luă. Ţinea în mână setul complet de instrumente.

— Acestea sunt instrumentele de lucru care ne învaţă cum să trăim şi să ne purtăm în conformitate cu preceptele Legii Sfinte, astfel ca atunci când vom fi chemaţi la judecată să putem accede în Marea Lojă Cerească, în împărăţia veşnică a Marelui Arhitect.

Aşeză instrumentele în cutia de la picioarele sale, se întoarse spre Paul şi îl salută cu semnul celui de-al Treilea Grad pe care tocmai îl învăţasem, apoi porni în direcţia acelor de ceasornic în jurul Lojii, ajungând la locul său.

Paul spuse:

— Fratele Terence Ezran îţi va transmite îndatoririle acestui Grad.

Téry avea o chelie strălucitoare, o mustaţă stufoasă şi un râs puternic. De meserie era contabil, însă încerca să nu pară prea plictisitor. Zâmbi spre mine în timp ce înconjură Loja ca să se posteze în faţa mea.

— Frate Lomas, interesul pentru societatea francmasonică, rapiditatea cu care ai avansat în această artă nobilă şi modul prin care ai respectat regulile şi obiceiurile noastre nu au făcut decât să-ţi ridice respectul de sine. Acum că eşti un Maestru al Breslei eşti obligat să corectezi greşelile şi erorile comise de fraţii Ucenici şi Calfe şi să-i ajuţi să păstreze neîntinate…

Discursul despre noile mele îndatoriri continuă la nesfârşit, dar nu-mi oferi nicio informaţie în plus care să mă lămurească mai bine despre acest Grad. Conchise într-un final:

— Printr-un comportament adecvat ne vei convinge că pe merit ţi s-a acordat accesul spre privilegiile noastre şi că fără regret ţi-am încredinţat favorurile noastre.

Terry strălucea de mândrie că reuşise să enunţe fără ezitare întreaga cuvântare. Îl salută pe Paul şi porni în sensul acelor de ceasornic spre locul său. Mă puteam relaxa în sfârşit. Nu mai existau şi alte Etape (grade) de parcurs, aşa că nu trebuia să-mi mai fac griji că voi avea de învăţat ceva pe de rost sau cel puţin aşa am crezut.

Tocmai când îmi surâdea această idee, Paul mă surprinse cu un aspect nou.

— Frate Lomas, aici se încheie ceremonia Avansării tale. Te poţi retrage dacă doreşti la situaţia ta confortabilă, dar la plecare ţi se va mai comunica ceva. Îmi trase cu ochiul. Dacă te simţi bine aşa, poţi lua loc în Lojă.

Am înţeles aluzia şi, însoţit de cei doi Diaconi, m-am întors la locul meu, în sensul acelor de ceasornic.

Când mi-am reluat locul, Paul anunţă:

— Frate Lomas, există o serie de întrebări şi răspunsuri pe care e bine să le memorezi. Pentru a oferi un exemplu, ţie şi tuturor fraţilor, fratele Supraveghetor Secund va adresa întrebările fratelui Gardian de Interior (Acoperitorul), care îi va răspunde.

Deci mai aveam de învăţat. De fapt, aveam să descopăr că voi avea *foarte* multe de învăţat, însă începeam doar cu acest chestionar. Începu seria de întrebări:

— Cum te-ai pregătit să fii ridicat la nivelul Gradului al Treilea?

Şi aşa mai departe. Un set de întrebări îmi atrase atenţia:

— Ai observat vreo modificare la începerea acestei ceremonii?

— Da, am observat. Totul era întunecat, cu excepţia unei luminiţe din est.

— Ce reprezintă această noapte?

— Este bezna morţii.

Exista o anumită schemă în aceste ritualuri care părea importantă. La ceremonia de accedere în Gradul întâi eram cufundat în beznă, iar Loja era luminată. La ceremonia de accedere în Gradul Doi atât eu, cât şi Loja străluceam, iar la ceremonia de accedere în Gradul Trei, doar eu eram luminat. Era vreun mesaj pe care nu l-am descifrat încă? Ştiam tainele unui Maestru mason şi parcă nu cunoşteam mai multe decât atunci când m-am iniţiat. Ritualurile făceau trimitere la învăţături profunde şi stârneau emoţii tulburătoare. Nu pot să spun în cuvinte cum m-am simţit după această ultimă ceremonie. Luase o formă neaşteptată şi impresionantă ce mă făcea să mă simt bine. Venea parcă în întâmpinarea unei nevoi spirituale, neconştientizată încă în străfundurile ascunse ale subconştientului meu: până când acest ritual aduse la suprafaţă un dor nebun de a înţelege rostul vieţii. Dar ce învăţasem până acum?

Un indiciu important îl constituiau cuvintele rostite când eram aşezat în poziţia echinocţiului şi înfruntam tenebrele morţii, cu Luceafărul de Dimineaţă răsărind în est: „Îndreaptă-ţi gândurile înspre cel mai valoros studiu, cunoaşterea de sine”.

Mai era o singură învăţătură la care mă puteam aştepta. Explicarea celei de a Treia Planşe – o reprezentare neliniştitoare ce apăruse doar pentru câteva clipe. Puteam doar să sper că va exista o ceremonie care să o explice.

Capitolul al şaptelea

Ultima Planşă

A Treia Planşă

— Ce facem luna viitoare? – l-am întrebat pe Mike la puţin timp după „examenul” pentru Gradul al Treilea.

— S-ar putea să-l convingem pe Gordon să organizeze Descifrarea Planşei Gradului al Treilea, mi-a răspuns.

— Ar fi bine, deoarece, ca să fiu sincer, nu prea am înţeles multe şi aş fi vrut să mai învăţ.

— Gordon chiar spunea că ar vrea să organizeze o astfel de întrunire şi se pare că e chiar timpul potrivit şi în ceea ce te priveşte pe tine.

Gordon era un om de afaceri pensionat, în jur de şaptezeci de ani, şi un fost Maestru al Lojii, vorbea cu accent puternic de Yorkshire, se îmbrăca elegant, cu costum şi cravată şi mergea în baston.

— Sunteţi trei care aţi trecut la Gradul de Maestru în ultimele şase luni, continuă Mike, deci s-ar putea să urmeze după descrierea Planşei o secţiune cu întrebări şi răspunsuri.

— Sună bine!

Şi astfel, în ultima vineri a lunii, îl însoţeam pe Mike, cântând imnul de deschidere a Lojii – ce începe cu Gradul întâi. Era floare la ureche pentru mine; ştiam exact ce să fac, cum să stau şi ce să răspund. Ciudat e că, cu mai puţin de un an înainte, când am intrat prima dată în templu, acest ritual mi se păruse înfricoşător.

După ce citiră plictisitoarele procese verbale ale întâlnirilor anterioare, Paul, Maestrul, îl anunţă pe fratele Eamshaw care avea să explice Planşa Gradului al Treilea. Loja se deschise astfel pentru Gradul Doi. Ceremonialul a decurs normal, poziţiile le-am executat natural, mă simţeam în largul meu. Paul trecu la gradul superior, pentru ca să putem asculta explicaţiile în formaţia

potrivită.

— Imită-mă, îmi spuse Mike ştiind că era pentru prima dată când participam la această ceremonie. Nu va spune nimeni ceva dacă nu îţi va ieşi bine, cel puţin de data asta.

După deschiderea în siguranţă a Lojii pentru Gradul Trei, Planşa fu aşezată în centrul ei, cu Gordon stând lângă ea. Nu avea niciun indicator, însă se sprijinea pe mâna dreaptă de un baston cu cap de argint. Aranjându-se, se uită spre mine.

O poveste cunoscută

— La ritualul tău de Avansare, a fost lăsată pe dinafară o parte din povestea morţii Maestrului Hiram Abif şi, de asemenea, răsunetul pe care l-a avut nefericita întâmplare asupra regelui Solomon. Povestea va fi întregită acum!

Răsuflă adânc şi luă o mină serioasă.

— A fost o pierdere atât de mare, încât nu se putea trece cu vederea. Nu mai făcea nimeni planuri, nu mai existau îndrumări, lucru nemaiauzit până acum. Acesta a fost primul semn că se întâmplase ceva rău cu Maestrul. Calfele – au autorizat un preacinstit grup de oameni să îl informeze pe regele Solomon de haosul creat de dispariţia lui Hiram şi să-i spună că probabil l-a lovit umbra morţii.

Gordon îşi ridică braţul şi îşi acoperi urechea, aşa cum se face atunci când e zgomot mare.

— Când regele auzi toate acestea, convocă degrabă toţi lucrătorii de pe şantier. S-a descoperit că trei calfe lipseau. De asemenea, cele douăsprezece calfe care luaseră iniţial parte la complot se înfăţişară în faţa regelui şi spuseră tot ce ştiau până în momentul renunţării la planul infam.

Gordon se ridică şi se uită în Lojă.

— Fiind îngrijorat de soarta principalului său arhitect, regele Solomon alese cincisprezece Calfe şi le

ordonă să răscolească peste tot în căutarea trupului Maestrului Hiram, să vadă dacă acesta mai era în viaţă sau murise pentru a proteja cunoaşterea absolută. Regele stabili o zi când aceştia trebuiau să se reîntoarcă la Ierusalim. Aceste Calfe înfiinţară trei Loji, fiecare cercetă câte o poartă diferită a templului; au pierdut multe zile în căutări zadarnice. Loja care inspectase Poarta Frumuseţii – şi Gordon arătă cu bastonul spre Loja de sud unde se găsea Supraveghetorul Secund care mă ameninţase cu Firul cu Plumb pe când jucam rolului lui Hiram – se întoarse fără nicio descoperire importantă. A doua Lojă, care plecase spre Poarta Creaţiei avu mai mult noroc.

Indică vestul, unde se afla Primul Supraveghetor ţinând Nivela pe care o îndreptase spre capul meu.

— După ce au trecut prin multe necazuri şi greutăţi, la apusul soarelui, unul dintre fraţi se întinse pe o bucată aspră de pământ. Când să se ridice, se sprijini de o rădăcină ce ieşea din pământ, însă aceasta nu era înfiptă bine, ci împinsă simplu în pământ. Privi cu atenţie şi observă că pământul fusese răscolit nu demult. Îşi chemă fraţii şi înlăturară pământul, descoperind acolo trupul neînsufleţit al Maestrului, îngropat cum nu se cuvine.

Gordon arătă spre Planşă, indicând mormântul şi forma trupului aflat în el.

L-au înmormântat cu mare cinste şi veneraţie. Ca să marcheze locul, au plantat o ramură de salcâm, *mistuită* la capătul mormântului.

Gordon arătă spre salcia înflorită aflată în partea de vest a Planşei.

— Se întoarseră degrabă la regele Solomon să-i relateze situaţia îngrozitoare. Când află vestea, regele se umplu de tristeţe, dar stăpânindu-şi emoţiile, le ordonă acestora să se reîntoarcă la mormânt şi să-l aducă pe Maestru pentru a putea fi aşezat la loc de cinste, conform pregătirii şi cunoştinţelor sale. Le mai aduse la cunoştinţă

că, prin pierderea Preamăritului Maestru, secretele masonice erau îngropate pe vecie. Prin urmare, Solomon le atrase atenţia să fie cu luare aminte la orice gest neînsemnat, însemn sau parolă care ar putea fi folosite în timpul acestui ultim drum de preacinstire a credinţei sale. Confraţii au transmis poruncile mai departe, iar când mormântul a fost deschis încă o dată, unul dintre ei a observat că un frate îşi acoperise ochii, ca şi cum i-ar fi fost teamă de o vedenie groaznică şi atroce…

Gordon făcu un semn de groază pe care îl învăţasem şi eu luna trecută.

— … pe când ce ceilalţi, zărind lovitura de pe frunte ce i-a cauzat moartea, şi-au încreţit doar frunţile.

Gordon făcu însemnul înainte de a continua.

— Doi dintre fraţi coborâră în groapă, iar unul încercă să ridice trupul Maestrului cu ajutorul unui instrument folosit de Ucenici, dar nu reuşi. Încercă altul cu o unealtă a Calfelor care se dovedi la fel de inutilă. Nereuşind să-l ridice, un frate mai entuziasmat şi mai priceput se coborî şi-l prinse ferm şi, ajutat de ceilalţi doi, îl ridicară pe Maestrul Hiram folosind o poziţie cunoscută sub numele de Cele Cinci Puncte ale Prieteniei.

Aproape că striga.

Fraţii din jurul mormântului începură să anunţe: „Arhitectul a murit! A fost răpus!”

Făcu o pauză şi se uită împrejur, continuând pe un ton normal.

— Când meşterii i-au povestit regelui Solomon de cele petrecute, acesta a hotărât ca acele poziţii, însemne şi cuvinte să-i caracterizeze de acum încolo pe toţi Maeştrii masoni ai tuturor timpurilor.

Mutându-şi bastonul în cealaltă mână, Gordon făcu însemnele potrivite, apoi îşi reluă poziţia iniţială:

— Membrii Lojei care plecaseră spre Poarta înţelepciunii – şi arătă cu bastonul spre est – căutară până

ajunseră în Jope, cu gândul de a se întoarce la Ierusalim, când, trecând prin faţa unui cavou, atenţia le fu atrasă de nişte bocete şi plânsete jalnice. Hotărâră să intre să vadă ce e. Le descoperiră pe cele trei calfe care lipsiseră la apel. Loja îi interogă în legătură cu moartea Maestrului Hiram, iar aceştia, văzând că nu e loc de scăpare, mărturisiră totul despre mişelia lor. Au fost legaţi şi duşi la Ierusalim, unde regele Solomon îi condamnă la o moarte pe măsura faptei lor.

Gordon arătă spre Planşă, care se găsea în mijlocul pardoselii albe şi negre a Lojii.

— Maestrul Hiram fu reînmormântat atât de aproape de Sfânta Sfintelor, cât permitea legea evreiască. Nu a fost pus în Sfânta Sfintelor, deoarece nimic obişnuit sau necurat nu putea fi dus acolo, chiar şi Marele Preot nu intra decât o singură dată pe an, şi atunci numai după ce se spăla de mai multe ori şi i se făceau ceremonii de purificare pentru iertarea păcatelor, căci legea evreiască spune că necurat este întregul corp omenesc.

Gordon arătă spre şorţul şi mănuşile sale albe.

— Cele cincisprezece Calfe de încredere ai Breslei care găsiseră trupul Maestrului Hiram veniră la înmormântare în şorţuri şi mănuşi albe, ca simbol al curăţeniei lor.

Privi spre Lojă înainte de a continua:

— Ornamentele Lojii unui Maestru mason sunt intrarea, fereastra verticală şi pardoseala albă şi neagră. Intrarea reprezintă veranda din faţa Sfintei Sfintelor; fereastra permite luminii să se strecoare; iar pe pardoseală călca Marele Preot. Datoria acestuia era de a arde tămâie spre mărirea şi gloria Celui Preaînalt şi de a se ruga ca acesta, în marea sa bunătate şi înţelepciune, să pogoare pace şi linişte asupra poporului evreiesc în anul ce urma.

Arătă spre Planşă.

— Uneltele cu care a fost răpus Maestrul nostru sunt,

după cum ştiţi, Firul cu Plumb, Nivela, şi Ciocanul greu de spart piatra. Sicriul, craniul şi oasele sunt simboluri ale morţii şi ne amintesc de moartea timpurie a Maestrului nostru, Hiram Abif, care a fost răpus la 3.000 de ani după crearea lumii.

Arătă spre est unde se găseau celelalte două Planşe.

— Planşa Gradului întâi vorbea despre controlul corpului, iar a Doua de controlul minţii.

Arătă spre centrul Lojii.

— A Treia Planşă ne vorbeşte însă de învierea sufletului. Simplitatea ei ascunde multă profunzime şi are de a face cu probleme ascunse adânc de sufletul omenesc. Conţine trei elemente principale: rămăşiţele omeneşti; ramura de salcâm – aşezată în frunte; uneltele împrăştiate pe lângă mormânt. Mormântul simbolizează un corp omenesc sau personalitatea Candidatului aflat în el. Corpul acesta a fost înzestrat cu un suflet, cu o entitate care deosebeşte omul de animal.

Migălos, ajutat de baston, Gordon păşi de la vest spre est, trecând peste Planşă.

— Îndreptându-ne de la vest la est, suntem îndemnaţi să trecem peste mormântul deschis, ceea ce simbolizează că Aspirantul la gradul de Maestru mason trebuie să înveţe să-şi domine nevoile trupeşti, servindu-se de Ego-ul său şi nu lăsându-se dominat de acesta.

Se întoarse şi indică planta înflorită din fruntea Planşei:

— Ramura de salcâm înflorit reprezintă Centrul, esenţa absolută de dincolo de timp şi spaţiu. Ea înfloreşte, trăgându-şi seva din putrefacţia mormântului, semnificând faptul că, la fel, şi sufletul nostru nu e liber să înflorească până când nevoile noastre trupeşti nu s-au stins.

Arătă înspre partea de nord şi sud a Planşei.

— Uneltele de pe lângă mormânt sunt de două tipuri. Cele din partea de nord a Planşei sunt simbolurile echivoce

ale distrugerii şi reconstruirii. Sunt echivoce deoarece au fost folosite la uciderea Maestrului şi au adus cu ele distrugeri şi rele, dar tot acestea pot fi folosite la reconstrucţia propriului templu. Greşind devenim mai înţelepţi, construind cu aceleaşi unelte care ne-au distrus. Aceste instrumente spirituale reprezintă calea prin care putem atinge lumina cunoaşterii centrale. Firul cu Plumb ne învaţă să fim drepţi în tot ceea ce facem: cu mintea, cu sufletul, cu trupul. Acesta ne arată cum toate acestea pot fi unite într-un tot armonios. Deseori se produc dezechilibre, şi înainte ca sufletul să înflorească trebuie să trăim în armonie şi unitate. Ciocanul masiv simbolizează puterea unei voinţe determinate, ce nu poate fi întoarsă din calea ei.

Arătă apoi spre uneltele aflate în partea de sud a Planşei.

— Instrumentele aflate în lumina sudică sunt cele prin care putem construi o structură reală. Cu Marcatorul[12] localizăm şi marcăm aria unui cerc, cu Condeiul ne aşternem gândurile pe hârtie şi ne dezvoltăm imaginaţia, iar cu Circumferenţiarul ne găsim locul în marea schemă a lumii.

Se întoarse spre Paul care se întinse în spate şi apăsă un comutator. Steaua în cinci colţuri străluci. Gordon indică spre marginea de est a Planşei.

— Rămăşiţele pământeşti din est sunt iluminate de strălucirea Luceafărului de dimineaţă. Puţini dintre noi ne dăm seama cât de dezordonaţi suntem şi de câtă muncă e nevoie să dobândim lumina cunoaşterii centrale. Simţirile noastre sunt necontrolate, trăirile noastre nestăpânite, la fel ca mintea noastră care este neinstruită şi incapabilă de concentrare. Acestea trebuie unite, aduse la acelaşi nivel, armonizate înainte ca esenţa a ceea ce suntem să poată

12 Un dispozitiv care permite trasarea unui cerc în jurul unui punct. E alcătuit dintr-un cui, o sfoară şi un condei.

înflori în lumina centrală.

— Prin urmare, fraţilor, Planşa Gradului al Treilea însumează toate înţelesurile ceremoniei. Cele patru puncte ce unesc capătul oaselor care se intersectează în mijlocul craniului simbolizează Cele Cinci Puncte ale Frăţiei care ne atrag. Acest simbol al morţii reprezintă, de asemenea, cinci speranţe, atunci când sunt luminate de Luceafărul de est.

Mă privi direct în ochi, făcând o pauză pentru a sublinia fiecare aspect:

— Exersează aceste principii! Apără-le şi păstrează-le! Fie ca însemnul făcut unui frate Maestru să fie un garant al prieteniei! Fie ca paşii tăi să se contopească cu ai săi, unindu-se în caz de primejdie şi pericol! Studiază Legea Sfântă, dar nu uita de necazurile şi lipsurile semenilor tăi, alină-le nevoile şi uşurează-le grijile, atât cât poţi, fără a fi în detrimentul tău sau al familiei tale. Fie ca fiinţa ta să constituie o comoară mistică şi protectoare a tuturor secretele încredinţate ţie.

— În cele din urmă, să nu ponegreşti pe la spate vreun Maestru mason, şi nici să-i laşi pe alţii s-o facă. Apără cu ardoare virtutea celor dragi lui, soţia, fratele sau copiii săi.

Îşi mută bastonul în mâna stângă înainte de partea finală a discursului memorat:

— Ca să obţii Măiestria trebuie să te lepezi de toate cele lumeşti, până când şi cea mai mică atracţie sau ambiţie omenească a pierit. Se impune un sacrificiu voluntar şi renunţarea totală la Ego, la ideea de „sine” ca un lucru separat de alţii şi cu alte drepturi faţă de ale lor. Se impune o purificare şi o rearanjare a tuturor laturilor experienţa personală o va întări.

Se întoarse spre Paul şi salută cu semnul Gradului Trei.

— Frate Maestru, cu aceasta am încheiat descrierea

celei de a Treia Planşe. Dacă oricare din fraţii noştri are vreo întrebare, sunt dispus să le răspund.

— Sunt întrebări? – vru Paul să ştie. Am ridicat mâna.

— Frate Gordon, trebuie să recunosc că Avansarea mea a fost puţin neobişnuită pentru mine, iar această explicaţie m-a ajutat să înţeleg ceva din simbolistică. Ce s-ar mai putea adăuga, în afara discursului oficial, care să ne ajute să devenim masoni mai buni?

Gordon îmi zâmbi.

— Dragul meu frate, momentul în care ai fost lovit şi întins pe jos, în timp ce fraţii îţi înconjurau mormântul, reprezintă cheia înţelegerii procesului tău de dezvoltare. Îţi arată că singura modalitate de existenţă a Ego-ului tău e moartea sa. Avansarea îţi dă posibilitatea să înţelegi aceasta şi te determină să nu-ţi laşi pornirile lumeşti să stea în calea dezvoltării abilităţilor şi capacităţilor tale, în cadrul societăţii; trebuie să te străduieşti să creezi ceva mai măreţ decât tine. Acesta este scopul ridicării unui templu viu: acela de a crea un individ care contribuie la societatea din care face parte şi să lase în urma sa ceva în plus – cu alte cuvinte, să facă din lumea aceasta un loc mai bun. Acesta este mesajul Luceafărului de Dimineaţă – speranţă pentru întreaga omenire.

Am privit spre steaua strălucind deasupra scaunului Maestrului, aprobându-l din cap.

— Modalitatea de învăţa cum se face acest lucru e ascunsă în modul de folosire a uneltelor, a Planşei şi a succesiunii îndatoririlor ofiţerilor pe care îi vei urma la timpul potrivit. Trebuie să reţii partea-cheie a ceremonialului Gradului Trei.

Se uită la mine şi spuse:

Te implor să constaţi că lumina unui Maestru mason ridică vălul, risipind ceaţa ce învăluie viitorul; este voalul tainic ce ochiul omenesc nu îl pătrunde decât prin lumina

divină. Şi chiar şi sub această slabă rază de lumină ştii că te afli pe marginea unei prăpăstii din care în mod simbolic te-ai ridicat şi care te va primi cu braţele-i reci atunci când viaţa-ţi trecătoare se va fi scurs. Fie ca aceste simboluri ale nefiinţei aflate la picioarele tale să te facă să te gândeşti la destinul tău implacabil şi să-ţi îndrume paşii spre unul dintre cele mai importante studii omeneşti – cunoaşterea de sine.

Zâmbi încurajator.

— Dacă devii Maestru, trebuie să înveţi să te lepezi de toate dorinţele lumeşti. Trebuie să ştii să-ţi controlezi şi să-ţi înăbuşi toate pornirile omeneşti, astfel încât să simţi că aparţii acestei societăţii şi acestei lumi. Doar când moartea nu te va mai îngrijora vei şti că munca pe care o faci pentru alţii, cum ar fi predarea, cercetarea şi actele de caritate, este mult mai importantă decât preamărirea.

Am privit spre şorţul alb. Gordon nu sfârşise încă.

— Un adevărat Maestru mason este acela care îşi neagă toate pornirile, care şi-a ucis Ego-ul şi a reînviat ca un om nou. Nu mai cunoaşte teama de moarte, căci a participat la propria sa înmormântare, ceea ce îl face să-şi trăiască viaţa altfel. Eliberarea de frica a ceea ce va să vină te lasă în control şi capabil să-ţi foloseşti la maximum talentul, să înfăptuieşti ceva mult mai durabil decât viaţa ta.

Dădu din cap, se înclină uşor şi mă salută cu semnul Gradului Trei.

— Frate Robert, cunoşti acum adevărul despre secretul francmasoneriei, e o taină care te va elibera de toate temerile tale şi te va ajuta să obţii mult mai multe. Foloseşte-l cu chibzuinţă. Bine ai venit în studierea esenţei spirituale… propriul sine!

Ştiam atât de mult cât putea să ştie un proaspăt Maestru. Voi înţelege ceva?

În următorii cincisprezece ani aveam să cercetez originile şi conţinutul ceremoniei masonice. În acest lung periplu de dobândire a înţelegerii m-am întâlnit cu Chris Knight, împreună cu care, fie vorba între noi, am scris patru lucrări, încercând să răspundem la întrebarea: Care este originea francmasoneriei? De asemenea, am mai scris o carte despre influenţa pe care avut-o francmasoneria sec. XVII în formarea Societăţii Regale. De-a lungul cercetărilor mele, am observat că există un aspect ascuns al dimensiunii spirituale legate de acest subiect, care mi s-a părut întotdeauna nepotrivit să îl analizez în vreuna din cărţile anterioare. Deoarece acele lucrări puneau problema originii *(de unde?)* şi nu a modalităţii *(cum?).* Acest volum ridică următoarea problemă: în ce măsură francmasoneria influenţează individul?

Îmi face plăcere să fiu francmason. De multe ori, nici eu nu ştiu de ce. Ceremonia are un farmec al ei aparte, iar munca mă face să mă simt bine, în general. În ultimii ani am devenit pasionat de aspectele spirituale ale Breslei, încercând să înţeleg exact cum funcţionează. În spiritul adevăratei tradiţii a Gradului al Doilea, căutările m-au condus spre multe domenii de cercetare ştiinţifică.

În stadiul în care mă aflam, trecusem deja prin cele şapte etape masonice:

Problema Fiinţei Supreme – sunt destul de curios să aflu care este scopul vieţii;

Gradul întâi – studiul emoţiilor;

Descifrarea Primei Planşe – cum se îmbină cele patru laturi ale personalităţii;

Gradul Doi – dezvoltarea capacităţilor intelectuale;

Descifrarea Planşei Gradului Doi – calea în spirală spre centrul ascuns.

Gradul Doi – trăirea morţii Ego-ului;

Descifrarea Planşei Gradului Trei – armonizarea gândirii, simţurilor şi Ego-ului în vederea eliberării

spirituale.

Însă nu eram pe deplin lămurit cu aceste învăţături, continuând ani în şir să caut originile posibile ale acestui sistem bizar de cunoaştere.

După atâtea cercetări, am ajuns la concluzia că francmasoneria este o rămăşiţă a unui vechi sistem filosofic care a stat la baza dezvoltării credinţei monoteiste şi a atras de partea sa numeroase personalităţi, ca: Enoh – profetul, Hiram – regele fenician din Tir, Iisus Christos – aşa-numitul Mesia şi sâmburele credinţei creştine, contele William St. Clair – fondatorul francmasoneriei în secolul al XV-lea.

Însă se potriveşte oricui?

Încotro ne îndreptăm?

În Anglia şi Ţara Galilor există peste 9.000 de loji masonice, iar în Scoţia încă aproximativ 1.900. Dacă fiecare lojă conţine cel puţin treizeci de membri, asta înseamnă că sunt mai mult de 300.000 de francmasoni doar pe insula britanică – iar în umila mea numărătoare nu am inclus numărul copleşitor al lojilor feminine.

Principiile masonice s-au extins şi au câştigat din ce în ce mai mult teren. Diferenţele de rasă sau limbă nu au împiedicat răspândirea lor în întreaga lume. Şi totuşi, această victorie rămâne adeseori neremarcată în cadrul Breslei.

Cei necunoscători au rămas cu impresia că această dezvoltare se datorează vreunei influenţe malefice. În studiile mele nu am găsit nici cea mai mică dovadă care să sprijine această afirmaţie.

Atunci *de unde* această atracţie pe care a exercitat-o şi încă o mai exercită francmasoneria, de-a lungul a patru secole?

Este oare un simplu mijloc de socializare, fraternizare şi schimb de informaţii între oameni care nu au un alt scop decât să mănânce, să bea şi să bârfească?

Ah, şi să nu uităm cele câteva reprezentaţii teatrale date între… şi după trecerea la treburile mai serioase, ca de exemplu servitul mesei în timpul celebrării vreunui zeu gurmand.

Par într-adevăr motive foarte serioase care să susţină o organizaţie atât de bine închegată, atât de robustă şi trecută prin atâtea vitregii de-a lungul timpului. Au fost atraşi de francmasonerie regi (George al V-lea, George al VI-lea), arhiepiscopi (Dr. Geoffrey Fisher), personalităţi politice (Winston Churchill, George Washington, Benjamin Franklin), muzicieni (Haydn, Mozart, Liszt, Duke Ellington, Louis Armstrong), astronauţi (John Glenn, Buzz Aldrin, Gus Grissom), scriitori (Arthur Conan Doyle, Walter Scott, Oscar Wilde, Anthony Trollope, Goethe, Puşkin), oameni de ştiinţă (Alexander Fleming, Edward Appleton, Edward Jenner, Pierre Simon Laplace) şi filosofi (Voltaire, Burke, Condorcet, Helvetius).

Ce face ca o lume atât de diversă să fie atrasă de francmasonerie? Trebuie să fie mai mult decât un simplu sistem de caritate, promotor al bunului simţ şi filantropiei; nimic nu pare un motiv suficient de bun pentru a explica durabilitatea acesteia. Masoneria nu are menirea de a aduna o societate extrem de prietenoasă, iar eforturile ei caritabile sunt o consecinţă şi nu un scop în sine.

Este o şcoală a moralităţii? Este organizată astfel încât să promoveze pacea şi buna înţelegere? Nici aceste motive nu sunt suficiente. De ce să te alături unei societăţi secrete sau să respecţi jurăminte solemne, doar ca să exersezi bunele moravuri?

Teoreticienii conspiraţiilor sunt foarte nemulţumiţi că Breasla nu este o maşinărie care să promoveze avantaje sociale şi economice pentru membrii săi în dauna non-membrilor; sau să fie un paravan pentru intrigile politice; sau un pretext pentru propagarea ideilor antireligioase.

Dar nu este aşa!

A rămas doar o singură explicaţie. Este vorba de impactul personal pe care ritualurile le au asupra celor care iau parte la acestea. Este deosebit de mulţumitor să participi la o întrunire a Lojii. Există un anume mister şi un anume „ceva” în aceste rituri care trezeşte unele nevoi latente în cei care le practică. Dar ce este mai exact?

Dacă vreau să înţeleg puterea de atracţie a francmasoneriei, atunci va trebui să ştiu mai multe despre modul în care mitul, ritualul şi simbolismul afectează sufletul omenesc. Acesta este scopul părţii a doua a acestei cărţi.

În spiritul tradiţiei Gradului al Doilea, voi folosi metode ştiinţifice care să mă ajute să înţeleg îndeaproape ce poate să ofere francmasoneria.

Cu numele sunt deja un Iniţiat, dar ce înseamnă aceasta? Vreau să înţeleg iniţierea masonică în toate aspectele sale. Pentru aceasta trebuie să cunosc foarte bine modul în care mintea mea operează.

Partea a doua

Misterele ritualului şi ale mitului

Ritualul, pe care cu atâta grijă mi-l însuşisem, îmi arătase cât de serios şi sacru este acest subiect pentru francmasonerie. Mi-a impus depunerea unor jurăminte solemne, pe care doream să le respect cât se poate de serios. Tânjeam să mai simt o dată minunea cunoaşterii absolute, dar nu ştiam cum. Ceea ce doream cu adevărat să ştiu era cum aş fi putut atinge adevărurile exprimate în ceremonial şi să devin*întradevăr* – nu doar de formă – un Iniţiat sau un Maestru?

Capitolul al optulea

Cum funcţionează ritualul?

Şi ce dacă sunt un Maestru Mason?

Fără nicio îndoială, la primul contact, francmasoneria este foarte bizară, iar pe măsură ce ajungi să o cunoşti

devine şi mai ciudată. Dacă sunteţi deja un mason, gândiţi-vă cum a fost prima dată. Cum aţi devenit mason? Aţi citit pe undeva despre Breaslă, în vreo scriere antimasonică? Aţi participat la vreo întrunire a Lojii împreună cu un membru al familiei? Aţi citit o carte despre acest subiect? Încercaţi să vă închipuiţi masoneria cu ochii începătorului şi prin prisma experienţei dobândite peste ani. Dacă nu sunteţi un mason, sperăm că partea anterioară v-a introdus în ciudăţenia despre care vorbeam.

Cum m-am simţit când am devenit mason? Paradoxal, incomplet şi totodată împlinit. La început, când fusesem interogat de un grup de foşti Maeştri, nu ştiam prea bine ce mă aşteaptă. Acum, după ce am trecut prin cele trei Grade, eram un cunoscător. Dar, cu toate că îmi făcuse mare plăcere să iau parte la întruniri, Ordinul rămăsese pentru mine încă o mare enigmă.

Am învăţat cum să memorez şi să spun pe de rost fragmente considerabile din ritual. Mi-am dezgolit diferite părţi ale corpului privirilor curioase ale fraţilor. La fiecare popas în această călătorie mi s-a spus „treci de etapa aceasta şi ai să înţelegi mai bine”. Dar până când nu m-am hotărât să cercetez singur acest aspect, nu am priceput.

Eram un Maestru mason – şi puteam s-o dovedesc cu un certificat din partea Marii Loji Unite a Angliei. Aveam un şorţ frumos, nou, alb cu albastru, şi chiar mi s-a permis să-mi las pantalonii pe mine în timpul întrunirilor. Nu eram însă un expert în francmasonerie. Ceremonialul fusese stimulant din punct de vedere spiritual, dar confuz; nu ştiam nici măcar în ce perioadă s-a format Ordinul sau de ce.

Am început atunci să studiez originile francmasoneriei şi am început să ţin discursuri atât în Lojile locale, cât şi în cele străine. În timpul cercetărilor mele, l-am întâlnit pe Chris Knight, şi i-am împărtăşit din nedumeririle şi părerile mele. Iată ce îmi scrisese la acea

dată:

Împărtăşim aceleaşi păreri în legătură cu explicaţia vagă şi convenţională a originii Ordinului. Discuţiile noastre devin tot mai frecvente şi interesul nostru creşte pe măsură ce aflăm mai multe; nu a durat mult până când am decis să organizăm o cercetare sistematică cu scopul comun de a identifica personajul numit Hiram Abif şi de a descoperi secretele pierdute ale francmasoneriei. La acea dată, niciunul dintre noi nu credea că vom reuşi în această căutare neobişnuită, însă ştiam că această călătorie va fi interesantă. Nu realizam atunci, dar începusem una dintre cele mai mari investigaţii ale tuturor timpurilor, iar rezultatele aveau să fie de cea mai mare importanţă, nu doar pentru francmasoni, ci pentru întreaga umanitate.[13]

Rezultatul acestei cooperări l-au constituit o serie de cărţi de succes internaţional, *Secretul lui Hiram, Al doilea Mesia, Aparatul lui Uriel* şi, în sfârşit, *Cartea lui Hiram.* Acestea abordau tema originii Breslei şi a modului ei de organizare. Am fost interesat apoi de modul în care francmasoneria îi influenţa pe membrii săi: dacă îi făcea cetăţeni mai buni, dacă participau la îmbunătăţirea societăţii. Am investigat această temă în *The Invisible Collège* (Colegiul invizibil) şi *Freemasonry and the Birth of Modern Science* (Francmasoneria şi naşterea ştiinţelor moderne).

Dar mai rămânea o întrebare care nu-mi dădea pace. De ce eram atras, atât eu, cât şi alţii, de francmasonerie?

Mi-am dat seama de nişte adevăruri – şi pe de-a-ntregul sunt o persoană mai bună – dar nu am devenit un iniţiat decât doar în sens formal. Majoritatea fraţilor mei erau în aceeaşi situaţie, indiferent cât de pompos suna rangul lor; eram asemeni celor necunoscători, departe de a

13 Lomas & Knight (1999), p. 17.

fi numiţi Maeştri ai Ştiinţelor Mistice.

Aveam nevoie să înţeleg instrumentele psihologice cu care opera francmasoneria. Acestea erau ritualul, mitul şi simbolul. M-am oprit mai întâi asupra mitului şi rudeniei sale ritualul, două aspecte-cheie ale artei de a povesti.

Arta de a povesti

Oamenilor le plac poveştile. Dacă le spui vreo poveste celor mici, aceştia bat din palme de bucurie. Aşteaptă cu nerăbdare să începi, anticipează o aventură care să le stimuleze imaginaţia şi să îi ducă în locuri nemaiîntâlnite care să le trezească emoţii. Această plăcere de a asculta poveşti nu moare niciodată. De fapt, dacă aş fi întrebat prin ce se deosebesc oamenii de primate, aş putea spune că suntem singura specie care îşi spune poveşti.

Miturile create de diferite grupuri umane definesc valorile şi credinţele societăţii respective. Aceste mituri dăinuiesc de-a lungul vremii. Charles Squire, un cunoscător pasionat al miturilor antice, explică puterea de influenţă a unei povestiri bune şi modalitatea prin care sunt întăriţi sufleteşte oamenii care o păstrează şi o transmit mai departe:

De un real interes şi o valoare inestimabilă sunt, pentru fiecare popor, primele sale legende şi poezii. Minunatele legende greceşti sunt un exemplu edificator. Au influenţat în trei privinţe destinul oamenilor care le-au creat şi al ţării care le-a oferit scena de desfăşurare. Mai întâi, în vremurile când mai erau la putere, credinţa în ele şi mândria au fost suficiente să unească risipitele triburi într-o confederaţie. În al doilea rând, au fost sursa de inspiraţie a marilor creatori de artă şi literatură nemaiîntâlnită, dacă nu chiar neegalată, de nicio altă civilizaţie. În cele din urmă, „când gloria Greciei a apus, iar poporul ei a încetat – prin invazii succesive – să mai aibă dreptul de a fi numit elen, acestea au fost transmise

literaturii lumilor moderne, conferind astfel Greciei un interes literar care şi azi face ca un popor neînsemnat să atragă mai mult atenţia decât oricare altul, mai bogat şi mai productiv.[14]

Arta de a povesti se pierde în negura vremii. Mi-ar plăcea să cred că a apărut încă din Neolitic, poate chiar în Paleolitic. Este un meşteşug care poate schimba un om. Ne putem da seama de puterea ei luând-o în considerare pe Şeherezada, cunoscuta povestitoare a legendelor celor *o mie şi una de nopţi,* care a înşelat moartea prin iscusinţa ei de a spune poveşti. E.M. Forester – în cuvântările sale de la Colegiul Regal (King's College) din Cambridge – spunea, în 1927, că o povestire bine spusă este „singurul instrument literar care are efect împotriva tiranilor şi sălbaticilor", iar despre Şeherezada:

Cu toate că era o mare povestitoare – remarcabilă în descrieri, înţelegătoare în judecăţile sale, ingenioasă în situaţii limită, curată în moralitate, cu trăsături de caracter nobile, expertă în geografie – nu a fost niciunul din aceste daruri de care s-a folosit încercând să-şi salveze viaţa în faţa soţului său neîndurător. A supravieţuit doar pentru că a reuşit să păstreze treaz interesul regelui. De fiecare dată când soarele răsărea, ea se oprea la mijlocul frazei, lăsându-l să tânjească: „În momentul în care Şeherezada văzu că se apropiau zorii, încheia discret povestirea". Această frază aparent neînsemnată este cheia celor o mie şi una de nopţi, *firul roşu care le leagă şi care a salvat viaţa uneia dintre cele mai complexe prinţese. Ne asemănăm toţi cu regele Şeherezadei, prin faptul că vrem să ştim ce va urma.*[15]

---

14 Squire (1912), p. 1.
15 Forster (1927), p. 41.

Povestirile sunt modalităţi prin care înţelegem lucrurile. O înşiruire de fapte nu are înţeles dacă nu are o structură narativă care să le lege. De aceea, majoritatea învăţăturilor morale sunt sub formă de parabole sau mituri. Parabola este o povestire moralizatoare scurtă, spusă adeseori pentru a transmite un mesaj religios, însă mitul este forma de bază a artei de a povesti cunoscută vreodată de oameni, fiind probabil şi cea mai veche formă de scriere a unei întâmplări. Primul mare mit este conţinut de *Epopeea lui Ghilgameş,* povestea unui rege sumerian, ce datează din jurul anului 3.000 î.Hr. Tema sa principală este căutarea eroului pentru a înţelege menirea vieţii. Această povestire a fost inscripţionată în scriere cuneiformă pe tăbliţe de lut moale şi uscate la soare. Scopul era altul decât distracţia sau pierderea de timp: era o modalitate de a transmite cunoştinţe prin relatarea unor poveşti.

Antropologul Joseph Campbell a studiat mitul şi rolul său în dezvoltarea umanităţii. El susţine că toate miturile sunt produse creative ale psihicului uman, iar povestitorii sunt adevăraţi făuritori de cultură. El mai adaugă că mitologiile sunt „manifestări creative ale nevoii universale umane de a explica realităţile psihologice, sociale, cosmice şi spirituale”.[16]

Mitul poate să dezvăluie ceea ce este mai important. Din punctul de vedere al trăirii interioare – Campbell credea că toate religiile au la bază mituri – acestea pot scoate la lumină cele mai profunde adevăruri asupra condiţiei omeneşti. Acest lucru face ca substanţa narativă a mitului să se contopească cu sufletul uman prin modalităţi pe care raţiunea sau gândirea nu le pot explica. Este foarte adevărat că francmasoneria se bazează pe un mit impresionant.

Dacă doream să înţeleg mai bine, trebuia, prin

16 4 Campbell (1988), p. 23.

urmare, să cercetez în detaliu relaţia dintre mit şi ritual. Primul concept pe care l-am însuşit în primul meu ritual masonic a fost acela de pelerinaj. Am fost legat la ochi şi purtat la nesfârşit în jurul Lojii. Cu ce scop?

Pelerinajul

Paul Devereux consideră pelerinajul ca:

…o călătorie pioasă, obligatorie sau de rugăciune la un loc sfânt… o căutare spirituală sau de meditaţie sub forma unei aventuri geografice; o călătorie a trupului cu o destinaţie pentru suflet. Pelerinajul reprezintă un instinct profund uman.[17]

Iniţierea mea a început cu un pelerinaj. Ceremonialul îmi cerea să călătoresc, iar ca să pot să fac aceasta trebuia să mi se arate calea. Scopul acestuia era că, lăsat în întuneric, nu voi putea să-mi găsesc singur calea spre lumină. Pelerinajul a fost deci un mod de a mă învăţa să fac diferenţa între starea din care am plecat şi cea în care urmam să ajung.

Călătoria întunecată a Iniţierii mele m-a scos din rutina zilnică, m-a golit de toate posesiunile mele lumeşti. Antropologul Victor Turner scoate în evidenţă un element comun important al tuturor pelerinajelor, care se potriveşte cu ceea ce se întâmplă unui Candidat la Primul Grad al Francmasoneriei.

Pelerinul, ca iniţiat, este scos din rutina sa zilnică, trăind în afara ariei de protecţie a comunităţii sale, atâta timp cât nu a ajuns încă la destinaţia sfântă şi ocrotitoare. În această perioadă, specificitatea pelerinului este confuză. Acesta trece printr-un tărâm cultural care are puţin sau chiar nimic în comun cu însuşirile anteriorului sau următorului său stadiu. Cât timp durează călătoria,

17 Devereux (2002), p. 51.

pelerinul, literalmente, nu se găseşte nici aici, nici acolo.[18]

Devereux sugerează că sunt posibile şi pelerinajele mentale prin vizualizarea căii de urmat şi că această călătorie imaginară ajută la înţelegerea mai profundă a diferitelor niveluri de cunoaştere răscolite de instinctul pelerinajului, prin această metodă încurajându-se schimbarea spirituală.[19]

Se pare că a subliniat un principiu cunoscut deja în francmasonerie. Dar unde duce pelerinajul în întuneric? După cum am înţeles în Gradul al Treilea, duce spre teama cea mai mare a omului.

Există un preţ, pe care cu toţii îl plătim, pentru capacitatea noastră de a raţiona: devenim conştienţi de propria moarte. Când suntem ameninţaţi, creierul nostru răspunde instinctiv cu teamă şi ne împinge fie să ripostăm, fie să fugim din faţa pericolului. Odată cu creşterea capacităţii de gândire abstractă, suntem capabili să ne imaginăm pericole închipuite, cum ar fi propria moarte; totuşi, ca sistem de apărare împotriva fricii terifiante, inventăm mituri şi ritualuri care să reducă din imaginea îngrozitoare a pieirii noastre. Această temere umană a fost denumită „angoasă existenţialistă”. Multe povestiri mitologice ne învaţă cum să depăşim această frică, iar pelerinajul masonic îi obligă pe cei care îl parcurg să se confrunte cu propria moarte.

Această nevoie de a înţelege conceptul de moarte proprie şi de a te obişnui cu ea face parte din misterul esenţei masonice.

Darryl Reanney, un biolog evoluţionist australian, a studiat impactul pe care îl are teama de moarte asupra minţii omeneşti.

---

18 Turner (1969), p. 46.
19 Devereux (2002), p. 52.

Moartea este unică. Este singurul aspect al realităţii pe care oamenii nu îl pot înţelege. Este paradoxul final: oferă o contradicţie fundamentală între moştenirea genetică şi cea practică... Murim încă de la naştere; ceea ce diferă de la individ la individ este distanţa relativă a aceleiaşi finalităţi... către care noi, şi toate fiinţele vii, ne îndreptăm inexorabil.[20]

Primul mit scris ne povesteşte modalitatea prin care un rege muritor îşi învinge teama. Când moare prietenul său, Enkidu, Ghilgameş porneşte într-o călătorie de căutare a nemuririi.

În Cântul al X-lea se povesteşte despre întâlnirea regelui cu o cârciumăreasă, Siduri, pe care o întreabă de acest secret:

Ah, Siduri, ce porţi cupele zeilor, / Tu, ce le verşi în pahare nectarul nemuririi. / Tu ce aduci nemurirea... către tine mă rog. /Iată, sunt un străin şi la tine caut ajutorul.[21]

Pascal Boyer, profesor de antropologie, la Universitatea Washington din St. Louis, urmăreşte modul în care arta de a povesti a creat sisteme sociale şi religioase.

Animalele nu migrează niciodată doar de dragul schimbării locului. Ele sunt în căutare de hrană sau procreare; migrarea lor în acele ocazii este cauzată de procese diferite. Explicaţia este aceeaşi... mintea umană e construită pe diferite motoare specializate, explicative. Conceptele religioase sunt probabil influenţate de modul în care sistemele de interferenţă ale creierului dau explicaţii, fără ca noi să conştientizăm acest lucru...

---

20 Reanney (1995), pp. 1–2.
21 Temple (1991), p. 104.

Studiul psihologiei sociale ne arată de ce oamenii au anumite aşteptări în legătură cu viaţa lor socială şi moralitatea şi în ce măsură acestea sunt legate de conceptele lor supranaturale.[22]

Boyer este interesat de modul în care se răspândesc şi se păstrează miturile, văzând sistemul de credinţe umane ca rezultatul unei selecţii ce are loc peste tot şi încontinuu. Antropologii au inventat instrumente matematice de calcul pentru a descrie migraţia culturală. Mecanismul prin care se realizează aceasta se numeşte mimetism (imitaţie), şi prin acest proces ne deosebim de regnul animal.[23]

Repetiţia şi imitarea vieţii

Ideea imitaţiei a fost pentru prima dată sugerată de biologul prof. Richard Dawkins, în 1976. Iată cum defineşte conceptul:

Legile fizicii se aplică în tot universul cunoscut. Există nişte principii biologice care să aibă o validitate asemănătoare?... De un singur principiu fundamental sunt sigur. Este vorba de legea care spune că tot ce e viu evoluează prin capacitatea de supravieţuire a descendenţilor săi... cred că s-a născut un nou tip de replicator pe această planetă. Ne trebuie un nume pentru acesta, un substantiv care să întregească ideea de unitate a imitaţiei culturale sau de unitate de imitare. „Mimeme”, cuvânt de origine greacă, însă am să-i dau o conotaţie biologică, ca în cuvântul „genă”. Sper că amicii mei literaţi mă vor ierta dacă reduc cuvântul la „meme”.[24]

Dawkins exemplifică cu melodii, idei, expresii, haine

22 Boyer (2002), pp. 106–122.
23 Boyer (2002), pp. 39–40.
24 Dawkins (1976), p. 192.

la modă, moduri de a confecţiona vase sau metode de a construi bolţi. El sugerează că aşa cum genele se propagă în oceanul de gene, trecând dintr-un corp în altul prin intermediul ovulelor şi spermatozoizilor, tot aşa, aceste „meme" se extind în oceanul „meme" lor, trecând de la o minte la alta printr-un proces de imitaţie. În introducerea unei cărţi de Susan Blackmore, acesta explică de ce sunt acestea importante.

Cuvântul [meme] a fost introdus spre sfârşitul cărţii care, altfel, ar fi părut dedicată în întregime genei văzută ca alfa şi omega evoluţiei... Unitatea reală a selecţiei naturale este un fel de imitator... Selecţia genetică naturală identificată de neodarwinişti ca forţa conducătoare a evoluţiei pe această planetă a fost doar un caz singular al unui proces mult mai complex pe care l-am numit în glumă „darwinism universal"...însă am fost întotdeauna deschisă la posibilitatea ca, într-o zi, „meme" să fie studiată serios de cineva.[25]

Dawkins a creat o nouă disciplină. Filosoful Daniel Dennett, profesor de Arte şi Ştiinţe la Universitatea Tufts din Medford, Massachusetts, a preluat ideea şi a folosit-o în dezvoltarea unei teorii asupra conştiinţei umane. Acesta explică cum imitaţia poate schimba atitudinea oamenilor. Nu puteam să nu observ cum această teorie exprima aceleaşi idei precum cele ale lui Charles Squire cu un secol în urmă, când spunea că „miturile au format şi au definit societăţile", însă Dennett preia ideea, continuând-o şi arătând *de ce* s-a petrecut astfel.

Odată ce mintea noastră şi-a deschis căi de comunicare prin intermediul limbajului, acestea au devenit un fel de paraziţi care s-au dezvoltat înflorind în nişte

25 Blackmore (1999), p. XVI.

structuri: meme. Principiile teoriei evoluţioniste prin selecţie naturală sunt clare, evoluţia are loc ori de câte ori se întrunesc următoarele condiţii:

1. Diversitatea: o abundenţă continuă de elemente diferite.

2. Ereditatea sau imitarea: elementele au capacitate de a crea copia sau replica lor înseşi.

3. Capacitatea reproductivă: numărul de copii al unui element care este creat într-un anumit număr de varietăţi, depinzând de interacţiunea dintre însuşirile acelui element (ceea ce îl deosebeşte de celelalte elemente) şi însuşirile mediului în care trăieşte.[26]

Psihologul dr. Susan Blackmore a extins ideea lui Dennett, concluzionând că „creierul omenesc şi mintea umană sunt produsul combinării genelor cu meme-le.”[27] Ea consideră că adevărata funcţie a memelor este să înzestreze creierul uman cu instrumente pentru gândire.

Modul în care ne comportăm, alegerile pe care le facem, lucrurile pe care le spunem toate sunt rezultatul... unui complex de meme [grupuri de meme cooperative] ce conduc un sistem construit biologic. Forţa conducătoare aflată în spatele a tot ceea ce întâmplă cu noi este forţa imitativă. Genele noastre se zbat să le transmită generaţiilor viitoare, iar între timp apare şi designul biologic. Meme-le se zbat să le transmită unei alte minţi, ori lucrări ori obiect, iar între timp apare designul cultural şi mental.[28]

Mai mult decât atât, în cercetarea sa, Blackmore a ajuns la concluzia că „creierul pe care îl posedăm este unul

26 Dennett (1990).
27 Blackmore (1999), p. 11.
28 Blackmore (1999), pp. 19–21.

creat special pentru răspândirea memelor”.[29] Cum a ajuns la această concluzie?

Meme-le iau naştere doar acolo unde genele au creat creiere capabile de imitare – iar natura acestora a influenţat ceea ce meme-le conţineau şi ceea ce nu. Oricum, odată născute, acestea se vor dezvolta singure.[30]

Există vreo bază biologică care să explice ideea potrivit căreia creierul uman este o gazdă pentru acestea? Ori este un mod mai complicat de a spune că fiinţelor umane le place să asculte poveşti?

Pentru a răspunde la această întrebare am încercat să descopăr exact unde şi cum pot fi „găzduite” meme-le. Am reluat cele spuse de Richard Dawkins.

Ea [mema] are o structură definită, realizată într-un mediu fizic oarecare, pe care creierul îl utilizează ca informaţie. Dacă creierul stochează informaţia sub forma unor engrame de conexiuni nervoase sinoptice, mema poate fi observată la microscop ca o engramă definită de structuri sinoptice. Dacă creierul înmagazinează informaţia în formă „distributivă” (Pribram, 1974) [31]*, mema nu poate fi localizată la microscop, dar cred totuşi că ar trebui privită ca un locatar fizic al creierului.*[32]

Prin urmare, meme-le sunt formate ca engrame ale conexiunilor neuronale în interiorul creierului uman. Dar cum se formează? Este aceasta consecinţa teoriei lui Dawkins? Cred că da.

---

29 Blackmore (1999), p. 67.
30 Blackmore (1999), p. 91.
31 Pribram (1974).
32 Dawkins (1999), p. 109.

Meme-le nu trec de la o minte la alta doar prin imitaţie culturală. Este doar vârful aisbergului. Ele se diversifică, se înmulţesc şi concurează în mintea noastră. Când venim cu vreo idee nouă, cine ştie ce selecţie subconştientă cvasi-darwinistă a avut loc în spatele scenei?[33]

Dawkins crede că meme-le se formează în mintea noastră prin gândire şi meditaţie, înainte de a spune „poveşti" ce sunt transmise mai departe. Ele ne permit să folosim informaţii neprelucrate şi să le transformăm în informaţii necesare ghidării comportamentului nostru. Este o idee importantă, ce explică simplu faptul că mintea omenească e atât de diferită de cea a unui porumbel, de exemplu.

Dennett explică faptul că diferenţa majoră constă în modul în care reacţionăm în faţa informaţiilor neprelucrate şi a folosirii lor.

Unităţile memice [datele neprelucrate] fac parte din lumea noastră, din tot ceea ce există – floră, faună, macro sau microunivers. În general, sunt „sesizabile" doar ochiului uman. Să luăm în considerare mediul de viaţă al porumbeilor din New York, care sunt asaltaţi zilnic de tot atâtea zgomote, reclame, simboluri ale civilizaţiei etc., ca orice alt newyorkez. Aceste unităţi memice pot să le influenţeze dezvoltarea, dar nu în virtutea semnificaţiei pe care o poartă – pentru aceştia e totuna unde găsesc ceva de mâncare: sub o pagină din „National Enquirer" sau „New York Times".

Pentru oameni însă, unitatea memică reprezintă un potenţial avantaj sau dezavantaj, fiind purtătoarea unui bagaj informaţional care poate să întărească sau să

33 Dawkins (1999), p. 307.

slăbească, împovărând memoria sau întunecând judecata.[34]

Arta naraţiunii şi puterea de influenţă reprezintă metode francmasonice puternice. Este oare „un dar ce ne va întări” sau unul care ne va slăbi memoria prin ritualuri inutile? Instinctiv, cred că e o binefacere, însă mai este mult până să înţeleg cum funcţionează şi măsura în care ne afectează.

M-am convins, citindu-i în continuare pe Dennett, că merită să-mi urmez raţionamentul. Acesta susţine că meme-le reprezintă forţa directoare ce stă la baza creării civilizaţiei.

Remarcabila dezvoltare mimetică este un fenomen recent, privit la scară evolutivă, devenind o adevărată forţă abia în ultimele sute de mii de ani, culminând cu crearea civilizaţiei, acum zece mii de ani. Este o specificitate unică a lui Homo Sapiens, care ne-a îndreptat paşii spre o nouă eră de cercetare şi dezvoltare.[35]

Meme – invenţia revoluţionară a lui Dawkins, pe care Daniel Dennett o defineşte ca „o grămadă de gunoi mental în care se dezvoltă ideile germinative ale altor indivizi, creând copii, ca un fel de diaspora informaţională”[36] – oferă o posibilă teorie care să explice de ce francmasoneria i-a atras pe atâţia în rândurile sale.

Ritualul este un sistem oficial de imitaţie. Să fie o structură special organizată pentru a transmite meme? Sau un mod de adaptare a capacităţii înnăscute a omului de a imita, transmiţând aptitudini necesare vieţii? Ceremonialul mason exploatează ceea ce este uman

34 Dennett (1992), p. 204.
35 Dennett (1992), p. 199.
36 Dennett (1992), p. 207.

înnăscut?

Alison Gopnik, Andrew Meltzoff şi Patricia Kuhl studiază dezvoltarea psihologică a copiilor. Au descoperit dovezi clare ale abilităţii celor tineri de a imita şi de a învăţa prin imitaţie.

Nou-născuţii de o lună imită expresiile faciale... Se pare că există o relaţie sistematică între ceea ce fac bebeluşii şi ceea ce văd. La început, Andy a efectuat aceste experimente cu cei de trei săptămâni. Pentru a demonstra că această capacitate este înnăscută, trebuia să demonstreze că bebeluşii sunt capabili de imitaţie... A testat nou-născuţi de o zi; cel mai tânăr dintre ei era de 42 de minute. Şi aceştia puteau imita.

La prima vedere, abilitatea de a imita pare curioasă sau chiar hazlie, fără vreo importanţă anume. Dar dacă reflectăm mai bine, este chiar uimitoare. În pântecul mamei nu există oglinzi: nou-născuţii nu-şi pot vedea faţa... [dar] din momentul în care se nasc, fiinţele umane se relaţionează cu limbajul corporal al celorlalţi, limbaj pe care îl sesizează, dar nu îl cunosc încă... ştim, instinctiv, că suntem ca semenii noştri şi ei sunt ca noi.[37]

Psihologul David McClelland a observat că abilitatea de a imita şi a învăţa este strâns legată de dezvoltarea omului.

Omenirea trece de-a lungul secolelor peste o varietate de „experimente" sociale care implică o serie de tradiţii economice, politice, religioase şi organizări sociale. Din când în când apare câte o „mutaţie" – o combinaţie fericită de interese, iniţiative sau metode de organizare a diferitelor sfere de activate, o nouă dezvoltare care duce la creştere economică şi culturală... Răspândirea unei atât de

37 Gopnik, Meltzoff & Kuhl (1999), pp. 29–31.

evidente reuşite sociale are loc printr-un proces de „difuziune”; cu alte cuvinte, remarcând beneficiile, noile metode sunt imediat adoptate şi însuşite de către toţi.[38]

Să fie acesta adevărul despre secretul francmasonic? Îmbrăcând şorţurile albe şi albastre, învăţăm să suportăm mai bine viaţa? Înseamnă că aceasta s-a răspândit printr-o constrângere evolutivă? Francmasoneria se bazează pe un set util de meme care influenţează dezvoltarea şi ajută oamenii să se integreze mai repede în societate?

Boyer e de părere că meme-le reprezintă doar o faţetă a ritualului, acest proces implicând mai mult decât o simplă copiere.[39]

Acesta vorbeşte despre o epidemie culturală.

Mintea umană este populată de o mulţime de reprezentări mentale. Multe din acestea pot fi găsite doar într-un singur individ, dar unele sunt prezente, sub aproape aceeaşi formă, la diferiţi membri ai unui grup... Difuziunea unor reprezentări specifice sau comune în cadrul grupului poate fi anticipată dacă se are în vedere o descriere clară a resurselor mentale pe care indivizii le invocă pentru a înţelege ceea ce alţii oferă ca material cultural, în special ce procese deductibile sunt aplicate acelui material.[40]

Francmasonii se întrunesc în grupuri, în care atitudinea fraţilor mai vechi îi determină pe nou-veniţi să se conformeze. Boyer enumeră factorii care contribuie la reuşita unui sistem spiritual.

Unele concepte se relaţionează cu sistemele

38 McClelland (1999), p. 36.
39 Boyer (1999), pp. 38–43.
40 Boyer (1999), p. 43.

inferenţiale din creier, făcând din comunicare şi reactualizare nişte procese facile. Altele determină programul afectiv să reacţioneze într-un anumit mod. Altele fac legătura cu conduita socială. Unele sunt atât de înrădăcinate, încât devin parte a comportamentului. Conceptele religioase observate în societăţile omeneşti sunt cele care realizează acest lucru. Au sorţi de izbândă deoarece combină trăsături esenţiale pentru o varietate de sisteme mentale.[41]

Anumite principii şi reguli sunt intuitive şi, atunci când se unesc într-o formă potrivită, sistemul rezultat funcţionează pentru cei care îl folosesc. Ca urmare, acesta se răspândeşte şi supravieţuieşte. Anumite tipuri de *imput* cultural sunt uşor de dobândit, deoarece se potrivesc cu aşteptările noastre; un astfel de material necesită efort minim de asimilare. Dar trebuie să ţinem cont şi de observaţia lui Boyer, aceea că „nu am dobândit conceptele culturale actuale doar pentru că sunt utile şi logice, ci deoarece modul în care e construit creierul nostru face imposibilă nerelaţionarea la acestea”[42]. Ritualul francmasonic nu trebuie să aibă neapărat sens ca să izbândească. E suficient să facă apel la credinţele noastre înnăscute.

Un exemplu îl reprezintă anumite stări afective, care declanşează un anumit tip de comportament (cum ar fi oferirea la masă a solniţei cu sare, înainte s-o ceară cineva); satisfacţiile emoţionale sunt atât de infime, încât nici nu realizăm ce ne-a determinat să acţionăm aşa. Moralitatea este un alt exemplu. Dacă nu simţim nicio satisfacţie imediată când ne comportăm corect, de ce atunci acest lucru declanşează trăiri pozitive? Poate că suntem mai împăcaţi cu sine, comportându-ne moral.

41 Boyer (2002), p. 105.
42 Boyer (2002), p. 154.

Boyer subliniază faptul că dacă majoritatea indivizilor resimt această mulţumire ca efect al comportamentului lor moral, aceştia vor câştiga un avantaj evolutiv. Cum răspundem raţional la aceste satisfacţii subliminale? Boyer afirmă că minţii umane îi place să i se spună poveşti care reprezintă evenimente determinate cauzal. Avem nevoie de a pune acţiunile într-o ordine, astfel încât fiecare să fie rezultatul uneia anterioare, pregătind-o pe următoarea.[43] Identificându-ne cu eroii pozitivi din marile povestiri, trăim şi împărtăşim faima şi succesul împreună cu ei. Avem atunci un motiv de a ne simţi bine.

Dr. Andrew Newberg şi Dr. Eugen D'Aquili, cercetători neurologi la Universitatea din Pennsylvania, cred că începutul actului de a povesti a fost un pas important în evoluţia creierului uman.

Din cauza conştientizării potenţialelor ameninţări din jurul lor, primii oameni au văzut lumea ca un loc periculos, nesfârşit şi complex... Din fericire, acelaşi creier care genera aceste temeri a găsit şi soluţia salvatoare... idei care să îi protejeze – legi, culturi, religii, ştiinţe, care i-au făcut capabili să se adapteze lumii în care trăiau. Toate cuceririle dobândite de omenire până acum... îşi au originea în necesitatea omului de a reduce această anxietate intolerabilă generată de creierul care ne avertizează că nu suntem în siguranţă.[44]

O cale de a reduce teama este explicarea lumii în care trăim. Aceasta este şi tema *Epopeii lui Ghilgameş.* Prin unirea unor fapte separate într-o succesiune de evenimente logice, naratorul explică noţiunea de soartă. Procesul conştientizării propriei morţi atrage o serie de întrebări adiacente. De ce ne naştem? De ce murim? Ce se

43 Boyer (2002), p. 340.
44 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 16.

întâmplă cu noi după ce murim? Care e menirea noastră în această lume? Cum putem trăi în atâta nesiguranţă fără să ne temem?

Dacă la baza povestirii care explică anumite evenimente stă un adevăr profund, aceasta se transformă într-un mit. Trebuie să descopăr cum o poveste se transformă în mit.

Făurirea mitului

Mitul se referă la un eveniment generator de teamă.

De ce există rău pe lume? Există câteva explicaţii mitice pentru acest fapt: Eva s-a înfruptat din pomul cunoaşterii, sau pentru că Pandora a deschis cutia interzisă. Avem pe cine să dăm vina, iar problema s-a redus la ceva ce poate fi priceput de toţi.

Joseph Campbell remarcă faptul că toate miturile pot fi reduse la câteva elemente comune. Acestea pun, mai întâi, o întrebare esenţială: cum a apărut omul pe pământ? Apoi, ridică problema sub forma unor conflicte aparent opuse. În final, mitul împacă elementele antitetice prin acţionarea unei puteri spirituale, împiedicând indivizii să se mai îngrijoreze de acea problemă.

Iată câteva exemple de mituri preluate în ritualurile masonice! mai întâi, mitul creării omului. Se spune că o fiinţă supremă, supranumită metaforic Dumnezeu, stătea la sfat cu îngerii lui, când i-a venit ideea creării omului, cerându-le şi lor părerea. Versiunea ritualică sună astfel:

Când Dumnezeu. Se afla în consiliul Său etern, S-a gândit la crearea Omului, i-a chemat la El pe cei trei sfetnici, care se găseau întotdeauna alături de El. Numele lor era Dreptatea, Adevărul şi Mila. Acesta Le vorbi:

Să-l creez pe Om?

Dreptatea a zis:

O, Doamne nu îl crea, pentru că acesta va încălca legile tale!

Adevărul i-a răspuns:

O, Doamne, nu îl face pentru că îţi va întina templul!

Dar Mila, căzând în genunchi, exclamă printre lacrimi:

Dumnezeul meu, creează-l, căci îl voi veghea cu grijă pe toate cărările întunecate şi nefericite pe care le va urma.

Auzind rugămintea Milei, Dumnezeu l-a făcut pe Om şi l-a numit Adam, şi i-a spus:

Omule, tu eşti copilul Milei – du-te şi convieţuieşte cu aceasta.

Conform acestui mit – care poate fi găsit la Gradul 22 al Ritului Scoţian Antic şi Acceptat – Dumnezeu l-a creat pe om, prin bunăvoinţa zeiţei Mila, în ciuda avertismentelor că acesta va fi trădător şi necinstit. Prin urmare, povestea ne spune că nu vom reuşi întotdeauna să ne comportăm drept cu semenii noştri, chiar dacă ne vom strădui, şi că atunci vom recurge la Milă, mama noastră spirituală, care să vorbească în numele nostru, totul terminându-se astfel cu bine.

Un alt exemplu este întrebarea „ce se întâmplă cu noi după ce murim?”. Mitul francmasonic pentru Gradul 28 a găsit răspunsul:

Nu există o adevărată moarte în natură; totul se transformă. Ceea ce numim noi moarte este o schimbare. Scopul suprem, fiind neschimbat, este, prin urmare, nemuritor. Gândurile, odată rostite, sunt nepieritoare. Izvorul care le-a dat naştere este şi el veşnic? Cum pot acestea exista, dacă sufletul care le dă viaţă este sortit pieirii? Poate universul, cuvântul rostit al lui Dumnezeu, să mai existe fără El?

În acest mit, moartea nu reprezintă un sfârşit, ci o

schimbare. Se arată că, aşa cum nu putem ghici gândurile, tot aşa nu putem vedea cum moartea ucide sufletul.

Newberg şi D'Aquili cred că omul percepe astfel miturile, deoarece „creierul înţelege problemele mitice folosindu-se de aceleaşi funcţii cognitive pe care le utilizează în înţelegerea lumii fizice”[45]. Crearea miturilor implică folosirea funcţiilor cauzale sau cognitive ale creierului, adică abilitatea acestuia de a lega noţiuni abstracte de evenimente reale. Aceasta este doar una dintre funcţiile creierului responsabile cu inventarea poveştilor. O altă funcţie este aceea binară, capacitatea creierului de a reduce situaţii complexe la simple opoziţii, cum ar fi sus-jos, înăuntru-afară. Cercetătorii explică în continuare:

Când necesitatea cognitivă, condusă de frica existenţială, recurge la funcţia binară pentru a face peisajul metafizic înţeles, acesta este transformat prin deconectarea de la acea problemă şi rearanjarea ei într-o pereche antinomică, ce devine elementul-cheie al mitului: iad-rai, bine-rău, bucurie-tristeţe, naştere-viaţă-renaştere, izolare-unitatea.[46]

Miturile, satisfăcând nevoia noastră de organizare, ne fac plăcere; ele ating o coardă interioară, reducând frica de necunoscut prin relatarea unei istorii logice despre teama noastră ilogică. Dacă moartea nu e un sfârşit, ci o schimbare, atunci de ce să ne mai temem?

Dar o poveste bună nu este decât începutul modului de înţelegere a funcţionării ritualului. Ce se întâmplă atunci când trăim poveştile pe care le spunem?

Instinctul primar

Când primăvara soseşte în Munţii Pentru, pe

45 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 54.
46 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 51.

terenurile de lângă casa mea, are loc un ritual neobişnuit. Dacă se întâmplă cumva să mă plimb prin iarba umedă, dimineaţa devreme, am uneori privilegiul de a vedea iepurii de câmp, luptându-se pentru perechea lor. Doi masculi se înfruntă faţă în faţă, sprijinindu-se pe labele din spate, boxând cu cele din faţă. Acest ritual singular de împerechere are loc doar primăvara şi face parte din comportamentul lor primar ancestral.

De mulţi ani, ritualurile de împerechere ale animalelor au devenit obiect de cercetare ştiinţifică. Documentarele de la televizor arată exemple mult mai exotice decât iepurii din regiunea mea. Casele noastre sunt invadate de imagini diverse: păsări de pădure care îşi decorează cuibul pentru a atrage perechea; mersul ţanţoş al păunilor care îşi etalează coada impresionantă; dansul de împerechere al fluturilor; sau chiar ritualul de procreare al câinilor. Ritualurile joacă un rol important în viaţa multor specii, inclusiv cea umană.

Majoritatea ritualurilor la animale sunt legate de împerechere şi reproducere. Dr. Michael Bastock, pionier în biologia evolutivă, a descris pentru prima dată ceremonialul de împerechere al unei specii de fluturi, *Fritillaria,* cu aripi maronii şi pete negre-argintii. Deşi nu sunt dotaţi cu un creier şi cu o memorie ieşite din comun pentru specia lor, aceste creaturi minuscule au un ritual de împerechere deosebit de complex. Când un mascul simte prezenţa unei femele, se îndreaptă spre aceasta cu scopul de a se împerechea. Femela refractară se îndepărtează imediat de mascul. Acesta zboară în jurul ei, demonstrând o adevărată virtuozitate acrobatică, salturi, lupinguri, pentru a o impresiona. Zboară atât de aproape de ea, încât aripile lor se ating. Dacă îl acceptă, ea va continua să zboare în linie dreaptă până când acesta îşi termină spectacolul aerian. Când femela aterizează, cei doi stau faţă în faţă şi adoptă o poziţie fixă, nenaturală,

adulmecându-şi glandele reproductive; abia apoi aceasta va ceda cuceritorului. Bastock arată că, înainte ca un mascul să se poată împerechea cu succes, trebuie să ducă la îndeplinire şapte etape ritualice, femela răspunzându-i de fiecare dată.[47]

Cu un deceniu înainte de a-şi publica concluziile la acest studiu, Bastock sugerase că acest comportament complex la micile creaturi este de natură genetică,[48] iar recentele cercetări asupra şansei de supravieţuire a femelei în timpul ritualului de împerechere au demonstrat că are dreptate.[49] A descoperit că ritualul funcţiona în cazul fluturilor, deoarece îndreptăţea doi indivizi, „care nu se cunoscuseră înainte, să îşi găsească perechea potrivită prin intermediul unui dialog al simţurilor”, explicând acest lucru printr-o „rezonanţă biologică stabilită între două insecte, cauzată de ritmuri repetitive ce făceau ca sistemele lor nervoase să vibreze în armonie”[50].

La fel acţionează şi ceremonialele masonice? Sunt acestea doar nişte extensii sofisticate ale ritualului de împerechere la insecte, adaptate pentru o specie cu un creier mai complex? E nevoie să cunoaştem mai multe despre neurologie şi ritual.

Ritualul şi creierul

Ce simţim când luăm parte la ritualuri? Newberg şi D’Aquili arată că, din punct de vedere neurologic, „ritualul uman are două caracteristici importante. Mai întâi, generează descărcări emoţionale, de diferite grade de intensitate, care creează trăiri subiective de linişte, extaz şi înfiorare; în al doilea rând, declanşează stări mentale explicate adeseori ca un nivel de transcendenţă

47 Bastock (1967), p. 68.
48 Bastock (1956).
49 Wachtmeister & Enquist (1999).
50 Bastock & Manning (1955).

spirituală.”[51]

În anul 1992, un grup de cercetători de la Universitatea de Stat din California au însumat într-un studiu efectele participării la diverse ritualuri, cum ar fi rugăciunile, serviciile religioase, meditaţiile şi exerciţiile fizice.[52] Au descoperit că printre beneficiile participării la acestea se numără: scăderea tensiunii, a bătăilor inimii, a ritmului respiraţiei, reducerea nivelului de hidrocortizon, întărirea sistemului imunitar. Newberg şi D’Aquili arată că toate aceste funcţii sunt reglate de către hipotalamus şi sistemul nervos central, sugerând că activităţile ritmice în asociaţie cu numeroase ritualuri sunt cauza schimbării stării mentale.

Acţiunile repetitive, cum ar fi dansul sau cântecul, din timpul ceremonialelor pot avea un impact semnificativ asupra sistemului limbic şi al celui central, producând ceea ce numim „trăiri plăcute şi intense”[53].

Combinând acţiunile repetitive cu gesturi provocat exagerate, se poate induce o reacţie electrică în regiunea anterioară lobului temporal, în nucleii amigdaloizi. Aceasta poate provoca sentimente uşoare de teamă sau veneraţie.[54] Francmasoneria îşi are partea sa de gesturi extravagante care sunt folosite, cu siguranţă, în mod repetitiv. Când Maestrul ridică braţele făcând Semnul Divin, toţi cei prezenţi sunt pătrunşi de un sentiment de veneraţie.

Şi mai mult, ambientul cognitiv în care se desfăşoară ritualul are un impact emoţional direct asupra participantului. Astfel se combină instinctul de a povesti cu trăirile afective stârnite, creând un mijloc esenţial de transmitere a informaţiei. Simţind transcendenţa spirituală într-un mediu ritualic, avem senzaţia unei contopiri cu

51 Newberg, D’Aquili & Rause (2002), pp. 88–90.
52 Jerving, Wallace & Beidebach (1992).
53 Gelihorn & Kiely (1972).
54 D’Aquili & Newberg (1993).

sursa creatoare de ordine a lumii. Cineva credincios ar numi această entitate supremă Dumnezeu. Un om de ştiinţă ca mine, poate să creadă că e o formă a viziunii luminii şi ordinii esenţiale.

Joseph Campbell vede funcţia practică a ritualului prin utilizarea mitologiei în reducerea fricii existenţiale, care ne ajută să credem că există un creator suprem ce vrea să fie în uniune cu noi şi la care ne reîntoarcem atunci când murim:

Marele şi unicul sens al mitului: la început am fost una cu sursa, iar apoi am fost separaţi de aceasta, trebuind să găsim o cale de reîntoarcere.[55]

Newberg şi D'Aquili afirmă că „efectul neurobiologic al comportamentelor ritualizate conferă substanţă ceremonialului", prin miturile care sunt retrăite. De fapt, vor să spună că, dacă miturile sunt rejucate într-un ambient corespunzător, participanţii simt veridicitatea conţinută de povestea acestora.

Cea mai importantă funcţie ritualică este aceea de a transforma o poveste imaginară într-o experienţă spirituală. Ceva ce crezi se transformă în ceva ce percepi. Prin „înţelegerea funcţiilor neurologice", cercetătorii au ajuns la concluzia „că nevoia de ritual e înrădăcinată în ceva mult mai adânc decât trebuinţele culturale ale unei societăţi. Acest lucru sugerează că fiinţele umane sunt determinate să interpreteze miturile pe baza unor operaţii biologice primare."[56]

Miturile trăite devin entităţi vii. Francmasoneria exploatează din plin acest aspect.

Dar care sunt efectele poziţiilor adoptate în timpul ritualului?

---

55 Campbell (1988), p. 58.

56 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 86.

Stai cum te pun!

După cum am arătat în partea întâi a acestei cărţi, la iniţierea în Gradul întâi (ucenic) în francmasonerie, mi s-a spus: „Vei sta în faţa mea nemişcat, aşa cum îţi arăt”.

Am luat o poziţie ciudată, dezechilibrantă şi nenaturală, în timp ce îmi erau dezvăluite „secretele” uceniciei. Picioarele îmi fuseseră legate şi întortocheate astfel încât să nu mi le pot relaxa sau mişca în vreun fel. La momentul respectiv am crezut că trebuia să stau aşa ca să îmi amorţească picioarele, crezând că este un artificiu ritualic pentru a-mi induce o stare de stres, influenţându-mi astfel judecata. Însă era mai mult decât atât.

Pot gesturile şi posturile corporale să îmbunătăţească reacţiile? Am cercetat mai îndeaproape efectele lor asupra minţii. Există o tehnică numită tehnica Alexander, prin care se pot uşura o serie de afecţiuni mentale, afective şi fizice, învăţând pacienţii cum să se poziţioneze corect. Liz Hodgkinson, o cunoscută practicantă a tehnicii, arată:

Tehnica Alexander reprezintă, în general, o serie de mişcări destinate corectării posturilor corporale vicioase, ajutând corpul să funcţioneze eficient, cum e şi natural... Ideea e că, odată ce se învaţă mişcarea corectă, diferitele neajunsuri create de poziţiile incorecte încep să se corecteze. Tehnica este necesară, deoarece marea majoritate a oamenilor îşi mişcă corpul incorect – adeseori involuntar, până apar probleme de sănătate... însuşi Alexander socotea că bolile omeneşti – mentale, afective şi fizice – au fost cauzate de acumularea treptată, masivă şi necontrolată a obiceiurilor defectuoase.[57]

Sună promiţător. Ritualul francmasonic, prin şuşotelile dezaprobatoare ale fraţilor, arată că nu poţi învăţa nimic despre tine decât dacă stai într-o poziţie

57 Hodgkinson (1988), p. 1.

neobişnuită.

Vom afla mai multe din opera lui Frederick Matthias Alexander?

Acesta s-a născut în localitatea, Wynyard, aflată în nord-vestul Tasmaniei, Australia, la 20 ianuarie 1869, fiind cel mai mare din cei opt copii. Ca elev era foarte dificil, deoarece refuza în mod consecvent să creadă în ceea ce i se spunea; era aşa o pacoste, încât tatăl său a fost nevoit să-i aducă profesor particular. De mic i-a plăcut teatrul, iar la vârsta de 19 ani era deja un actor profesionist în Melbourne. Şi-a dat seama că avea o problemă serioasă ca actor: îl lăsa vocea în timpul reprezentaţiilor. Doctorii şi medicamentele timpului nu l-au putut vindeca. Boala se agrava, astfel încât Alexander nu putea să facă faţă contractelor, deoarece nu era sigur dacă va putea să joace toată piesa. Îşi pierduse vocea pe jumătate la una din reprezentaţiile importante.

Niciun doctor nu l-a putut ajuta. Prin urmare, a început să urmărească cu atenţie modul în care corpul se modifica în timp ce vorbea în public. Elevul său, George Bernard Shaw, scria despre el: „Cu un spirit de adevărat cercetător şi întreprinzător, s-a apucat să descopere singur ce îl făcea atât de incapabil, în ciuda eforturilor sale de a obţine efectul contrar.”[58] Într-un final a aflat. După cum arată Shaw, „el a pus bazele nu numai începutului unei ştiinţe avangardiste privind mişcările involuntare numite reflexe, ci şi unei tehnici de corectare şi autocontrol care îmbunătăţeşte resursele noastre autoeducative”.

Doctorul reumatolog Wilfred Barlow a studiat tehnica Alexander pentru a fi de ajutor pacienţilor lui. A descoperit că prin această metodă poate fi detectată starea lor mentală; anxietatea este întotdeauna însoţită de tensiune musculară, existând o legătură strânsă între trăirile mentale negative şi durerea fizică. „În majoritatea

58 Scrisoarea lui Shaw citată de Alexander (1969), p. XXIX.

cazurilor”, spunea Barlow, „este clar că cei afectaţi psihic sunt tensionaţi fizic. Sunt aproape imposibil de separat aspectele psihice ale afecţiunii de cele fizice.”[59]

Înregistrând semnalele electrice activate de muşchii pacienţilor, dr. Barlow a ajuns la concluzia că toate stările psihice, fie pozitive sau negative, sunt însoţite de mişcări fizice specifice. Acestea sunt imperceptibile, ca şi clipitul din ochi, sau vizibile, cum ar fi hiperactivitatea. Tensiunea musculară apare întotdeauna atunci când pacientul se află sub constrângere afectivă. Şi – ceea ce e mai important pentru cercetarea mea – acesta arată că „utilizând corect funcţia muşchilor, putem preveni apariţia feed-backului negativ”.

Probabil că poziţiile masonice din timpul ceremoniei sunt destinate creării unei anumite stări emoţionale. Liz Hodgkinson confirmă această idee:

Utilizarea corectă a funcţiei musculare creează un ridicat feed-back pozitiv pentru psihic, astfel încât atât mintea, cât şi trupul să poată fi eliberate de tensiunile existente... Cea mai importantă lecţie care poate fi învăţată din terapia lui Alexander este că în mâinile noastre stă controlul funcţionării minţii şi a corpului. Putem alege o poziţie corectă, o mişcare nedefectuoasă şi o gândire pozitivă – sau putem alege să devenim victimele propriei noastre gândiri negative.[60]

O altă remarcă legată de tehnica Alexander întăreşte experienţa trăită în cadrul ritualului masonic.

Ne confruntăm cu faptul de necontestat că subconştientul poate fi „educat”, dincolo de raţional. Acţiunile des repetate se automatizează, astfel încât ele au

59 Barlow (1991), p. 2.
60 Hodgkinson (1988), pp. 34–35.

loc fără ca subiectul care le execută să fie conştient de asta. Un pianist, după numeroase repetiţii, va putea cânta cel mai complicat pasaj, chiar dacă atenţia lui va fi îndreptată spre un alt subiect, cu totul diferit, deşi trebuie să remarcăm faptul că, în muzică, dacă execuţia artistică cade sub influenţa unui astfel de automatism, un cunoscător va recunoaşte instantaneu pierderea unei anume calităţi – numită în general, „dăruire”…

Ce este important e faptul că atingerea fazei când ajungem una cu ceea ce facem devine, pe măsură ce înaintăm în viaţă, o componentă instinctivă, obişnuinţele fiind achiziţionate inconştient, prin repetiţie sau sugestie… împărtăşind astfel unele din calităţile subconştientului regnului animal, deoarece atât la organismele inferioare, cât şi la om, acest subconştient poate fi educat. Cercetările naturaliştilor confirmă credinţa că puii unor păsări – de exemplu rândunica – sunt învăţaţi să zboare de către părinţi; în timp ce orice dresor de câini ar confirma că „cerşirea” hranei poate deveni o obişnuinţă ce se poate transforma în instinct.[61]

M-am obişnuit cu lojile masonice doar după ce am învăţat cum să mă comport. Nu m-am simţit în largul meu până nu mi-am învăţat bine lecţia, repetând-o de mai multe ori.

Cum subliniază şi Alexander, subconştientul meu a fost dresat prin repetarea ritualului masonic. Deşi acum înţeleg ceea ce s-a întâmplat, nu am suficiente date legate de creier şi sistemul nervos ca să înţeleg exact cum lucrează acestea.

Trăirea mitului

Există diferite modalităţi de a povesti. Ritualul francmasonic oferă o bună oportunitate. Se ştie că, pentru a avea succes, ritualul trebuie să expună conţinutul

61 Alexander (1969), pp. 51–60.

esenţial al poveştii mitice într-un context comportamental adecvat. Acest lucru conferă mitului viaţă.

Pascal Boyer enumeră trei proprietăţi importante ale unui ritual eficient:

1. O anumită specificitate. A participa la un ritual nu e totuna cu a juca teatru. Ceea ce deosebeşte ritualul de actul scenic este crearea unei atmosfere propice şi respectarea strictă a regulilor, căci altfel poate apărea vreun pericol – deşi nu există nicio explicaţie a felului în care execuţia corectă îndepărtează primejdia. Dacă vă îndoiţi de acestea, încercaţi să greşiţi în timpul ritualului masonic şi veţi vedea câtă rumoare provocaţi.

2. Interacţiunea socială. În urma iniţierii în Gradul întâi (de Ucenic) devenim masoni. Înainte eram doar simpli oameni; după aceea suntem fraţi.

3. Dimensiunea spirituală. Majoritatea ritualurilor au un specific religios, invocându-l pe Dumnezeu. Francmasoneria invocă o credinţă care reprezintă un principiu de bază al universului, ajutându-i pe adepţii ei să se apropie, să înţeleagă şi să relaţioneze cu acesta.

Boyer arată că ritualurile care au aceste proprietăţi sunt eficiente. Masonii experimentaţi ştiu aceasta din instinct.

Dar, înainte de a deveni prea încrezători, mai este un aspect de luat în considerare. Repetarea continuă a ritualurilor poate duce la apariţia unei obsesii necontrolate. Se regăseşte în ceremonii vreun simptom al afecţiunii numite Obsesia Necontrolată (OCD) /Obsessive Compulsive Disorder). Antropologul Alan Fiske a arătat că OCD îşi are originea în zone ale creierului responsabile cu trecerea de la planul raţional la cel afectiv.[62] El afirmă că ritualul activează sistemele psihice care ne fac să ne simţim bine. Acesta a fost primul lucru pe care l-am observat la ritualurile masonice: după ce am trecut de cele

62 Fiske & Haslam (1997).

trei grade, următoarele întâlniri au devenit şi mai agreabile. Să fiu un obsedat care a găsit o portiţă de salvare pentru afecţiunea sa?

Antropologul Frederick Barth a cercetat în Noua Guinee ceremonialul de iniţiere în „bărbăţie”.

Cunoaşterea secretului [iniţiatic] este adeseori vag sau paradoxal. În multe ritualuri, candidaţii sunt învăţaţi că secretul este chiar faptul că acesta nu există sau că nu le va fi dezvăluit până nu vor atinge un stadiu superior. Conform ritualurilor, cunoaşterea este periculoasă şi ambiguă.[63]

Seamănă cu secretele pierdute ale Maestrului Hiram. Deşi mie îmi fuseseră dezvăluite nişte „secrete”, ritualul arată că, de fapt, cele „adevărate” s-au pierdut.

Ceremoniile au efect asupra celor care le practică, fără ca aceştia să fie conştienţi de asta. Antropologii le descriu ca având o aromă transcendentală, adică, pentru practicanţi, ritualul activează forţe misterioase care pot fi simţite şi nu descrise. Puteam înţelege acest lucru; îmi făcea plăcere să particip la ritualurile masonice, însă nu ştiam de ce le găseam atât de înălţătoare. Boyer arată că „cineva nu poate să practice un ritual în mod serios, fără să creadă că orice acţiune are o consecinţă, acţiune care nu poate explica rezultatul obţinut.”[64] El mai spune că „faptul că oamenii dintr-un grup social practică ritualuri importante le întăreşte ideea de comunitate, cu reguli şi principii proprii”. Persoana care stă la intrarea Lojii cu sabia în mână (Gardianul) marchează clar graniţa dintre cei care sunt masoni şi cei care nu sunt.

Boyer crede că, atunci când creierul uman creează concepte religioase, el (creierul) se foloseşte de sistemul

63 Barth (1975), p. 23.
64 Boyer (2002), p. 268.

psihic şi capacităţile existente deja.[65] Acest lucru presupune ca unele concepte spirituale să fie parazitare în sistemul psihic cu funcţie de dezvoltare, răspândindu-se astfel în oceanul de gene. Aici se aplică perfect teoria memelor. Oamenii pot înţelege religia mult mai bine dacă se are în vedere faptul că procesele ce întreţin „credinţa” sunt aceleaşi pentru religie ca şi pentru orice alt domeniu.[66] Cum ne ajută aceste idei să înţelegem francmasoneria?

Boyer ridică o problemă interesantă legată de conflictul dintre religie şi ştiinţă. Au existat încercări ale unor oameni de ştiinţă de a crea religii purificate, o doctrină metafizică care reţine o parte din conceptele religioase. El identifică conceptul-cheie că există o forţă creativă, imposibil de cunoscut, care explică de ce lumea este aşa cum este etc. Boyer se întreabă dacă religia este compatibilă cu ştiinţa, răspunzând afirmativ. Dar la întrebarea dacă, în acest fel, ar deveni o religie de succes, răspunde că nu; el arată că în cadrul ştiinţei nu au loc introspecţii serioase privind subiecte importante ca moartea, naşterea sau căsătoria.

Ceea ce a descris autorul reprezintă de fapt principiile de bază ale francmasoneriei, aceasta având un succes mare tocmai datorită folosirii conceptelor anterior menţionate. Masoneria se concentrează pe naştere şi moarte, neluând în considerare căsătoria, care nu face obiectul acesteia.

Masoneria nu este o religie, dar, în ciuda afirmaţiilor lui Boyer, este un sistem spiritual de succes. De ce este aşa? însuşi Boyer sugerează o posibilă explicaţie când afirmă în continuare:

Mintea omenească nu a devenit vulnerabilă la orice

65 Boyer (2002), p. 146.
66 Boyer (2002), p. 57.

tip bizar de credinţă. Dimpotrivă, deoarece aceasta conţine numeroase sisteme inferenţiale, devine vulnerabilă doar la anumite concepte supranaturale: cele care pot activa deopotrivă sistemele inferenţiale legate de: lupta pentru supravieţuire, moarte, moralitate şi interacţiune socială.[67]

Răspândirea francmasoneriei în întreaga lume arată că aceasta se încadrează în definiţie. Care sunt adevăratele ei secrete? Ritualul le dezvăluie prin simboluri, care vor constitui în continuare obiectul cercetării mele.

Capitolul al nouălea
Cum funcţionează simbolismul?
Cuvântul – comoară de preţ
Întrebare: Ce este francmasoneria?
Răspuns: Un sistem specific de învăţături şi precepte morale, învăluit în alegorie şi exemplificat prin simboluri.

Ca Ucenic francmason, am încercat din răsputeri să diger această problemă. Cum *pot* simbolurile să explice un sistem moral specific? Ne-am făcut o imagine despre mituri, care reprezintă alegorii ale unor adevăruri înnăscute. Am văzut cum povestirea şi practicarea ritualurilor aduc la viaţă mituri. Cam atât despre alegorie, vom încerca să aflăm mai multe despre simboluri. De unde să începem?

Cea mai cunoscută formă de simbolism, pe care toţi o cunoaştem, este limbajul. Cuvintele reprezintă nişte simboluri scrise sau orale. Cum ia naştere sau cum se scrie un cuvânt nu ne interesează acum. Contează ideile, imaginile, emoţiile produse în mintea celui care le percepe. Această formă de comunicare transmite direct informaţia, de la om la om.

---

67 Boyer (2002), p. 154.

Steven Pinker este profesor de Psihologie la Institutul de Tehnologie din Massachusetts. Acesta vede în simbolismul limbajului o trăsătură unică a rasei umane.

Aparţinem unei specii cu o capacitate remarcabilă: putem transmite unii altora evenimente cu precizie exactă. Nu mă refer la telepatie sau controlul gândurilor sau alte obsesii ştiinţifice extremiste; chiar şi pentru cei care cred în ele, acestea sunt nişte cuţite boante în comparaţie cu abilitatea comună tuturor, numită limbaj. Doar prin simpla articulare a unor sunete, putem în mod conştient crea noi combinaţii de idei care prind rezonanţă în fiecare. Capacitatea se produce atât de natural, încât suntem tentaţi să uităm cât de minunată este.[68]

Acest dar nepreţuit, abilitatea de a lega idei în mintea noastră, stă la baza ritualului mason. Ascultându-l pe unul dintre fraţii noştri, în mijlocul lojii, povestind despre istoria noastră tradiţională, legenda prinde viaţă. Cum influenţează simbolurile acest proces?

Adeseori, de-a lungul ceremoniei, ni se cere să luăm în considerare anumite simboluri care să ne ajute să înţelegem mai bine. Aceasta era şi ideea lui Joseph Fort Newton, un înţelept mason, decedat în 1950, care afirma despre utilizarea simbolurilor francmasonice:

Masonii din vechime nu erau nevoiţi să apeleze la dascăli misterioşi ca să înveţe misticismul. Aceştia se năşteau şi mureau cu el. Se oglindea în simbolurile lor. Spiritul simbolismului este exprimat în fiecare emblemă a realităţii, mai mult decât se poate descrie. Masoneria este mistică, la fel cum este muzica, poezia, dragostea, credinţa, rugăciunea şi toate lucrurile care fac ca viaţa să merite a fi trăită; misticismul ei este dulce, sănătos şi

68 Pinker (1994), p. 15.

natural, nu imaginar, înfricoşător, ireal sau dezechilibrant. Desigur, cuvintele nu reuşesc să descrie totul aşa cum ar trebui, de aceea masoneria recurge la simboluri.[69]

Această imagine este poetică, dar nu suficientă ca să înţelegem modul în care simbolurile pot să transmită ceea ce cuvintele nu pot. Dar, după cum îmi închipuiam, există un astfel de sistem de simboluri. Deţinem un sistem specializat de simboluri care redă misterele ascunse ale naturii şi ştiinţei: matematica. Aceasta este o disciplină care foloseşte instrumente de lucru bine definite. Simbolurile intră în concordanţă cu relaţiile date de informaţiile senzoriale. Acestea pot explica lucruri ce nu sunt exprimate în cuvinte.

Un exemplu este geometria lui Euclid. Geometria defineşte un număr redus de simboluri fundamentale, cum ar fi punctul, linia şi planul; se foloseşte de reguli pentru a fixa modalităţile în care aceste concepte primare se interrelaţionează. Aceste simboluri şi modalităţile lor de interacţiune stau la baza altor afirmaţii şi concepte. Toţi ştiu ce reprezintă triunghiul dreptunghic de la gâtul fostului Maestru al Breslei: reprezentarea geometrică a teoremei lui Pitagora.

Einstein spunea despre limbajul matematic:

Natura universală a conceptelor ştiinţifice se datorează faptului că ele au fost create de cele mai luminate minţi ale tuturor lumilor şi timpurilor. În solitudine, şi totuşi prin efort cooperativ în ceea ce priveşte scopul final, aceştia au creat instrumente spirituale în folosul revoluţiei tehnice, care a transformat viaţa omenirii în ultimele secole. Sistemul lor de concepte serveşte drept ghid în haosul nebunatic al percepţiilor, astfel încât am învăţat să descifrăm adevăruri generale din

69 Fort Newton (1921), p. 50.

observaţii particulare.[70]

Cu alte cuvinte, Einstein descrie matematica drept „un instrument spiritual ce transformă omenirea”; simbolurile matematice ne fac să înţelegem şi să împărtăşim adevăruri profunde care nu pot fi exprimate în cuvinte.

Susţinând că este „exemplificată prin simboluri”, masoneria este un sistem care controlează puterea idiomului simbolic. Dar cum pot oferi formele geometrice noi modele de gândire? Cum poate fi folosit simbolismul francmasonic în decodarea „secretelor” sale?

Geometria defineşte o serie de axiome: de exemplu, „cea mai scurtă distanţă dintre două puncte este linia dreaptă”. Din aceste principii se pot deduce concluziile. Prin urmare, metoda are doi paşi. Mai întâi descoperirea principiilor de bază – cele care nu se pot reduce la alte principii – şi apoi enunţarea concluziilor care rezultă din acestea.

Cel mai greu proces este fixarea principiilor. Nu există o regulă care să spună ce este important şi ce nu. Primii geometri au trebuit să desprindă axiomele din legile naturale. Observau un grup de fapte empirice, cu scopul de a determina trăsăturile lor generale care să le permită enunţarea ipotezei. Odată ce axioma a fost postulată, deducţiile veneau de la sine. Acest proces duce la date noi, extinzându-se dincolo de realitatea care a creat simbolurile: se dă doar lungimea unei laturi şi mărimea unghiurilor unui triunghi, pentru ca apoi, folosind teoremele geometrice, să se poată determina restul datelor necunoscute. Dar, fără principiile fundamentale, nu există bază pe care să se construiască mai departe. Teoremele utilizate izolat nu vor ajuta înţelegerea, decât dacă se raportează la un întreg sistem teoretic.

---

70 Einstein ([1941] 1982), p. 270.

Înainte de a rezolva o problemă, trebuie determinat modul în care simbolurile se interrelaţionează. Mulţi francmasoni nu ajung niciodată la acest nivel de înţelegere. Ei selectează doar fragmente de ritual şi învăţătură, impresia lor despre sistemul unitar fiind în general fragmentată.

Până nu sunt însuşite principiile spirituale cuprinse în Ordin, înţelegerea este limitată. E ca şi cum, încercând să înţelegi opera lui Newton, ai rămâne blocat la noţiunea de ştiinţă. Înainte de cunoaşterea calculului matematic, nu se puteau determina orbitele planetelor în jurul soarelui. După ce Newton a formulat rolul important al gravitaţiei în atracţia planetelor spre centrul sistemului solar, s-a clarificat totul legat de mişcarea planetelor. Datorită matematicii se poate prezice când va răsări Luceafărul de Dimineaţă.

Am început să cred că francmasoneria se folosea de vechi simboluri pentru a crea un limbaj care să aducă în discuţie probleme spirituale profunde ce nu pot fi exprimate cu uşurinţă în cuvinte. Breasla masonică defineşte prin analogie înţelesurile simbolurilor. Astfel, oameni din toate domeniile de activitate pot să le cunoască. Aceştia nu trebuie să adopte o dogmă religioasă specifică. Omul de ştiinţă se poate adresa creştinului, musulmanului, evreului, toţi folosind limbajul comun al simbolismului spiritual. În cel mai fericit caz, e vorba de un calcul spiritual. Simbolurile sunt abstracte şi geometrice, purtând însă un înţeles adânc. Rombul, triunghiul, linia, cercul, toate par figuri geometrice simple, aproape primitive. Însă acestea fac parte, după cum aveam să descopăr, din patrimoniul ereditar al umanităţii.

Cele mai vechi simboluri

Cele mai vechi simboluri trasate de mâna umană datează de acum 70.000 de ani şi au fost descoperite în Africa de Sud. Iată ce scrie revista *„The Times”:*

O pereche de ornamente descoperite în peşterile sud-africane au fost datate de acum 70.000 de ani, dovedind că fiinţele umane puteau gândi abstract şi aprecia frumuseţea mult mai devreme decât se credea. Desenele gravate în ocru, sunt de departe cele mai timpurii exemple de artă simbolică... Obiectele similare europene sunt vechi de mai puţin de 35.000 de ani...

Descoperirea din peştera Blombos, situată la cca. 300 km de Cape Town în partea de vest... indică faptul că fiinţele umane nu numai că au evoluat din Africa, răspândindu-se în întreaga lume, ci şi că au devenit din ce în ce mai inteligente.

Bucăţile de ocru, una de 6 cm şi alta de 8 cm, nu au nicio funcţie practică, menirea lor clară fiind aceea de decor sau obiect ritualic. Aceasta demonstrează că cei care le-au confecţionat erau capabili de gândire subtilă, folosind probabil un limbaj complex, bazat pe sintaxă şi timpuri verbale, după cum arată profesorul Henshilwood.[71]

Ce au încrustat aceşti străvechi *Homo Sapiens*? Simbolul este identic cu unul gravat pe piedestalul Supraveghetorului Secund din Loja din care fac parte; este o formă care uneşte echerul şi compasul: un diamant (arheologii îl numesc romb). Fiinţele umane care au populat peştera Blombos foloseau pentru prima dată un simbol utilizat azi de francmasonerie!

Marija Gimbutas a fost profesor de arheologie europeană la Universitatea din California, a studiat evoluţia simbolurilor umane şi a descoperit că acestea aveau o anumită însemnătate pentru cei care le făceau. Credeau că mesajul lor va putea fi cândva descifrat.

Simbolurile sunt rareori abstracte în sensul lor

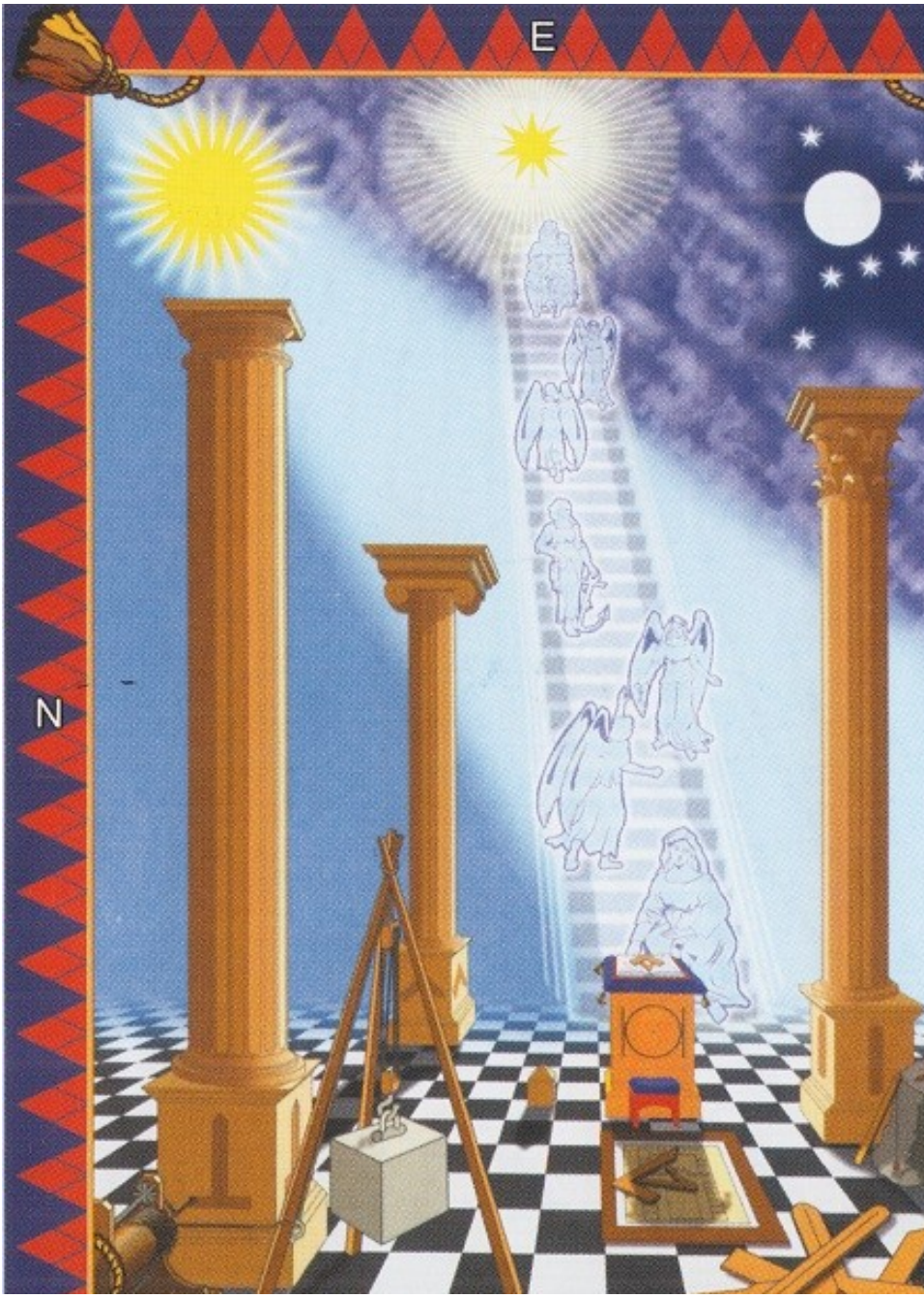
71 Henderson (2002).

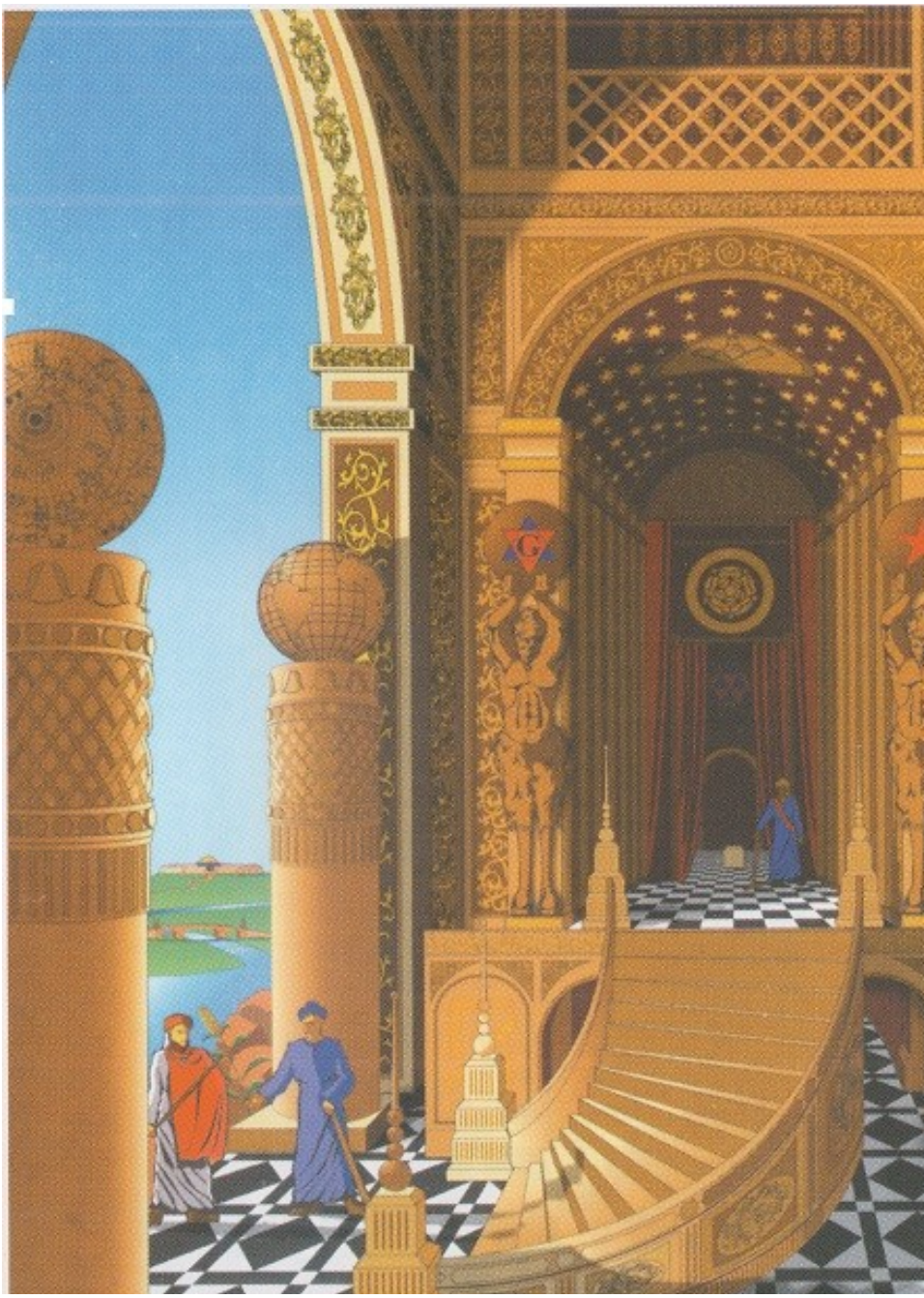
genuin; legătura lor cu natura persistă, semnificaţia lor fiind descoperită pe baza contextului şi asociaţiilor. În acest fel, sperăm să descifrăm gândirea lor mitică, care este raţiunea de a fi a acestei arte şi principiul său de bază.

...Presupunerea mea iniţială este că acestea pot fi înţelese doar în planul lor de referinţă, grupate după structura lor interioară. Ele constituie un sistem complex, în care fiecare unitate este în interdependenţă cu oricare alta, prin ceea ce pare a fi o categorie specifică. Niciun simbol nu poate fi luat izolat; înţelegerea părţilor determină înţelegerea întregului. Nu pot să cred că nu vom putea descifra niciodată înţelesul artei şi religiei preistorice. Într-adevăr, lipsa surselor duce la o reconstrucţie dificilă, în marea majoritate a cazurilor, cu toate că religia perioadei agrare timpurii din Europa şi Anatolia este foarte bine documentată. Trebuie analizate mormintele, templele, frescele, basoreliefurile, sculpturile, statuile, picturile şi alte surse.[72]

În *Aparatul lui Uriel* am sugerat că înţelesul romburilor a fost acela de a trasa liniile răsăritului de soare la solstiţiul de vară şi iarnă, subiect de care ne vom ocupa mai târziu. Am verificat dacă teoria mea se aplică pentru romburile preistorice şi am descoperit că acestea făceau un unghi de 57°, la latitudinea la care erau. Am trasat un astfel de unghi şi pe o hârtie de calc, introducând datele în calculator. Am suprapus cele două imagini cu grijă şi am observat că desenul meu se potrivea perfect cu cel al străvechiului artist. Marija Gimbutas are

72 Gimbutas (2001), p. XIX.

E
N

V
S

dreptate. Aceste simboluri nu constituie ceva abstract. Ele trasează amplitudinea mişcărilor soarelui pe cer de-a lungul anului.

Gimbutas leagă romburile de un cult dedicat unei zeiţe. Cercetarea mea conectează ritualul masonic al regelui Solomon cu zeiţa Venus a Fenicienilor, Baalat-Gerbal[73], şi cu zeiţa egipteană Ma'at[74]. Baalat-Gerbal este simbolizată de o broboadă cu două coarne curbate, asemănătoare cu cele ale unei bovine sau ale unui cerb, având foarte mari afinităţi cu zeiţa vechilor norvegieni Freyja. Întemeietorul francmasoneriei, William St. Clair, avea strămoşi norvegieni care au ridicat un templu dedicat zeiţei Freyja, lângă Trondheim, fapt asupra căruia vom mai reveni. Acest templu încorpora coloane asemănătoare cu cele masonice la intrarea de est.[75]

Gimbutas a studiat utilizarea în timp a simbolurilor zeiţei, pe o perioadă de peste 1.000 de ani.

Ceea ce e uimitor nu este metamorfoza simbolurilor, ci mai degrabă continuitatea lor din Epoca Paleolitică. Aspectele importante ale zeiţei din Neolitic – naşterea... fertilitatea şi procrearea... moartea – toate pot fi datate în perioada când au apărut primele sculpturi pe oase, fildeş sau piatră, în jurul anului 25.000 î.Hr., iar simbolurile lor – vulve, triunghiuri, sâni, zigzag-uri, meandre, semne pe căni – chiar mai devreme. Tema principală a simbolismului zeiţei este misterul naşterii şi renaşterii omului, naturii, lumii şi chiar a universului... Acest sistem de simboluri utilizează timpul ciclic, nu cel liniar.[76]

Cel mai important simbol francmasonic este format

73 Lomas & Knight (2004), pp. 93–185.
74 Lomas & Knight (1996), p. 143.
75 Liden (1969).
76 Gimbutas (2001), p.3.

din suprapunerea echerului şi compasului, care au forma unor coame de bovideu, le punem într-o anumită poziţie (cu vârful în jos). Acestea nu se văd la închiderea Lojii. Echerul şi compasul sunt deschise şi iau forma cunoscută doar atunci când Maestrul le aşază pe cartea sfântă la deschidere. Pot oare simbolurile să creeze noi asociaţii de idei aşa cum fac cuvintele? Se pare că da.

Putem să descifrăm simbolurile?

Profesoara Gimbutas spunea că cel mai simplu mod de a reprezenta pubisul este prin trasarea unui V. Această prescurtare grafică e folosită pretutindeni, de la schiţele lui Leonardo la graffiti-ul de pe pereţii toaletelor bărbaţilor. Ea enumeră un vast număr de figurine feminine cu reprezentări simbolizând organele genitale. De exemplu, cercetătoarea citează un tabel cu 47 de variante ale simbolurilor feminităţii, preluate din cultura neolitică Vinca, care a înflorit în Balcani în jurul anului 5.000 î.Hr.[77]

Descrierile ei au devenit populare în rândul creaţiilor gen *thriller.* Marie Saunière, curatorul imaginar al Capelei Rosslyn, îi spune eroului fictiv al lui Dan Brown, specialistul de la Harvard în simboluri, dr. Robert Langdon, că triunghiul cu vârful în jos este „potirul ce simbolizează eternul feminin”[78]. Mă întreb de unde s-a inspirat autorul?

După anul 5.000 î.Hr. Apare o nouă versiune a simbolului feminin – unul folosit şi francmasoneria modernă. Este vorba de împletitura sau de modelul în carouri. Aceste simboluri au fost răspândite în Europa Centrală începând cu anul 5.000 î.Hr. Gimbutas vorbeşte de peste 2000 de peşteri, începând din zona Parisului în Franţa până în Sardinia, în care apar gravate modele în carouri, cele mai vechi datări aparţinând perioadei neolitice. Citind despre semnificaţia acestora, mi-am

77 Gimbutas (2001), p. 6
78 Brown, D. (2003).

reamintit podeaua în carouri şi de împletitura ce acoperă pilonii Planşei Gradului al Doilea.

În Neoliticul timpuriu, motivul împletiturii şi pictura vaselor au apărut în acelaşi timp. Importanţa simbolică a împletiturii este dată de marginile groase ce o încadrează – bande, romburi, triunghiuri, pătrat şi cercuri... Reprezentările de triunghiuri pubice, utere şi ovule sugerează o substanţă embrionară capabilă să creeze viaţă... subliniind puterea de procreare a Zeiţei.[79]

Descrierile marginilor triunghiurilor şi romburilor aduc aminte atât de pardoseala lojii, cât şi de Planşa Primului Grad masonic. Însă cercetătoarea vorbeşte despre nişte simboluri vechi de peste 7.000 de ani, iar în cazul romburilor, de 10 ori mai vechi. Orice aţi crede despre simbolurile francmasonice, ele trebuie să fi avut a anume atracţie, dacă atâtea culturi le-au folosit şi refolosit de-a lungul mileniilor. Rombul mai are şi o întrebuinţare practică: poate fi folosit ca un fel de cod în indicarea latitudinii.[80] Acesta este strâns legat de cultivarea pământului. Dacă atribuim ritualului cultivării seminţelor o semnificaţie religioasă, legată de cultul fecundităţii, atunci forma simbolului Zeiţei rezultă din trasarea punctului de răsărire a soarelui de-a lungul anotimpurilor, iar acest lucru ajută la calcularea latitudinii locului.

Capacitatea de a măsura latitudinea a fost, probabil, considerată sacră pe vremea recoltării primelor grâne de pe câmpiile Anatoliei, în jurul anului 9.000 î.Hr.[81]

Cât de uşor se rezolvă problema determinării latitudinii atunci când se foloseşte rombul! Mi-am dat seama de acest lucru pentru prima dată când am creat o

79 Gimbutas (2001), p. 81.
80 Lomas & Knight (2000), p. 236.
81 Diamond (1997), p. 104.

măsură orbitală primitivă, numită declinometru orbital, ca parte a cercetării mele pentru cartea *Aparatul lui Uriel.* Se poate

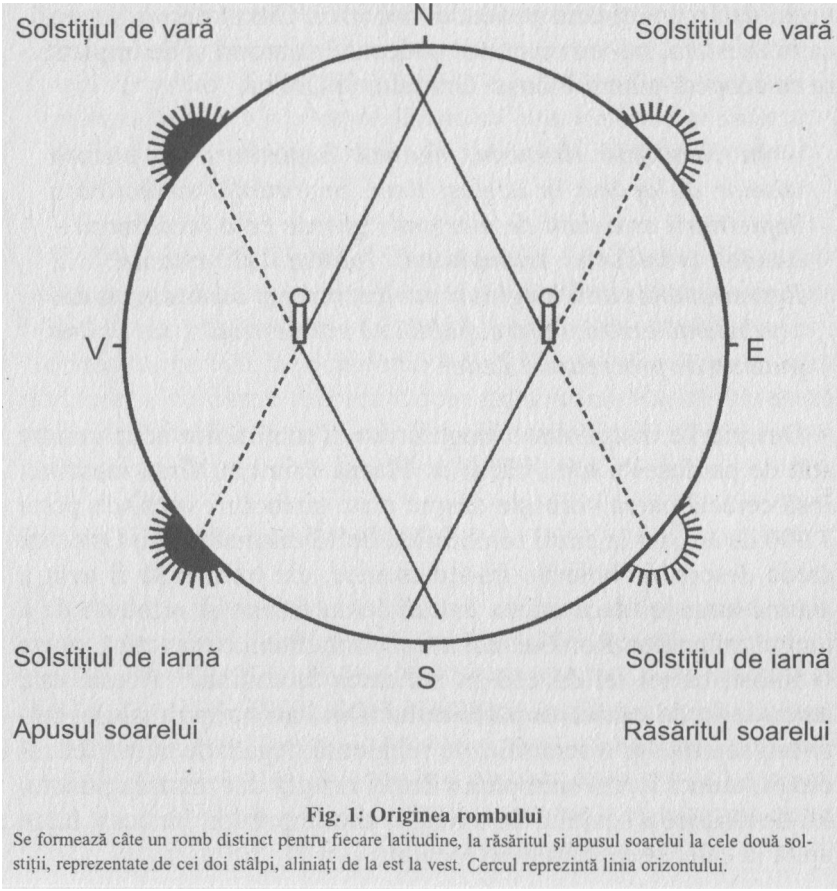

Fig. 1: Originea rombului
Se formează câte un romb distinct pentru fiecare latitudine, la răsăritul şi apusul soarelui la cele două solstiții, reprezentate de cei doi stâlpi, aliniați de la est la vest. Cercul reprezintă linia orizontului.

observa că forma liniilor trasate din punctul în care răsare soarele la solstiţiul de vară şi iarnă este aceea a crucii Sf. Andrei. Unghiul în formă de X, care variază în funcţie de latitudinea măsurată, este dat de liniile care formează două triunghiuri cu vârfurile unite (vezi *Aparatul*

lui Uriel pentru alte detalii).[82] Gimbutas afirmă că cele două triunghiuri identice constituie reprezentări ale Zeiţei încă din anul 5.000 î.Hr.[83] Să fie doar o coincidenţă că ritualul masonic e legat de mişcarea soarelui?

La fiecare latitudine se produce un semn distinctiv reprezentând crucea Sf. Andrei; unghiurile pot fi diferite, dar forma de bază se păstrează. Acest simbol este un fel de prescurtare a mişcării soarelui în timpul unui an întreg, semnificaţie cu care putea fi folosit şi în trecut. La latitudinea în care a fost construit templul Rosslyn al lui William St. Clair, unghiurile solstiţiului formează un pătrat perfect, acesta fiind locul unde a luat naştere francmasoneria.

Rombul este un motiv obişnuit, întâlnit şi la faimosul cimitir de la Newgrange din Irlanda, ca şi în alte numeroase situri arheologice neolitice. Dacă unghiurile rombului derivă din geometria razelor solare, este clară soluţia posibilă a înţelesului său simbolic. Crucea formată de diagonale arc patru capete care reprezintă direcţia apusului sau răsăritului de soare la solstiţii, în timp ce liniile create de stâlpii ce marchează solstiţiul formează tot un romb, unghiurile variind în funcţie de latitudine.

Deci fiecare latitudine formează un romb distinct. În partea de nord, rombul este lung şi subţire, în timp ce se apropie de Ecuator se micşorează şi se îngroaşă. La 55° latitudine nordică, liniile care se pot trasa urmărind răsăritul soarelui formează un pătrat regulat. Spre sud se formează romburi din ce în ce mai largi, iar înspre nord acestea devin mai subţiri. Din cauza acestei trăsături specifice se pot folosi romburile în calcularea locaţiei, la fel ca şi codul poştal din zilele noastre. Acest procedeu este amănunţit descris în *Aparatul lui Uriel.*[84]

---

82 Lomas & Knight (2000), pp. 173, 236–61.
83 Gimbutas (2001), p. 265.
84 Lomas & Knight (2000), pp. 173, 236–61.

În 1999, vânătorii de comori ce săpau lângă Nebra, un oraş din Germania, au descoperit o ascunzătoare de arme şi un mic disc din bronz. Pe disc se găsesc imprimate în aur reprezentări ale soarelui, lunii şi o hartă a cerului cu 32 de stele. La marginile opuse ale discului se găsesc două arce de cerc din aur, care coincid cu unghiurile formate de răsăritul şi apusul soarelui la solstiţii.[85] Această descoperire datată în anul 1600 î.Hr. Confirmă ideea, publicată iniţial în *Aparatul lui Uriel,* că mişcarea soarelui pe cer a fost observată şi înregistrată în Europa, în Neoliticul târziu şi începutul Epocii Bronzului. Discul din Nebra mi-a reamintit de Planşa Gradului întâi – care, de asemenea, poziţionează iniţiatul pe linia imaginară a răsăritului şi apusului de soare la solstiţii – neputând să-mi suprim ideea că, poate, discul a avut un scop asemănător.

Paleo-astronomul dr. John North a ajuns la aceeaşi concluzie în ceea ce priveşte originile rombului ca simbol.

Să presupunem, de exemplu, că un arhitect credincios avea de marcat două linii paralele înspre răsăritul soarelui la mijlocul iernii şi apoi să traseze [încă două] linii paralele (având aceeaşi distanţă) înspre apusul soarelui la mijlocul iernii. Ar rezulta un romb, cu mărimea unghiurilor variind în funcţie de latitudinea geografică şi linia orizontului... Cert este că, asemeni crucii creştine sau semilunii islamice, rombul ar fi putut fi cu uşurinţă împrumutat dintr-un simbolism străvechi şi întrebuinţat cu un scop precis, înainte de a fi repetat la nesfârşit, fără vreun sens anume.[86]

Ce reprezintă acest simbolism despre care vorbeşte John North? Marija Gimbutas a arătat că rombul reprezintă simbolul-cheie al Marii Zeiţe. Ea explică simplu

85 http://www.archisa.de/sterne (accesat în august, 2004).
86 North (1996), p.503.

de ce a fost păstrat.

Străvechile reprezentări şi simboluri sacre europene nu au fost dezrădăcinate complet; trăsăturile lor esenţiale erau prea adânc înrădăcinate ca să poată fi pierdute... Religia zeiţei a dispărut. Unele din vechile tradiţii, mai ales cele legate de naştere, moarte, fertilitatea pământului au dăinuit până în zilele noastre, fără a se schimba prea mult în unele regiuni; în altele au fost asimilate de ideologia indo-europeană.[87]

Experienţa mea în sânul Breslei îmi arată că aceste simboluri au o puternică atracţie emoţională, cu cât sunt cunoscute mai bine, cu atât devin mai captivante. În lumina comentariilor profesoarei Gimbutas, mi-am pus problema, de ce nişte simboluri ale unei civilizaţii dispărute exercită o atracţie atât de mare pentru mintea mea. Rezultă, fără nicio îndoială, din cercetările sale, că simbolurile au fost utilizate în decursul a mii şi mii de ani. Am descoperit apoi o lucrare care explică de ce acestea sunt căutate de mintea omenească.

Atracţia primară a artei

Betty Edwards este profesoară de artă la Universitatea de Stat din California. De asemenea, este o artistă foarte apreciată. Pasiunea sa de o viaţă este să le transmită studenţilor ei arta de a desena. Studiind unele metode de predare eficiente, a aplicat ideile lui Jérôme Bruner şi ale lui Robert Sperry, neurobiologi, care au cercetat funcţiile specializate ale emisferelor creierului uman. Concepţiile lor au dus la dezvoltarea unor noi modalităţi de predare a desenului care să-i ajute pe studenţi să-şi folosească cu mai mare randament emisfera dreaptă a creierului.[88]

87 Gimbutas (2001), p. 318.
88 Edwards (1979), p. 26.

Rezultatele obţinute au fost uimitoare, chiar şi cu cei mai netalentaţi studenţi. A devenit renumită pentru capacitatea ei de a preda arta desenului. A sesizat, de asemenea, pe măsură ce îşi încuraja studenţii, că aceştia erau foarte creativi.

Edwards a făcut un pas în descoperirea modului în care funcţionează simbolurile. A remarcat între altele că imaginaţia creativă cere o combinaţie unică între funcţia verbală şi analitică a emisferei stângi şi cea vizuală şi perceptivă a emisferei drepte. Însuşirea citirii, scrierii, recitării unui ritual ant Renéază doar funcţia verbală. Ea a sugerat că însuşirea citirii şi a desenării este o modalitate eficientă de a folosi funcţia vizuală a creierului. Când ambele funcţii sunt folosite în acelaşi timp, acestea se îmbunătăţesc reciproc, dând naştere creativităţii umane. Ideea de a obişnui creierul să folosească memoria verbală şi să dezvolte aprecierea vizuală a simbolurilor pare să fie în concordanţă cu modul în care francmasoneria îşi stimulează adepţii. Edwards a confirmat şi mai mult ideea lui Gimbutas în legătură cu faptul că simbolurile sunt adânc înrădăcinate în psihicul uman.

Edwards a descoperit că studenţii ei vedeau desenele ca pe nişte simboluri. Iată cum explică acest proces:

Lucrând cu studenţii de la desen, îmi amintesc adeseori momentul în care ei realizau dintr-odată că acel desen (sau alte opere de artă) căpăta un înţeles. Nu mă refer, desigur, doar la cele reprezentând obiecte – portrete, peisaje, natură moartă. Înţelesul – ceea ce reprezintă un desen – poate fi redat în puţine cuvinte. El poate fi, de asemenea, exprimat prin limbajul vizual paralel al desenului, indiferent că acesta reprezintă o formă cunoscută sau nu. Acest mod diferit de abordare a semnificaţiei necesită un tip diferit de înţelegere. Un desen, pentru a fi înţeles, trebuie descifrat cu mijloacele

limbajului folosit de artist, iar odată interpretat, nu poate fi exprimat pe de-a-ntregul în cuvinte. Totuşi, poate fi perceput parţial sau ca un întreg.[89]

Ea vorbeşte despre semnificaţia pe care un simbol poate să o aibă, foarte greu de exprimat în cuvinte. Exact acest lucru exprimă şi sintagma francmasonică „exemplificată prin simboluri".

Edwards susţine că „desenele" – care sunt urme pe hârtie ale unor imagini recognoscibile – pot fi înţelese ca şi limbajul. Simbolurile abstracte pot arăta persoanei care le face – ca şi celei care le priveşte – ce se petrece în mintea artistului.[90] Ea a experimentat pe studenţi ideea că desenele reprezintă expresii pure, chiar dacă sunt lipsite de reprezentări reale. A descoperit că urmele de pe hârtie pot revela gânduri de care nici cel care le-a făcut nu era conştient.

În 1940, George Orwell a scris un eseu intitulat *New Words (*Cuvinte noi) [91]. Acesta a avansat ideea că ar fi un exerciţiu util să putem transforma „gândurile în ceva vizibil", mizând pe faptul că vorbele limitează capacitatea de a descrie tot ce se petrece în mintea unui om: „Oricine e în stare să gândească a observat că limba este practic inutilă atunci când vrea să descrie ceea ce se întâmplă în mintea sa". Orwell sugerează că un pas înainte ar fi inventarea unor cuvinte noi, idee regăsită şi ridicată la rangul de concept în romanul său *1984.* Însă îşi dă seama imediat de haosul care s-ar crea dacă fiecare ar inventa expresii noi pentru a desemna procese mintale asemănătoare. O soluţie ar fi concretizarea gândurilor.

În schimb, trebuie găsită o soluţie prin care să se

89 Edwards (1987), p. 38.
90 Edwards (1987), p. 56.
91 Orwell (1968), p. 87.

confere cuvintelor o existenţă fizică (vizibilă). E inutil să vorbim despre definiţii; oricine îşi dă seama de acest lucru când încearcă să definească vreun cuvânt folosit de criticii literari (de exemplu, sentimental, vulgar, morbid etc.). Toate fără sens – sau, mai degrabă, cu înţeles diferit pentru fiecare. E nevoie de a îmbrăca semnificaţia într-o formă inconfundabilă, şi apoi, când persoane diferite au identificat-o şi recunoscut-o ca pe ceva ce merită să fie numit cumva, să i se dea şi un nume. Problema se pune doar la găsirea unei modalităţi prin care să dăm viaţă obiectivă gândurilor noastre.[92]

Şi-a pus întrebarea dacă filmul este o modalitate de a comunica procese mentale. Se imagina singur într-o sală de cinema, privindu-şi gândurile rulând pe ecran.

Dacă ne gândim bine, puţine sunt în mintea noastră care ar putea fi reprezentate într-un film. Un milionar cu o sală de cinema particulară şi cu tot echipamentul necesar, inclusiv o trupă de actori inteligenţi, ar putea, dacă acesta ar dori, să îşi exprime toate trăirile sale interioare. Ar putea să explice adevăratele motive ale acţiunilor sale în loc să le enunţe ca pe nişte minciuni logice, să sublinieze lucrurile pe care le vede ca fiind frumoase, patetice, hazlii etc. – lucruri pe care un om obişnuit le ţine sub lacăt, deoarece nu le poate exprima în cuvinte. În general, ar putea să-i facă pe alţii să-l înţeleagă… deşi a da formă vizibilă gândurilor nu e întotdeauna uşor.[93]

Francmasoneria, prin procedeul de iluminare simbolică, a făcut un pas înaintea sa. Simbolurile sunt prezentate în timpul ceremoniilor.

Să ne reîntoarcem însă la studiul lui Betty Edwards.

---

92 Orwell (1968), p. 87.
93 Orwell (1968), p. 87.

Ea este convinsă că desenul le permite oamenilor să-şi exprime ideile sau sentimentele care sunt nedefinite sau prea complexe ca să încapă în rigorile cuvântului. Ea susţine că „desenele pot să determine relaţii care sunt preluate imediat într-o singură imagine, în care expresiile sunt în mod necesar blocate într-o ordine secvenţială”[94]. Cuvintele sunt procesate de un singur fişier, în timp ce ideile din simboluri circulă nestingherite.

Aceasta subliniază faptul că cuvintele şi gândirea secvenţială asociată lor au dominat viaţa omului încă de la inventarea scrisului. Acum este dificil să ne imaginăm că a existat odată un limbaj vizual care să transmită experienţă, unul care nu folosea cuvinte. Şi totuşi, acest limbaj de simboluri este deschis oricui. Matematica şi ştiinţa necesită un nivel minim de instruire; chiar şi pentru cunoaşterea secretelor naturii e nevoie de tehnici moderne ale ştiinţei, psihologiei, filosofiei – simbolurile adresându-se direct sufletului nostru.

Betty Edwards şi-a instruit studenţii să folosească vizualizarea interioară, limbajul perceptual. Le-a demonstrat cum să le aplice concomitent cu procesele verbale şi gândirea analitică. A descoperit în acest fel vechea metodă a introspecţiei.

Sir Francis Galton, un văr de-al lui Charles Darwin, a cercetat principiile eredităţii. În secolul al XIX-lea a scris un studiu despre geniile umane, urmărind constant modul de funcţionare a propriilor sale procese psihice.

Scrisul mă întârzie şi îmi explic cu greu de ce nu gândesc mai uşor în cuvinte ca în alt mod. Mi se întâmplă adeseori ca, după o muncă asiduă sau găsirea unor soluţii pe care le găsesc mulţumitoare şi foarte clare, să fiu nevoit să trec la un alt nivel intelectual atunci când doresc să le pun în cuvinte. Trebuie să-mi transpun gândurile într-

94 Edwards (1987), p. 66.

un limbaj care nu se potriveşte cu acestea. Prin urmare, pierd mult timp în căutarea cuvintelor şi expresiilor potrivite, fiind conştient, dacă mi se cere să vorbesc pe loc, de faptul că sunt echivoc în stângăcia mea verbală, dar nu în claritatea percepţiei.[95]

Betty Edwards a găsit o soluţie pentru această problemă, folosind o metodă numită desen prin analogie. Le-a cerat studenţilor ei să deseneze imagini care reprezentau calităţi umane sau emoţii, cum ar fi mânia, bucuria, liniştea sufletească etc., făcând aceasta fără a folosi vreun cuvânt sau vreun simbol arhicunoscut – inimioare sau flori. Iată un exemplu de executare a exerciţiului, având ca temă mânia:

Gândiţi-vă când aţi fost cu adevărat nervoşi ultima dată. Fără a folosi cuvintele deloc, fără a numi evenimentul sau motivul mâniei voastre, resimţiţi starea în voi. Imaginaţi-vă că îl retrăiţi, că se scurge de undeva din adâncul vostru, prin braţe, apoi prin palme, în creion, în vârful acestuia, pentru a se imprima într-o imagine echivalentă sentimentului – imagini care se regăsesc în sentimentul trăit.[96]

A făcut acest exerciţiu cu un număr mare de studenţi, reproducând o parte din lucrările lor în cartea sa.

O imagine se evidenţiază clar: cea a feminităţii. Au surprins-o numeroase desene asemănătoare reprezentând eternul feminin. Erau, după cum le descrie, „o structură ciudată, în formă de cruce, o compoziţie total neaşteptată”[97]. Probabil că Betty Edwards nu se aştepta la aceste rezultate, dar Marija Gimbutas ar fi recunoscut

95 Galton (1869), p. 78.
96 Edwards (1987), p. 67.
97 Edwards (1987), p. 92.

imediat semnificaţia lor. Desenele reprezentau împletituri, carouri, coame şi romburi; simboluri pe care Gimbutas le „asociază cu aspectul primar al zeiţei, acela de entitate dătătoare de viaţă – prin sâni, ochi, gură, vulvă”[98].

Subiecţii lui Betty Edwards nu erau arheologi, nici istorici de artă. Iată cum explică abilitatea lor de a reînvia aceste simboluri fundamentale ale feminităţii:

Cel mai surprinzător lucru a fost că studenţii nefamiliarizaţi cu arta au fost capabili să genereze intuitiv o analogie vizuală atât de subtilă şi de expresivă.[99]

Există ceva ascuns în mintea omenească care să reacţioneze într-un anumit mod la nişte stimuli emoţionali? Probabil că da. Studiind lucrarea cercetătorului V.S. Ramachandran, am descoperit un indiciu care m-a îndreptat spre o nouă cale de a înţelege francmasoneria.

Răspunsuri programate

Omul nu îşi poate controla transpiraţia. Sunt foarte multe emoţii puternice care cauzează transpiraţia, determinând oamenii de ştiinţă să monitorizeze porţiuni ale creierului uman pe care nu le conştientizăm. Această nevoie instinctivă de a transpira este numită Reacţia Galvanică Cutanată (RGC). La o emoţie puternică, creierul dă comandă corpului să transpire – transpiraţia fiind o bună conductoare de electricitate – cu cât aceasta e mai abundentă, cu atât curentul electric sau galvanic poate trece mai uşor. Nici măcar nu suntem conştienţi că transpiraţia subliminală poate fi detectată.

Oamenii de ştiinţă au descoperit de mult timp RGE-ul – care este un element de bază al testului cu Poligraful sau detector de minciuni – dar numai recent, cercetătorii de la Departamentul de Neurologie Cognitivă al Universităţii din

98 Gimbutas (2001), p. 99.
99 Edwards (1987), p. 92.

Londra au utilizat rezonanţa magnetică pentru a descoperi zonele creierului responsabile de transpiraţie. Acestea se află în cortexul prefrontal mediu, în cortexurile extrastriate bilaterale şi în cerebel – cu alte cuvinte, zonele creierului responsabile cu transpiraţia sunt şi cele responsabile de crearea emoţiilor. RGE-ul are loc când atenţia noastră activează aceste zone emoţionale ale creierului, care se găsesc în sistemul limbic, zone ce reacţionează sub limita normală a conştiinţei. Este un sistem de adaptare care ne atrage atenţia asupra stimulilor externi, în timp ce corpul reacţionează emoţional.[100] RGE-ul este definit astfel:

Schimbarea rezistenţei electrice a pielii ce urmează stimulării este o variabilă uşor detectabilă folosită în studiile experimentale. Schimbarea conductivităţii electrice a pielii e cauzată de creşterea activităţii glandelor responsabile de transpiraţie când sistemul nervos simpatic este activ, în special când organismul este neliniştit.

Aceste răspunsuri au fost utilizate în studierea reacţiei oamenilor faţă de unele simboluri sau unele obiecte cu încărcătură afectivă – lucru de care s-a folosit şi V.S. Ramachandran, profesor de neurologie la Universitatea din California. Acesta arată că aparatul RGC măsoară „reacţia cutanată sau sinele visceral subconştient”.[101]

Aparatul transmite curent electric de intensitate mică pe suprafaţa pielii subiectului testat. Degetul mare şi cel arătător se conectează la aparat, care va arăta valoarea rezistenţei pielii. Când subiectul are anumite trăiri, valoarea rezistenţei se modifică, deoarece eliminarea

100 Critchley, Elliott, Mathias & Dolan (2000).
101 Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 248.

involuntară a transpiraţiei permite curentului să treacă mai repede. Gradul schimbării valorii se poate citi pe aparat sau determina în funcţie de timpul de schimbare. Nu ne interesează valoarea absolută, ci în ce măsură aceasta se modifică, putând fi determinate diferite tipuri de emoţii.

Conform profesorului Ramachandran.

Sistemul limbic primeşte informaţii de la tot sistemul senzorial – văz, pipăit, auz, gust şi miros. Ultimul simţ este legat direct de sistemul limbic, prin nucleele amigdaloide. Acest lucru nu e deloc surprinzător având în vedere că la mamiferele-inferioare, mirosul este strâns legat de afect, comportament teritorial şi sexualitate. Răspunsurile sistemului limbic sunt date de experienţă şi exprimarea sentimentelor.[102]

Harving a studiat bolnavii de epilepsie, având în vedere faptul că există două tipuri de crize. Cea mai obişnuită are loc în cortex, iar efectele acesteia sunt convulsii masive ale musculaturii, asociate adesea cu o boală gravă. Unii dintre pacienţi aveau crize ale sistemului limbic mai puţin evidente. Spunea despre epilepsia limbică:

Cel mai evident simptom este cel emoţional. Pacienţii susţin că „iau foc", trăind sentimente de extaz intens sau disperare profundă, de anticipare a vreunui necaz sau chiar crize de teroare sau furie extreme. Femeile pot avea orgasm în timpul crizei, deşi, dintr-un motiv neştiut, bărbaţii nu au niciodată. Însă mai impresionanţi sunt cei care trăiesc experienţe spirituale înduioşătoare, chiar senzaţia unei prezenţe divine sau a comunicării directe cu Dumnezeu. Totul în jurul lor este încărcat de semnificaţie

102 Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 177.

cosmică… Ironia face ca acest sentiment de iluminare, această convingere că Adevărul poate fi revelat în sfârşit, să derive din structurile limbice responsabile de formarea emoţiilor, mai degrabă decât din zonele gândirii raţionale cu care ne mândrim că discernem binele de rău.[103]

Epilepsia se defineşte ca o descărcare electrică haotică în creier. Creierul este alcătuit din mase mari de celule specializate, neuroni, care transmit impulsuri electrice. Pentru a înţelege ce este epilepsia, trebuie să ştim cum funcţionează neuronul:

O celulă specializată care interacţionează cu alta prin transmiterea unui impuls electric numit potenţial activ, prin care se elimină o substanţă chimică numită neurotransmiţător.[104]

Problema este cunoaşterea diferenţei dintre funcţionarea unui singur neuron şi a unei mulţimi de neuroni. Creierul menţine legătura dintre neuronii săi prin două modalităţi. Una este chimică, una electrică. (Personal, mi-am dat seama că ambele modalităţi joacă un rol important în crearea magiei francmasonice, însă mai multe despre aceasta mai încolo.) Ce mi-a atras mai întâi interesul a fost legătura electrică.

Activitatea electrică din creier poate fi înregistrată prin nişte fire ataşate de craniu. Sunt înregistrate simultan „unde cerebrale" diferite. Mai nou, există metode şi mai moderne de a determina zonele active ale unui individ.

Electroencefalograma (EEG) măsoară voltajul creat de grupurile de neuroni activi, acesta fiind înregistrat pe un tabel care trasează linia undelor cerebrale, transpunerile electrice ale creierului. Liniile au o anumită

103 Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 179.
104 Freeman (1999), p. 33.

înălţime (care arată amplitudinea voltajului impulsurilor), o frecvenţă (cât de des se repetă modelul într-o perioadă determinată de timp) şi o formă (ia naştere după cum se repetă). Aceste caracteristici au fost pentru prima dată examinate în 1929 de un psihiatru german, Hans Berger. Tipul şi modelul undelor electrice ale creierului variază în funcţie de excitabilitatea persoanei: o minte trează şi activă va genera unde de amplitudine scăzută cu frecvenţă mare, una relaxată va genera unde lungi, rare, de amplitudine ridicată, numite ritmicităţi alfa. În somn, creierul generează unde delta care au o amplitudine şi mai ridicată, cu o frecvenţă a repetării de 1–2 cicluri/secundă. Undele cerebrale iau naştere de timpuriu; au fost înregistrate la fetuşii de trei luni, folosindu-se electrozi amplasaţi pe abdomenul mamei. Alte ritmicităţi numite teta (cu o variaţie de 4–7 cicluri/secundă) şi delta apar la copiii mici când aceştia sunt treji, dar după vârsta de zece ani, acestea nu apar decât în somn.[105]

Să revenim la haosul ce domină creierul în timpul unei crize de epilepsie. Ce se petrece din punct de vedere electric când cel afectat se tăvăleşte, îşi dă ochii peste cap, spumegă sau corpul i se contorsionează? Parcă ar avea loc o furtună electrică. Undele cerebrale, având o perioadă de 3 cicluri/secundă, cu o formă „ascuţită şi unduitoare", aparţin persoanelor care suferă de crize. O serie de cercetări arată că există zone ale creierului care atrag undele de 3 cicluri/secundă, multiplicându-le în creier. Undele epileptice pornesc dintr-un grup de neuroni care sunt uşor de excitat.[106] Simptomele externe sunt descrise astfel în manuale:

muşcatul buzelor, mestecat, regurgitare, înghiţire. Unii pacienţi au un comportament complex care se

105 Van de Castle (1994), p. 232.
106 Pincus & Tucker (1978), p. 13

aseamănă cu cel normal. De obicei, acesta este nepotrivit. Unii adoptă poziţii bizare. Alţii sunt hiperactivi. Din fericire, izbucnirile violente sunt foarte rare, însă pot apărea. De cele mai multe ori, bolnavul nu este responsabil de actele sale.[107]

Pentru ca o criză să aibă loc, creierul trebuie să formeze o serie de conexiuni nervoase – dacă acestea nu există, criza nu apare. Însă unele forme de epilepsie influenţează doar afectivitatea, arată profesorul Ramachandran. El a fost preocupat de faptul că această formă de epilepsie poate schimba modul de gândire al unei persoane.

Una dintre teorii spune că aceste crize de epilepsie ale sistemului limbic formează căi noi de luciditate spirituală care le schimbă personalitatea celor afectaţi. A verificat acest lucru descifrând ca pe nişte cuvinte sau imagini răspunsul galvanic al pielii pacientului. Le-a arătat la întâmplare pacienţilor o serie de imagini şi simboluri reprezentând obiecte cunoscute (vaze, mese, pantofi etc.) şi feţe familiare amestecate cu cele nefamiliare. De asemenea, aceştia au fost expuşi unor cuvinte şi imagini violente, groaznice sau cu încărcătură erotică puternică. Printre aceste imagini destinate să excite, să stârnească repulsie sau indiferenţă, a amestecat câteva simboluri şi cuvinte religioase. Rezultatele au fost surprinzătoare: sub influenţa imaginilor cu conţinut religios a urmat o amplificare semnificativă a RGE-ului şi o reducere a lui în cazul celorlalte categorii, cum ar fi cele cu conotaţie sexuală.

Singura şi cea mai evidentă concluzie care rezultă din toate acestea este că există anumite circuite în mintea omenească ce sunt legate de experienţa religioasă,

---

107 Pincus & Tucker (1978), p. 9.

devenind hiperactive la epileptici. Nu se ştie dacă acestea se dezvoltă special pentru credinţă sau generează emoţii care facilitează calea către aceasta.[108]

M-am întrebat şi eu dacă un efect similar nu are loc în ceea ce priveşte simbolurile milenare ale lui Gimbutas. Am supus unui test o serie de simboluri pentru a determina care dintre ele cauzează reacţia RGC. Unele dintre ele chiar o produc – e vorba de simbolurile din Epoca Neolitică, din lucrarea lui Gimbutas.

Am format un set de 12 forme – şase reprezentând piese de bijuterii contemporane, iar şase din cele folosite în decoraţiile neolitice – reproducându-le pe nişte cartonaşe. Am instalat un aparat de măsurare a RGE-ului, pentru un eşantion de 20 de studenţi. I-am arătat fiecăruia câte un cartonaş timp de cel puţin un minut, până s-a stabilizat reacţia. Am notat observaţiile înainte de a trece la o altă imagine. Analiza rezultatelor arată că reacţia galvanică cutanată se schimbă consistent la imaginile reprezentând zeiţa străveche. Concluzia este că această zeitate cauzează într-adevăr subiecţilor o reacţie afectivă subconştientă. Ceea ce se putea urmări era dacă aceasta era pozitivă sau negativă. Erau subiecţii atraşi sau respingeau instinctiv aceste simboluri? Răspunsul nu ţinea de cei testaţi, ci de subconştientul lor; singura modalitate de a afla era să organizez o observare mai detaliată şi să aplic diferite chestionare.

Am selectat un eşantion de 250 de studenţi din lumea întreagă, cerându-le să ordoneze setul de imagini, în funcţie de atracţia pe care o resimt faţă de ele. Imaginile au fost alese dintr-o varietate largă de culturi şi sisteme de scriere. Eşantionul era alcătuit din trei grupuri egale de subiecţi aparţinând culturilor engleză, arabă şi chineză, indivizi care ştiau să scrie în trei sisteme de scriere,

108 Ramachandran & Blakeslee (1999), p. 188.

utilizând metode diferite de a însemna cuvintele. Acestea erau alfabetul greco-roman, pictogramele chinezeşti şi scrierea arabă. Numărul de femei a fost egal cu cel al bărbaţilor pentru toate culturile şi scrierile.

Am notat datele lor demografice – cultură, sistem de scriere şi sex. Am aşezat în faţa lor acelaşi set de imagini folosite la testul anterior şi le-am cerut să le examineze pe fiecare în parte, cu atenţie, oprindu-se după ce le observaseră îndeajuns şi în detaliu. Fiecare trebuia să o arate pe cea care o găseau mai atractivă. Am înregistrat-o şi am scos-o din set. Subiecţii arătau următoarea imagine pe care o preferau şi tot aşa, până nu a mai rămas decât o singură imagine. S-a creat astfel un sistem de valori pe o scară de la 1 la 12. S-a calculat media de preferinţă pentru fiecare cartonaş în parte. Dacă preferinţele ar fi fost egale, atunci media ar fi fost de 6, 5. Mă aşteptam să găsesc o cantitate suficientă a variaţiei întâmplătoare, astfel că am folosit un test special pentru a verifica dacă existau valori care să arate gradul ridicat de atracţie faţă de vreun item. În toate grupurile, doar trei imagini au avut un scor ridicat: fiecare conţinea câte o combinaţie de romburi şi spirale.[109] Marija Gimbutas observa:

Vechea cultură europeană a înflorit în cadrul unei civilizaţii paşnice şi creative până în anul 1500 î.Hr. (cronologia lui Gimbutas – n.ed.), după care Europa Centrală a fost complet transformată. Cu toate acestea, religia Zeiţei şi simbolurile sale au supravieţuit ca un subcurent în foarte multe domenii. În prezent, multe din aceste simboluri sunt prezente ca reprezentări în artă şi literatură, motive înrădăcinate ale miturilor şi arhetipuri ale idealurilor noastre.[110]

---

109 Acest experiment a fost publicat într-o lucrare în 2004 cu ocazia unui Simpozion Ştiinţific în Orkney, 2004.
110 Gimbutas (2001), p. 318.

Aceste descoperiri au creat noi întrebări. Cum au supravieţuit aceste simboluri? Prin puterea lor de atracţie? Sau în urma evoluţiei au fost imprimate în creierul nostru? Dacă mintea umană este programată să fie atrasă de anumite simboluri, care este consecinţa acestui fapt? Ar putea fi aceasta explicaţia faţă de atracţia exercitată de simbolismul masonic? Echerul şi compasul formează un romb, ambele inducând o reacţie galvanică cutanată, creând plăcere. Dar celelalte simboluri care au acelaşi efect în alte culturi studiate?

Spirala este simbolul ascuns al Gradului Doi masonic (Calfa). Care este locul ei pe scara simbolurilor lui Gimbutas? Acesta afirmă că spirala apare ca ornament pe vasele de lut din sud-estul Europei în jurul anului 6300 î.Hr., răspândindu-se spre vest. În anul 3500 î.Hr., simbolul era deja cunoscut în toată Europa, fiind asociat cu puterea Zeiţei de a da viaţă.

Spirala apare adesea în mijlocul farfuriei sau al vasului, în jur fiind cercuri sau linii; sunt în număr de douăsprezece sau treisprezece, simbolizând probabil anul cu cele 12 sau 13 luni.[111]

Cercetând ritualurile, se poate observa că imaginea simbolurilor ajunge la creier prin nervul optic, iar când informaţia este prelucrată direct de sistemul limbic al creierului, aceasta are un impact afectiv subconştient. Indiciile găsite în studiile publicate arată că procesele ascunse pot fi mult mai flexibile decât conceptele concrete.

Francmasoneria a creat un limbaj special al mitului pentru a-şi descoperi secretele şi un limbaj al simbolurilor pentru a arăta adevărul. În ce constă acest adevăr? Este un secret al minţii, iar ca om de ştiinţă nu pot decât să

111 Gimbutas (2001), p. 279..

cred că acesta există în contextul existenţei creierului. Oricum ar fi fost, încercarea mea de a înţelege francmasoneria nu s-a terminat; se pare că am reuşit să generez mai multe întrebări, decât să găsesc răspunsuri. Prin urmare, dacă doream să aflu cum reacţionează mintea umană vizavi de francmasonerie, trebuia să ştiu mai multe despre organul vital care o găzduieşte – creierul.

Capitolul al zecelea
Gândirea ritualică
Senzaţia dumnezeirii

Ce ştiinţă a conştiinţei transcendentale se află ascunsă în simbolurile francmasonice? Bine-cunoscutul scriitor mason Walter Wilmshurst spunea:

Atât francmasoneria, cât şi religia au acelaşi scop şi subiect, însă abordarea lor este total diferită. Dacă am transpune gândirea noastră filosofică în termeni religioşi familiari, am recunoaşte că acea condiţie transcendentală a conştiinţei se găseşte înăuntrul nostru. Masonii învaţă acest lucru ca o lege, dobândind astfel o înţelegere ştiinţifică a adevărului pe care un neiniţiat îl intuieşte doar; ei ştiu ceea ce alţii cunosc doar conjunctura![112]

Să fie oare francmasoneria o ştiinţă a spiritului? O ştiinţă în adevăratul sens al cuvântului?

Există un fir roşu care uneşte toate religiile. Acesta arată că oamenii au dorinţa înnăscută de a se raporta la ceva mult mai măreţ decât ei înşişi. Albert Einstein scria într-un articol din 1930:

Comun tuturor [religiilor]... este caracterul antropomorfic al concepţiei despre Dumnezeu. În general, doar indivizii supradotaţi şi comunităţile excepţionale se

112 Wilmshurst, note nepublicate de jurnal.

ridică deasupra acestui nivel. Există însă un al treilea stadiu al trăirii religioase care aparţine tuturor, deşi rar se găseşte în formă pură: o voi numi sentimentul de religiozitate cosmică. Este foarte greu să îl explici cuiva care nu îl posedă, mai ales că aici nu există o concepţie antropomorfică a lui Dumnezeu corespunzătoare.

Fiinţele umane simt inutilitatea dorinţelor şi scopurilor omeneşti şi caracterul sublim şi măreţ al ordinii lumii naturale şi psihice. Existenţa individuală închide ca o închisoare, în timp ce omul doreşte perceperea experienţei universale, ca pe un tot întreg.[113]

El a ridicat următoarea problemă:

Cum poate fi transmis sentimentul religiozităţii cosmice de la o persoană la alta, dacă acesta nu se leagă strict de noţiunea de Dumnezeu sau de o anume concepţie teologică? După părerea mea, cea mai importantă funcţie a artei şi ştiinţei este să trezească şi păstreze viu acest sentiment în cei care sunt sensibili la el... În era noastră materialistă, truditorii ştiinţifici cei mai serioşi sunt oamenii profund religioşi.

A reuşit francmasoneria să transforme această introspecţie spirituală profundă – numită de Einstein „al treilea stadiu al experienţei religioase”, care nu cunoaşte „noţiunea de Dumnezeu şi nici cea de dogmă teologică”? Acest lucru ar fi posibil numai în cazul în care creierul uman a creat modalităţi transcendentale de gândire care pot fi accesate prin utilizarea miturilor, ritualurilor şi simbolurilor. Francmasoneria a avut cu siguranţă acest efect asupra mea. Am ocazia de a discuta şi împărtăşi din experienţele spirituale fără a-mi compromite părerile ştiinţifice. Pentru a înţelege cum funcţionează

113 Einstein ([1930] 1982).

francmasoneria, trebuie să ne apropiem de o ştiinţă recentă, neuroteologia, care studiază modalitatea în care şi scopul pentru care creierul uman dezvoltă ideea de dumnezeire.

Einstein numea această conştiinţă a transcendenţei „sentimentul cosmic al religiozităţii", afirmând că şi oamenii de ştiinţă îl posedă. Neuroteologia arată că există un motiv bine întemeiat pentru care credinţa în Dumnezeu s-a răspândit pretutindeni.

Percepţia omului asupra lumii care îl înconjoară este transmisă în creier sub formă de impulsuri electrice prin intermediul nervilor, de la extremităţi la centru. Ajunse în cortex, acestea creează un model de realitate care îl ajută să supravieţuiască şi să se adapteze unei lumi ostile. Toate tipurile de ADN – de la cele mai simple protozoare până la cele mai evoluate fiinţe – se folosesc de acelaşi tip de energie electrică pentru a se relaţiona cu lumea înconjurătoare.[114] Există nişte caracteristici fundamentale ale comportamentului neurologic controlat, care au fost însuşite de strămoşii oricărei specii actuale. Aceştia au învăţat cum să trăiască în siguranţă, fără a fi prinşi sau mâncaţi, cum să se împerecheze cu membrii aceleiaşi specii, cum să se hrănească (oricare fiinţă care nu a îndeplinit aceste cerinţe nu a reuşit să supravieţuiască). Mama Natură a reuşit să creeze celule specializate pentru toate aceste sarcini în mii şi mii de creaturi. Noul pas în evoluţie s-a numit celula nervoasă sau neuronul.

Creierul oricărui animal este constituit din legături neuronale. Diferenţa dintre celulele specializate ale unei fiinţe unicelulare şi cele ale unei fiinţe evoluate constă nu în elementele constitutive, ci în complexitatea lor. Pe măsură ce creierul animalelor devine din ce în ce mai eficient, şi conexiunile nervoase devin din ce în ce mai complexe. Ideea de dumnezeire poate fi concepută numai

---

114 Colbert (1980), p. 80.

de interconexiunile complexe ale creierului uman.

Primul cercetător care a publicat o analiză detaliată a modului în care structura creierului uman poate conduce la credinţa într-o suprafiinţă sau suprafiinţe a fost dr. Michael Persinger, psiholog şi şef al Grupului de Cercetare în domeniul Neuroştiinţei al Universităţii Laurenţiene din Sudbury, Ontario. În introducerea la cartea sa din 1987, *Neuropsychological Bases of God Beliefs* (Bazele neuropsihologice ale credinţei în Dumnezeu), acesta scria:

O înţelegere obiectivă a experienţei divine nu este altceva decât un alt scop filosofic. Cazuri de relaţii profunde şi pline de înţeles cu fiinţele supranaturale, cum ar fi Allah, Iehova, Yahweh sau chiar Marele Tot Universal, sunt comportamente extraordinar de frecvente. O sigură experienţă divină poate schimba viaţa unui individ. Însumate în regulile unei culturi umane, această colecţie de experienţe poate forma miezul dinamic al unei mişcări religioase.[115]

„Experienţa divină" este o formă a „sentimentului religiozităţii cosmice" descris de Einstein. În timpul experienţei divine, individul se uneşte cu spaţiul-timp (numit de unii Allah, Dumnezeu, Conştiinţă Universală sau alte etichetări, în funcţie de credinţa fiecăruia – Persinger vorbeşte de un anume „echilibru matematic", „conştiinţa timpului" sau „intruziuni extraterestre"). Oamenii care trăiesc astfel de experienţe le numesc „stări spiritual mistice" sau „experienţe de vârf".

Punctul de pornire al lui Persinger este acela că structura creierului uman diferă de cel al celorlalte specii. Dezvoltarea societăţii umane a fost posibilă numai prin evoluţia lobilor frontali, care a determinat fiinţele umane să îşi inhibe pornirile impulsive şi să gândească în viitor.

115 Persinger (1987), p. IX.

Această abilitate a fost factorul-cheie care a făcut posibilă convieţuirea în grupuri cooperante, fără de care societăţile complexe nu ar fi existat, ajutându-ne să gândim raţional. După cum susţine acesta, „oamenii care nu-şi pot stăpâni reacţiile inutile nu gândesc şi nu vorbesc clar şi coerent. Aceştia fac asociaţii libere, susţin aberaţii, confundând sensul cuvintelor şi expresiilor”.

Lobii frontali ne permit să conştientizăm noţiunea de timp. Fiind capabili să anticipăm şi să prevedem, putem să supravieţuim, iar societăţile care dezvoltă aceste calităţi evoluează cu succes. Persinger a remarcat şi un punct negativ. Împreună cu capacitatea de a percepe viitorul s-a născut şi cea de anticipare a propriei morţi, ceea ce ne-a afectat, cauzând un sentiment de neliniște. Însă nu am fi devenit cea mai evoluată specie, dacă nu am fi găsit anumite mijloace de a contracara această paralizie mentală. Dacă nu am fi echilibrat teroarea extincţiei personale, existenţa fenomenului psihic cunoscut sub numele de Sine nu ar fi fost la fel. Această construcţie mentală „ar fi fost fragmentată de ideea persistentă şi îngrijorătoare a morţii iminente”.

Persinger afirmă că succesul existenţei noastre ca specie constă în capacitatea omului de a trăi „experienţa divină”. A aplicat teste pe oameni cu diferite grade de afectare a lobilor temporali, având rezultate diferite. Dar chiar şi la cazurile cele mai grave a observat că experienţele divine nu au loc permanent: acestea apar în izbucniri scurte de criză, după ingerarea unor substanţe chimice sau după participarea la ritualuri. Pacienţii trăiau un sentiment de înţelegere, ori de câte ori îi apăsau necazurile sau viaţa li se părea fără sens. Schimbarea de atitudine era întotdeauna totală şi neaşteptată.

Aceste transgresiuni mentale apăreau la bolnavii suferinzi de tranzitivitatea lobului temporal.[116] (Este o

116 Persinger (1983).

formă de criză epileptică ce apare în zona afectivă a creierului, care afectează bolnavul nu atât fizic, cât mai ales psihic). Cercetătorul a remarcat că aceste crize afective pot să apară cu aceeaşi intensitate şi frecvenţă chiar şi la indivizii sănătoşi. Majoritatea oamenilor sunt afectaţi moderat, o dată la un an, iar un număr mai mic suferă de crize intense şi extreme. În afirmaţiile sale s-a bazat pe exemple din literatură[117], arătând că, dezbrăcate de limbajul poetic, scrierile şi învăţăturile multor lideri religioşi ai timpurilor trecute arată clar consecinţele tranzitivităţii lobului temporal, situându-i pe aceştia la extremele categoriei din care fac parte.[118]

Persinger dă o listă cu factorii-cheie care sporesc şansele unei experienţe divine:

Nivelul scăzut al zahărului în sânge;
Oboseala;
Lipsa oxigenului;
Anxietatea;
Instabilitatea lobului temporal cauzată de epilepsie.

Persinger a studiat oameni care se credeau religioşi şi i-a comparat cu cei care au trăit experienţe divine.[119] Aceştia se împărţeau în patru grupe principale:

Grupul nr. 1: cei care nu au vreo legătură semnificativă cu divinitatea şi nici nu mergeau regulat la biserică sau la orice altă întrunire religioasă. Membrii acestui grup sunt în special tineri; pe măsură ce vârsta e mai înaintată, aceştia se încadrează în celelalte trei grupuri.

Grupul nr. 2: cei care au trăit experienţe religioase sau mistice şi cred în veridicitatea lor, însă nu au mers la

117 Bear & Fedio (1977).
118 Dewhurst & Beard (1970).
119 Persinger (1984).

biserică decât după apariţia lor. Tendinţa lor este să repete stimulul care a produs prima apariţie a experienţei divine. Introspecţia, meditaţia, practicile oculte sau substanţele halucinogene sunt cei mai comuni stimuli. Acesta a fost cel mai excentric grup. Membrii săi dădeau semne de nevroze şi credeau că există o „forţă eternă şi infinită". Persinger a descoperit că aceştia tindeau să fie atraşi de facţiuni religioase radicale care să le permită repetarea experienţei divine şi care le cerea loialitate deplină. Acest grup este foarte egocentric.

Grupul nr. 3: membrii săi merg regulat la biserică, dar nu au trăit niciodată experienţe mistice. Pentru aceştia, religia este doar un refugiu din stresul vieţii cotidiene, găsind siguranţă şi relaxare în ceremonialurile religioase. Este grupul cel mai conformist.

Grupul nr. 4: oamenii mergeau regulat la biserică când au avut parte de evenimentul mistic.

Persinger sugerează următoarele:

Experienţa divină are valoare existenţială. A permis speciei umane să treacă peste foamete, molime şi atrocităţi neînchipuite. Când a avut loc tranzitivitatea lobului temporal, bărbaţii şi femeile care se scufundau în stupoarea schizofrenică au continuat să clădească, să spere, să-şi facă planuri... [Aceasta] le-a permis să se simtă îndreptăţiţi să zdrobească capetele altora care îl adulau sau îl vedeau diferit pe Dumnezeu. Fiecare soldat care era afectat de tranzitivitatea lobilor temporali ştia cumva că va supravieţui bătăliei.[120]

El mai subliniază faptul că odată cu experienţa divină

120 Persinger (1987), p. 138.

apare şi un fel de ameninţare. Este asumarea dreptăţii totale adoptate de către extremiştii religioşi.

Din nefericire, există câteva trăsături negative ale experienţei divine. Aceasta adapă un izvor nesecat de egoism. Sub masca unui zâmbet binevoitor, religiile încurajează credinciosul să creadă că e special şi unic... Fiecare e convins că experienţa sa este mai reală şi mai plauzibilă decât a celorlalţi. Se dă mână liberă interpretării. Uneori, adepţii reconcilierii încearcă să demonstreze că toate religiile sunt laturi diferite ale aceleiaşi experienţe, însă, în adâncul sufletului, sentimentul de unicitate persistă.[121]

În plus, adaugă el, această funcţie a creierului poate reduce anxietatea existenţială. Poate „să facă fiinţele umane să nu mai tremure, să transforme primatele în indivizi creativi şi de încredere.[122]

Studiile recente au demonstrat că practicarea oricărei forme de credinţă religioasă sau spirituală îmbunătăţeşte starea mentală şi afectivă. Poate reduce procentul divorţurilor şi al sinuciderilor sau gradul de consum al drogurilor şi alcoolului. Practicile spirituale, ca meditaţiile, rugăciunile, participarea la ceremonii, reduce sentimentele de anxietate şi depresie, creşte stima de sine, îmbunătăţeşte calitatea relaţiilor interpersonale. Adeseori are loc o schimbare de perspectivă asupra vieţii – una pozitivă”.

Alte cercetări arată că practica ritualică joacă un rol important în păstrarea sănătăţii, influenţând reacţiile sistemului nervos.

O rugăciune în tăcere, un imn înălţător, o oră de

121 Persinger (1987), p. 4.
122 Worthington, Kurusu, Mecullough & Sandage (1996).

meditaţie poate activa sistemul imunitar al organismului, reglează bătăile inimii şi tensiunea, controlează eliberarea hormonilor de stres în organism şi generează un sentiment de linişte şi bunăstare.[123]

Se pare că mintea omenească a creat nişte structuri care să facă posibilă credinţa „într-o forţă infinită”. Să fie această trăsătură a sistemului nervos un factor important al impactului spiritual francmasonic? Persinger a subliniat aspectele negative ale experienţei divine asupra membrilor grupurilor religioase, însă nu a avut în vedere francmasoneria, care predică prin ritualurile ei:

Nimeni nu va putea să respecte principiile masonice dacă nu este tolerant cu cei de altă opinie religioasă. Părerea fiecăruia este proprietatea sa particulară şi oricine este îndreptăţit să îşi păstreze ideile. Doar prin toleranţă, prin ascultarea opiniei celorlalţi nu devenim eretici şi nu ne arogăm dreptul de a persecuta, chiar dacă am dori aceasta, asumându-ne toleranţa ca pe un merit.

Studiul de început al lui Persinger i-a inspirat şi pe alţii. Andrew Newberg şi Eugene D’Aquili de la Universitatea din Pennsylvania au supus computerului tomograf câteva persoane religioase. Este vorba de budişti care meditau şi călugăriţe care se rugau, pentru a vedea cum reacţionează creierul în momente de extaz religios. Cel mai uimitor rezultat a fost obţinut când s-a scanat creierul uni budist care ajunsese la stadiul de samhadi – numit de Persinger „experienţă divină”.

Newberg şi D’Aquili au studiat diferite stadii mentale în care misticismul este transformat în ceva şi mai mare. Pentru a realiza acest lucru au fost nevoiţi să imortalizeze, pe nişte cadre, activitatea creierului.

---

123 Jevning, Wallace & Beideback (1992).

Există trei modalităţi de a urmări activitatea creierului. Acestea sunt Emisia Tomografică Pozitronică (PET), Rezonanţa Magnetică Imagistică Funcţională (FMRI) şi Tomografia Computerizată pe baza Emisiei Unice de Fotoni (SPECT). Prima modalitate scanează pe viu activitatea creierului. Este un aparat foarte util pentru medici, dar pentru cei care investighează trăirile spirituale, aceste tehnici serioase au limite. Problema este că, pentru a surprinde activitatea creierului, subiectul trebuie să trăiască experienţa în timpul scanării propriu-zise. Aceasta însă nu se poate produce la comandă, deci e necesară o altă metodă pentru a capta imaginile.

Newberg şi D'Aquili au găsit soluţia de a injecta un indicator radioactiv în vasele de sânge ale subiecţilor în momentul de maximă intensitate religioasă. Acesta a fost absorbit în organism în momentele-cheie, păstrându-se acolo timp de câteva ore. S-a putut astfel capta un instantaneu al activităţii mentale. Cu ajutorul aparatului SPECT s-au imortalizat cadre cu densitatea indicatorului.

În acest fel s-a putut aştepta ca subiectul să atingă momentul meditativ după care i s-a injectat substanţa. Cercetătorii au lăsat scanerul atât cât a fost necesar.

Călugărul budist, care avea experienţă în arta meditaţiei, a putut să mediteze în linişte într-o cameră alăturată indicând momentul în care atingea starea de vârf. I se injecta atunci substanţa indicatoare care păstra starea activităţii electrice mentale pentru o scanare ulterioară cu SPECT.

Au descoperit astfel o metodă de a detecta ceea ce Persinger numea „experienţă divină".

Fundamentul gândirii

Cu trei milioane şi jumătate de ani în urmă, un primat pe nume Lucy începea să meargă în două picioare pe marginea unui lac din Marele Rift African, când a avut neşansa să se scufunde într-o mocirlă. Din fericire pentru

noi, scheletul ei s-a păstrat dându-ne informaţii despre primii noştri strămoşi. Acest primat biped, cu creierul de mărimea unui cimpanzeu actual, este strămoşul nostru preistoric. Deşi Lucy mergea în două picioare, creierul ei nu era la fel de dezvoltat ca al nostru.[124]

3.300.000 de ani mai târziu, una dintre urmaşele ei, aşa-numita Evă mitocondrială, locuia încă în Africa, însă creierul ei era mult mai dezvoltat.[125] Era de trei ori mai mare decât cel al lui Lucy, fiind împărţit în două emisfere. Fiecare emisferă funcţiona separat, comunicând una cu alta printr-o serie legături nervoase numite *corpus callosum.* Emisfera dreaptă controla partea stângă a corpului, iar cea stângă controla partea dreaptă. Creierul drept era specializat în detectarea formelor şi modelelor, în timp ce creierul stâng în analiza lor. Această construcţie dublă şi redundantă a conferit speciei un mare avantaj, lucru observat şi azi: când este afectată vreo zonă a creierului, altele preiau funcţiile lezate.

Configuraţia creierului nu s-a schimbat în următorii 200.000 de ani. Suntem construiţi în acelaşi mod ca Eva mitocondrială. Emisfera stângă este specializată în limbaj, analiză şi calcul. Emisfera dreaptă este „înclinată" spre abstract, utilizând gândirea simbolică nonverbală şi având funcţii de percepţie vizualo-spaţială şi afective.[126]

Într-un creier sănătos funcţionează ambele emisfere, fiind conectate fibrele nervoase ale *corpus*-ului *callosum.* Cele două emisfere nu îşi împărtăşesc toate informaţiile. Legătura dintre cele două emisfere nu este destul de evoluată ca acestea să deţină informaţiile complete: e doar un schimb de nuanţe.[127] Newberg şi D'Aquili afirmau despre natura binară a creierului:

---

124 Mohanson & Edey (1981), p. 46.
125 Brown, W. M. (1980).
126 Joseph (1996), p. 23.
127 Marzi (1986).

Conştiinţa umană, în complexitatea ei, depinde de funcţionarea armonioasă a ambelor emisfere cerebrale.[128]

Cele patru funcţii care permit înţelegerea lumii sunt date de cele două emisfere.[129] Toate simţurile – văzul, auzul, mirosul, pipăitul şi gustul – au o zonă corespunzătoare în creier. Fiecare emisferă prelucrează informaţia primită din partea opusă a corpului. Aceste zone specializate combină datele primite oferindu-ne o imagine asupra lumii în care trăim.

ZONA ASOCIATĂ VĂZULUI

Nu suntem conştienţi de informaţia neprelucrată pe care o primim – de punctele luminoase similare pixelilor ecranului de calculator, care sunt înregistrate de zona primară asociată văzului. Detaliile sunt date de zona secundară asociată văzului care transformă liniile, formele şi culorile într-o imagine pe care am învăţat să o recunoaştem. Să luăm, de exemplu, o femeie. Imaginea primară rezultată din combinarea miilor de celule cu conuri şi bastonaşe de pe retină va conţine elemente ca lungime, culoarea părului, forma corpului, modelul hainelor etc. Toate amestecate. Prin recunoaştere, creierul va folosi informaţia stocată în alte zone, selectând date din ambele emisfere, plasând imaginea în contextul unei experienţe trecute. Abia atunci imaginea se transformă în cineva cunoscut.

Dacă zona asociată văzului este lezată, ar fi afectată capacitatea de a recunoaşte obiectele sau persoanele familiare.

Newberg şi D'Aquili cred că această zonă joacă un rol important în experienţele spirituale. Acestea implică adeseori imagini vizuale, deci categoriile de viziuni

128 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 21.
129 Joseph (1988).

spontane care apar în timpul meditaţiilor sau rugăciunilor provin din această zonă. Nu toate imaginile provin din informaţiile procurate de simţuri; viziunile, ca şi amintirile vii, pot fi stimulate electric în aceste zone.[130]

ZONA ASOCIATĂ ORIENTĂRII CORPORALE ŞI ÎN SPAŢIU

Există două zone responsabile cu orientarea: una în emisfera dreaptă – orientarea spaţială, şi una în emisfera stângă – controlează orientarea corporală. Asociate, cele două ajută la orientarea spaţio-corporală.

Newberg şi D'Aquili susţin că dacă cineva îşi pierde controlul de sine, zonele asociate orientării pot dezvolta sentimentul experienţei mistice religioase – înţelegând prin asta genul de experienţă divină explicată de Persinger.

ZONA ASOCIATĂ ATENŢIEI

Zona prefrontală a cortexului este regiunea care este responsabilă de luarea deciziilor. Funcţia sa principală este de concentrare a atenţiei, iar unii cercetători au mers până într-acolo încât au afirmat că este aria ce controlează voinţa.[131] Este zona în care se formează intenţiile şi deciziile pe care le luăm. Dacă este afectată această parte a creierului, nu suntem în stare să terminăm o propoziţie până la capăt. Devenim incapabili de a simţi vreo emoţie, indiferent de ceea ce se petrece cu noi. Suntem periculos de deconectaţi de societate.[132] Aceasta se datorează nivelului ridicat de interacţiune dintre cortexul prefrontal şi sistemul limbic, fiind zona-cheie care controlează reacţiile afective.[133]

ZONA ASOCIATĂ VORBIRII/CONCEPTELOR

Este zona responsabilă cu formarea gândirii

130 Penfield & Perot (1963).
131 Libet, Freeman & Sutherland (1999), p. 46.
132 Raine, Buchsbaum & Stanley (1994).
133 Pert (1998), pp. 73–93.

abstracte şi transpunerii ei în cuvinte şi concepte.[134]

Newberg şi D'Aquili remarcă despre aceasta:

Această zonă găzduieşte alte funcţii importante ale creierului, cum ar fi gândirea cauzală, asociată adesea cu modul în care creăm miturile şi, în ultimă fază, procesul de reprezentare a acestuia în ritual.[135]

Percepţiile integrate ale celor patru zone sunt distribuite şi adeseori copiate în cele două emisfere care ne fac conştienţi de lumea în care trăim. Succesul nostru ca specie a depins de completa acurateţe a acestor interpretări. Dar partea negativă a construirii unor modele corecte de realitate este că ne putem percepe propria existenţă şi moarte. Toate senzaţiile, sentimentele, gândurile ne spun că în capul nostru se găseşte ceva mai mult decât o masă lipicioasă de materie cenuşie. Puterea de a ne vizualiza lumea în care trăim este atât de mare, încât suntem convinşi că nu suntem pur şi simplu sortiţi pieirii după ce murim.

Gândirea (dar şi conceptul de suflet) există datorită creierului. De abia când legile adaptării la mediu au forţat creierul Evei mitocondriale să facă un salt evolutiv complex a apărut ceea ce numim noi conştiinţă sau suflet.[136] Ne naştem fără conştiinţa de sine, aceasta formându-se prin evoluţia somatică, în perioada copilăriei, a căilor neuronale care formează psihicul şi conştiinţa.[137] Pe de altă parte, boli ca Alzheimer ne pot distruge minţile lăsându-ne albiţi şi pierduţi. Cum se conectează psihicul de trup?

---

134 Kandel, Schwartz & Jessell (2000), p. 84.
135 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 31.
136 Ornstein (1991), pp. 55–66.
137 Edelman & Tononi (2000), pp. 82–92.

Patru stări mentale

Creierul este cel mai mare consumator de energie. Acesta are nevoie de majoritatea resurselor energetice şi atunci când corpul nostru se odihneşte – lipsit două minute de oxigen, acesta începe să moară. Întreţinerea unui astfel de consumator necesită o cheltuială pe măsură, mai ales în ceea ce priveşte procurarea hranei. Mărimea sa cauzează probleme femeilor la naştere, deoarece craniul copilului trebuie să se strecoare printr-un canal strâmt; din această cauză, riscul mortalităţii la naştere este foarte ridicat.

Ca specie care vrea să dăinuie, mărimea întotdeauna contează. Ca şi cum nu am fi mulţumiţi cu ceea ce am primit din naştere, creierul se dezvoltă şi mai mult în primi doi ani de viaţă. Un dezavantaj este marea dependenţă a copiilor de părinţi. Trebuie să fi avut un avantaj deosebit această risipă de energie, riscul naşterii şi dependenţa faţă de adulţi, căci altfel am fi dispărut ca specie. Prin urmare ce am avut de câştigat?

Răspunsul este că am devenit uimitor de versatili în procesul de adaptare şi exploatare a mediului înconjurător. Creierul menţine un dublu control asupra corpului nostru, zorindu-ne sau încetinindu-ne după nevoie. Deţinem un sistem de excitaţie şi unul de inhibiţie. Ambele fac parte din acelaşi sistem nervos central, însă au efecte total diferite.

Să cercetăm mai atent cele patru activităţi-cheie pe care orice fiinţă vie trebuie să le îndeplinească ca să supravieţuiască – ceea ce biologii numesc acţiuni de bază. La orice stimul provenit din exterior se poate răspunde în felul următor: ripostarea, transformarea sa în hrană, fuga de acesta sau împerecherea şi procrearea. Dacă aceste acţiuni nu au loc, atunci corpul este în stare de relaxare.

Sistemul nervos central se îngrijeşte de cele necesare pentru a ne menţine în viaţă. Nu comandăm inimii să bată, plămânilor să respire, stomacului să digere. Şi probabil că

aşa e şi normal: dacă ar trebui să ne gândim la toate acestea, nu am mai avea timp să ne ferim din calea vreunui prădător sau a unui autobuz. În caz de nevoie, căutăm sprijin într-un posibil partener sexual sau simţim nevoia să ne hrănim. În funcţie de aceasta, corpul îşi reglează funcţiile – rol îndeplinit de sistemul de excitaţie. Creşte ritmul respirator, tensiunea arterială, muşchii se pregătesc de acţiune: cu alte cuvinte, corpul e pregătit să acţioneze. Este instinctul de apărare sau fugă care ne apără în faţa pericolelor. Este ceea ce face inima să tresare la auzul unei bubuituri în noapte sau ne determină să ne protejăm în faţa unui atac.

Dacă corpul ar sta în permanenţă în stare de alertă, s-ar uza foarte repede. De aceea există sistemul de inhibiţie care conservă energia, reglează somnul, induce starea de relaxare, controlează digestia, e responsabil cu reînnoirea celulelor moarte.

De cele mai multe ori, cele două sisteme cooperează. Creşterea excitaţiei opreşte inhibiţia şi invers.[138]

Se întâmplă ca acestea două să fie active în acelaşi timp. Este vorba de orgasmul sexual. Când sistemul de excitaţie atinge starea de saturaţie, activitatea neuronală se îndreaptă spre sistemul de inhibiţie, cauzând un flux extatic de energie. Starea de hiperexcitaţie combinată cu relaxare intensă are un efect emoţional profund.

Este un sistem de recompensă sexuală care a evoluat de-a lungul timpului pentru a încuraja transmiterea genelor.

Elaine Morgan a studiat geneza orgasmului.

Problema [evolutivă] a fost una relativ simplă: prin ce modalitate doi indivizi A şi B pot fi atraşi pentru a procrea. Răspunsul e la fel de simplu: plăcerea din timpul actului sexual. Ce scop evolutiv ar fi fost acela care alege

138 Kandel, Schwartz & Jessell (2000), p. 138.

calea de mijloc, făcându-l doar pe A doritor de plăcere şi răsplătindu-l cu senzaţii plăcute, iar pe B slab şi docil, suportându-i pe primul? Orice informaţie legată de comportamentul animal ne arată că dorinţa sexuală este o problemă comună – că ambele sexe simt nevoia şi dorinţa de a o satisface, ambii trăind copulaţia ca pe un act consumator.[139]

Acest mecanism neuronal de recompensă, care provoacă atât excitaţie, cât şi inhibiţie, a generat un interes afectiv pentru procreare încă de când Lucy a început să calce pe platourile africane. Zona creierului responsabilă de reacţiile afective este sistemul limbic. Persinger[140] şi Ramachandran[141] sunt de acord cu Newberg şi D'Aquili că sistemul limbic este strâns legat de experienţele mistice şi spirituale. Mă va ajuta aceasta să înţeleg cum funcţionează francmasoneria?

Multe animale au creierul dotat cu sistem limbic, iar avantajul său nu este contestabil. Conferă energie pentru căutarea hranei, alimentează frica pentru evitarea prădătorilor şi produce atracţie afectivă pentru împerechere şi creşterea puilor. Sistemul limbic nu numai că are controlul asupra afectului, ci şi asupra funcţiilor involuntare de control. Nu suntem conştienţi de acestea, prin urmare, orice efect ar avea, noi îl sesizăm ca pe ceva exterior de noi, deşi biologic ne aparţine.

Newberg şi D'Aquili au împărţit în patru categorii stările prin care poate trece creierul uman.[142]

Hiperexcitaţia: este opusă hiperinhibiţiei, apare când simţim emoţie combinată cu stare de alertă şi concentraţie

139 Morgan (1972), p. 97.
140 Persinger (1993).
141 Ramachandran, Hirstein, et. Al. (1997).
142 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), pp. 40–42.

foarte mare. Este starea în care se află alergătorii de maraton, piloţii de curse şi piloţii de avioane în luptă. Ea apare în momentul luării unor decizii spontane în urma procesării unei mari cantităţi de informaţii senzoriale, iar gândurile conştiente pot distrage. Cei care au astfel de stări le descriu ca şi cum mari cantităţi de energie trec fără efort prin conştiinţa lor, constituindu-se într-un flux esenţial.

Hiperinhibiţie cu izbucniri de excitaţie: când sistemul de excitaţie atinge punctul maxim, se creează anumite condiţii mentale în care reacţia normală echilibrată dintre excitaţie şi inhibiţie este suprasolicitată, rezultând o stare intens alterată a conştiinţei. În timpul meditaţiilor şi rugăciunilor, activitatea de inhibiţie poate induce extazul, însă atunci când atinge maximul, sistemul de excitaţie poate apărea în paralel, cauzând o explozie debordantă de energie. Dacă cineva se concentrează în acel moment asupra unui obiect, are senzaţia că este absorbit de acesta.

Hiperexcitaţie cu izbucniri de inhibiţie: este o stare asemănătoare transei, care apare pentru scurte momente în timpul orgasmului sexual. Cercetătorii menţionează că mai există şi alte căi non-sexuale de a obţine această stare; exemplele date de aceştia sunt contemplaţia îndelungată, dansurile ritualice ritmice sau ritualurile stimulative repetitive.

După cum am menţionat, Newberg şi D’Aquili au scanat creierul unui călugăr budist în momentul atingerii stării samhadi. Rezultatele au arătat modalitatea de combinare a celor două sisteme limbice autonome pentru a genera înălţarea spirituală.

Mai întâi au scanat creierul subiectului în starea de relaxare. Au injectat o substanţă indicatoare când acesta a

atins pragul extazului meditativ. Şi-au format astfel o părere asupra activităţii mentale în momentul-cheie, pe care Robert, subiectul în cauză o descrie astfel:

Mai întâi, explică acesta, gândurile conştiente se potolesc, permiţând să iasă la suprafaţă o altă parte a sa, adâncă şi simplă. Robert este convins că aceasta reprezintă ceea ce este el cu adevărat şi de neschimbat. Pentru el, sinele nu este o metaforă sau o modă; există, reală şi constantă. Este ceea ce rămâne dacă se învinge temerile, dorinţele sau alte preocupări conştiente ale minţii omeneşti. Acest sine este esenţa fiinţei sale.[143]

Urmărind imaginea tomografică SPECT, cercetătorii au descoperit că Aria Asociată Orientării (AAO) era suprasolicitată, ceea ce însemna că „era scoasă temporar din funcţiune şi privată de informaţiile necesare îndeplinirii funcţiei sale". Au ajuns la concluzia că AAO nu mai stabilea limitele dintre sinele lui Robert şi restul lumii. Consecinţa acestui lucru este că „nu a rămas altă soluţie decât perceperea sinelui ca nesfârşită şi strâns legată de toţi şi de toate. Acestea par fără niciun dubiu cât se poate de reale". Newberg şi D'Aquili numesc acest proces „deaferentaţie".

AAO are nevoie permanentă de informaţii senzoriale ca să funcţioneze normal. Când acestea sunt întrerupte, AAO trebuie să proceseze datele rămase la dispoziţie, rezultând astfel o delimitare mai imprecisă a limitelor sinelui. O supraîncărcare senzorială poate întrerupe conştientizarea lumii fizice, rezultând astfel o experienţă divină.

Experimentul a fost repetat cu o serie de călugăriţe franciscane aflate la rugăciune, rezultatele fiind similare.

Experienţele divine ale lui Persinger, sentimentul

143 Newberg, D'Aquili & Rause (2002), p. 2.

contopirii cu ceva mult mai măreţ nu sunt rezultatele erorilor afective sau ale unei simple dorinţe; acestea sunt evenimente neurologice observabile, care intră în categoria funcţionării normale a creierului. Cercetarea arată că experienţele spirituale nu sunt simptomele unor boli mentale. Oricare din noi este dotat cu mecanismul psihic necesar atingerii lor, deşi foarte puţini obţinem culmile spirituale sau profunzimile meditative ale celor mai experimentaţi practicanţi ai contemplaţiei spirituale.

Newberg şi D'Aquili au demonstrat că există o serie de stări mentale asociate cu un set întreg de experienţe transcendentale. Acestea îşi trag seva din „sentimentul cald al unei comunităţi spirituale, sentiment simţit de toţi membrii congregaţiei, în vederea atingerii stării de comuniune generate de ritualurile religioase din ce în ce mai intense şi mai prelungite".

Şi, ca să mai sporească amuzamentul, Persinger a reprodus o parte din seria de experienţe mistice cu ajutorul curentului electric, folosind o cască care creează câmpuri electromagnetice. A demonstrat că un câmp de impulsuri electrice externe impus creierului reproduce efectul acestei stări subiective. În pagina de web a universităţii, acesta afirmă:

După ce am publicat Bazele Neurofiziologice ale Credinţei în Dumnezeu (1987), am început aplicarea sistematică a câmpurilor electromagnetice complexe, în vederea alegerii schemelor care pot induce experienţele (trăirile) atribuite intruziunilor nenumărate ale ego-extratereştrilor, de la zei la fiinţe din spaţiul cosmic. Cercetarea nu doreşte să spulbere credinţa mistică/religioasă a cuiva, ci să determine care zone cerebrale sau modele electromagnetice sunt responsabile de aceste experienţe.[144]

144 http://laurentian.ca/neurosci/people/Persinger.htm

Se pare că sunt diferite modalităţi de a crea experienţe spirituale „autentice”. Una este cea electrică, după cum am aflat din experienţa cu furtuna electrică. Această stare naturală poate fi indusă de stres, ritual sau meditaţie. Pe lângă această modalitate, mai există un sistem independent de comunicare operativă, care poate crea experienţe extatice. Trebuie să mai avem în vedere impactul asupra evenimentelor spirituale.

Creierul şi chimia

În toamna anului 1970, o tânără licenţiată în chimie a Colegiului Bryn Mawr începea munca la lucrarea de doctorat la Universitatea John Hopkins. În curând avea să descopere un nou sistem de comunicare între creier şi corp, bazat pe un grup de molecule, cunoscute sub denumirea de peptide. Nu făcea parte din cercetătorii obişnuiţi în sensul că era interesată de ceea ce oamenii de ştiinţă găsesc, în mod normal, neobişnuit. Iată ceea ce spunea:

Măsurătorile! Sunt baza metodelor ştiinţifice moderne, mijlocul prin care lumii materiale i se permite să existe. Dacă nu putem măsura ceva, ştiinţa nu crede în existenţa sa, de aceea aceasta refuză să aibă de-a face cu asemenea „non-lucruri” ca sentimente, gândire, suflet sau spirit.[145]

Cercetările dr. Candace Port au completat puzzle-ul descoperirilor ştiinţifice care să mă facă să înţeleg francmasoneria. Am presupus că soluţia înţelegerii efectului ritualurilor şi miturilor asupra gândirii constă în studierea schimburilor electrice dintre neuroni. Sunt două motive principale pentru aceasta:

(accesat în august 2004).

145 Pert (1998), p. 21.

1. M-am întâlnit pentru prima dată cu starea de conştiinţă care stă în centrul spiritual al francmasoneriei când un câmp electric intens m-a împresurat în timpul unei furtuni.

2. Toate cercetările mele anterioare de neurologie s-au centrat pe proprietăţile electrice ale creierului, căutând posibilităţi electrice analoage de a le aplica modelului intelectual. Sau poate că nu e deloc surprinzător că m-am gândit la creierul uman ca la o versiune complexă de reţele neuronale, ceva asemănător cu cele ale unui computer.

Am abordat problema cu credinţa că toate procesele cerebrale, chiar şi activităţile mentale şi comportamentale mai complexe, pot fi cunoscute prin studierea conexiunilor sinaptice dintre neuroni. Ca inginer electrician, am susţinut ideea prof. Walter Freeman de la Universitatea din California. Acesta susţine că sinapsele, punctele în care neuronii se întâlnesc, formează o reţea ce defineşte circuitele neuronale ale căror impulsuri electrice controlează fiecare aspect al percepţiei, adaptării şi performanţei umane.[146]

Cadance Port a adăugat imaginii o nouă perspectivă:

Intrăm într-o nouă teorie a schimbului de informaţie în afara limitelor sistemului nervos, centrată pe comunicarea pur chimică, non-sinaptică între celule... Studiind implicaţiile noilor date asupra numeroaselor neuropeptide şi receptorilor lor... ceva nu a funcţionat. Dacă peptidele şi receptorii lor comunicau unul cu altul prin sinapse, ar fi trebuit să fie foarte aproape una de alta, însă nu era aşa. Mulţi dintre receptori erau localizaţi în zone mai îndepărtate, la centimetri distanţă de neuropeptide. Prin urmare, ne-am pus întrebarea, dacă nu

146 Freeman (1999), p. 21.

comunică prin sinapse, atunci cum o fac... modul prin care peptidele circulă prin corp, găsind receptorii-ţintă la distanţe mult mai mari decât s-ar fi crezut vreodată, face ca sistemul de comunicare al creierului să se asemene cu sistemul endocrin, ai căror hormoni pot să circule spre toate extremităţile corpului nostru. Cât de mult se aseamănă creierul cu un sac de hormoni! S-a schimbat pentru totdeauna concepţia noastră romantică despre el.[147]

Este o idee foarte importantă. Tot ceea ce am aflat despre „conştiinţa cosmică" şi „experienţa divină" m-a făcut să privesc lucrurile ca pe un fenomen electric, dar iată că se întrezărea şi o altă perspectivă care ar putea explica puternica încărcătură pozitivă a conţinutului învăţăturii masonice. Se cere să aflăm mai multe.

Cercetătoarea atrăgea atenţia asupra faptului că legăturile care făceau conexiunea între creier şi corp erau mult mai complexe şi mai îndepărtate decât ar fi permis o simplă reţea electrică. E vorba despre sistemul mecanic de comunicare. Acesta foloseşte moleculele pe post de cărăuşi, pentru a transmite informaţii în corp, fiecare informaţie din moleculă fiind alcătuită dintr-un şir de aminoacizi, cărămizile vieţii. Aceştia transmit sarcină ionică electrică de-a lungul căii dintre axoni şi dendrite la fiecare sinapsă. Dacă moleculele încărcate nu pot transmite informaţia de la axoni la dendrite, atunci nu mai are loc niciun transfer de semnale electrice. Nu se poate folosi orice tip de molecule, ci doar acelea care se potrivesc perfect schemei.

Dr. Port a descoperit că un neuron obişnuit poate avea milioane de receptori, fiecare în parte deschizându-se doar cu o singură cheie. Cercetătoarea vede în receptorii din sinapsele neuronale nişte „scanere moleculare senzitive", explicând că aşa cum urechile, nasul, limba,

147 Pert (1998), p. 139.

degetele şi pielea sunt organe de simţ, la fel sunt şi neuronii receptori, doar că aceştia acţionează la nivelul microscopic al unei singure molecule. Mai poetic spus:

Receptorii sunt ca nişte „încuietori", deşi nu e un termen prea potrivit pentru ceva atât de schimbător, mobil, ritmat, vibrant. Toţi receptorii sunt constituiţi din proteine. Acestea se aglomerează pe membrana celulară aşteptând cheile chimice care să le găsească în fluidul celular şi să deschidă poarta potrivită – proces numit conectare.

Conectare? E ca un act sexual la nivel molecular![148]

Un exemplu se remarca cu claritate: a intuit rolul jucat de hormonii sexuali în funcţionarea creierului. A întărit ideea că imediat după ce a fost dovedită existenţa receptorilor neuronali, au fost „pe neaşteptate găsite şi apoi ignorate" de cercetare porţile de intrare pentru hormonii sexuali. Deşi era deja cunoscut rolul jucat de testosteron şi estrogen în dezvoltarea fetusului şi constituirea orientării sale sexuale.[149]

Modul în care aceste lanţuri chimice complexe, numite peptide, influenţează orientarea sexuală, o variabilă fundamentală a personalităţii, sugera de fapt că sistemul de reţele electrice nu îşi dezvăluia toate secretele. Toţi cunoşteau faptul că impulsurile electrice neuronale erau cheia funcţionării minţii omeneşti – procesele chimice fiind aproape ignorate. Poate că ar fi bine să reamintim ce este neuronul şi cum funcţionează acesta.

Se aseamănă ca formă cu o margaretă, cu un peduncul, bulb şi multe firişoare numite dendrite. Bulbul constituie corpul celulei, pedunculul lung se numeşte axon, iar ramificaţia care se află la capătul lor se numeşte

148 Pert (1998), p. 23.
149 Moir & Jessel (1989), pp. 38–52.

sinapsă. Neuronii primesc semnale de la alţi neuroni prin dendrite. Când sunt excitate suficient de multe dendrite, potenţialul electric din corpul celulei se ridică la un nivel optim de descărcare. Neuronul „bombardează” trimiţând un impuls electric prin axoni către zona sinapselor, de unde trece prin dendrite spre alţi neuroni. Simplu, nu-i aşa? E destul să se zgâlţâie puţin rădăcinile neuronului, ca acesta să transmită mişcarea pedunculului, pentru ca ramificaţia să o propage neuronului de lângă ea. Cine a zis că a gândi nu e distractiv?

Recunosc, teoria este mai complexă. Ideea e că, privind neuronii din acest punct de vedere, se observă că aceştia operează digital: fie funcţionează, fie nu. Nu există jumătăţi de măsură în bombardarea neuronală. Fie ating un voltaj de încărcare suficient (cuprins între 50 şi 70 mv), fie nu acţionează deloc. Neuronii care transmit „bombe” electrice generează gândire, fără aceasta neputând exista memorie, reflexe sau conştiinţă. Personalitatea nu e completă fără memorie, reflexe şi gândire.

Candace Port a adus noi completări acestei idei. Sinapsa este locul în care axonul unui neuron se conectează de dendritele altuia, printr-o distanţă fizică. Încărcătura electrică este transmisă pe această distanţă prin molecule încărcate ionic. Inovaţia dr. Port a fost ideea că unele molecule încărcate pot fi acceptate de dendrite, iar altele nu. Neurotransmiţătorii au un cod chimic propriu care modulează funcţionarea sistemului electric.

În această schemă intră un al doilea sistem nervos care operează mai greu, dar are capacitatea de a comunica cu întreg corpul. Noutatea nu era acest al doilea sistem, ci şi faptul că, pe scară evolutivă, era mai vechi decât cel electric. Ea a subliniat faptul că peptidele erau produse de celule înainte ca neuronii să se fi dezvoltat; acestea erau cele care transmiteau informaţia înainte de apariţia materiei cenuşii.

Înainte ca cercetătorii să descopere funcţia peptidelor (cheile) şi cea a receptorilor (porţile de intrare specifice unei singure chei), se credea că neurotransmiţătorii sunt doar nişte cărăuşi ai semnalului electric spre sinapse. Se presupunea că funcţionează ca un întrerupător, fie deschis, fie închis. Dr. Port şi colaboratorii ei au descoperit aceste molecule codificate care cauzau schimbări complexe şi fundamentale atunci când îşi atingeau ţinta.

Aceşti receptori au ajuns să fie văzuţi ca „molecule informaţionale" – unităţile de bază ale limbajului folosit de celulele organismului în comunicarea cu alte sisteme, cum ar fi cel endocrin, neurologic, gastrointestinal şi chiar cel imunitar. Mai mult decât atât, precizia cu care receptorii îşi fac conexiunile, adeseori la distanţe mari, facilitează integrarea structurilor şi funcţiilor care permit organismului să funcţioneze în mod armonios.[150]

Port e conştientă de faptul că droguri excitante ca heroina, marijuana, librium şi PCP-ul („praful îngerilor") n-ar avea efect dacă n-ar exista receptori care să-i accepte. Toate aceste substanţe sunt extrase din plante, însă lianţii (moleculele cu cheie) schimbă starea psihică a creierului în care intră. Concluzia este că orice creier conţine un număr mare de astfel de porţi care aşteaptă să fie deschise prin reacţii chimice. Indiferent, susţine aceasta, că e vorba de un cobai, de Prima Doamnă sau de un dependent de droguri, toţi deţinem acelaşi mecanism pentru a crea extazul şi extinderea conştiinţei.

Ştim că receptorii creierului nu există numai pentru a-şi îndeplini scopul de mecanisme de legătură a substanţelor obţinute din plante, cum ar fi morfina sau

150 Pert (1998), p. 27.

opiumul. Cu siguranţă că nu – singurul motiv pentru care receptorul corespunzător opiumului există în primul rând este că organismul însuşi produce o astfel de substanţă organică care se potriveşte exact cu poarta sa de intrare – un fel opium natural.[151]

Ca specie a trebuit să dezvoltăm o serie largă de porţi speciale care să se potrivească cu peptidele pe care propriul nostru corp le produce şi le utilizează. Cu ce scop, însă? Cobaii în călduri au găsit răspunsul.

Dr. Port a descoperit că pentru un dependent de heroină efectul drogului era similar cu cel al orgasmului sexual. A bănuit că plăcerea rezultată în timpul actului sexual era rezultatul producerii în organism a unor substanţe ce afectează starea psihică, numite endorfine. Moleculele de endorfine sunt produse chimice naturale ale corpului, pe care receptorii specializaţi ai creierului le acceptă.

Morfina, folosită în medicină pentru a stopa durerea, creează şi plăcere. Cu câţiva ani în urmă mi-am fracturat braţul într-un accident de călărie şi a trebuit să suport o serie de operaţii dureroase. După fiecare operaţie mi s-a administrat morfină, căzând astfel pentru o perioadă de timp într-un extaz greu de descris. Senzaţia este asemănătoare cu plăcerea simţită imediat după actul sexual, fără a trece prin toate consecinţele fizice ale actului. După ce trauma operaţiei a trecut, am revenit la realitate prin reducerea morfinei, moment în care am simţit că braţul mă durea îngrozitor. În timpul convalescenţei mele fusesem în al nouălea cer, nebăgând de seamă nici cea mai mică durere.

Se cunoaşte de ceva timp că orgasmul este un bun medicament pentru durerile de cap. Dr. Catherine Blackledge explică aceasta:

---

151 Pert (1998), p. 64.

Orgasmul este un potenţial analgezic. Adică, orgasmul pentru femei creşte rezistenţa la durere (pragul de durere reprezintă punctul în care o presiune externă devine dureroasă); cu alte cuvinte, orgasmul are un efect de îndepărtare a durerii. Interesant este însă faptul că orgasmul produce acest efect fără a afecta reacţia femeii la stimulii de apăsare sau mângâiere (nu este un anestezic ce te lasă fără simţuri). Surprinzător, cercetările arată că pragul de durere la femei scade cu 100 de procente în urma orgasmului şi a stimulării cervicale.[152]

Aceste descoperiri au fost confirmate de o cercetare mai amănunţită a dr. Komisaruk şi dr. Whipple.[153]

Cobaii, folosiţi de dr. Port şi colaboratoarea sa dr. Nancy Ostrowski în determinarea schimbării nivelului de endorfine din timpul actului sexual, erau în momentul culminant, fără îndoială, cei mai fericiţi cobai. După cum explică aceasta:

Am folosit cobai... din cauza ciclului lor reproductiv previzibil – două minute de adulmecări, trei minute de sărituri etc. Şi actul era gata. Masculii sunt extrem de prolifici, ejaculând cam de 23 de ori pe ciclu... Nancy le injecta o substanţă radioactivă înainte de copulaţie, şi mai apoi, în anumite momente ale ciclului, extrăgându-le apoi creierul. Folosind vizualizarea auto-radiografică, am putut observa locul şi cantitatea în care erau eliberate endorfinele în timpul orgasmului. Am descoperit că nivelul de endorfine în sânge crescuse cu 200 procente faţă de începutul sau sfârşitul actului.[154]

---

152 Blackledge (2003), p. 295.
153 Komisaruk & Whipple (2000).
154 Pert (1998), p. 103.

Dr. Port a cercetat în continuare starea de beatitudine a alergătorilor, aducând argumente fiziologice valide ale fenomenului. Exerciţiile cresc nivelul endorfinelor în sânge, care afectează receptorii endorfici ai creierului, provocând plăcere. A continuat apoi cu studierea rolului substanţelor naturale produse în timpul orgasmului sexual la oameni. Nefiind de acord cu uciderea cobailor, a trebuit să creeze mijloace mai puţin dramatice de colectare a datelor.

Toate perechile de voluntari au fost de acord să mestece parafilm (care stimulează producerea salivei) şi apoi să o colecteze în eprubete în diferite momente ale actului sexual. Din analiza nivelului de endorfină găsită în salivă, dr. Port a tras concluzia că orgasmul este însoţit de eliberarea în organism a unor substanţe chimice ce ne produc plăcere.

Dr. Port a urmărit studiul dr. Donald Overton de la Universitatea Temple, care a drogat nişte cobai cu peptide obţinute artificial care se localizează în receptorii creierului, dresându-i să caute hrană. Drogaţi, aceştia îşi amintesc locul, însă fără substanţe, nu. Acest lucru sugerează că peptidele influenţează atât afectivitatea, cât şi memoria.

Aşa cum drogurile facilitează reamintirea unor lucruri învăţate anterior pentru un cobai, acelaşi rol îl au peptidele responsabile de emoţii la oameni. Emoţia este echivalentul drogului, ambii fiind liante care fac conexiunea cu receptorii din organism. Cu alte cuvinte, experienţele afective pozitive au un mai mare grad de reactualizare când suntem bine dispuşi, la fel cum cele negative vor reveni mai rapid în memorie când ne găsim într-o stare proastă.[155]

---

155 Pert (1998), p. 144.

Descoperirea are o implicaţie evolutivă importantă. I-a ajutat pe strămoşii noştri să decidă ce să uite şi ce să-şi reamintească. Femela primat care s-a îndrăgostit şi şi-a reamintit drumul spre perechea sa tandră care a hrănit-o are mai mari şanse să fie stră, stră, strămoaşa noastră, decât fluşturatica ce s-a pierdut şi a fost mâncată de fiarele sălbatice.

Elaine Morgan subliniază că:

Dragostea, ca trăsătură a relaţiilor sexuale, nu este o invenţie romantică recentă. Chiar de la început, când hominidul şi-a îmbrăţişat femela şi a sărutat-o, a făcut-o nu pentru a o reduce la supunere. La fel cum şi mama din dragoste îşi îmbrăţişează şi îşi strânge în braţe copilul plângând. Masculul nu dorea să o vadă înspăimântată, iar demonstraţiile de bună intenţie şi afecţiune... stârnesc în el aceleaşi sentimente ca şi la aceasta. Dacă actul sexual la primatele timpurii era un lucru trecător şi impersonal, legăturile la celelalte primate, care acum încorporează noile elemente, sunt mai personale şi de mai lungă durată.[156]

Candace Port oferă şi explicaţia. Se pare că sentimentul înalt de iubire ca şi cel opus de teamă au fost benefice pentru memoria stră, stră, strămoaşei noastre. Aceasta explică:

La fel cum drogurile ne influenţează memoria, neuropeptidele acţionează ca lianţi interni transformând amintirile în timpul formării lor şi aşezându-le într-un cadru de unde să le putem găsi. Acest proces înseamnă învăţare. Stările afective sunt produse de o serie de lianţi neuropeptidici, iar ceea ce trăim ca emoţie sau sentiment este, de asemenea, un mecanism de activare a circuitelor

156 Morgan (1972), p. 129.

neuronale particulare, simultan în organism şi în creier – ceea ce ang Renéază comportamentul întregului individ, cu toate schimbările psihologice cerute de acesta.[157]

Aceste probleme au ridicat o întrebare: există pentru fiecare trăire afectivă pe care o avem câte o peptidă specială? Dr. Port sugerează că ar putea fi adevărat, însă e nevoie de certitudine. Oricum, mai există încă o dovadă că peptidele joacă un rol mult mai important în activitatea sexuală decât am vrea noi să credem. Un studiu realizat de Komisaruk, Gerdes şi Whipple a dus la descoperirea faptului că femeile care au suferit leziuni severe ale coloanei, fiind paralizate în partea inferioară a corpului, puteau să aibă orgasm, prin stimulare vaginală, chiar dacă nu simţeau atingerea. Au dat dovadă de toate reacţiile obişnuite unui orgasm, incluzând schimbarea ritmului cardiac sau a tensiunii arteriale.[158] Se pare că peptidele descoperite de dr. Port influenţează centrii plăcerii fără a fi nevoie de conexiunea electrică prin intermediul sistemului nervos.

Ceea ce interesează este modul în care acest aspect mă face să înţeleg mai bine francmasoneria. Candidaţii sunt puşi în mod deliberat în poziţii inconfortabile sau chiar ameninţaţi. Sunt apoi recompensaţi creându-li-se o atmosferă plăcută. Am început să mă întreb dacă scopul legiferărilor afective puternice ale miturilor şi ritualurilor era acela de a facilita interacţiunea dintre peptide şi impulsurile electrice. Înarmat cu noi informaţii despre sistemul nervos, cel electric şi cel chimic, sunt gata să reiau învăţăturile francmasonice. Sarcina următoare este de a aplica noile cunoştinţe în înţelegerea implicaţiilor spirituale ale ceremoniei masonice.

---

157 Pert (1998), pp. 144–145.

158 Komisaruk, Gerdes & Whipple (1997).

Partea a treia

Descoperirea străvechilor comori

Am cercetat până acum opinii ştiinţifice asupra mitului, simbolismului şi efectul pe care postura şi ritualul îl au asupra gândirii. Ne vom reîntoarce la cele şapte etape ale masoneriei, descrise în capitolul al şaptelea, şi la învăţăturile lor. Vom încerca să descifrăm opera unui înţelept mason, care poate să ne fie de folos în înţelegere.

În mod surprinzător, Walter Leslie Wilmshurst are un punct de vedere diferit de cel al masonilor actuali. Acesta leagă starea psihică în care mă aflam în timpul furtunii de secretul esenţei francmasoneriei.

Capitolul al unsprezecelea

Semnificaţia masoneriei

Masonul mistic

La 15 ani după moartea lui Walter Leslie Wilmshurst, Loja pe care a fondat-o a publicat în onoarea sa volumul intitulat *The Life and Work of W.L. Wilmshurst* (Viaţa şi opera lui W.L. Wilmshurst). Lângă mine, pe birou, se află o copie; o învelitoare transparentă acoperă coperta tare, albastră, care sub slaba ei protecţie dezvăluia ravagiile umezelii. Am deschis-o, mulţumit să văd că paginile sale au supravieţuit intacte. Subtitlul este un omagiu adus celui ce a fost W.L.W.: „Unul dintre cei mai mari masoni ai tuturor timpurilor – un om profund mistic – şi cel mai onorabil gentleman”.

Pagina de titlu arată o fotografie a unui om chel, mic de statură, puţin plinuţ, cu o cămaşă albă, obişnuită, cu guler lat şi cravată neagră. Peste cămaşă poartă un sacou elegant cu revere largi din satin. Ochii negri sunt îndreptaţi spre stânga, ca şi cum s-ar feri din faţa aparatului de fotografiat. Colţurile gurii, lăsate în jos, îi dau feţei o figură sobră de avocat. Mâna dreaptă aproape că nu se vede, însă degetele răsfirate ale celei stângi se

reazemă de un pupitru mascat şi întunecat.

Poziţia ciudată adoptată îi scoate în evidenţă inelul vechi de pe degetul mic. Conform tradiţiei începute de W.L.W., Maestrul în funcţie al Lojii Living Stones, al cărei fondator a fost, poartă şi acum la întruniri inelul gnostic creştin, vechi din secolul al II-lea.

Wilmshurst avea 15 ani când a venit, în 1893, în Huddersfield. Tocmai îşi terminase studiile la o şcoală publică în Surrey, când l-a cooptat o firmă cu reputaţie de avocaţi, Moseley and Co., al cărei acţionar principal era un prieten de-al unchiului său, Ben. Şase ani mai târziu, Walter a devenit avocat; într-o zi de sâmbătă, *22* iunie 1888, terminase lucrul pe la amiază şi ieşise cu colegi de-ai să-i să-şi sărbătorească ziua de naştere. În doar câteva săptămâni şi-a închiriat un birou pe strada Kirkgate şi a pornit propria afacere – pe care a condus-o până la dispariţia sa, în 19 iulie 1939.

Tânăr avocat, ambiţios, Walter a dorit să urce pe scara socială a orăşelului înfloritor ce prelucra lâna şi, la sfatul domnului Moseley, a intrat în rândurile lojii francmasonice locale. Astfel, la 11 decembrie 1889, într-o seară rece de iarnă, la ora şase, tânărul Walter a fost despuiat de bunurile sale lumeşti. A fost îmbrăcat într-un costum aspru din lână, ce-i descoperea anumite părţi ale corpului. Apoi, într-un întuneric înşelător, a fost dus în Loja Huddersfield, nr. 290. În a doua miercuri a lunii următoare a trecut la Gradului al Doilea, şi, fără pic de răgaz, în februarie 1890, i s-au dezvăluit „secretele” de Maestru mason.

Scria despre această experienţă:

Adeseori, cele trei grade se trec cu rapiditate, uneori chiar în trei luni succesive. E puţin probabil ca cineva să deprindă înţelesurile lor depline. Ţi s-a inoculat un sistem de instruire, de avansare spirituală prea grabnic ca să-l

poţi asimila în profunzime. Viaţa ta va depinde de el. Însă vor trece ani buni de efort intelectual până să ajungi să-l înţelegi.

Ceremoniile probabil că nu deschid mintea pe loc. Nu îţi dai seama imediat de lumina şi percepţia profundă a Adevărului pe care o oferă Iniţierea. Adeseori, fiecare trebuie să ducă mai departe munca spirituală pentru a obţine un nivel mai înalt al conştiinţei. Dar iluminarea spontană nu se produce decât dacă eşti bine intenţionat şi pregătit sufleteşte.

În timpul ritualului, unii dobândesc un stimulent cu adevărat magic, o trezire permanentă la viaţă a facultăţilor mintale latente sau refulate. Însă acest rezultat dorit ar apărea mai des dacă toţi cei implicaţi în ritual ar înţelege mai bine ceea ce se petrece, conlucrând pentru aceasta.

În mod normal, marea revelaţie apare încet şi gradat. Ea este rezultatul reflecţiei asupra doctrinelor şi simbolismului Breslei, dar şi asupra încercărilor de a urma calea vieţii şi a-i aprofunda învăţăturile.

N-am cunoscut afirmaţiile sale până nu mi-am format o idee despre cugetările sale despre Iniţierea masonică. Am început cu volumul *The Meaning of Masonry* (Semnificaţia masoneriei) şi cu o lucrare susţinută la Societatea de Studiu Masonic din Londra, în 1925, şi intitulată *Secretele fundamentale ale filosofiei masonice.* Acesta afirma:

Sistemul masonic ascunde secrete filosofice. Acestea se deosebesc de secretele împărtăşite în timpul ceremonialului.

Ele nu conţin informaţii care pot fi păstrate sau destăinuite la cerere, ci adevăruri incluse în sistem; adevăruri ce trebuie descoperite, la fel ca interpretarea

personală a unei poezii sau piese muzicale, recunoscute ca atare doar de resorturile interioare după însuşirea lor şi îndelungi meditaţii. De aceea le învăţăm cu ajutorul însemnelor, amuletelor şi punctelor cardinale, cu ajutorul însuşirilor perceptive şi de cunoaştere. Adevărul şi misterul interior sunt inevitabil necunoscute celor care sunt lipsiţi de capacitatea de a le distinge.

Ordinele secrete au existat dintotdeauna pentru iniţierea în marile mistere şi taine. În aceste zile, când ordinul se preocupă de acest lucru atât de puţin, preferând să se îngrijească mai degrabă de scopuri sociale seculare, este de preferat să ne gândim că singura justificare a ordinului secret este aceea de a pregăti în mod special şi de a-i uni într-un efort fratern pe cei care se trag deoparte de la aceste activităţi, retrăgându-se într-un sanctuar al lor, de unde pot contempla şi obţine realizarea personală a lucrurilor, situate în afara conştiinţei celui neiniţiat.

Era primul indiciu oferit de autor că francmasoneria este o ştiinţă a autoconştientizării. Era o aluzie la starea de conştiinţă extinsă pe care o trăisem în mijlocul câmpului electric intens creat de furtună.

Am cercetat ani de zile originile francmasoneriei, publicând numeroase lucrări. Mă reîntorceam mereu la faptul că francmasoneria conţine cunoaşterea supremă. Ajută indivizii să se dezvolte spiritual şi să devină mulţumiţi de sine şi de locul lor în societate. Cum are loc acest lucru? Să deţină Wilmshurst răspunsul?

Volumul său *Semnificaţia masoneriei* este unul neobişnuit. Se pare că autorul înţelege mai multe decât vrea să scrie. O şi recunoaşte în introducere, unde afirmă:

Publicând aceste pagini, am fost reticent în ceea ce priveşte problemele esenţiale. Este necesară o anume tăinuire elementară şi oficială ca o precauţie practică

împotriva persoanelor neavizate şi pentru prevenirea profanării.[159]

Această carte neînţeleasă a fost scrisă la 33 de ani după ce Wilmshurst a intrat în francmasonerie. I-a luat ceva timp până să ajungă la aceste idei. Înţelegerea reală apare atunci când afirmă:

Sistemul masonic actual a fost proiectat şi conceput ca expresie a unei străvechi doctrine, de nişte minţi mult mai luminate în ştiinţa şi tradiţia străveche decât cei care pretind că o fac azi, prin opera lor.[160]

Wilmshurst era un erudit. Era familiarizat cu scrierile filosofului grec Plotinus, la fel ca şi proza mistică creştină a lui Meister Eckhart, Sf. Ioan al Crucii/Evanghelistul şi Sf. Tereza. Cunoştea lucrările mistice ale indianului Ramakrishna, ale gnosticului creştin Georgi Gurdjieff şi a elevului său, filosoful Peter Uspensky, ca şi a psihanalistului R.M. Bucke. Avea o ediţie ilustrată bine îngrijită a volumului egiptean Cartea Morţilor în traducerea lui Budge. În cercetările mele m-am folosit din plin de toată biblioteca, lucrările nepublicate şi notiţele lui Wilmshurst. Toate citatele care nu au referinţă din această carte sunt împrumutate din notiţele şi adnotările sale, aşa cum s-au păstrat ele.

În încheierea lucrării *Semnificaţia masoneriei,* vorbeşte despre scopul „doctrinei antice”:

Sistemul masoneriei speculative este un experiment al minţii... promovând ştiinţa regenerării umane... înţelegerea legându-se de minunea iluminării supranaturale, care la rândul ei depinde de dorinţa cu care

159 Wilmshurst, (1922), p. 8–9.
160 Wilmshurst, (1922), p. 88.

e cerută. Dacă înţelepciunea cere solitudine, atunci toţi masonii sunt nişte sihaştri. Râvnim la ea şi o căutăm ca pe o comoară ascunsă.[161]

E vorba oare despre norul acela luminos pe care l-am întrezărit în starea mea de încărcare electrică, când eram gata să iau cu autostopul cine ştie ce divinitate?

Însemnările sale conţineau şi mai multe detalii despre scopul spiritual al francmasoneriei, care este:

A trece de la plăcerile carnale la conştientizarea dumnezeirii cât încă suntem în viaţă. Este contopirea unităţii şi identităţii noastre fundamentale cu absolutul absolutului.[162]

El continuă:

Dacă acesta este, deci, scopul Iniţierii, atunci ipoteza fundamentală şi secretul filosofic mason este reprezentat de ideea măreaţă că Dumnezeu şi sufletul uman sunt în esenţă o unitate, nu o dualitate, sigurul scop al Iniţierii fiind acela de a conştientiza, prin instruire şi disciplină, în fiecare din noi realizarea acesteia.[163]

A explicat cu acurateţe ceea ce am simţit înainte ca atmosfera ionizată din Queensbury să explodeze într-un fulger de lumină.

Autorul vorbeşte însă de o stare obţinută prin disciplina strictă a minţit şi nu despre un fenomen meteorologic întâmplător sau despre o consecinţă fizică asupra neuronilor. Este ceea ce Persinger numea „experienţă divină”. Ulterior, Wilmshurst explică mai clar

161 Wilmshurst, (1922), p. 170.
162 Wilmshurst, (1925).
163 Wilmshurst, (1925).

fenomenul.

Masoneria nu este nonreligioasă, ci suprasectară, pentru că se ocupă de tainele existenţei, ceea ce alte religii cunoscute nu o fac. Ea este ontologică şi filosofică, dar nu teologică.[164]

Într-o lucrare publicată în martie 1924, în revista „Occult Review", descria această stare psihică, numind-o „conştiinţă cosmică", pe care o defineşte ca:

O viziune interioară ce transcende văzul tot atât de mult cât transcende pipăitul, o conştiinţă din care se şterge contrastul dintre ego şi lumea externă, ca şi distincţia dintre cauză şi efect.[165]

Walter Wilmshurst, masonul mistic, cunoştea totul despre starea psihică descrisă şi măsurată de Newberg, D'Aquili, Persinger şi Ramachandran. Acesta a reuşit să-şi extindă în univers propriul psihic. Nu a avut nevoie de nicio furtună electrică. În plus, afirmă că funcţia ritualului masonic este de a-i învăţa pe iniţiaţi să atingă această stare. După o primă experienţă, doream să ştiu cum aş putea vizita din nou acest tărâm mistic.

Calea mistică spre esenţă

După 15 ani de tatonare a problemei, Wilmshurst a convenit că, potrivit francmasoneriei, omul este alcătuit din patru segmente, fiecare constituind un sfert dintr-un întreg. Întregul reprezintă totalitatea existenţei pe care Maestrul Breslei are menirea de a o echilibra.

Când acest lucru se realizează, spiritul devine un tot unitar şi rotund centrat pe esenţa sa, lumina sa putând fi văzută doar când se obţine echilibrai perfect. Acesta este

164 Wilmshurst, (1925).
165 Wilmshurst, (1924).

momentul extinderii conştiinţei sau al „experienţei divine”.

Wilmshurst afirmă că „fiecare pas în cunoaşterea masonică înseamnă un salt în dezvoltarea abilităţii masonice de a percepe strălucirea puternică şi armonia care se află în central fiinţei noastre”. Doar când vom şti să distingem „cu claritate lumina” din interior, vom deveni adevăraţi Maeştri masoni. Abia apoi vom trăi experienţa „conştiinţei cosmice”: starea psihică trăită de mine involuntar printr-un joc al sorţii.

A alcătuit o diagramă care descrie calea spiralată urmată de el, învăţând să-şi autodisciplineze trăirile psihice. Pentru a atinge starea de „conştiinţă cosmică”, susţine acesta, spiritul a trebuit să se afunde în cunoaşterea de sine, traversând cele patru sferturi ale întregului. Următoarea diagramă descrie şirul de simboluri contemplate în timpul parcurgerii drumului spre centru.

Primul sfert reprezintă corpul fizic, preocupat de controlarea trebuinţelor carnale.

Al doilea redă gândirea logică, care controlează şi se opune pornirilor primare.

Al treilea sfert simbolizează afectivitatea, care poate să aparţină atât elementelor fizice, cât şi celor psihice, fiind influenţată de cele care domină.

Al patrulea sfert este sufletul pe care îl numeşte principiul suprarațional ce cunoaşte sursa transcendentală care uneşte universul.

Doar când primele trei pătrimi de întreg se unesc în armonie, pot să susţină calea spiritului spre iluminare (punctul de unde, ne reaminteşte acesta, „niciun mason nu va mai greşi”).

Explică apoi modul în care fiecare etapă îşi aduce contribuţia la această călătorie spirituală.

Primul Grad masonic (Ucenic) ajută la dezvoltarea raţiunii. Ne învaţă cum să echilibrăm logicul cu nevoile carnale. Ne explică posturile, structura Lojii pentru

concentrare, un set de simboluri şi instrumente spirituale. Doar când nevoile sufleteşti se împacă armonios cu cele trupeşti, folosind optim posturile, simbolurile şi instrumentele, suntem pregătiţi de o nouă etapă.

Al Doilea Grad masonic (Calfa) contribuie la păstrarea echilibrului dintre raţiune şi simţire. Învăţăm cum să deosebim trebuinţele sufleteşti de cele trupeşti. Aflăm şi mai multe poziţii, unelte şi simboluri care ne întăresc gândirea. Ne controlăm emoţiile astfel încât suntem pregătiţi pentru adevărul stelei lucitoare, vizibil ca şi întunericul din centru. Ne întâlnim cu simbolul spiralei care ne arată că repetarea este mama

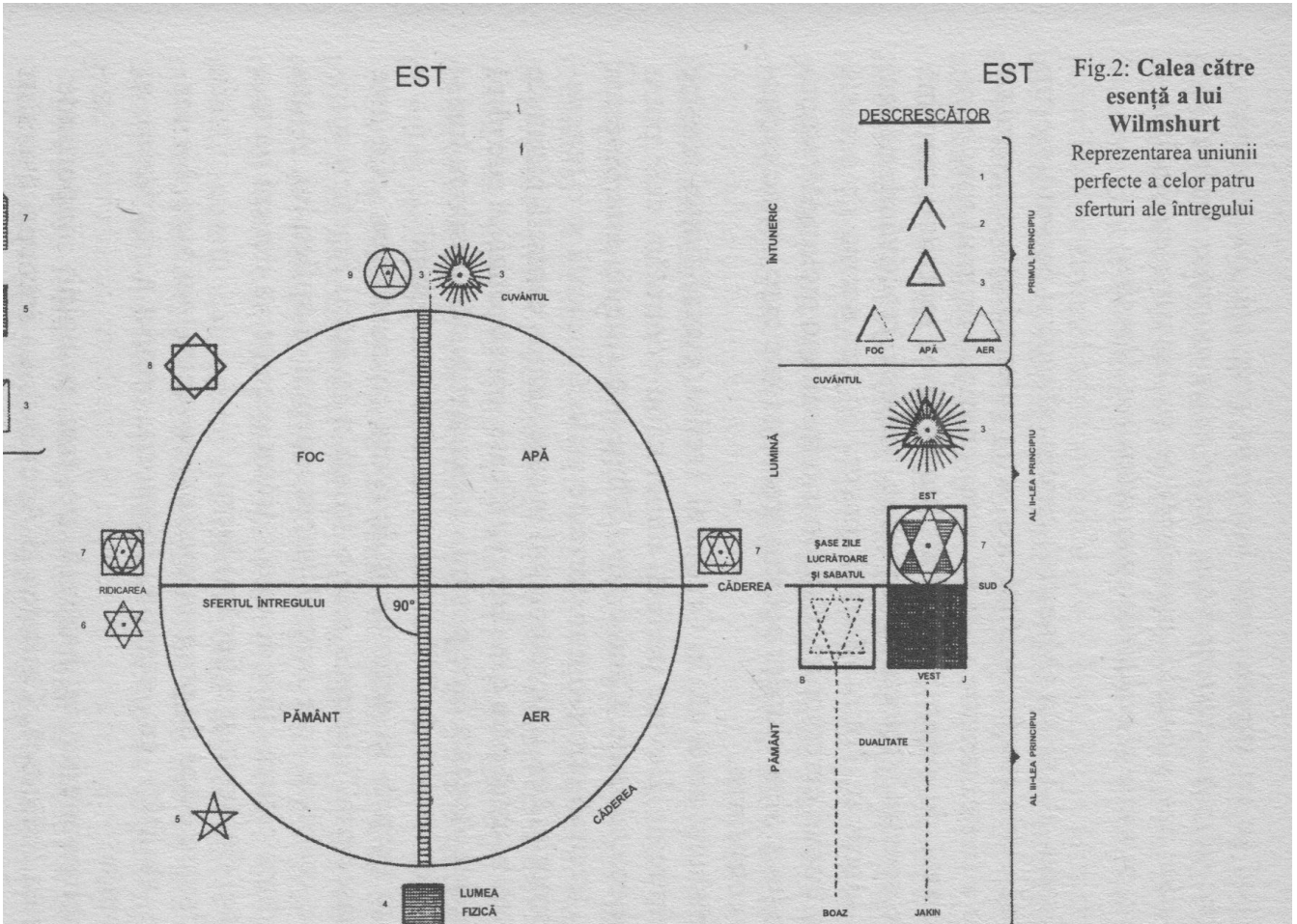

Fig.2: **Calea către esență a lui Wilmshurt**
Reprezentarea uniunii perfecte a celor patru sferturi ale întregului

Învăţării, continuându-ne drumul spiralat spre centrul din ce în mai aproape. Poziţiile afectează organismul cauzând reacţii hormonale care să ne ajute să dominăm afectul.

Înainte de a trece la Gradul al Treilea (Maestru) trebuie să fim gata să renunţăm la ego-ul nostru şi la grija de sine.

În floarea puterii voastre fizice şi psihice, această etapă sublimă te va supune unei încercări cruciale. Nu e vorba despre sfârşitul existenţei tale fizice, ci de moartea deplină a ego-ului tău. Această experienţă te va înzestra cu învăţăturile, puterile şi calităţile unui adevărat Maestru.

În Gradul al Treilea (Maestru) cerem raţiunii şi ego-ului nostru să moară. Abia atunci „spiritul nostru va putea renaşte ca piatră de temelie a fiinţei noastre şi-şi va putea continua drumul spre lumina emanată de centru”. Ritualul morţii şi al reînvierii suprimă nevoile noastre intelectuale, afective, trupeşti, reactivând sufletul nostru suprimat. Puţini Maeştri masoni îşi dau seama de această stare în timpul ceremoniei. Este doar o meditaţie prelungită asupra înţelesului şi simbolurilor acestui grad masonic care obţine expansiunea conştiinţei.

Wilmshurst arată că, în Gradul al Treilea, cercul fiinţei noastre este reîntregit. Devine perfect atunci când controlăm cele patru componente ale sale. Când cineva atinge acest stadiu este Maestru mason, trecând printr-o transformare psihică radicală şi o regenerare a propriei firi. Este momentul în care lumina centrală pătrunde în mintea noastră prin canalele purificate, conştientizând adevărul Masoneriei. Aceasta face posibilă cunoaşterea stării psihice transcendentale, numită de Wilmshurst „lumina intangibilă”.

El are propria sa definiţie în legătură cu întrebarea: „Ce este francmasoneria?” Breasla este o ştiinţă a învăţării practicii spirituale ce conduce spre centrul transcendental al sufletului. Ajuns acolo, după câteva clipe de extaz, trăim ceea ce va deveni parte a existenţei fiecăruia şi a fiecărui lucru.

Cu fiecare etapă de progres spiritual devenim mai buni. Ne dezvoltăm abilităţi ca: atenţia, memoria, empatia, caritatea şi bunăvoinţa.

Francmasoneria se bazează pe trei principii importante: Dragostea Frăţească, Caritatea şi Adevărul. La întruniri exersăm primul principiu; prin munca de caritate ne uşurăm sufletele; adeseori însă neglijăm cercetarea şi căutarea masonică intelectuală pentru adevăr. Aceasta, susţine autorul, ar trebui să fie forţa conducătoare din spatele nevoii noastre de a aduce lumina centrală. Drumul spre esenţă se face în trei etape. Mai întâi, trebuie să ne perfecţionăm munca în cadrul Lojii, prin înţelegerea ritualului şi a scopului său. Apoi, trebuie să ne extindem înţelegerea prin discuţii libere şi deschise despre semnificaţia şi scopul călătoriei spirituale francmasonice. În final, prin utilizarea zilnică a posturilor, simbolurilor şi instrumentelor spirituale ale Breslei, ne întărim puterea sufletului. Prin interiorizarea acestei învăţături, vom atinge starea psihică transcendentală sau „dovada de netăgăduit” că am înţeles cu adevărat taina adâncă a Breslei.

Wilmshurst vede în francmasonerie un „sistem spiritual de autoîmbunătăţire care ne ajută să obţinem întregul potenţial şi ne încurajează să participăm activ şi complet la îmbunătăţirea societăţii în general”. Deşi nu este o religie, foloseşte multe componente ale credinţei religioase. Este un mod de a înţelege şi dezvoltă spiritul.

Ştiinţa misticismului

Fulgerul din Queensbury mi-a schimbat atitudinea faţă de misticism. Am întâlnit în scrierile lui Wilmshurst şi

în scrierile gânditorilor mistici ideea că iniţierea este o ştiinţă ce trebuie practicată, nu una care este învăţată din cărţi. Iniţiatul înţelege desfăşurarea întregului sistem şi ritual, dar nu rezultatul călătoriei pe calea spirituală.

Ca să înţelegem e nevoie nu numai de gândire, ci şi de aplicare practică. În aceasta constă marele secret al fulgerului: am putut trăi extazul conştientizării centrului. Am simţit pe pielea mea şi am dorit să învăţ cum aş putea repeta experienţa. Pentru un om de ştiinţă, această cunoaştere ridică o dilemă interesantă. Cum se poate ca interferenţa electrică a sistemului meu nervos sau meditaţia profundă masonică să cauzeze o asemenea experienţă magică?

Sinele meu conştient este la capătul celălalt al firului de telefon. Firul este axonul neuronului care leagă creierul de simţuri. Tot ce ştiu despre lumea exterioară soseşte pe calea axonului, ca un fel de semnal Morse, însă sub forma impulsurilor electrice.

Toţi nervii funcţionează la fel, astfel încât dacă aş avea nervii optici conectaţi la zona auditivă a creierului meu, aş auzi lumina. Ştiu că aşa stau lucrurile, deoarece exact aşa s-a întâmplat când am auzit zumzetul câmpului electric produs de fulger. Sfera cunoştinţelor intelectuale este limitată de personalitatea mea, iar terminalele externe ale nervilor senzoriali îmi limitează capacitatea de înţelegere. Ce s-ar întâmpla dacă, din greşeală, simţurile ar încurca calea: aş putea gusta culoarea roşie a maşinii, să ating mirosul fânului cosit, să aud acreala unei lămâi, să văd sunetul clar al flautului sau să miros fineţea pielii unui nou-născut. Cum aş fi reuşit să descriu atunci lumea unuia care avea toate simţurile întregi? Nu aş fi putut.

Câmpul electric intens al furtunii electrice pe care am descris-o în *Prolog* mi-a deschis creierul spre o percepţie diferită. Abia în acel moment am înţeles cele scrise de Wilmshurst în caietele sale:

Ştiinţa noastră este una practică. Nu putem decât să comunicăm sistemul de valori, şi niciodată rezultatul său. Nu suntem nicidecum gânditori, ci practicanţi. Renunţaţi la încrederea oarbă şi absurdă în simţuri, cu limbajul lor Morse, care poate cel mult să raporteze un fapt, dar niciodată să exprime o personalitate. Dacă aţi învăţat ceva din filosofie, desigur ea v-a arătat cât de lung e lanţul în care vă ţine legaţi şi imposibilitatea de a vă bucura de spaţiul minunat întins înaintea voastră. Mai mult decât atât, idealiştii s-au revoltat, ţinându-se legaţi de frânghie, arătând lumii ideile lor despre libertate, doar pentru a fi trimişi înapoi în cercul lor strâmt de senzaţii. Dar, iată-ne – o familie mică, e adevărat, însă una care refuză să piară – asigurându-vă că am rupt lanţurile şi că suntem liberi pe întinsele pajişti. Este un adevăr de care trebuie să ţineţi cont înainte să adunaţi suma întregilor voastre cunoştinţe; pentru că va fi imposibil de dovedit că lumea, aşa cum este ea văzută de iniţiaţi, inimaginabilă, fără formă, întunecată, cu exces de lumină, este mai puţin reală decât cea văzută de cel mai tânăr şi mai promiţător practicant al universului fizico-chimic.

Dar cum e posibil să învăţ cum să ating la comandă această stare a conştiinţei cosmice? Mă gândeam la această problemă răsfoind manuscrisul autobiografic al unui scriitor experimentat, bun prieten de-al meu. L-a preocupat şi pe el acest subiect foarte mult încât a scris prima sa carte de succes, *The Outsider* (Intrusul).

Gândirea intrusului

La vârsta de şaisprezece ani, Colin Wilson s-a hotărât să se sinucidă. El povesteşte în biografia sa cum ţinea în mână o sticlă de acid cianhidric, gata să bea din cupa morţii.

S-a întâmplat un lucru neobişnuit. Am devenit doi. Deodată, am fost conştient de existenţa acestui adolescent tâmpit pe nume Colin Wilson, cu mizeria şi frustrările lui, ce părea un prost atât de îngust la minte, încât nu-mi mai păsa dacă se va omorî sau nu. Dar dacă se sinucidea, aş fi murit şi eu. Stăteam parcă lângă el, spunându-i că dacă nu scăpa odată de obiceiul de a se compătimi, nu va fi în stare de nimic.

Se făcea că acest „celălalt eu" îi spunea adolescentului:

„Ascultă, mă, prostule, gândeşte-te cât de mult pierzi", şi în acel moment m-am trezit la minunata realitate, cercetând orizonturile.[166]

Într-un moment de stres puternic, Colin a simţit o formă de conştiinţă cosmică, pe care Wilmshurst o aşază în centrul francmasoneriei. Ambii autori cred că această stare psihică este cea mai apropiată de moarte. Colin e de părere că mulţi oameni care au succes în literatură sau filosofie au fost tentaţi de ideea sinuciderii. Explică acest lucru prin faptul că orice se afundă în abis se separă de sinele real şi cel superficial, proces numit de obicei renaştere. Ideea se aseamănă cu cea a lui Wilmshurst.

Metodele aplicate iniţiaţilor de către responsabili şi însăşi natura experienţei trebuie trăite pentru a le putea înţelege efectul. Nimeni nu a reuşit să le înţeleagă fără să le practice. Este o experienţă în care conştiinţa este izolată şi ferită de orice trăire pământească. Este întoarsă şi direcţionată spre partea nebuloasă a psihicului nostru, înspre centru. Este sursa şi rădăcina propriei sale existenţe, unindu-se cu lumina centrului cosmic care este sursa şi inspiraţia spiritului personal. Este o experienţă despre care s-a spus că fie te găseşte într-un stadiu de

166 Wilson (2004), pp. 3–4.

sanctitate, fie te părăseşte astfel.

Evenimentul sublim te forţează spre conştientizarea deplină a mortalităţii tale. Se stabileşte o uniune între sufletul uman şi ego-ul cosmic. Prin reîmpletirea personalităţii carnale, joase, cu esenţa (sinele suprem, principiul spiritual), fiinţa devine perfectă. După această experienţă, vei deveni un maestru iniţat.[167]

Colin fusese îngrijorat de faptul că prietena sa ar putea fi însărcinată. Când a aflat că nu era, uşurarea pe care a simţit-o l-a aruncat într-un stadiu psihic avansat.

Ceea ce m-a izbit era faptul că tot ceea ce vedeam – această adâncime profundă a misterului, frumuseţii, magicului care părea că a răsărit din mare şi de dincolo de ea – era foarte real. Era chiar acolo, în faţa mea. Procedeul tensiunii şi al uşurării ridică puţin vălul, ca şi cortina unui spectacol. Dar dacă lucrurile ar sta numai aşa, omul ar putea să-şi inducă extazul mistic doar, învăţând pur şi simplu cum să vadă lucrurile aşa cum sunt. Cum ar proceda? Desigur, învăţând să reproducă procesele mentale care tocmai au fost revelate.

Ceea ce experimentasem nu era un lucru nou: este recunoaşterea lui Blake că lucrurile se percep „infinite", dacă uşile percepţiei ar fi întredeschise. Însă în acest punct se încheia toată ştiinţa mea. Care era mai exact natura actului psihic prin care să se deschidă uşile percepţiei?

Fiinţele umane posedă anumite puteri care le diferenţiază de specia animală; nu numai abilitatea de a fi încântate până la extaz de poezie sau muzică, dar şi prin inducerea excitării sexuale – chiar şi a orgasmului – fără ca obiectul sexual să fie prezent. Niciun animal nu se poate masturba fără vreun stimul; singur omul are puterea

---

167 Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

de a construi un set de răspunsuri complexe, doar din imaginaţie.

În acelaşi fel, nu e niciun motiv care să-l împiedice să se scuture de cortina indiferenţei şi obişnuinţei care îl separă de realitatea interioară. E pur şi simplu o problemă de reproducere a actului mental.[168]

Dar cum se ajunge la aceasta? Care sunt etapele necesare atingerii extazului? Iată care este punctul de vedere al lui Wilmshurst:

Marea atracţie a francmasoneriei şi tendinţa adepţilor ei de a se mulţumi cu această ispită superficială au dus la ideea că loja este neglijentă. Masoneria a fost concepută ca o comunitate mică, devotată integrării lucrurilor filosofiei naturii. Aceasta, pentru dezvoltarea intelectuală şi perfecţionarea spirituală a membrilor săi. Facilităţile sociale sunt adiacente. E de dorit a se reînvia aceste idei dacă vrem să reînsufleţim dimensiunea spirituală a Breslei.

Valoarea şi forţa unei loji nu constă în numărul membrilor ei sau în puterea de atracţie. Ea se sprijină pe calitatea vieţii adepţilor săi. Succesul rezidă în abilitatea de a forma o conştiinţă de grup.

El adaugă mai departe:

Breasla nu este o comunitate monastică, este o ştiinţă a misterului adaptată pentru oamenii ce trăiesc în lumea reală, ce se ghidează după reguli cunoscute, vechi de mii de ani. Nu obligă pe nimeni să urmeze vreo regulă strictă, ca la armată. Permite fiecăruia să-şi trăiască viaţa aşa cum o doreşte, ajutând totodată la dobândirea propriei căi de a-şi armoniza viaţa interioară cu cea exterioară.

---

168 Wilson (2004), pp. 3–4.

Totuşi, influenţează viaţa în trei aspecte. Aceste linii directoare constituie nişte principii de viaţă:

Întăreşte supunerea continuă faţă de Legea Morală.

Face apel la „progresul zilnic în Ştiinţa masonică" prin exersarea unor forme de studiu folositoare, reflecţii sau practici meditative, potrivite pentru fiecare tip de temperament şi gust.

Aduce în prim-plan simbolismul instrumentelor de lucru şi al Planşelor pentru reflecţie şi contemplaţie.

Este bine să se ţină cont de aceste reguli, în special în folosirea personală a instrumentelor simbolice şi a Planşelor, care nu pot fi prea des subiect de meditaţie sau exerciţiu.

Dacă nu suntem în stare să exersăm cele mai simple şi mai elementare reguli ale Breslei, atunci cum putem aştepta să ne însuşim învăţăturile mai complexe şi mai ascunse?

Sfatul lui Wilmshurst este să urmăm calea meditaţiei. El sugerează că prin folosirea instrumentelor spirituale ale Breslei se poate crea starea mentală dorită.

Dar, după cum a observat şi Colin Wilson, există un sentiment asemănător cu cel al binecuvântării conştiinţei cosmice. Este vorba de orgasmul sexual.

Newberg şi D'Aquili vorbesc despre o stare psihică numită hiperexcitaţie cu izbucniri de inhibiţie. Această stare de transă apare pentru puţine momente în timpul orgasmului sexual, deşi există şi alte căi pentru a o obţine: contemplaţia intensă şi prelungită, dansul ritmat ritualic sau ritualul stimulent repetitiv – şi s-ar mai putea adăuga iminenţa unui trăsnet. Se pare că starea de beatitudine care apare atunci când cel iniţiat atinge centrul a fost dinadins creată de forţa oarbă a naturii pentru a încuraja fiinţele umane să-şi transmită genele.

Cea mai mare problemă ridicată de studiul lui

Wilmshurst este că francmasoneria este un sistem evoluat de excitaţie spirituală. Dacă are dreptate, atunci cum funcţionează acesta?

Evoluţia conştiinţei cosmice

Nu Jane Austen a fost cea care a spus: „Este un fapt universal atestat că bărbaţii şi femeile au orgasm în urma excitării mentale în timpul actului sexual”, ci biologul dr. Catherine Blackledge. Aceasta crede că starea de binecuvântare spirituală a uneia dintre eroinele mistice ale lui Wilmshurst, Sf. Tereza, este asemănătoare orgasmului sexual.

Plăcere sau durere? Extaz sau agonie?... Sf. Tereza leşină, pierdută pe moment, înconjurată de viziunea ei sacră. Ea geme, buzele se întredeschid, faţa îi este luminată de plăcere, ochii închişi. Hainele îi alunecă de pe ea, fluide precum apa, dezvăluindu-i conturul, aşa cum se pogoară razele de aur ale soarelui deasupra raiului şi Îngerul Domnului se pregăteşte să-i străpungă inima cu sabia de foc, o dată şi încă o dată. Extazul Sf. Tereza, *sculptura lui Bernini (Gianlorenzo) a sfintei spaniole din Ávila în comuniune intimă cu Dumnezeu, este în acelaşi timp minunată şi tulburătoare, capabilă să trezească fiori în cei care o admiră.*[169]

Dr. Blackledge observă că pentru contemporanii lui Bernini (secolul XVII), reprezentarea religioasă a extazului e învecinată cu blasfemia. Aceştia „văd în ea emblema orgasmului etern”. Însă, odată ce realizăm că starea psihică a vreunui sfânt iniţiat spiritual este starea psihică naturală a oamenilor obişnuiţi, aflaţi în excitare sexuală, atunci totul devine clar.

Creierul Sf. Tereza descărca recompensa comportamentală pe care evoluţia a creat-o special ca să

169 Blackledge (2003), p. 251.

încurajeze fiinţele umane să procreeze. Mai simplu spus, orgasmul este un mecanism de recompensare care determină primatele să îşi transmită genele. Însă modul în care funcţionează oferă un indiciu despre conştiinţa cosmică.

Wilmshurst declara despre viziunile Sf. Tereza:

Experienţele mistice ale Sf. Tereza erau foarte numeroase. Ele includeau şi stigmatele, adică însemnarea celor cinci răni ale Crucificatului, levitaţia, clarviziunea, clar-auzul etc.

A mai trăit o experienţă pe care a numit-o „uniunea rugăciunii”, ceea ce corespunde, după descriere, conştiinţei cosmice.

În uniunea rugăciunii [remarcă Sf. Tereza], sufletul este atent la Dumnezeu şi adormit în ceea ce priveşte lucrurile lumeşti şi personale. În scurta perioadă de uniune, ea este privată de orice trăire emoţională şi chiar dacă ar fi vrut, nu s-ar fi putut gândi la nimic altceva. Astfel, nu mai are nevoie să facă apel la niciun artificiu pentru a se ajuta de propria înţelegere. Pe scurt, este moartă în ceea ce priveşte lucrurile pământeşti, trăind doar prin Dumnezeu… La fel procedează şi Dumnezeu când ridică sufletul pentru a se uni cu El, suspendând toate facultăţile naturale ale omului. Însă trece o perioadă foarte scurtă de timp. Dumnezeu pătrunde în interiorul sufletului ei, în aşa fel încât, atunci când revine la realitate, e aproape imposibil să se îndoiască de faptul că ea l-a cunoscut pe Dumnezeu şi Dumnezeu pe ea. Acest adevăr rămâne atât de adânc imprimat, încât, chiar şi după mulţi ani, nu mai poate uita de favoarea ce i s-a făcut sau îndoi de realitatea ei. Dacă vă întrebaţi cum e posibil ca sufletul să realizeze că a fost la Dumnezeu, din moment ce în timpul uniunii nu poate să perceapă sau să înţeleagă nimic, vă spun că nu îşi dă seama de acest lucru pe

moment, ci mai târziu, după ce s-a reîntors la realitate, nu printr-o viziune, ci printr-o certitudine care sălăşluieşte în interior şi pe care doar Dumnezeu o poate da.

Sfânta nu le percepe într-un mod corect şi totuşi imaginea creată e de o claritate impecabilă, rămânând adânc imprimată în sufletul ei. Această reprezentare este atât de subtilă şi delicată, încât înţelegerea nu poate s-o cuprindă.[170]

Wilmshurst arată că Sf. Tereza vorbeşte de o intensă pasiune, ca dovadă a stării mistice create în cel iniţiat. Şi dr. Blackledge o citează pe sfântă, din manuscrisul Vieţii, scris în 1565:

Durerea era atât de mare că am ţipat; însă concomitent am simţit o plăcere atât de sublimă, încât aş fi vrut să dureze o veşnicie. Nu era o durere fizică, ci una psihică, deşi îmi afecta într-o anumită măsură şi corpul. Era îmbrăţişarea dulce a lui Dumnezeu.

Poate că nu ar trebui să fim surprinşi de faptul că Sf. Tereza se străduie să descrie senzaţiile intense pe care le-a trăit. După cum arată şi dr. Blackledge:

Descrierea orgasmului sfidează adeseori exactitatea. Prin ce se manifestă acesta, până la urmă? Este culmea plăcerii şi pasiunii sau doar rămăşiţele unei dulci şi fermecătoare suferinţe continue? Clipa în care cineva iese în afara vieţii conştiente şi a sinelui este o binecuvântare efemeră ori un moment de extaz, sau e vorba doar de plăcerea creată de contracţiile musculare plăcute localizate în jurul organelor genitale? Paradoxal, e vorba de orgasm.[171]

---

170 Wilmshurst, (1924).
171 Blackledge (2003), p. 251.

Elaine Morgan, antropolog cu pregătire la Oxford, ştie foarte bine care e motivul pentru care avem orgasm. După cum am mai menţionat anterior, ea afirmă:

Fiecare dovadă circumstanţială pe care o avem în ceea ce priveşte comportamentul animal duce la concluzia că atracţia sexuală este o problemă comună, că ambele sexe simt dorinţa, fiind nevoiţi să o satisfacă, trăind copulaţia ca pe un act consumator.[172]

Am menţionat anterior cercetările recente ale dr. Blackledge, care demonstrau că starea de extaz psihic pe care o simţim în timpul orgasmului nu ne atenuează simţurile.[173] Dimpotrivă, creşte starea de luciditate, prin suprimarea durerii din alte părţi ale corpului. Blackledge e de acord cu Elaine Morgan când spune că orgasmul a evoluat la mamifere din dorinţa de a îmbunătăţi selecţia sexuală. Ea afirmă:

Deşi e adevărat că în ziua de azi nu este important ca în timpul orgasmului să aibă loc fecundarea, cred că influenţa acestuia continuă să se exercite asupra expulzării ovulului şi migraţiei (ovulaţia şi fixarea ovulului), la fel cum deplasarea şi transferul spermei arată spre originile musculaturii creatoare de plăcere şi a fenomenului nervos adiacent. Orgasmul – contracţiile ritmice, puternice, unduitoare şi relaxările muşchilor genitali – a evoluat de la simpla nevoie a femelei de a fi în control şi de a coordona transportul atât al ovulului, cât şi al spermatozoidului, în cadrul aparatului reproductiv. Acompaniate de simfonia hormonilor, contracţiile musculare orgasmice ale organelor genitale feminine

172 Morgan (1972), pp. 97–98.
173 Blackledge (2003), p. 295.

reuşesc să orchestreze cu succes migraţia ovulului şi a spermatozoidului, adeseori cu precizie milimetrică. Din punct de vedere reproductiv, este în avantajul femelei să obţină manipularea ovulului şi a spermatozoidului în corpul ei. Dacă o femelă are voie să se împerecheze liber şi e în controlul organelor ei genitale, rezultatul constă în cuplarea cu un partener cât mai compatibil genetic, reuşind astfel cu succes reproducerea sexuală.[174]

Starea de plăcere numită orgasm se dovedeşte a fi un instrument folositor în evoluţia speciilor. Toate fiinţele umane descind dintr-o linie lungă de împerecheri reuşite, moştenind fiecare abilitatea de a savura plăcerea orgasmelor, pentru scopuri sexuale. E posibil oare ca şi binecuvântarea conştiinţei cosmice să fie urmarea faptului că mintea noastră a evoluat devenind orgasmică? Nu e nimic sexual în ritualul masonic, dar putea să se folosească în vreun fel de această stare?

Colin Wilson a abordat această idee a experienţei de vârf non-sexuale, arătând că:

Ceea ce se întâmplă în aceste momente de intensitate subită aduce în centru fericirea noastră, aşa cum o răsucire simplă de buton poate regla lupa binoclului să perceapă o imagine clară şi coerentă... Aceasta duce la recunoaşterea interesantă a faptului că aproape toate valorile – lucrurile pe care le iubim – sunt ascunse de cele mai multe ori, ca într-o ceaţă. Toţi avem cel puţin câteva sute de motive de a fi fericiţi, începând cu faptul că suntem în viaţă. Ne apreciem căminele, siguranţa, familiile, bogăţiile; totuşi, cu excepţia unor momente rare de luminare subită – ceea ce Maslowe numea experienţe de vârf –, aceste valori rămân mai prejos de limita

174 Blackledge (2003), p. 292.

conştiinţei.[175]

Aduce vorba de o idee întâlnită şi în analizele lui Wilmshurst, aceea a intenţionalităţii ritualului masonic. Wilmshurst arată că acest control al emoţiilor şi al intelectului duce la restricţionarea ego-ului superficial şi permite sufletului să strălucească. Colin priveşte acest lucru dintr-o perspectivă diferită. El recunoaşte faptul că multe dintre activităţile umane sunt determinate de subconştient, descriind aceste acţiuni ale sistemului nervos central care sunt responsabile de majoritatea reacţiilor corpului, ca fiind „roboţii" noştri.

Problema esenţială a conştiinţei umane este legată de „roboţi", de partea noastră mecanică. Ca fiinţe foarte complexe avem nevoie să ştim să facem o serie de lucruri automatizat, de la a respira până la a conduce o maşină sau a vorbi limbi străine. De fapt", robotul" nostru face cele mai dificile lucruri mai bine decât dacă le-am face deliberat... Însă uneori poate fi foarte periculos... Când facem ceva din interes sau plăcere, efectul este cel de încărcare a bateriilor vitale, precum cele de la maşini în timpul mersului. Când lucrurile sunt făcute „automat", încărcarea este minimă şi feed-backul scăzut. Dacă suntem suprasolicitaţi sau intrăm într-o stare de depresie", roboţii" preiau comanda, putând să continuăm aşa timp de săptămâni, luni sau chiar ani, într-o stare mecanică devitalizantă, fără a ne consuma energia, nerealizând de fapt că această situaţie este anormală.[176]

Dar e posibil să obţinem aceste experienţe de vârf pozitive? Colin crede că da.

---

175 Wilson (1990), p. 223.
176 Wilson (1990), p. 224.

Odată ce recunoaştem intensitatea cu care „vedem” lumea, depinde doar de cantitatea de „interes” pe care o adăugăm sistemului perceptiv, şi deja începem să câştigăm un fel de control precar asupra stării noastre generale şi asupra experienţelor de vârf. Şi spun precar, deoarece conştiinţa de sine este un domeniu relativ nou în evoluţia fiinţei umane, iar pentru început, e absolut normal să găsim un astfel de control la fel de ciudat ca mersul pe sârmă.[177]

Experienţa de vârf, conştiinţa cosmică şi „experienţa divină” sunt doar diferite stări psihice a ceea ce este esenţial în ritualul masonic. Conştiinţa cosmică diferă însă de experienţa orgasmului; lipsesc contracţiile musculare şi emiterea de fluide. Duce totuşi la trăirea plăcerii şi la satisfacere. Să fie acesta motivul pentru care francmasonilor le place să participe la ritualuri? De aceea mă simt atras de francmasonerie?

Gradul de intensitate al acestor stări pare să varieze de la mason la mason. O singură trăsătură, confirmată chiar de experienţa cu câmpul magnetic intens, arată faptul că aceste stări ale conştiinţei nu sunt continue; ele sunt rebele şi separate. Trecerea de la o stare la alta are loc instantaneu. Când am fost cât pe ce să fiu lovit de fulger, am trecut de la premoniţie la beatitudinea cosmică într-o clipă, fără a percepe modul în care a avut loc schimbarea. A fost o tranziţie subită de la o stare diferită la alta. Creierul este alcătuit din subsisteme lineare saturate şi, pornind de la acest lucru, am încercat să înţeleg cum funcţionează francmasoneria. Singurele sisteme cunoscute, care sunt caracterizate de treceri de la disperare la binecuvântare, de la întuneric la lumină, de la înălţime la abis, sunt cele haotice. Prin urmare, în continuare, ne vom ocupa de matematica haosului.

---

177 Wilson (1990), p. 225.

Haosul reacţiei orgasmice

René Thom (1923–2002), profesor de matematică la *Institut des Hautes Études Scientifiques* din Bures-sur-Yvette de lângă Paris, a creat o nouă ramură a matematicii numită teoria catastrofelor. Aceasta descrie modul în care forţele liniare în schimbare lentă pot să cauzeze unui întreg sistem o schimbare abruptă. Aceste teorii au aplicabilitate mare în fizică, biologie şi ştiinţele sociale. Thom le-a sintetizat într-un volum intitulat *Stabilitatea structurală şi morfogeneza.*[178]

L-a preocupat modul în care o forţă care acţionează gradat asupra unui sistem pare să nu aibă la început niciun efect, dar, dacă aceasta continuă, unele părţi ale sistemului devin instabile. Ele vor trece rapid de la o stare la alta. A conceput o metodă grafică de expunere a acestui efect prin proiectarea mişcărilor unui punct dintr-un plan pe o suprafaţă pliată. Doi parametri interactivi, cum ar fi excitaţia şi inhibiţia, pot fi reprezentaţi pe un plan, iar starea de conştiinţă pe o altă suprafaţă pe care se pot găsi atât curbe, cât şi punctele lor de intersecţie. Mici schimbări ale parametrilor pot cauza salturi dramatice ale stării de conştiinţă. Thom le numeşte „catastrofe elementare", clasificând tipurile de suprafeţe care le produc. (N.B.: Thom foloseşte termenul „catastrofa" în înţelesul său tehnic, pentru a descrie o schimbare subită de la o stare stabilă la alta; acest lucru nu implică faptul că schimbarea nu este dorită. Vom folosi pe parcursul capitolului acest termen neutru, în jargon tehnic).

Articolul care-l omagia din „*The Times*" menţiona faptul că una din sursele de inspiraţie a fost aplicarea sistemelor dinamice asupra schemei cerebrale a lui Christopher Zeeman. De fapt s-au inspirat unul pe celălalt, după cum arată şi următorul fragment:

---

178 Thom (1975).

Mulţi matematicieni şi oameni de ştiinţă au fost inspiraţi de geniul lui Thom, inclusiv Zeeman, care a adus în Anglia şi în întreaga comunitate internaţională matematică teoria catastrofelor, cu mare aplicabilitate în ştiinţele biologice şi comportamentale. Totuşi, una din limitele teoriei catastrofelor o reprezintă faptul că ea este mai degrabă calitativă, decât cantitativă (adică, e mai invariabilă pentru schimbările lente ale coordonatelor, decât pentru cele lineare), fiind dificil uneori, dar nu întotdeauna, să verificăm modelul din punct de vedere numeric: într-adevăr s-au obţinut câteva succese remarcabile...

Cea mai importantă contribuţie de până acum a teoriei haosului este că oferă o înţelegere mai bună a impredictibilităţii, a modului în care micile perturbaţii ale condiţiilor iniţiale într-un sistem determinat dau naştere unei mari variaţii a mişcării rezultate în acest fel.[179]

Tipul de sistem haotic de care sunt interesat conţine două tipuri de inputuri de control: sistemul de excitaţie şi inhibiţie. Thom a numit această situaţie catastrofa de tip „punct de inflexiune". Prin schimbarea diferitelor stări de conştiinţă – „flux de conştiinţă", orgasm, meditaţie, somn, conştiinţă cosmică – prin această metodă se poate vedea cât de rapid se trece de la o stare la alta.

Newberg şi D'Aquili arată că orgasmul are loc atunci când o sarcină electrică supraîncărcată se descarcă în neuronii care cauzează în mod normal efectul liniştitor de inhibiţie. Cercetările recente ale dr. József Jansky de la Institutul de Psihiatrie şi Neurologie din Budapesta tind să certifice această idee.

El aduce în discuţie cazul unei femei de 31 de ani care suferea de epilepsie. Aceasta i-a mărturisit că a avut micro-orgasme cu puţin înainte de a intra în criză.

179 Times (2002).

Cercetând mai bine, a descoperit că, din anul 1945, s-au înregistrat 22 din aşa-numitele cazuri de „aură orgasmică”.[180] Unele din aceste cazuri aveau la dosar destule dovezi de activitate cerebrală ca să poată fi studiată zona creierului care a cauzat orgasmul: partea dreaptă a regiunii nucleelor amigdaloide. Este aria responsabilă de reacţiile afective, în care Newberg şi D’Aquili au descoperit centrul beatitudinii transcendentale. Jansky sugerează că această aură orgasmică poate fi cauzată de o eliberare de hormoni stimulată electric.

Aceasta poate explica de ce conştiinţa cosmică este uneori uşor de atins şi alteori aproape imposibil. Pentru ca o astfel de descărcare electrică să aibă loc, creierul trebuie să fie alimentat cu tipul potrivit de neuropeptide. Lucrarea lui Cadance Port sugerează faptul că e vorba mai mult ca sigur de hormonii ocitocină şi vasopresin. Aceşti doi hormoni sunt foarte importanţi în cauzarea stării de somn adânc REM, contribuind, după spusele lui Port, la sentimentul de bine post-orgasmic. Ocitocină este produsă de hipotalamus, apoi înmagazinată în glanda posterioară pituitară, fiind eliminată în sânge în anumite stări de excitaţie. Intră în funcţiune atât sistemul de inhibiţie, cât şi cel de excitaţie.

Dr. Mary Carmichael de la Universitatea Stanford din California a studiat variaţia nivelului de ocitocine, atât la femei cât şi la bărbaţi, în timpul masturbării şi orgasmului. Concentraţia de hormoni din sânge era măsurată continuu, folosind catetere. Nivelul concentraţiei în timpul autostimulării chiar înainte de orgasm era mai mare la femei decât la bărbaţi, însă ambele sexe prezentau un grad ridicat de hormoni. În timpul orgasmului, femeile au produs un nivel mai mare de ocitocine decât bărbaţii; femeile cu orgasme multiple au atins nivelul maxim de

180 Jansky, et. Al (2002), pp. 302–304.

ocitocine în timpul celui de-al doilea orgasm. Carmichael a observat că, în timpul orgasmului masculin, eliberarea de ocitocine ajută la producerea contracţiilor prostatei şi a sacului seminal.[181]

Acesta a mai descoperit că hormonii din familia adrenalinei inhibă eliberarea de ocitocine. Aceştia se eliberează doar când ne este frig sau suntem speriaţi. Sunt hormoni excitanţi, pentru cazuri de urgenţă, oferindu-ne energie să ne protejăm prin fugă sau luptă, inhibând sistemul de inhibiţie. Aceasta înseamnă că pentru a atinge conştiinţa cosmică, fără stimulare externă, e nevoie de excitaţie, dar nu de nelinişte. Organismul trebuie să elibereze ocitocina fără a activa însă adrenalina, care poate anula efectul asupra sistemului de inhibiţie.

Neurotransmiţătorii excitanţi pun motorul în funcţiune, în timp ce neurotransmiţătorii inhibitori reduc activitatea. Ocitocină, care excită neuronii sistemului de inhibiţie şi provoacă liniştirea organismului, este eliminată în cantităţi mari de glanda posterioară pituitară în anumite condiţii de excitare, mai ales prin presiune asupra pielii, mângâiere, atingerea sânilor. Citind aceste lucruri nu am putut trece cu vederea imaginea vârfului ascuţit de cuţit pe pieptul gol, în timpul Iniţierii mele. Eliberarea acestui hormon creează acea stare de bine şi relaxare dată de o îmbrăţişare sau o dezmierdare. Ce se întâmplă cu sistemul de excitaţie? Acesta este declanşat de adrenalină, care este atât un neurotransmiţător, cât şi un hormon. Deoarece adrenalina provoacă reacţia de fugă-sau-apărare, trebuie să fie activată şi dezactivată rapid. Ea este produsă în zona creierului numită *adrenal medulla* şi înmagazinată în granulele cromafine. La fel ca şi ocitocina, este eliberată în sânge în cantităţi mari în condiţii speciale de excitare.

Eliminarea de adrenalină afectează sistemul nervos simpatic (inima, plămânii, vasele de sânge, vezica urinară,

181 Carmichael, Humber, et al. (1987), p.27.

intestinele, organele genitale). Ea apare ca răspuns la starea fizică sau psihică de stres, fiind legată de un grup special de proteine transmembranare: receptorii adRenérgici. Se produce astfel creşterea numărului şi intensităţii bătăilor inimii; se dilatează bronhiile şi pupilele; apare vasoconstricţia, transpiraţia şi reducerea timpului de coagulare a sângelui. Celulele sangvine se retrag de la extremităţi şi intestine spre muşchi, arterele coronariene, ficat şi creier.

Se pare că proporţia dintre stres şi excitaţie afectează starea de conştiinţă. Aplicând toate acestea la modelul lui René Thom legat de catastrofa de tip „punct de inflexiune", am putut trasa diagrama stării de conştiinţă.

Suprafaţa de inflexiune se mişcă în conformitate cu gradul de adrenalină (încordare) sau ocitocină (relaxare) eliminată în organism. Prea multă adrenalină blochează accesul la conştiinţa cosmică (excitarea spirituală), în timp ce prea multă ocitocină poate să provoace somn adânc de tip REM. Cred că nu e deloc surprinzător faptul că drumul spre orgasmul sexual este întotdeauna deschis, exceptând anumite condiţii de stres maxim. Această funcţie cerebrală a evoluat odată cu primatele timpurii ca recompensă pentru transmiterea genelor în timpul procreării, atingându-şi şi acum scopul. Se pare că suntem singurele specii de primate care şi-au adaptat trăsăturile în aşa fel încât, în ceea ce priveşte experienţa spirituală, să ne permitem obţinerea unor avantaje în plus de supravieţuire. Mecanismul însă nu e perfect – mai ales, raportând mintea/corpul la sistemul de inhibiţie şi excitare, nu vom putea atinge starea râvnită. Toate scrierile mistice confirmă faptul că acest lucru poate lua ani de exerciţiu. Eu am fost norocos să stau în calea unui câmp electric intens provocat de un fulger, care a pus în cumpănă sistemul meu de excitaţie şi inhibiţie, în ciuda echilibrului hormonal prezent.

Un exemplu de catastrofa de tip „punct de inflexiune” poate descrie ceea ce s-a întâmplat. Să începem prin a privi mecanismul producerii excitării sexuale, care e prezentat pe pagina următoare:

Graficul arată toate nivelele posibile de excitaţie şi inhibiţie. Traiectoria spre orgasm începe la punctul R, când ambele sisteme sunt la un stadiu normal de excitare. Pe măsură ce activitatea sexuală se intensifică, creşte şi excitaţia, iar în acelaşi timp se stimulează producerea de ocitocină. În punctul A, psihicul este în starea numită flux de conştiinţă sau ceea ce Newberg şi D’Aquili numesc hiperexcitaţie. Dacă stimularea continuă, creşterea de ocitocină duce la inhibiţie, omul devenind în acelaşi timp atât excitat, cât şi inhibat. Acesta este punctul O, în care apare trăirea plăcerii orgasmului. Este modul de recompensă al Mamei-Natură.

Nivelul de luciditate este dat de graficul superior. Acesta urmează o suprafaţă unduitoare a cărei formă se schimbă în funcţie de raportul dintre tensiune şi relaxare. Acest sistem testat de excitaţie şi recompensă a servit foarte bine tuturor primatelor timp de milioane de ani; suntem toţi descendenţii unei lungi linii de strămoşi care au fost motivaţi de către acesta să procreeze. Dar mecanismul mai are şi alte posibilităţi, pe care oamenii le-au exploatat. Michael Persinger a subliniat faptul că abilitatea creierului de a avea „experienţe divine” are o mare putere de supravieţuire: face ca specia noastră să fie rezistentă, determinându-i pe strămoşii noştri să-şi păstreze speranţele, să supravieţuiască pe timp de foamete, molime sau alte vicisitudini. Orice conferă un avantaj în supravieţuire şi poate fi transmis prin ADN oferă o şansă în plus dezvoltării. Conform neo-darwinismului, acesta este motorul principal care produce schimbările evolutive.[182]

182 Dawkins (1988), p. 1–23.

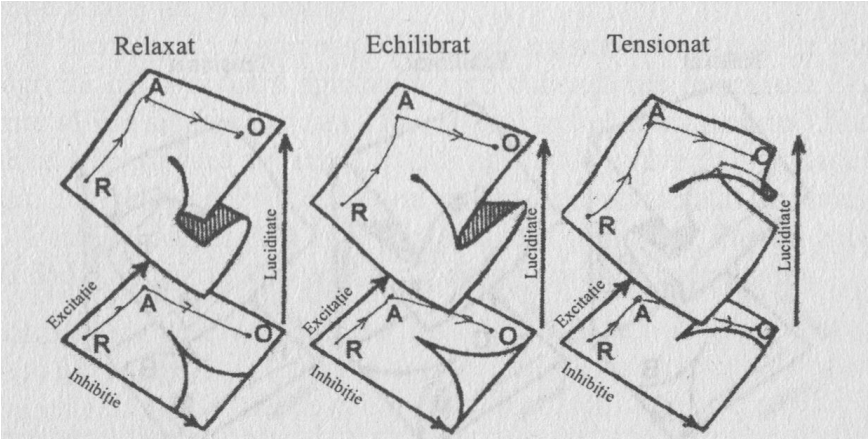

Fig.3: Traiectoria sexuală spre orgasm
Planul inferior arată posibilele combinaţii ale Excitaţiei şi Inhibiţiei şi starea de luciditate pe care o cauzează în diferite grade de relaxare. Punctul O reprezintă starea de tranzit spre orgasmul sexual. Traiectoria spre orgasm este determinată de o excitare ascendentă.

Evoluţia nu face planuri dinainte; se foloseşte de ceea ce are. Conştiinţa de sine, oferită de evoluţia celor doi lobi, furnizează o traiectorie pentru planificările ulterioare. A mai adus cu sine însă şi disperarea, prin conştientizarea propriei morţi. Persinger a susţinut că abilitatea de a experimenta ceea ce credem noi că înseamnă divinitate a dus la schimbarea oamenilor din „nişte primate incapabile tremurând de frică, în indivizi încrezători şi creativi”. Deci cum a reuşit Mama-Natură acest lucru? Teoria catastrofelor a lui Thom arată o cale.

La fel ca şi în diagrama anterioară, planul inferior arată posibilele stări ale sistemului de inhibiţie şi excitaţie. Calea spre beatitudine începe din punctul R, unde ambele sisteme sunt într-o stare normală de nonexcitare, urmând un itinerar diferit. Subiectul nu caută stimulare fizică, ci meditează, încercând să se calmeze şi să se liniştească, crescând posibilitatea sistemului de inhibiţie să atingă

punctul M. Dacă sunteţi prea relaxaţi, atunci puteţi cădea într-o reverie apropiată de somn, rămânând la un nivel inferior al conştiinţei, pe măsură ce izbucnirea de excitaţie se poate muta doar la punctul B. Deşi este foarte relaxant, acest lucru nu conduce la o stare mai intensă de conştiinţă cosmică, descrisă de Wilmshurst. Totul se blochează în multitudinea de puncte de inflexiune, eşuând accederea la un nivel mai înalt. Acest lucru se poate observa în partea stângă a diagramei. Partea dreaptă descrie starea de tensiune. Cu un efort considerabil de suprimare a gândurilor invadatoare, se ajunge la punctul M; dacă se menţine această stare destul de mult, are loc o izbucnire de excitaţie, care se îndreaptă spre punctul B, aceeaşi stare de reverie relaxantă. Nu se mai trece în conştient şi nici nu apare sentimentul apăsător al cunoaşterii de sine.

Diagrama mijlocie descrie ce se întâmplă dacă tensiunea şi relaxarea sunt în echilibru perfect. Ne îndreptăm spre punctul R şi M, iar pe măsură ce excitarea apare, ne parcurgem încet drumul spre punctul de inflexiune C, stare despre care Wilmshurst afirmă:

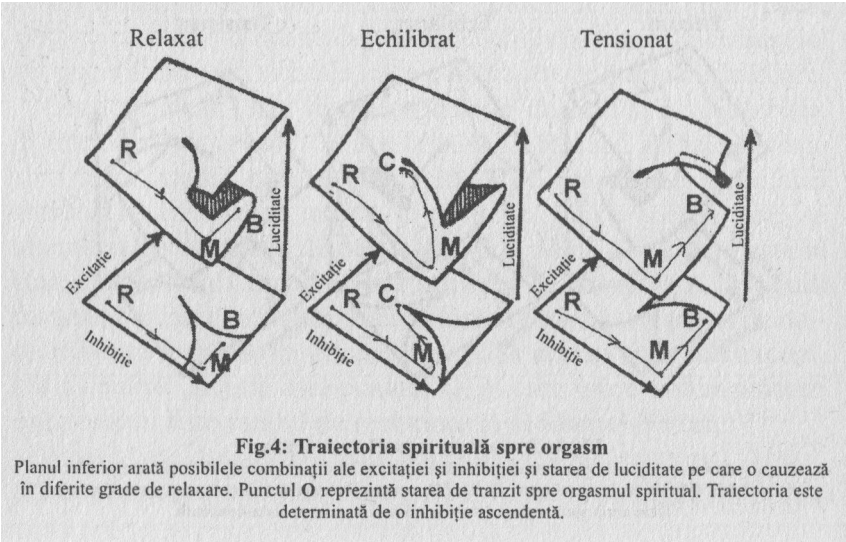

Fig.4: Traiectoria spirituală spre orgasm
Planul inferior arată posibilele combinaţii ale excitaţiei şi inhibiţiei şi starea de luciditate pe care o cauzează în diferite grade de relaxare. Punctul O reprezintă starea de tranzit spre orgasmul spiritual. Traiectoria este determinată de o inhibiţie ascendentă.

Când încetezi să fii finit, devii infinit. Această condiţie sublimă nu durează permanent, putând fi savurată doar în acel moment.

Nu e de mirare că nu poate fi „savurată decât atunci”. Mintea conştientă încearcă să se folosească de mecanismul subconştient autonom de recompensă pentru a atinge starea psihică nu cea mai plăcută, ci cea mai râvnită. Acest lucru aduce cele două sisteme mentale, cel chimic şi cel electric, într-un echilibru perfect, menţinându-le aşa. E ca şi cum ai ţine în echilibru o bilă pe un vârf de creion. E posibil, însă necesită mult exerciţiu.

Sunt oare învăţăturile lui Wilmshurst privind starea mistică a întregirii cu creaţia în centrul masoneriei, chiar atât de vechi? Sau poate a inventat pur şi simplu ideea şi apoi a observat asemănările cu ritualul mason? Pentru a verifica acest lucru, vom avea nevoie de cel mai vechi document masonic existent. Va sprijini acesta observaţiile lui Wilmshurst?

El susţine, de asemenea, că scopul masoneriei este de a cartografia calea noastră spirituală spre cunoaşterea interioară. Dar cum să fim siguri că acesta a fost scopul iniţial al masoneriei? Este chiar o continuare a vreunei tradiţii spirituale străvechi? Şi dacă e aşa, cum de s-a dezvoltat într-un sistem de excitaţie atât de viabil? O întâlnire accidentală cu o personalitate ştiinţifică, într-un hotel ce dădea în portul Kirkwall din Orkney, va elucida problema.

Capitolul al doisprezecelea
Misterul Manuscrisului din Kirkwall

Începutul începutului

În septembrie 1999, am fost invitat să ţin o conferinţă la Festivalul Ştiinţific din Orkney, în aceeaşi zi

cu Karl Pribram. Pribram, un bărbat de optzeci de ani, plin de vitalitate, este profesor emerit al Universităţii Stanford şi directorul Centrului de Cercetare Neuronală şi Ştiinţe Informaţionale al Universităţii Radiord. Energia şi entuziasmul său nu păreau deloc nelalocul lor, pentru un om de vârsta a treia.

Venise la festival împreună cu soţia sa, scriitoarea Katherine Neville, care luase şi ea cuvântul. După susţinerea conferinţei, i-am însoţit pe cei doi, împreună cu fizicianul sloven dr. Andrej Detela de la Institutul Jozef Stefan din Ljubljana, la cină la hotelul Kirkwall. A fost o seară fascinantă. Karl şi-a petrecut mare parte din viaţă cercetând funcţiile creierului şi structura sa, iar discuţia de după cină s-a axat mai mult pe fizica cuantică şi cercetarea creierului, Karl povestindu-ne de munca sa la NASA. Şi-a expus ideile în legătură cu natura conştiinţei. Deoarece discuta de trecerea de la starea de somn la cea de trezire, am profitat de ocazie şi l-am întrebat ceva ce mă preocupa de ani de zile.

Uneori, când soarele de dimineaţă mă trezeşte, sunt conştient de corpul meu, dar nu de cine sunt şi locul unde mă aflu. Am observat că după un timp scurt – în mod real, să nu se fi scurs mai mult de câteva secunde – îmi reaminteam perfect cine eram şi toată istoria vieţii mele. L-am întrebat pe Karl dacă e posibil cumva ca, atunci când mă trezeam, să fi trăit într-o stare de luciditate în care nu exista conceptul de sine. Aceasta avea nişte trăsături asemănătoare cu beatitudinea religioasă descoperită de Newberg şi D’Aquili prin tomografiile cerebrale.

Karl se lansă într-un discurs spontan despre natura autocunoaşterii, vorbind despre diferenţa dintre conştiinţa „primară” şi cea „superioară”. El a explicat că, înainte de a fi conştient de sinele meu, trebuia să deţin o conştiinţă primară.

— Este abilitatea de a genera o scenă mentală în care

se poate integra o mare cantitate de date care leagă comportamentul imediat de necesităţile mediului, spunea cu ochii strălucind ca luminile portului Kirkwall ce se zăreau prin fereastra din spatele lui.

Continuă cu faptul că acest nivel de conştiinţă este similar cu cel al experienţelor canine sau cel al nou-născutului înainte de a învăţa să vorbească. Conştiinţa de sine se construieşte pe informaţiile procurate de simţuri şi apare numai după ce creierul îşi dezvoltă abilitatea de a construi şi conecta trecutul de viitor. Deci nu ai nevoie de sine, până în momentul în care nu-ţi reaminteşti de trecut şi nu îţi extrapolezi viitorul. Această înţelepciune pare să fi fost absorbită în metodele de învăţare ale francmasoneriei.

— Această memorie achiziţionată, explică mai departe Karl, este o caracteristică fizică a creierului.

Când m-am trezit fără să ştiu cine sunt, trăiam o stare de conştiinţă primară, asemeni cu cea a unui copil care învaţă să vorbească. Pe măsură ce memoria, în legătură cu ceea ce puteam face şi abilităţile pe care le dobândisem, a interacţionat, stimulând zona creierului în care se găsea centrul gândurilor mele, personalitatea mi s-a reintegrat şi am devenit pe deplin conştient. Doar atunci am realizat cine sunt.

Se întâmplă adeseori acest lucru, însă ştim că suntem dezorientaţi din cauza somnului şi deci nu e nicio problemă, a explicat Karl. Consecinţa este că multe persoane adormite au cunoscut beatitudinea neconştientizării sinelui, care pare să stea în centrul atâtor credinţe, dar au pus-o pe seama somnului.

Am citit apoi mai multe studii ale lui Karl asupra memoriei şi despre cum ia naştere conştiinţa. Memoria umană funcţionează asemănător celei digitale a computerului. Este non-reprezentaţională. Asta înseamnă că memoria ia naştere în capetele noastre doar atunci când activitatea electrică este în concordanţă cu semnalele

culese din mediul înconjurător.

Karl descrie fenomenul în felul următor:

Evenimente refulate devin vii atunci când ne reîntoarcem la scena trăită. Întâlnirea cu prieteni vechi, muzica familiară, recitirea unui fragment neglijat, toate acestea cer o nebănuită putere de reconstrucţie. Nu suntem conştienţi de cantitatea de memorie pe care o deţinem „la noi" – nu în mintea noastră, ci în casele noastre, la slujbele noastre, la biblioteci. Din cauza acestor inputuri structurale complexe, mecanismele creierului nostru pot restructura – reconstitui – tabloul din bucăţelele şi fărâmele înmagazinate în el... Pentru educaţie, morala este clară: instrucţia (învăţarea prin descoperire) trebuie să însoţească predarea (demonstrarea).[183]

Ideea lui Karl – că oamenii se schimbă şi se dezvoltă la fel cum o face şi creierul, acomodându-se conceptelor pe care le asimilează – este foarte profundă. Aduce aminte de metodele utilizate de ritualul masonic în transmiterea cunoştinţelor. Consecinţa este faptul că personalitatea se dezvoltă în funcţie de schimbările fizice ce au loc în structura creierului. Dar ce fel de schimbări au loc? Ce rol au activitatea cerebrală şi memoria în determinarea personalităţii? Ce procese au loc în timpul ritualului masonic? Cum ne afectează ceremoniile? Pare să se asemene cu procesul de maturizare a unui copil – lucruri despre care Karl ştia foarte multe. Karl arătase faptul că bebeluşul, în primele luni de viaţă, are o conştiinţă primară. Şi totuşi, la această vârstă, are de trei ori mai multe celule nervoase independente decât numărul oamenilor de pe pământ.

— Şi cum ne dezvoltăm din bebeluşi aproape inconştienţi, în adulţi conştienţi? – l-am întrebat.

---

183 Pribram (1969), p. 78.

Luă mâna soţiei într-a sa şi începu să se joace cu degetele, bucurându-se de atingerea ei.

— Dacă m-aş pune să număr fiecare neuron în parte, şi aş putea să fac asta cu o viteză de un neuron pe secundă, mi-ar lua cam treizeci de milioane de ani.

— N-ar trebui să comandăm mai întâi budinca?

— Încercă să fie mai practic Andrej.

Karl zâmbi către noi. Era mulţumit de faptul că a reuşit să ne facă să vizualizăm extraordinara complexitate a creierului unui copil.

Eu însă eram nelămurit. Prin ce modalităţi poate ritualul francmasonic să determine schimbarea funcţionării creierului nostru? Sunt acestea schimbări pozitive?

Puţin mai târziu ne-am mai bucurat de ceva. Am fost invitaţi cu toţii să vedem în particular un artefact fascinant, la templul masonic local, care găzduieşte şi Loja Kirkwall Kilwining.

Ne-am plimbat împreună din port, pe High Street, o străduţă îngustă şi întortocheată, spre Catedrala Sf. Magnus, înainte de a coti pe partea unde se găsea templul mason. Am intrat pe o uşă laterală, fiind întâmpinaţi de membrii veterani ai Lojii. Aceştia ne-au însoţit pe scările templului şi au arătat spre ceva ce părea a fi un sul mare de covor, agăţat sus pe un cui, pe peretele de vest al Lojii.

— Acesta este Manuscrisul din Kirkwall, ne-au anunţat cu mândrie gazdele.

Fraţii din Loja Kirkwall Kilwining au mare grijă de acest document. Când l-am zărit, era atârnat pe zidul de vest al templului. În umbra templului era protejat de lumina directă a soarelui, fiind interzis accesul vizitatorilor; chiar şi invitaţii speciali aveau nevoie de o cerere programată. (Din nefericire, a trebuit să fie depozitat într-un seif, după ce i s-a făcut atâta publicitate nedorită şi s-au emis pretenţii extravagante în ceea ce

priveşte originea sa). Am fost foarte impresionaţi de modul în care fusese realizat şi păstrat manuscrisul, mulţumind fraţilor şi ofiţerilor Lojii că ne-au permis să-l vedem.

Ce este acest manuscris?

Pare a fi o pânză enormă ce reprezintă cel mai timpuriu document atestat al începutului simbolismului masonic. Dar cum de a ajuns în templul din Kirkwall?

Pentru a afla acest lucru, trebuia mai întâi să cunosc istoria Lojii din Kirkwall Kilwining şi cum a intrat aceasta în posesia documentului.

Originile manuscrisului

Manuscrisul din Kirkwall este făcut din trei bucăţi de pânză tare de in (unii spun că e chiar pânză de vele) cusute şi pictate de mână. Toată bucata măsoară, în întregime, cam 5 m şi 20 cm lungime şi 1 m şi 20 cm lăţime. În mijloc se găseşte o parte lată de 1, 2 m pictată cu sute de simboluri masonice, şi alte două bucăţi exterioare, ce par a fi nişte hărţi. Acestea par a fi fost tăiate dintr-o bucată mai mare, înainte de a fi cusute pe marginile exterioare ale părţii centrale.

Multe din inscripţiile manuscrisului sunt scrise într-un cod masonic vechi, folosit în Scoţia la gravarea mormintelor; mai este numit şi alfabetul Enohian, în mai multe grade ale Ritului Scoţian Antic Acceptat. În scena a doua a manuscrisului, numărând de jos în sus, se vede un altar aşezat pe un postament alb cu negru şi o inscripţie codificată. O parte a ei decodificată ar suna cam aşa:

Eu sunt cel trimis vouă. Eu sunt ceea ce sunt.
Eu sunt trandafirul Sharon-ului şi Crinul Văii.
Eu sunt ceea ce sunt şi voi fi ceea ce voi fi.

În 1976, într-un discurs al Lojii Kirkwall Kilwining despre manuscris, fratele James Flett spunea:

Când m-am alăturat Lojii, cu mulţi ani în urmă, trăia pe atunci un frate bătrân, care venea ocazional la întrunirile noastre, deşi trecuse de 90 de ani. L-am întrebat, odată, dacă poate să-mi spună câte ceva de manuscris. Nu ştia prea multe, exceptând faptul că, la Iniţierea sa, pe când era el flăcău de 20 de ani, acesta stătea aşezat pe pardoseală în mijlocul Lojii.[184]

Eu cred că manuscrisul este, de fapt, o veche Planşă ce trebuia desfăşurată secţiune cu secţiune pe măsură ce se parcurgeau diferite etape. Alţii sunt de părere că manuscrisul este prea lung ca să se potrivească pe podeaua templului de acum, având în vedere că vechea clădire, închisoarea, de pe strada Kirk Green, din faţa Catedralei Sf. Magnus, era şi mai mică. Totuşi, dacă punctul meu de vedere este corect, nu era nevoie să fi fost desfăcut în întregime niciodată.

Ceea ce e sigur este faptul că manuscrisul a fost în grija Lojii de mult timp, cel puţin din 1786. Multe teorii legate de scopul şi însemnătatea lui au fost enunţate, dar acestea au venit din partea unor grupuri cu idei preconcepute în privinţa rolului istoric al manuscrisului.

George William Speth (1847–1901) a fost un cunoscător direct al acestei probleme. A fost unul din fondatorii şi secretarul înaltei Loji *Corona ti Quatuor,* iar această lojă de cercetare „în premieră" are o îndelungată tradiţie în susţinerea liniei oficiale privind originile londoneze ale francmasoneriei, pe care ducele de Sussex a impus-o când i-a obligat pe masonii refractari ai Angliei şi Ţării Galilor, în 1813, să organizeze Marea Lojă Unită a Angliei. Ca redactor al jurnalului casei, *Ars Quatuor Coronatorum* (AQC), Speth a fost obligat să susţină absurda idee că francmasoneria a apărut în Londra, în anul 1717. Se presupunea că totul a început când un grup de

184 Flett (1976), p. 5.

gentlemani plictisiţi au vizitat şantierele locale, întrebând muncitorii dacă au vreun ritual interesant pe care să-l folosească spre „îmbunătăţirea” comportamentului lor moral – o teorie cu toate caracteristicile unui scenariu de comedie.

În 1897, Speth, gata să susţină tradiţia Quatuor Coronaţi de compromitere a documentelor masonice în Scoţia, a decis să studieze mai atent Manuscrisul din Kirkwall. El a autorizat spre publicare un document de la un mason din Orkney, diaconul Craven, despre marea comoară din Loja Kirkwall. Acesta a fost publicat în volumul al X-lea din *Ars Quatuor Coronatorum,* împreună cu opiniile personale ale lui Speth despre manuscris. Fără să-l vadă măcar, Speth afirma că era un covor de pus pe jos, din „prima jumătate a secolului al XVIII-lea sau puţin mai târziu”, asigurându-se astfel că mitul originii francmasoneriei, început în Londra anului 1717, rămâne netulburat.

În anii 1920, un alt membru al *Quatuor Coronaţi,* William Reginald Day, membru al Lojii de Cercetare Sydney din New South Wales (Australia), a studiat din nou manuscrisul şi a scris un articol pentru *Ars Quatuor Coronatorum,* (vol. 38, 1925).

Day susţine că a cercetat îndeaproape structura şi tematica manuscrisului – deşi se pare că a revăzut mai mult documentul lui Speth, decât însuşi manuscrisul. Evident, acesta găseşte indicii în legătură cu data manuscrisului, susţinând că a găsit „braţele Marii Loji a Anticilor” – însă aceasta nu avea ca şi caracteristică steaua în cinci colţuri şi ochiul atotvăzător. De ce Day a trecut cu vederea aceste amănunte rămâne un mister. Folosindu-se de această mică coincidenţă, Day afirmă că manuscrisul datează de mai târziu de 1751, mai ales că a mai descoperit şi alte urme ale influenţei anticilor, pe care însă nu le specifică şi nici eu şi nici altcineva din Frăţia

Kirkwall Kilwining nu am putut identifica sursa. Încă o dată, *Ars Quatuor Coronatorum* întărea ideea că mitul francmasonic a fost inventat în Londra, în 1717, alungând deoparte orice gând vizavi de originea scoţiană a Breslei.

Day mai susţine că a găsit (încifrate) trei citate exacte din Biblia regelui James/Iacob I (cele citate anterior), folosindu-le astfel să situeze manuscrisul după anul 1611. Eu nu am putut găsi cuvintele exacte în exemplarul meu, ci numai fragmente presărate cu diferite expresii. Totuşi, urmând atitudinea onorată de timp a celor de la *Quatuor Coronaţi,* eliminând tot ce era scoţian, Confratele Day a folosit această „dovadă", susţinând că manuscrisul este o operă modernă de artă, avansând chiar ideea că masonul William Graham, care muncea în Londra ca zugrav, reîntors mai apoi în Orkney, a pictat el însuşi manuscrisul pe o pânză întinsă.

Aşa a rămas totul până în 21 iulie 2000, când a apărut un articol atât în revista *„The Times"*, cât şi în *„Daily Telegraph",* scris de o jurnalistă din Orkney, Kath Gourlay, care a relatat despre testele făcute pe manuscris.

Rezultatele datării cu carbon radioactiv a unui peretar unic au şocat membrii unei loji masonice din insulele Orkney, care au aflat că documentul lor este o comoară medievală în valoare de câteva milioane de lire... datarea cu carbon a manuscrisului arată că uriaşa pânză de 5 m este din secolul al XV-lea.[185]

Misterul se adânceşte şi mai mult. S-au făcut două datări cu carbon radioactiv. Una pentru secţiunea centrală şi una, diferită, pentru secţiunile laterale. Kath Gourlay arată următoarele:

Contactul cu laboratorul de cercetare de la

185 Gourlay (2000).

Universitatea Oxford, care a făcut datarea, adânceşte misterul atestând cele două date.

„Am analizat materialul din Manuscrisul din Kirkwall cu două ocazii separate", declară purtătorul de cuvânt de la departamentul de Arheologie şi Istoria artei, care a executat lucrarea. „Trebuia să ţinem cont de anumite marje de eroare în calibrarea conţinutului de carbon, şi prima mostră, luată din marginea materialului era probabil din secolul al XVIII-lea sau începutul secolului al XIX-lea (1780–1840). A doua bucată, prelevată din centrul documentului, a dat o dată mult mai veche – secolul al XV-lea sau al XVI-lea (1400–1530)."[186]

Cei 280 de ani diferenţă dintre partea centrală şi cele două laterale face ca afirmaţia lui Day, că William Graham a pictat întreg documentul, să fie puţin probabilă. Graham care a expus Manuscrisul Lojii Kirkwall Kilwining, în 1786, ar fi trebuit mai întâi să obţină două bucăţi de pânză, una nouă şi una veche de 280 de ani; apoi ar fi trebuit să taie bucata cea nouă în două şi să le coasă pe marginea celei vechi, înainte de a începe să le picteze. La ce bun atâta deranj? Dacă ar fi vrut o bucată mai întinsă, ar fi putut să o adauge pe cea nouă lângă cea veche şi ar fi obţinut una mai mare. Deci datarea cu carbon radioactiv sugerează că dacă ar fi adăugat părţile exterioare, ar fi făcut-o pentru că a dorit să păstreze partea interioară, şi nu ca s-o ascundă, s-o îmbunătăţească sau s-o schimbe în vreun fel. Vom discuta motivele pentru care a vrut să facă acest lucru în acest capitol.

Am contactat Loja să văd dacă există vreo diferenţă observabilă pe dosul manuscrisului între ţesătura din centru şi cea de pe margine, deoarece partea superioară este acoperită cu un strat gros de vopsea. Un venerabil frate mi-a răspuns:

---

186 Gourlay (2000).

Se pare că toate bucăţile au fost întărite cu acelaşi tip de pânză care se extinde pe întreaga suprafaţă a manuscrisului.

Nu sunt sigur de vechimea ei, dar modelul fin nu este modern. Din nefericire, acest lucru împiedică accesul la părţile separate, fiind imposibil să compar textura celor trei bucăţi separat. Se văd foarte clar marginile care au fost cusute laolaltă, putând fi chiar atinse, confirmând faptul că manuscrisul este alcătuit dintre trei bucăţi verticale.

Faptul că pânza pictată a fost întărită cu alta mai rezistentă, la fel cum un covor de lână este căptuşit cu o pânză de sac, sugerează că menirea lui a fost de a fi mai degrabă rulat pe podea, decât atârnat pe perete.

Datarea cu carbon radioactiv spulberă ideea lui Andrew Sinclair că există un secret din secolul al XV-lea ascuns în părţile laterale ale manuscrisului. Nu e posibil ca documentul să fi aparţinut patrimoniului din Kirkwall „de la sfârşitul secolului al XIV-lea, când prinţul Henry St. Clair a devenit conte de Orkney", după cum susţine acesta. Nu există vreo dovadă a existenţei francmasoneriei în Kirkwall înainte de 1736, prin urmare teoria lui Sinclair ignoră, de asemenea, întrebarea cine a păstrat artefactul masonic timp de peste două sute de ani. Părţile laterale ale manuscrisului datează într-adevăr de pe vremea lui William Graham, aşa că Day avea dreptate să susţină că acesta le-a pictat, însă partea centrală este mai veche. Odată cu învăţătura redescoperită a căii celor şapte etape spre francmasonerie, despre care vorbeşte Wilmshurst şi pe care le-am tratat în primele capitole ale volumului de faţă, o nouă idee a răsărit în mintea mea.

Tradiţia explicării tăbliilor s-a dezvoltat dintr-o altă practică: aceea a desenării simbolurilor-cheie ale gradului,

pe podeaua lojii. Pe vremea când lojile nu deţineau propriile temple, pentru ca simbolurile să fie înţelese, trebuiau desenate pe podea şi apoi şterse de candidatul însuşi. Wilmshurst a explicat acest lucru la o serie de conferinţe ţinute în 1929. Acesta nota:

La început, când Breasla nu era o instituţie socială atât de cunoscută, instrucţia nu era făcută oricum. Planşa nu era, ca şi acum, un produs de serie; era cel mai respectat simbol al Lojii; era reprezentată de o diagramă pe care fiecare frate era învăţat să o traseze pentru el, astfel încât atât trupeşte, cât şi sufleteşte să poată fi educat conform principiilor masonice. Dovezile literare arată că, la fiecare întrunire a Lojii, Planşa gradului respectiv era desenată din memorie cu cretă şi cărbune, pe podeaua Lojii de către Maestru, care din experienţa anterioară putea să facă acest lucru rapid şi corect. În trecerea de la vest la est în timpul Ceremoniei, Candidatul călca peste diagramă. Aceasta îi era explicată ca parte integrantă a Ceremoniei şi, înainte de a se reîntoarce la confortul personal, i se cerea să o şteargă cu o cârpă udă, ca nu cumva să fie descoperită de ochii celor neavizaţi, acestuia fiindu-i dată şi prima lecţie de umilinţă şi păstrare a secretului.

În decursul secolului al XVIII-lea, desenarea diagramelor din memorie a fost înlocuită cu folosirea covoraşelor pictate şi mai apoi cu tăblii moderne din lemn sprijinite pe trepiede, pe care desenul rămânea permanent.

Planşele sunt reţete încifrate ale unei ştiinţe străvechi, învăţate şi practicate în secret în toate timpurile de cei câţiva pregătiţi sufleteşte şi suficient de curajoşi să urmeze o cale superioară în viaţă. Interpretarea detaliată a simbolismului lor este dificilă, deoarece simbolurile conţin mult mai mult decât exprimă cuvintele, foarte puţini

masoni fiind cunoscători ai străvechiului limbaj simbolic esoteric.

Bucata centrală a Manuscrisului de la Kirkwall se potriveşte acestei descrieri. Ea reprezintă şapte scene, fiecare descriind un pas, de la vest la est (se desfăcea de jos în sus). Începe cu simbolurile de bază ale Breslei; pasul central cel mai important descrie un mormânt, simbolizând moartea ego-ului; scenele progresează spre o viziune idilică a beatitudinii extatice din centru. Viziunea se păstrează, de la soare, lună, stele şi ochiul cel atotvăzător, în primul pas, până la structurarea ordonată a raiului cu simboluri repetate, stelele fiind pe poziţia unor piloni de susţinere a lunii în centru.

Acest cer bine organizat guvernează scena finală a unirii cu natura. Fiecare desen se potriveşte unei etape spirituale descrise de Wilmshurst. El vorbeşte de şapte etape pe care le-am descris în primele capitole ale volumului.

Dar, dacă Manuscrisul din Kirkwall este un covor masonic indicând calea spirituală, cum a fost creat şi cum a ajuns în posesia lui William Graham? Ceea ce se ştie despre Graham este că el a fost membru al lojii ambulante nr. 128 a Marii Loji Antice şi care, fiind nemulţumit de confortul templului său, stabilea întrunirile în diferite localuri din Londra: se închiria şi se pregătea câte o cameră pentru ceremonie. Wilmshurst arată că, în aceste condiţii, lojile timpurii foloseau covoare. Însă Loja nr. 128 (nu avea vreun nume) a fost alcătuită în 1750, iar covorul datează cu cel puţin 220 de ani mai devreme.

În cărţile despre Secretul lui Hiram am susţinut că francmasoneria modernă a luat naştere la Rosslyn, când William St. Clair, ultimul nobil scandinav din Orkney, a început construcţia capelei. Dacă, aşa cum subliniază cărţile, William a transmis masonilor operativi ritualurile,

atunci aceştia au dus cu ei tradiţia „Cuvântului Mason” (o parolă secretă, ştiută numai de Maeştrii Masoni).[187] Un studiu geografic al primelor atestate ale lojilor masonice arată că acestea s-au răspândit din apropierea estuarului Forth, unde era aşezată Capela Rosslyn.[188]

Cea mai timpurie referire scrisă a unei loji masonice apare citată într-o sursă fără nicio legătură cu masoneria, din Aberdeen, în 1483. La vremea aceea, strana corului Bisericii Sf. Nicolae tocmai era refăcută. Proprietăţile lui William St. Clair au fost împărţite după moartea sa, în 3 iulie 1480, şi masonii care lucraseră la Capela Rosslyn fuseseră trimişi din sătucul Rosslyn. Nu pare deloc imposibil, sau improbabil, ca unii dintre aceştia să fi căutat de lucru în Aberdeen. Existau cel puţin şase masoni care făceau parte din loja Aberdeen la acea vreme. Profesorul David Stevenson de la Universitatea St. Andrew arată că procesele verbale ale Consiliului Burgului din Aberdeen consemnează faptul că acesta a fost chemat să lămurească o dispută între „şase masoni”.

Au fost emise amenzi pentru jigniri, cu ameninţarea excluderii din lojă la următoarele abateri.[189]

Loja din Aberdeen îşi însemnase ritualurile şi tradiţiile istorice când William Schaw, Maestrul Lucrărilor lui James al VI-lea (al Scoţiei), a pus bazele unui sistem oficial de loji, în 1599. Acest lucru a determinat lojile să-şi creeze propriul statut de guvernare, iar cele ce proveneau din Aberdeen erau familiarizate, de mai bine de o sută de ani, cu cuvântul Mason, înainte ca francmasonii londonezi să fi însuşit ritualurile francmasonice de pe şantierele lor:

Noi, Maeştrii Masoni şi ucenici cu toţii, prin aceasta

187 Pentru o discuţie mai detaliată despre cuvântul Mason, vezi Lomas & Knight (1966).
188 Lomas & Knight (1996), p. 358.
189 Stevenson (1988), p. 15.

protestăluim şi ne juruim că după vrerea noastră s-a făcutu, până amu', când primitu-am binecuvântarea cuvântului mason, pe care-l vom aduce în această onorabilă Lojă, în toate ocaziile, afară de acele în care legitim lipsimu, sau suntemu bolnavi, sau plecaţi din oraş.[190]

Aceasta este dovada că existase o lojă masonică în Aberdeen pe vremea când secţiunea mijlocie a Manuscrisului din Kirkwall a fost creată. Această lojă a devenit viabilă la trei ani după moartea lui William St. Clair din Rosslyn. Deşi am susţinut că acesta este iniţiatorul practicilor francmasonice, cred că e puţin probabil ca St. Clair să aibă de a face cu crearea manuscrisului. Este pictat într-o manieră rudimentară şi simplă, ceea ce sugerează ideea că este opera vreunui mason operativ, precum cei din loja timpurie din Aberdeen. Dacă aceştia ar fi dorit să continue practicile şi să transmită ritualurile pe care le făceau de la început, în timpul construirii capelei, atunci are sens crearea unui covor care să reprezinte toate gradele şi simbolurile. Se vede că cel care a pictat manuscrisul cunoştea foarte bine începutul francmasoneriei.

Să fie oare manuscrisul din Kirkwall vreun covor vechi din Aberdeen? Data cea mai veche care atestă existenţa Lojii (1483) se potriveşte cu datarea cu carbon radioactiv a manuscrisului (1400–1530), Aberdeen-ul păstrând legături strânse cu insulele Orkney. Cum însă ar fi putut un manuscris din Aberdeen intra în posesia lui William Graham, astfel încât acesta să îl dea mai departe Lojii din Kirkwall? Poate prin intermediul tatălui său, negustorul de mărfuri Alexander Graham?

În secolul al XVIII-lea, un grup privilegiat de

190 Statutul Original al Lojii din Aberdeen, Marea Lojă a Scoţiei.

proprietari de pământuri s-au îmbogăţit de pe urma comerţului cu varec, mai bine zis cu cenuşa rezultată de pe urma arderii acestei alge maronii. Arhipelagul Orkney dispunea de mari cantităţi de alge, însă cultivarea şi prelucrarea acesteia cerea muncă intensă.

Varecul era tăiat în timpul refluxului cu ajutorul unor seceri şi adunat în grămezi pe plajă la uscat. Iarba uscată era apoi arsă până la cenuşă, care era materia primă importantă în producerea alaunului şi a altor produşi alcalini. Preţurile au început să crească prin anul 1760, când fabricile de alaun au fost construite în estuarul Forth şi când noii industriaşi din Tyneside au început să plătească foarte bine pentru rezerve serioase, având loc o adevărată explozie. Această bunăstare a durat din 1770 până în 1830, perioadă în care s-au exportat circa 60.000 de tone de cenuşă de varec pe an, la un preţ de 20 lire pe tonă.

Istoricul Willie Thomson spune despre această perioadă:

Instinctul comerţului a dominai toate clasele sociale, de la cele superioare la cele inferioare. Eforturi repetate au fost făcute pentru a păstra profiturile în beneficiul burghezilor din Kirkwall (care includeau şi proprietarii de pământuri) şi pentru a descuraja activitatea negustorilor ambulanţi şi a ţăranilor care comercializau cantităţi mai mici, navigând cu vase pentru persoane. Legislaţia Ţării nu numai că interzicea traficul, ci îl considera aproape egal cu hoţia sau cerşitul.[191]

Cel mai mult beneficiau proprietarii din Orkney de pe urma exploziei industriale. Arendaşii munceau pământul şi recoltau varecul ca parte a costului unui acoperiş deasupra capului (numai după ce chiria era plătită, aceştia puteau

191 Thomson (1987), p. 209.

munci pentru nevoile lor proprii), prin urmare, stabilirea costurilor de producţie a varecului era în seama proprietarilor, producătorii de varec din Kirkwall scoteau profituri de milioane de lire pe an. Cei bogaţi prosperau, asigurându-se de tot ce e nevoie pentru a-şi păstra privilegiile. În timpul unei perioade de producţie slabă, din 1782 până în 1785, mulţi arendaşi au murit de foame pe Coasta de Vest, unde nu exista varec, însă proprietarii „generoşi" de varec i-au împrumutat pe arendaşii lor, asigurându-se că vor supravieţui astfel foametei. Când a venit vremea plăţilor, au smuls profituri mari datorită unui cost de producţie foarte mic. Thomson estimează că, în timpul acestei perioade, proprietarii au câştigat de trei ori mai mult de pe urma producţiei de varec, decât ar fi câştigat din colectarea chiriilor obişnuite.

Desigur, cu asemenea posibilităţi uriaşe de profit, se ducea o bătălie acerbă cine să fie beneficiarul. Deoarece era un burg regal, Kirkwall deţinea monopolul în comerţul din Orkney. Doar proprietarii din Kirkwall aveau dreptul de import sau export. Însă această situaţie nu a putut fi acceptată cu uşurinţă de clasa în plină dezvoltare a negustorilor din Stromness. Canalul Hamnavoie oferea acces la Oceanul Atlantic, atrăgând pe oamenii de afaceri din Compania Comercială a Golfului Hudson şi de pe balenierele Atlanticului de Nord. Burghezii din Kirkwall au cerut impunerea unei taxe comerciale pentru succesul noului port, însă au dat de un adversar încăpăţânat, în persoana lui Alexander Graham (scris şi Graeme în textele mai vechi). Istoricul Willie Thomson spunea despre el:

Aceste probleme au ajuns la un final, în 1742, când Alexander Graham şi un număr de comercianţi din Stromness au primit acreditare pentru comerţ din partea magistraţilor din Kirkwall. Graham trebuia să plătească doar 16 lire scoţiene, însă cei din Kirkwall aveau să

găsească în el un om încăpăţânat, îngust şi un adversar arţăgos, ce părea mai degrabă dispus să se ruineze pe el şi pe familia sa, din principiu, sau doar din pură obstinaţie... Cazul s-a tărăgănat timp de cincisprezece ani prin tribunalele locale, pe la Curtea de Apel şi în cele din urmă pe la Camera Lorzilor, unde Alexander Graham a câştigat în cele din urmă.[192]

În ciuda insistenţei sale şi a victoriei finale, Alexander Graham nu a primit banii cheltuiţi pe judecată. El a continuat să risipească bani în încercări eşuate de a recupera pierderile, printr-o decizie emisă de Camera Lorzilor.

Între timp, fiul său William, care trăia la Londra, câştiga bani bunicei din zugrăvirea caselor. El a intrat în loja masonică locală, nr. 128, numită Facţiunea Antică sau Athollică[193], care înainte de 1771 se întrunea la hanul Red Horse din strada Old Bond, iar din 1771 până în 1793 se întrunea la clubul Crown and Feathers din Holborn.[194] (După crearea Marii Loji Unite a Angliei, numărul lojii a trecut la Loja Prinţului Edwin, care se întrunea în Burry în Provincia masonică a Lancashire-ului de Est. Loja poartă şi azi acelaşi număr.) William Graham era descris de către

---

192 Thomson (1987), p. 219.

193 Facţiunea Antică sau Athollică a fost formată de un grup de masoni răzvrătiţi, nemulţumiţi de politica Marii Loji Londoneze de Hanovra, care credeau că aceştia au trădat interesele învăţăturilor francmasonice scoţiene. În 1748, au înfiinţat propria lor Mare Lojă sub patronajul ducelui de Atholl, practicând un ritual despre care ei susţineau că este mai apropiat de „francmasoneria străveche”. Îi numeau pe membrii Marii Loji Londoneze „modernii”, ei înşişi fiind cunoscuţi sub numele de „anticii”. Vezi Lomas (2002), p. 272.

194 Lista lui Lane.

prietenii săi ca „un mason-împătimit”, iar în 1785, când a venit acasă în Orkney să ocupe postul de ofiţer de vamă în Kirkwall, acesta a dorit să-şi continue profesiunea masonică.[195]

Orkney tocmai suferea al treilea an la rând de recoltă proastă, iar proprietarii, membrii ai lojii Kirkwall Kilwining, împreună cu Maestrul James Trill, adunau profiturile de pe urma exploziei producţiei de varec. În timpul aceloraşi ani, vasele din Stromness navigau încărcate la maxim cu cenuşă de varec. Făceau un traseu pe lângă coasta de est a Scoţiei către estuarul Forth, descărcau încărcătura la Leith şi se reîntorceau la Inverness după alta de cărbuni, navigând înapoi spre Orkney. Această rută implica o haltă regulată la Aberdeen. Mai mult, vasele din Stromness comercializau ceea ce istoricul Willie Thomson descria „mici luxuriante” – el chiar face o listă cu astfel de obiecte: mănuşi, hârtie, tutun, crose de golf, ceară de vase şi zahăr alb.[196] Ceea ce este mai important, tatăl lui William, Alexander, făcea comerţ cu astfel de obiecte când trecea prin Aberdeen. Prin urmare, ar fi putut avea ocazia să achiziţioneze covorul masonic de la vreo lojă bine-cunoscută (adeseori, obiectele de cult rămân moştenire urmaşilor non-masoni, fiind astfel vândute). Fiul său William, „masonul-împătimit” din Londra, membru al lojii Athollice, păstrătoare a tradiţiilor masonice scoţiene, ar fi recunoscut cu siguranţă valoarea carpetei. Şi deoarece tatăl său îşi petrecea o mulţime de timp prin tribunalele din Londra cu procesul contra celor din Kirkwall, cred că i-a cedat fiului său manuscrisul. Iată deci o cale plauzibilă prin care William să fi intrat în posesia manuscrisului.

Dar cum a ajuns Loja Kirkwall Kilwining în posesia celei mai vechi dovezi a credinţelor şi simbolurilor

195 Flett (1976), p. 47.
196 Thomson (1987), pp. 207–208.

francmasonice? Pentru a răspunde la această întrebare, va trebui să cercetăm istoricul Lojii.

Cum a apărut francmasoneria în Orkney

Într-o zi de luni, pe 1 octombrie 1736, în Kirkwall a luat naştere o grupare francmasonică. Doi călători sosiseră la casa Tankerness, la invitaţia a patru burghezi din Kirkwall: Alexander Baikie, James Berrihill, James Mackay şi Robert Sutherland. Ambii vizitatori erau francmasoni. Unul se numea John, tatăl lui James Berrihill, membru al Lojii Stirling, iar celălalt era William Meldrum din Loja Dunfermline.[197]

Alexander Baikie era comerciant şi constructor de nave. Tatăl său, Thomas Baikie, a făcut o avere construind vase de comerţ cunoscute ca „bărci uriaşe", un vehicul lung de peste 9 m, propulsat de şase vâsle şi două catarge cu pânze, care putea să ducă până la şapte tone de încărcătură până în insulele Orkney, Shetland, sau chiar mai departe, pe ţărmul Norvegiei. Prin 1736, membrii familiei Baikie erau comercianţi de succes, iar fratele lui Alexander, James, era ofiţer-şef al Burgului Regal Kirkwall.[198]

Alexander, însă, avea planurile sale de a urca pe scara socială: dorea să înfiinţeze o lojă masonică în Kirkwall. Dacă se putea folosi de influenţa civică a fratelui său, atunci poate că ar reuşi să creeze un grup de susţinători sub forma unei loji masonice. Francmasoneria în Scoţia avea trecutul legat de patronajul regal, de pe vremea lui James al VI-lea, cu zvonul că o nouă Mare Lojă se va forma în Edinburgh.

Vizitatorii din acea seară de octombrie erau membri ai unor loji bine organizate şi influente. Poate mai important pentru Alexander era faptul că ambele loji din Stirling şi Dunfermline erau semnatarele Statutelor Schaw

197 Flett (1976), p. 5.
198 Thomson (1987), p. 5.

din 1601, care confirmau patronajul regal al francmasoneriei.[199] Aceste documente de stat confirmau şi drepturile ereditare ale nobililor St. Clair de Rosslyn ca patroni spirituali ai francmasoneriei.

Din tată în fiu a fost dat ca proprietarii din Rosslyn să fie pe veci patronii şi protectorii noştri şi ai privilegiilor noastre.[200]

Această legătură de patronaj politic atât cu Coroana Scoţiei, cât şi nobilii din Rosslyn era foarte importantă pentru Baikie, deoarece William St. Clair de Rosslyn – patronul iniţial şi protectorul francmasonilor confirmat de William Schaw, Maestru al Lucrărilor lui James al VI-lea – fusese, de asemenea, conte de Orkney, fiind înnobilat de Eric al VII-lea al Norvegiei şi Danemarcei, în 1434. Primele clipe ale Lojii Kirkwall Kilwining confirmă importanţa socială a acestei legături cu fondatorii lojii.

Un conte de Orkney, William St. Clair, deţinea o funcţie importantă ca Patron al masonilor Scoţiei între 1430 şi 1440, perioada de dinaintea trecerii insulelor noastre! a Scoţia, în 1468. Funcţia era ereditară, fiind deţinută de descendenţii acestuia până în 1736, când ultimul William St. Clair, nemaiavând urmaşi, şi-a înmânat demisia Marii Loji a Scoţiei, care fusese inaugurată în acel an.[201]

Să fie oare o coincidenţă faptul că loja din Orkney a fost fondată chiar înainte de Marea Lojă a Scoţiei? Aceasta a fost formată de masonii din cele două loji care au susţinut cererea lui St. Clair de patronaj în Carta din 1601,

199 Pentru o discuţie mai amplă, vezi Lomas (2002).
200 Stevenson (1988), p. 34.
201 Flett (1976), p. 4.

fiind şi întemeietorii noii Mari Loji a Scoţiei. John Berrihill, ca membru al Lojii Stirling, probabil că era în cunoştinţă de cauză în legătură cu mişcările făcute pentru crearea Marii Loji a Scoţiei la sfârşitul acelui an şi a poziţiei de Mare Maestru mason ce urma a-i fi oferită lui William St. Clair de Rosslyn. (Marea Lojă a Scoţiei a luat naştere de la sărbătoarea Sf. Ioan, în decembrie 1736, la două luni după formarea Lojii din Kirkwall Kilwining.) Ca orcadian (locuitor din insulele Orcade), Berrihill ştia de legăturile scandinave cu Orkney-ul şi cu familia St. Clair de Rosslyn. Oricum ar fi fost, strategia a dat roade, iar ocazia era perfectă. Chiar şi alegerea numelor dovedeşte abilitate politică. Loja-Mamă din Kilwining a fost cealaltă sursă de patronaj mason; s-a desprins din gruparea iniţială a Marii Loji, rezervându-şi dreptul de a garanta pentru lojile fiice. Prin urmare, încorporând Kilwiningul în numele Lojii, proaspeţii masoni din Kirkwall au lăsat deschisă posibilitatea de găsire a unui garant pentru Loja-Mamă Kilwining din Ayshire, în caz că „latifundiarii din Rosslyn" nu îi mai susţineau. În orice caz, erau determinaţi să îşi lase amprenta asupra societăţii din Kirkwall.

În seara aceea de octombrie, s-a înfiinţat Loja Kirkwall Kilwining, când masonii vizitatori din Lojile Stirling şi Dunfermline i-au împărtăşit secretul „Cuvântului Mason" lui James Mackay, Alexander Baikie, Robert Sutherland şi John Berrihill. Aceştia patru au devenit Maeştri, Supraveghetori şi Păstrători ai Cutiei (sau ceea ce numim acum Secretar şi Vistiernic). De îndată au cerut un garant Marii Loji nou formate a Scoţiei. Şi chiar au obţinut (Garanţia, semnată de William St. Clair de Rosslyn, primul Mare Maestru mason al Marii Loji a Scoţiei, este expusă şi acum în templul din Kirkwall, şi am putut-o vedea cu ochii mei, într-o vizită de-a mea acolo, cu Karl Pribram.) Primul în rang al noii Loji stabilea data alegerii ofiţerilor lui:

...şi va fi o alegere a purtătorilor de responsabilităţi, în apropierea sărbătorii Sf. Ioan, în a douăsprezecea zi a lunii decembrie, după cum a stabilit sus-numita Lojă.[202]

Loja Kirkwall Kilwining urma să devină un loc de întrunire pentru binele şi bunăstarea Kirkwall-ului. Fratele lui Alexander, James, Ofiţerul de vamă din Kirkwall, l-a urmat în tainele masoneriei, iar un an mai târziu, Mungo Graham, unul dintre preasfinţii descendenţi ai episcopului George Graham, ocupă locul de Maestru.

În mod clar, titlul de Maestru al unei Loji era o onoare foarte căutată de burghezi şi mica nobilime din Kirkwall. James Flett citează o notă făcută într-unul din procesele verbale, într-o discuţie despre ora întrunirilor Lojii, unde spune:

Puţine întruniri aveau loc pe an, deoarece membrii lojii erau aproape toţi proprietari de pământ în Orkney – nume notabile ca Baikie, Traill, Graham, Moodie, Riddoch şi Young se numără printre ei. În diferite perioade din an, când proprietăţile respective necesitau supravegherea lor personală, îşi dedicau forţa prosperării lor locuind în casele de la ţară. Pe la sărbătoarea recoltei, când bat vânturile slabe din nord, aceştia se reîntorceau în locuinţele de la Kirkwall, însufleţind burgul, participând în serile lungi la balurile ce se ţineau în vechea Primărie de pe Broad Street; fără îndoială că întrunirile masonice ofereau o binevenită relaxare de la stresul afacerilor şi datoriilor civice.[203]

Una din sarcinile Lojii era aceea de a organiza Balurile masonice, iar pe la începutul secolului al XIX-lea, această sarcină importantă era dusă la bun sfârşit de un

202 Flett (1976), p. 5.
203 Flett (1976), p. 68.

Comitet Special. Intra în atribuţiile Maestrului lojii să „organizeze Balul anual dat în onoarea doamnelor şi gentlemanilor din Kirkwall”[204]. Cu certitudine, rolul Lojii în societatea din Orkney era foarte important.

Reîntoarcerea lui William Graham la Orkney, în 1785, a stârnit o serie de proteste, dezaprobări şi reconcilieri cu aceşti stimabili, care şi-ar găsi uşor locul în orice telenovelă. Totul a început cu vizita „masonului-împătimit” Graham la Loja Kirkwall Kilwining, pentru ungerea noului Maestru, Robert Baikie. Fusese invitat de Baikie, iar în curând a cerut admiterea sa ca membru al Lojii. Procesele verbale din ziua de miercuri, 27 decembrie 1785, înregistrează următoarele:

Fiind în vizită, William Graham, frate al Lojii nr. 128, din Facţiunea Antică a Angliei, la propria cerere a dorit să fie admis ca membru al acestei Loji.[205]

Robert Baikie avea ambiţii politice şi spera să îl înlocuiască pe Charles Dundas, membru al Parlamentului, pentru un loc în Camera Comunelor. Locul pe care candida reprezenta un burg pipernicit, controlat de 27 de votanţi. (Pentru a obţine drept de vot era nevoie doar de deţinerea unei bucăţi de pământ, în valoare de cel puţin 400 lire, facţiunile politice mărindu-şi procentul de voturi prin împărţirea pământului propriu în mai multe loturi fictive intabulate pe nume de încredere.) Pe lista lui Thomson se găsea şi numele lui Graham.[206]

Se pare că Baikie şi Graham erau făcuţi unul pentru altul. Graham dorea să fie acceptat de latifundiarii masoni din Kirkwall, iar Baikie dorea un vot în plus, dăruit de Graham. O lună mai târziu, intensitatea dezaprobărilor a

204 Flett (1976), p. 69.
205 Flett (1976), p. 155.
206 Thomson (1987), p. 233.

scăzut, când Graham s-a înfăţişat lui Baikie şi Lojii cu comoara masonică, manuscrisul din Kirkwall. Procesele verbale din 27 ianuarie 1786 remarcă:

Maestrul a prezentat în faţa Lojii un covor, dăruit confraţilor de William Graham, membru al Lojii 128 a Facţiunii Antice a Angliei.

La alegerile parlamentare din 1780, Robert Baikie a cumpărat destule voturi ca să fie ales membru al Parlamentului din partea Orkney-ului. Iar din 1785 până în 1787, William Graham a fost steaua călăuzitoare a Lojii Kirkwall Kilwining. Se scria despre el că „nu era un reprezentat în puteri depline, ci un înlocuitor pentru situaţiile care se puteau ivi". În 1787 a primit o sarcină socială importantă, aceea de a organiza Balul din Ziua Sf. Ioan.[207] Cuplul era în vârful ierarhiei.

După aceasta, Baikie a fost exclus din locul de parlamentar, din cauza unor „afaceri necurate", cum le numeşte Willie Thomson.[208] Căderea din graţiile politice a avut un ecou negativ în rândul Lojii, care se distanţase de el; i s-a permis să rămână membru, dar nu mai avea drept de conducere. Graham, protejatul său, a decăzut şi el din favorurile Lojii. În 1789, a propus spre admitere în Loja Kirkwall Kilwining şase candidaţi. Toţi erau prietenei de-ai lui şi comercianţi din Kirkwall. Nu se menţionează în procesele verbale dacă aceştia erau implicaţi în „afaceri necurate" cu fostul Maestru al Lojii, Robert Baikie, însă toţi au fost respinşi. Aceasta a însemnat pentru Graham un mare eşec social.

Până în anul 1791, Graham a renunţat la gândul de a deveni Maestru al Lojii Kirkwall, văzând că influenţa sa a scăzut odată cu cea a sponsorului său. S-a decis să-şi

207 Flett (1976), p. 33.
208 Thomson (1987), p. 233.

creeze un alt centru de interes: s-a înscris în Marea Lojă pentru a fi întemeietorul unei noi loji, cunoscută sub numele de Loja Sf. Paul din Kirkwall.

Pe 21 ianuarie 1791, în calitate de Maestru-Ales al Lojii Sf. Paul, s-a adresat Venerabilului Maestru al Lojii Kirkwall Kilwining, fratele William Mason, invitându-l să participe la consacrarea noii loji, la locuinţa fratelui George Rendall, la ora 12 noaptea fix.[209] Niciun mason din vechea Lojă nu a acceptat, însă au ţinut să păstreze manuscrisul. Atunci, Graham insistă pe lângă „personalităţile" din Kirkwall Kilwining să-i accepte pe cei şase candidaţi respinşi.

Membrii Lojii Kirkwall Kilwining au fost iritaţi. L-au convocat pe Graham în faţa curţii pentru a da explicaţii, dar el a refuzat să se supună judecăţii lor. L-au exmatriculat şi i-au refuzat pe membrii lojii sale să participe la întrunirile lor. Graham a cerut ajutorul Marii Loji, care a venit încet, astfel că trecuse un an întreg până când vreun membru din Loja Kirkwall Kilwining să accepte invitaţia de a vizita noua sa lojă. Fratele Archibald Stewart a vizitat loja Sf. Paul, unde a fost primit cu bine. Înduioşat de atâta atenţie, Graham i-a scris Maestrului din Loja Kirkwall Kilwining, sugerându-i să folosească împreună camerele pentru întruniri. Însă Maestrul, Andrew Baikie (un văr de-al dizgraţiatului Robert), dorind probabil să evite să fie afectat de reputaţia proastă a rudei sale, a respins sugestia. Graham nu s-a împăcat cu Loja Kirkwall Kilwining până în 1812, când a făcut o ultimă donaţie, lăsând lojii ce i-a mai rămas din comoara masonică – o pânză de îmbălsămare, Giulgiul Morţii, şi diferite cărţi. El mărturisea:

Renunţarea la Giulgiul Morţii şi la Cartea Constituţiilor Facţiunii Masonilor Liberi şi Acceptaţi,

209 Flett (1976), p. 33.

făcută de William Graham în favoarea membrilor Lojii Kirkwall Kilwining.

Fie ca toţi cei prezenţi aici să ia la cunoştinţă că eu, William Graham, şef la vama din Kirkwall, din buna credinţă ce o împărtăşesc Frăţiei Antice, prin prezenta declar că donez Lojii masonice din Kirkwall Kilwining Giulgiul Morţii şi Cartea Constituţiilor Antice a Masonilor Liberi şi Acceptaţi, fără ca urmaşii mei să aibă vreun drept asupra lor, dorind ca imediat după folosirea lor la înmormântarea mea, acestea să fie date doctorului Andrew Munro şi să fie prezentate de către acesta membrilor lojii respective şi folosite după nevoie.

Încheiat de către mine, în această zi de aprilie, una mie opt sute doisprezece, înaintea martorilor Andrew Louttit, pantofar în Kirkwall şi David Eunson, vinar.

Will. Graham.[210]

De unde atâta bunăvoinţă? Explicaţia o găsim în expresia: „imediat după folosirea lor la înmormântarea mea”: Graham dorea o înmormântare masonică completă şi se pare că s-a gândit că vechea lojă se va ocupa mai bine de asta. Pentru a-i încuraja să facă acest lucru, le-a donat ceea ce a mai rămas din comoara masonică a lojii nr. 128. Proveniența giulgiului său este ceva mai misterioasă, însă Graham a fost un propagandist al libertăţii religioase, chiar dacă această pasiune s-a întors împotriva sa. În 1796, a susţinut formaţiunea numită Congregaţia Anti-burgheză. Aceştia practicau o formă extremă de prezbiterianism, rupându-se de Biserica prezbiteriană, cunoscuţi din cauza unei dispute între Comisia de Comerţ din Kirkwall (un consorţiu de oameni de afaceri din Kirkwall) şi Sinodul Catedralei (gruparea aflată în fruntea Catedralei Sf. Magnus) în legătură cu preţul luat pentru folosirea giulgiului catedralei (o pânză ce se punea peste

210 Flett (1976), p. 63.

sicriu), închiriat adeseori la înmormântări. Graham, fiind Maestru al Lojii din Sf. Paul, a pus piatra de temelie a sălii de întrunire a anti-burghezilor, cu un ritual complet masonic. Procesele verbale ale Lojii Kirkwall Kilwining arată:

Este necesar să remarcăm în continuare că această nouă societate a Lojii Sf. Paul nu a fost integrată luni de zile când deciziile erau luate între ei, la îndemnul domnului Graham, pentru stabilirea unei case de întrunire anti-burgheze în Kirkwall. Planurile fundaţiei au fost terminate, executarea lucrării era să înceapă, Graham cu oamenii săi promiscui, care deveniseră destul de numeroşi, au început să aşeze Piatra de Temelie, când acesta, după ce şi-a jucat rolul străvechi, a îngenuncheat, s-a rugat îndelung şi a închinat biserica sfinţiilor săi, pornind împreună cu confraţii lor într-un marş pe străzi, spre stupoarea tuturor.[211]

Însă problemele care îngrijorau noua Biserică Anti-Burgheză deveniseră în curând mai mari decât cel privind costul închirierii unui giulgiu.

La puţin timp după aceea, noul oficial ales a încurajat congregaţia să voteze o lege prin care li se interzicea francmasonilor să devină membri ai sectei. Această mişcare l-a costat pe Graham mulţi oameni, apelând la Loja Kirkwall Kilwining să-l susţină în apelul împotriva acestei legi prezbiteriene drastice care cerea excomunicarea pentru orice Jurământ masonic sau alte legături cu francmasoneria.

Să fi fost donaţia făcută un gest de a cere scuze pentru încercarea de a dezbina francmasonii din Kirkwall, prin fondarea unei loji separate? Probabil că aşa a fost interpretat gestul său, deoarece Loja Sf. Paul nu a

211 Flett (1976), p. 48.

supravieţuit morţii fondatorului ei, în timp ce Kirkwall Kilwining se întruneşte şi acum.

Aşa a luat sfârşit aventura amoroasă de 26 de ani dintre William Graham şi Loja Kirkwall Kilwining. În mormântul său a fost unit cu prima sa iubire, căreia i-a dăruit comoara sa de preţ, o carpetă, ca semn de logodnă.

Rămâne totuşi întrebarea de ce ar fi vrut William să ascundă acest covoraş masonic, adăugându-i alte părţi?

Motivul poate fi găsit în diferenţa dintre tradiţiile mitice ale Londrei şi cele din Orkney. Orcadienii vor fi observat referinţele vizuale referitoare la venerarea unei Zeiţe Scandinave, conţinute de covoraş, în timp ce masonii londonezi vedeau în această scenă pe Eva în Grădina Raiului. Până în 1468 d.Hr., regiunea insulelor Orkney a rămas în posesia Norvegiei. În general, norvegienii nu au fost creştinaţi până după începutul secolului al XII-lea, aceştia venerând o serie de zei şi zeiţe, una dintre ele fiind cea care a dat numele zilei de Vineri [în engleză *Friday* – n.tr.], adică ziua zeiţei Freyja. Imaginea şi poveştile despre zeiţa Freyja nu prea erau cunoscute de londonezi, însă făceau parte din patrimoniul precreştin al Orkney-ului. Această distincţie s-a păstrat până de curând, când Speth, într-un articol din 1897, spunea despre Manuscrisul din Kirkwall:

Părţile centrale vorbesc de la sine. Ele încep de sus, cu Eva şi animalele din Grădina Edenului – dar de ce Adam a fost exclus este greu de spus – terminându-se cu gradele masonice ale Breslei.[212]

În afară de faptul că Speth a inversat sensul ordinii scenelor, nerealizând că manuscrisul trebuia derulat, nu avea nici cunoştinţe despre cultura scandinavă. În Orkney, imaginea unei femei goale stând la poalele unui deal sub

212 Speth & Craven (1897).

un măr, înconjurată de iubitoare fiare sălbatice, de apă, văzduh şi terestre nu o reprezintă pe Eva, ci pe Freyja. Doar prin adăugarea părţilor laterale cu scene biblice se face că scena aduce cu grădina Edenului. Probabil că William Graham şi-a dat seama de acest lucru. Oare din această cauză s-a decis să îl completeze cu scene din Biblie – pentru ca să fie acceptat mai uşor de masonii din Kirkwall? James Flett, în istoria sa despre Loja Kirkwall Kilwining afirmă:

Reamintiţi-vă de neîncrederea şi veneraţia superstiţioasă cu care era privită francmasoneria de majoritatea populaţiei... Conducătorii din Kirkwall, în acele zile pline de eresuri, conduceau pe toată lumea cu „mână de fier”. De fapt, Consiliul oraşului şi Biserica deţineau monopolul suprem asupra întregii regiuni Orkney. Legea era aplicată de către magistraţi, uneori într-o manieră crudă, care fără îndoială făceau abuz de funcţie în foarte multe ocazii... Biserica, ca şi instituţie, nu era întotdeauna imparţială când era vorba de dreptatea acuzaţiilor, neprivind deloc cu ochi buni societatea secretă a francmasonilor.[213]

Prin urmare, ce fel de străvechi credinţe scoţiene sau scandinave încerca William Graham să ascundă, creştinând acest covor masonic?

Rolul zeiţei Freyja

Profesorul Hilda Ellis Davidson explică de ce scandinavii credeau într-o zeiţă supremă:

Sursele literare oferă informaţii despre existenţa unei zeiţe supreme şi puternice care putea reprezenta imaginea soţiei sau amantei adulatorului. Dacă acesta era vreun rege, cultul zeiţei devenea parte a religiei de stat,

213 Flett (1976), p. 6.

fiind venerată oficial, alături de ceilalţi zei conducători. În tradiţia scandinavă, cea mai importantă zeiţă este Freyja.[214]

Templele închinate zeiţei Freyja erau foarte importante pentru nobilii norvegieni care le construiau. Aceştia credeau că puterea lor politică depindea de protecţia dată de aceste clădiri sfinte. Când Olaf Tryggvason a încercat să-l detroneze pe Jarl Hakon de Halogaland, regele de drept al Norvegiei, la sfârşitul secolului al X-lea, a făcut-o prin distrugerea imaginii zeiţei Freyja din templul în care Hakon o adora. Tryggvason a târât imaginea zeiţei afară din templu, legând-o de cal, sfărâmând-o în cele din urmă şi arzând-o, spre dezonoarea rivalului său.[215]

Un templu al zeiţei Freyja a fost construit de strămoşii lui Sir William St. Clair, care a susţinut astfel că originea sa de conte scandinav al Orkney-ului provine de aici. Mai există şi alte puncte de interes pentru masoni în ceea ce priveşte acest templu. Mai întâi, faptul că era cu partea din faţă spre est şi avea doi piloni (coloane) la intrare. Aceste lucruri au fost descoperite când s-a excavat templul, în timpul reparaţiilor la pardoseala bisericii medievale dedicate Fecioarei Maria, constantă deasupra lui de creştini. Au fost îngropate sub aceşti piloni, în mod deliberat, o serie de gravuri mărunte, trase în foiţe de aur.[216] Una prezintă un interes deosebit pentru masonerie, deoarece redă imaginea a doua fiinţe într-o îmbrăţişare în cinci puncte.

---

214 Ellis Davidson (1993), p. 48.
215 Ellis Davidson (1993), p. 126.
216 Liden (1969), pp. 23–32.

Fig. 5: Foiţă de aur imprimată cu două siluete umane
A fost îngropată sub unul din pilonii de la intrarea Templului închinat zeiţei Freyja din Trondheim.

Când am văzut pentru prima dată această imagine, m-am gândit că aduce mai degrabă cu doi peşti participând la ceremonia celui de-al Treilea Grad: un mascul şi o femelă. Aurul era pentru Freyja un metal sfânt. Foiţa este o imagine imprimată cu grijă şi îngropată după tot ritualul sub pilonii templului zeiţei Freyja din Trondheimul de azi. Acest templu a fost folosit de Jarl Hakon care credea că este consortul zeiţei.

În *Cartea lui Hiram,* Chris Knight şi cu mine, am folosit dovezi arheologice feniciene, scrieri contemporane şi inscripţii descifrate din mormintele regilor fenicieni de mult apuşi pentru a reconstrui scria de domnii care au implicat căsătoria unui rege cu o zeiţă, pentru a deveni el însuşi nemuritor. Am descris acolo asemănările cu ritualul francmason.

Ştim acum că Venerabilului Maestru Hiram, regele din Tir, avea următoarea convingere religioasă: în fiecare an Baal, fiul lui Baalat şi al lui El, moare la echinocţiul de toamnă şi renaşte la echinocţiul de primăvară. Verificând datele de la Josephus (Flavius – n.ed.), ştim că Hiram din Tir a fost conceput la Echinocţiul de primăvară şi născut la Solstiţiul de iarnă, când Venus este foarte aproape de Soare. El a devenit astfel fiul lui Venus. Când tatăl său a murit, Hiram a trebuit să se schimbe din Fiul zeiţei în consortul ei. Acesta s-a ridicat de la rangul de Prinţ, la cel de Rege.

Ca Baal, el a intrat în Templul lui Venus în seara echinocţiului de toamnă şi a murit în mod simbolic, conform ritualului, interpretând rolul lui Baal. A fost aşezat cu picioarele îndreptate spre est şi cu capul spre vest, în întunericul sanctuarului din templu. Chiar înainte de zori, a răsărit Venus ca Luceafăr de Dimineaţă, şi în timp ce lumina stelei răzbătea până jos, între cei doi stâlpi de la intrare, prin ferestruică, pe Marea Preoteasă, cu trupul ei atât de alb în contrast cu sanctuarul întunecat, s-a ridicat Hiram, noul rege, în îmbrăţişarea soaţei sale. Este îmbrăţişarea descrisă în tabloul găsit la Templul lui Freyja din Trondheim. Este îmbrăţişarea pe care amândoi o ştim de când am devenit Maeştri masoni. Dar de ce o îmbrăţişare în cinci puncte?

Planeta Venus, în mişcarea ei pe cer, atinge calea Soarelui (Zodiacul) în exact cinci locuri. Deci Marea Preoteasă a lui Baalat o personifică pe Zeiţa care vine în întâmpinarea soţului său în zori de zi, când acesta răsare din afundul pământului.

Mai întâi se apleacă să-i ia mâna, apoi îşi aşază piciorul drept lângă al lui. Doi preoţi ai lui El, care sărbătoreşte Soarele la răsărit şi la apus, o ajută să îl răsucească pe rege spre înainte, din îmbrăţişarea rece a

mormântului său în braţele calde ale Zeiţei. Când Hiram este ridicat de preoţii lui El, Marea Preoteasă îl apasă cu genunchiul drept, îl trage la piept şi îl îmbrăţişează în întregime, încolăcindu-şi braţul în jurul gâtului, atingându-i spatele, în timp ce-i şopteşte la ureche cuvinte secrete.

Deci noul rege o îmbrăţişează pe Zeiţă în cinci puncte, care poate fi cunoscută de fiecare generaţie în faţa cerului, fiindu-i stabilită astfel puterea. Acesta este secretul învăţăturii pe care Solomon a cumpărat-o atât de scump de la Hiram, Regele din Tir, fiindu-i păstrate tainele prin străvechile şi ciudatele ritualuri francmasonice.[217]

Mai există şi o altă conexiune ce ţine de cultul zeiţei Freyja şi de francmasoneria timpurie. Toate evenimentele importante ale începutului francmasoneriei scoţiene au loc de sărbătoarea Sf. Ioan Evanghelistul – la 27 decembrie. Este o altă coincidenţă. La fel cum creştinismul a închis templul zeiţei, construind o biserică închinată Fecioarei Maria, la fel au împrumutat şi sărbătoarea zilei de naştere a zeiţei, pe 27 decembrie, redenumind-o în onoarea Sf. Ioan. Aşa să fi devenit Sf. Ioan unul din sfinţii patroni ai masonilor, pentru că numele său fusese ataşat de o dată importantă în calendarul scandinav al lui William St. Clair? În Capela Rosslyn, el a încorporat multe simboluri, unele creştine, unele evreieşti, dar multe luate din credinţele precreştine ale strămoşilor săi norvegieni, aceştia fiind foarte importanţi pentru el.

Din toate dovezile francmasoneriei scoţiene, cea mai veche vorbeşte de importanţa deciziilor luate la întrunirile masonilor din ziua Sf. Ioan, pe 27 decembrie. David Stevenson afirmă despre William Schaw şi primele întruniri ale masonilor scoţieni care au dus la crearea sistemului de loji moderne definite prin Statutele Schaw:

---

217 Lomas & Knight (2004), p. 158.

E puţin probabil ca William Schaw să fi stabilit întrunirile maeştrilor masoni pe 27 decembrie, cea mai importantă zi a calendarului masonic, rezultatul discuţiilor de atunci fiind alcătuirea şi aprobarea în următoarea zi a Primului Statut Schaw.[218]

Mai există şi alte legături ciudate între ritualurile legate de Freyja şi cele francmasonice: maniera în care candidatul se pregăteşte pentru Iniţiere. Acesta este legat la ochi şi supus unor ameninţări cu moartea prin strangulare sau înjunghiere. Această formă de sacrificiu uman are o istorie lungă în vestul Europei, cu dovezi ce provin din locurile mlăştinoase în care s-au găsit astfel de sacrificii către Freyja.

Un candidat bine pregătit

În anul 1963, dr. Alfred Dieck de la Universitatea din Hanovra (Germania), a inventariat toate corpurile găsite în mlaştinile din nord-vestul Europei: în total 690.[219] Cele mai vechi datau din perioada Mezoliticului, având aproximativ 5.000 de ani vechime, cele mai noi reprezentând soldaţi ucişi în regiunea Lacurilor Mazuriene din Polonia, în timpul Primului Război Mondial. Dar majoritatea acestor trupuri din mlaştină sunt vechi dintr-o perioadă cuprinsă între anii ’500 î.Hr. Şi 100 d.Hr., existând între ele o serie de trăsături comune în ceea ce priveşte modul în care şi-au găsit sfârşitul. Aceştia au fost oferiţi ca sacrificii umane.[220]

P.V. Glob, profesor de arheologie la Universitatea Aarhus în Danemarca, a făcut un studiu detaliat despre modul în care au murit aceşti oameni.

Luând în considerare numărul mare de rămăşiţe omeneşti găsite în Danemarca de la începutul Epocii

218 Stevenson (1988), p. 47.
219 Dieck (1963).
220 Glob (1971), p. 22.

Fierului şi relaţionându-le cu numeroasele descoperiri legate de trupurile din mlaştină, se vede că nu există nimic comun cu o înmormântare obişnuită, ci dimpotrivă, corpurile au caracteristicile unor sacrificii. Probabil că şi atunci oamenii mlaştinilor erau oferiţi ca ofrandă aceloraşi puteri ca şi cei din perioada mai apropiată, aceştia aparţinând cu totul zeilor.[221]

În *Germania,* istoricul roman Tacitus relata următoarele despre religia triburilor din nord-vestul Europei, de acum 2000 de ani:

Consideră foarte potrivit cu măreţia puterilor cereşti să-şi păstreze zeii între patru pereţi sau să-i reprezinte după chipul şi asemănarea lor. Aceştia venerează crânguri şi păduri, numind Zeu acea prezenţă secretă pe care o puteau vedea numai în timpul venerării şi adorării.[222]

Există o modalitate specială de a ucide un om ca ofrandă Zeiţei. Când Walfred, un misionar englez creştin, a distrus imaginea acesteia în Uppsala, în 1070, credincioşii locali l-au linşat, corpul său fiind aruncat în mlaştină.[223] Acest caz a reprezentat o pedepsire a ereziei şi blasfemiei împotriva Zeiţei, însă în cazul sacrificiilor oficiate în vremurile de demult avea loc un ritual mult mai complex.

Tacitus explică modul în care aceşti emisari onorifici ai Zeiţei erau aleşi din mulţime:

O ramură de măr era făcută aşchii. Fiecare aşchie era marcată cu un semn distinctiv, ca să se poată deosebi între ele. Sunt aruncate la întâmplare pe o pânză albă, de

---

221 Glob (1971), p. 108.
222 Tacitus (1980), p. 109.
223 Adam din Bremen ([1070] 2002).

către cineva legat la ochi.[224]

Cel care trăgea bucata mai lungă era cel ales pentru sacrificiu. Această metodă a fost confirmată şi de descoperirile arheologice de la Borre Fen, din regiunea Himmerland a Danemarcei. Sub corpul unei femei ucise într-un astfel de ritual au fost găsite o serie de aşchii din lemn de măr, despre care Glob spunea că „ar fi putut indica alegerea care i-au pecetluit soarta şi au transformat-o într-un sacrificiu uman”.[225]

În 1946, s-a mai descoperit încă ceva în mlaştinile din Himmerland, lângă Rebild Skovhuse. Era vorba de o figurină a zeiţei Freyja sculptată în lemn, cu vulva idealizată sub forma unei incizii în formă de V.[226] Să fi fost reprezentarea zeiţei cu care oamenii doreau să se unească prin tragere la sorţi?

La începutul epocii oamenilor de mlaştină, ceea ce domina era o zeiţă şi nu un zeu; servitorul acesteia, care îndeplinea rolul divinităţii masculine, trebuia să fie sacrificat la finalul călătoriei, astfel ca natura să-şi urmeze ciclul normal.[227]

Alesul era hrănit cu o mâncare specială, un fel de terci. Era făcut dintr-un amestec de cereale. Investigaţii detaliate privind conţinutul stomacului unei victime a sacrificiului, găsită la Tollund, Danemarca, au arătat că era alcătuit din fiertură de ovăz, seminţe de in plante de *Camelina sativa* şi centaurea/troscot.[228] Masa servită părea ritualică, deoarece nu conţinea nici urmă de carne, care

224 Tacitus (1980), p. 109.
225 Glob (1971), p. 22.
226 Glob (1971), p. 108.
227 Glob (1971), p. 132.
228 Helbaek (1950), p. 164.

făcea parte din dieta obişnuită a danezilor la acea vreme. Dr. Helbaek, care a condus cercetările, crede că masa a fost servită cu 24 de ore înainte de moarte. Deşi amestecul de seminţe variază de la victimă la victimă, planta de troscot era un element comun.

Adeseori, victimele aveau ochii legaţi, fiind fie goale, fie purtând pe umeri o învelitoare aspră din piele de oaie sau din în Analizele de polen din zăcămintele de turbă aflate sub rămăşiţele descoperite în mlaştină în ultimii cincizeci de ani arată că majoritatea sacrificiilor au avut loc iarna.[229] Moartea avea loc de două ori: victimele erau înjunghiate şi strangulate, apoi erau aruncate în apele mlaştinii. Se pare că nodul de la gâtul lor, şi pe care masonii îl numesc „cablu de tracţiune”, are o poveste mai lungă.

Frânghiile de la gât, pe care multe dintre victimele mlaştinii le mai purtau încă, cauzându-le moartea, sunt încă un semn al sacrificiului pentru zeiţă... Ele sunt replici ale colierelor cu inele răsucite reprezentând semnele de onoare şi de sfinţire ale zeiţei. Salba reprezintă semnul fertilităţii zeiţei... la sfârşitul Epocii Bronzului... Frânghia legată de corpul neînsufleţit trebuie văzută ca un colier, la fel ca şi calea care îl duce peste limitele morţii, eliberându-i în braţele zeiţei, consacrându-i-se pentru eternitate.[230]

Hilda Ellis Davidson spune despre această zeitate că „se credea că posedă putere asupra vieţii şi morţii”. Din fericire a supravieţuit o descriere detaliată a ritualului de sacrificiu. În anul 922 d.Hr., o căpetenie a tribului Rus din Scandinavia a murit în Bulghar, un port pe râul Volga, pe vremea când ambasada arabă, incluzând un învăţat pe

229 Jorgensen (1958), p. 119.
230 Glob (1971), p. 119.

numele de Ibn Fadian, îi făcea o vizită oficială regelui în vigoare. Ibn Fadian – cunoscut şi sub numele de „omul ce spune adevărul" datorită reputaţiei sale de încredere – s-a arătat foarte interesat de obiceiurile religioase, asistând şi înregistrând ritualurile de înmormântare a căpeteniei. Acestea includeau şi sacrificiul unei femei tinere în onoarea Zeiţei.[231] Sacrificiul era dus la bun sfârşit de o preoteasă bătrână, pe care Ibn Fadian a numit-o „Îngerul Morţii", iar pe cele două asistente – „fiicele" ei. Faptul că şeful decedat era departe de casă într-o expediţie comercială sugerează faptul că fie preoteasa zeiţei a călătorit cu el, fie probabil a existat vreun templu în Bulghar închinat zeiţei, situat undeva pe o rută comercială obişnuită. Ibn Fadian, deşi un „om care spune adevărul" nu era şi atotştiutor, nu menţionează cum sinistrul „Înger al Morţii" a ajuns la timp la funeralii – prezenţa acesteia fiind totuşi un indiciu al importanţei religiei zeiţei în viaţa scandinavilor iubitori de mare.

Hilda Ellis Davidson arăta despre tânăra al cărei sacrificiu constituia un element important în funeraliile norvegiene:

Ştim că au existat nişte sclave... Acestora li s-a cerut să se ofere voluntare să joace rolul soţiei căpeteniei şi să moară la înmormântarea sa, iar una dintre ele a fost de acord.[232]

Rolul ei în acest ritual, pe care l-a dus la bun sfârşit cu ardoare – remarcă Ibn Fadian – presupunea un efort considerabil în învăţarea ritualului complex. Ar fi putut fi folosit vreun stimulent religios în aceste circumstanţe, din moment ce răsplata materială nu înseamnă nimic după moarte. I s-a oferit şansa de a deveni una cu Zeiţa? O

231 Smyser (1965).
232 Ellis Davidson (1998), p. 164.

şansă de a atinge starea de beatitudine dincolo de moarte? Sau cea de a intra în favorurile Zeiţei pentru eternitate? Ibn Fadian nu ştie, dar mirajul răsplăţii supranaturale trebuie să fi fost mai mare decât frica de moarte. Să ne întoarcem însă la povestea „celui care spune adevărul”.

Mai întâi, corpul neînsufleţit era îngropat timp de nouă zile. În acest timp, „soţia” sacrificată era escortată de „Îngerul Morţii” şi fiicele ei, fiind tratată ca o adevărată prinţesă. Îşi petrecea timpul desfătându-se cu mâncare şi băutură, cântând cântece de celebrare a viitorului ei. După nouă zile, trupul era dezgropat, îmbrăcat în ţesături fine şi aşezat într-un baldachin la bordul unui vas, tras la ţărm pentru acest scop. Căpeteniei i se aducea mâncare şi băutură, erau ucise animale pentru a-l însoţi – un câine, doi cai, un cocoş şi o găină – „soţia” sa fiind cea care tăia capul găinii. Ea avea relaţii sexuale cu cea mai apropiată persoană faţă de căpetenie, pentru a se consuma mariajul. Apoi cânta un cântec foarte complicat de rămas bun către însoţitoarele ei, în care descria că i-a văzut pe părinţii şi pe rudele sale apropiate stând cu noul ei soţ într-un colţ verde de Paradis, pregătindu-se să vină în întâmpinarea lor. Acestea fiind îndeplinite, ea îşi dăruia brăţările Îngerului Morţii, iar inelele fiicelor acesteia, înainte de a bea din cupa fatală a „căsătoriei”.

Era dusă apoi într-un pavilion sau un cort, unde era întins mortul. Îngerul Morţii îi punea o funie în jurul gâtului şi două ajutoare o strangulau în timp ce bătrâna preoteasă o înjunghia în inimă.

Vasul era ars de tot şi era ridicată o movilă deasupra sa. Ellis Davidson aseamănă vasul funerar descris de Ibn Fadian cu cel descoperit la excavările din Oseberg, în sudul Norvegiei, datat cam pe la anul 850 d.Hr. Acesta arăta multe dintre caracteristicile acestui ritual funerar, cu excepţia ambarcaţiunii care a fost îngropată şi nu arsă. Vasul conţinea baldachine cu decoraţiuni frumoase pentru

trupurile căpeteniei şi soţiei sale.

Multe personaje feminine, unele din Tărâmul celălalt, sunt reprezentate pe acestea, indicând o puternică legătură între zeiţă şi viaţa de dincolo. Un simbolism puternic se asociază cu Zeiţa Freyja.[233]

Credinţele norvegiene şi francmasoneria timpurie

De-a lungul unei întregi serii de lucrări am dezvoltat ipoteza că francmasoneria modernă a fost creată de William St. Clair, în timpul construcţiei Capelei Rosslyn. Cred că el s-a inspirat din diferite tradiţii religioase, cum ar fi iudaismul, zeiţa feniciană a veneraţiei, creştinism şi mitul norvegian al zeiţei Freyja.

Manuscrisul din Kirkwall, datând din primele zile ale francmasoneriei, foloseşte simbolismul căii spre ceea ce este cunoscut azi în francmasonerie ca „centru”. Este stadiul de a fi una cu creaţia. Acesta, cel mai vechi document simbolic care descrie scopul ritualului masonic, se foloseşte de metafora divinităţii norvegiene. Freyja era foarte apropiată strămoşilor lui William St. Clair. Cum să nu fi fost normal ca aceştia s-o folosească ca simbol al „experienţei divine”, acesta fiind de fapt şi scopul francmasoneriei?

Calea simbolică pe care Walter Wilmshurst o numeşte ţelul francmasoneriei se poate găsi, de asemenea, pe cel mai vechi document simbolic masonic. Partea cea mai veche a manuscrisului descrie o călătorie spirituală, fiind datată cu carbon radioactiv în jurul anului 1490 d.Hr. Aceasta este perioada în care a luat naştere în Scoţia masoneria, cu ajutorul familiei St. Clair de Rosslyn. Însă manuscrisul în sine este prea rudimentar să fi fost comandat de William St. Clair, constructorul capelei. Data arată că putea fi creat de una din lojile francmasonice

233 Ellis Davidson (1998), p. 167.

timpurii, care încercau să se asigure că secretele spirituale ale noului Ordin vor supravieţui şi înflori. Miza mea este că a fost creat în Aberdeen, în timpul reconstruirii stranei corului Bisericii Sf. Nicholas.

Dacă supoziţia este corectă, atunci drumul masonic a evoluat de la un amestec de învăţături străvechi spre dezvoltare spirituală. Noi, masonii, am moştenit o comoară de la fraţii noştri Străvechi, dar cum trebuie s-o folosim şi cum s-o transmitem „neîntinată" generaţiilor viitoare? Aceasta este întrebarea finală pe care trebuie s-o punem, acum la încheierea încercării de a înţelege de ce francmasoneria este atât de atractivă. Care este responsabilitatea mea şi a fraţilor mei pentru a păstra învăţăturile Breslei?

Capitolul al treisprezecelea
Francmasoneria, încotro?
Privind înapoi, pentru viitor

Cartea aceasta vorbeşte despre încercarea mea de a înţelege scopul masoneriei, silindu-mă să găsesc o explicaţie la întrebarea de ce un astfel de sistem ritualic ciudat poate crea o senzaţie atât de satisfăcătoare. Cercetarea a început cu câteva săptămâni înainte de Iniţierea mea, pe 27 ianuarie 1988. Am fost nevoit să studiez modul de funcţionare a creierului, ceea ce nimeni nu mai încercase, timp de şaisprezece ani de la iniţiere, şi să mă întorc înapoi în timp, acum cinci sute de ani, la cel mai vechi artefact masonic cunoscut.

La început, totul a fost confuz. Au trecut mulţi ani, timp în care m-am oprit asupra începuturilor francmasonice până să descopăr firul de aur al credinţei. El făcea legătura între autorul anonim care a creat manuscrisul din Kirkwall şi un avocat (Wilmhurst) care şi-a petrecut mare parte a timpului meditând la misterele francmasoneriei. Ambii au înţeles puterea impresionantă a

simbolismului său. Amândoi au folosit-o pentru a cartografia calea spre adevărul aflat în inima masoneriei: cunoaşterea de sine. Pe o bucată de hârtie rozaliu-gălbuie, îndesată în spatele unui caiet cu coperte roşii, am descoperit un fragment scris de Walter Wilmshurst, în iunie 1908:

Corpul uman este cea mai mare minune a creaţiei şi totodată cel mai fragil lucru din lume. Este darul preţios de la Dumnezeu de ştiinţă vie, perfectându-şi partea integrală de învăţătură masonică.

Continuă apoi cu ideea centrală a cercetării mele.

Cred că există o ştiinţă a ştiinţelor, şi anume ştiinţa Iniţierii masonice... Se găsesc bărbaţi instruiţi care o cunosc în diferite grade, fiind astfel apropiaţi de creaturile inteligente ale universului, care nu sunt altceva decât expresii naturale ale minţii divine.

Wilmshurst credea că a găsit linia directă către divinitate. Şi, deşi ca om de ştiinţă mă îndoiesc de acest lucru, e o problemă pe care nu mai pot s-o pun în discuţie. Nu vom şti cine a avut dreptate.

Eu cred în legile fizicii. Pentru mine, singurul miracol este că nu are loc niciunul. Sunt de acord cu Newton şi Einstein când spun că omul de ştiinţă este pătruns de un sentiment al cauzalităţii universale. Credinţa mea ia forma descrisă de Einstein:

Mirare frenétică vizavi de armonia legilor firii, ceea ce denotă existenţa unei inteligenţe superioare încât, prin comparaţie, toată gândirea şi acţiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecţii.[234]

234 Einstein, [(1949) 1956], p. 29.

Sentimentul e o stare subiectivă a creierului meu, care poate fi reprodusă în laborator sau în condiţii de furtună. Poate fi chiar indusă prin meditaţii asupra simbolurilor masonice, după cum arată Walter Wilmshurst. Împărtăşim această viziune cu bătrânul nostru frate care a pictat Manuscrisul din Kirkwall. În cea de-a şaptea scenă a acestui covoraş mistic, el îi încurajează pe pelerinii masoni să privească lumea ca pe un loc al armoniei şi unirii cu întreaga creaţie. O femeie goală se află sub un copac roditor, privind spre animalele cerului, mării şi pământului, trăind în armonie sub razele binecuvântătoare ale soarelui, lunii şi stelelor. Luceafărul de dimineaţă este reprezentat de un simbol care, dacă este privit pe vasele descoperite în nivelul III al oraşului neolitic Çatal Hüyük din Anatolia, ar fi interpretate ca organul sexual al Stăpânei Bestiilor.[235] Această zeiţă-mamă este stăpâna lupilor şi a leilor, a belşugului şi a vieţii, fiind asociată cu munţii. În secolul al IX-lea d.Hr., era cunoscută scandinavilor sub numele de Freyja, simbolul ei fiind mărul.[236] însă să nu ne întindem prea mult.

Legătura dintre William St. Clair, fondatorul francmasoneriei şi Cavalerii Templieri a fost demonstrată de când a apărut Secretul lui Hiram. Sunt bucuros că ipoteza expusă în lucrare este destul de solidă ca să reziste doar prin sine însăşi, o abordare mai detaliată fiind improprie în acest volum. Nu e nicio îndoială că familia lui William St. Clair a construit un templu orientat spre est, cu doi piloni la intrare. Clădirea se găseşte în Trondheim, un oraş important al regiunii Mare a Norvegiei.[237] După cum am mai menţionat, acesta a fost distrus în jurul anului 1.000 d.Hr. De Olaf Tryggvason după o serie de bătălii prin

235 Gimbutas, (2001), p. 107.
236 Ellis Davidson, (1998), p. 85.
237 Liden, (1969), pp. 23–32.

care strămoşul lui William, Rognwald de Møre, a devenit conte de Orkney. Cu timpul, William avea să moştenească titlul de conte de Orkney, chiar înainte de fi pictat Manuscrisul din Kirkwall.

Pictorul acestuia dă dovadă de o viziune a unirii cu esenţa, la fel ca şi cu zeiţa. Să fie zeiţa scandinavă Freyja? Privind covoraşul, îmi place să cred că ea este figura centrală a celui de-al şaptelea panel, însă pentru alţii ar putea reprezenta la fel de bine imaginea Evei în grădina Edenului. Iată ce înseamnă flexibilitatea unui simbol: se adresează pe mai multe planuri, şi nu ar trebui să ne grăbim să dăm vreo definiţie strictă nici unui simbol masonic.

Trecând însă la problema realităţii sau, cu alte cuvinte, a divinităţii, cum se pare că am acceptat tacit în acest volum, e posibil oare ca experienţa unei stări de luciditate transcendentale să ateste existenţa lui Dumnezeu? Nu se poate spune. Dacă există vreun zeu sau o vreo zeiţă, care nu vor să încalce legile fizicii, probabil că aceasta este singura modalitatea de a comunica cu noi. Einstein vorbeşte de „armonia legilor firii, ceea ce denotă existenţa unei inteligenţe superioare încât, prin comparaţie, toată gândirea şi acţiunile sistematice ale omului nu sunt decât nişte simple reflecţii”. Dacă există vreo astfel de fiinţă, nu poate strica la întâmplare propriile sale legi, pentru că altfel se distruge simfonia universului. Prin urmare, singurul mijloc de contact cu umanitatea este prin intermediul stării psihice, numite de Persinger „experienţă divină”.

Cel care pictat Manuscrisul din Kirkwall se gândea la o experienţă divină. Chiar şi Walter Wilmshurst, personalitatea de marcă a Marii Loji Unite Angliei, din secolul al XX-lea, este de acord cu acest artist scoţian, neagreat de alţii. Într-un discurs nepublicat, el explică motivul pentru care francmasonii sunt numiţi „fiii

văduvei”.

Toţi cei iniţiaţi au o mamă comună. La egipteni era numită Isis, văduva universală. Nu vă fie teamă de un nume aşa-zis păgân. Numele se schimbă, realitatea rămâne. Mai târziu, ea s-a chemat „Ierusalimul de sus care este Mama tuturor”. Textele hermeneutice o numesc Maica Fecioară a lumii, suprasufletul colectiv al Umanităţii, din care toţi ne tragem ca nişte fii ai săi şi la sânul căreia vom reveni pentru eternitate. Ea se numeşte Văduva, din cauza nenorocirilor care au lăsat-o fără Esenţa ei adevărată, Consortul său. Ea îşi deplânge copiii care sunt dezbinaţi de discordie.

Un vechi oracol hermeneutic spunea că dacă vălul Văduvei se ridică, aceasta aduce moarte. Niciun muritor nu o poate privi fără să plătească cu viaţa. Moartea înţeleasă astfel era asemănătoare cu cea din Gradul al Treilea, pieirea a tot ceea este inutil, nedemn, ireal în sine. Doar ceea ce este nepieritor în suflet poate privi nemurirea în faţă, nimeni din cei care au ridicat vălul Zeiţei nu pot să mai trăiască aşa ca înainte. Vechiul sine, vechea viaţă dispar, aşa cum în timpul ceremoniei Candidatul este obligat să renunţe la emblemele mortalităţii, iar pentru un adevărat Maestru mason vine o vreme când îşi priveşte vechiul Eu, precum amintirea unui vis ce l-a deranjat, dar a trecut în zori. De acum încolo intră într-o nouă viaţă, având-l drept ghid pe propriul Luceafăr de Dimineaţă.

Walter Wilmshurst nu a avut cunoştinţă de Manuscrisul din Kirkwall. Ce păcat că nu a avut ocazia să vadă această veche dovadă masonică a viziunii sale despre experienţa transcendentală aflată în centrul francmasoneriei. Această stare minunată este o experienţă extraordinară, dar nu suficientă pentru a dovedi existenţa

vreunei divinităţi. În lumina acestei observaţii, înţelept este conceptul masonic: „Opiniile fiecărei persoane sunt proprietate personală şi drepturile de a şi le păstra aşa, sunt egale pentru toţi”. „Experienţa divină” apare reală, fără a fi însă aşa. Şi visele ni se par adevărate când le visăm, dar când ne trezim găsim contrariul. Aţi putea obiecta, cum au făcut-o şi alţi mistici, că ceea ce este mai puţin real este conţinut în realitate. Aşa cum visul aparţine celui care îl visează, tot la fel şi „experienţa divină” este mai adevărată decât conştiinţa subiectivă a sinelui, care aparţine beatitudinii transcendentale.[238]

Mai este apoi starea psihică, care poate fi îmbunătăţită accidental sau deliberat, provocând astfel luciditatea transcendentală. Dar nu avem cum să determinăm veridicitatea sa. Sentimentul realităţii se bazează pe modul în care creierul procesează semnalele exterioare pe care le primeşte, fără ca noi să fim siguri că o percepem pe cea autentică sau că este vorba doar despre o falsă impresie creată de vreo anomalie a celulelor nervoase. Modalitatea de măsurare a stării, ca şi organul cu care apreciem lumea înconjurătoare, sunt unul şi acelaşi lucru. Prin urmare, nu există un criteriu obiectiv prin care să putem distinge realitatea de iluzie.

Newberg şi D’Aquili spun:

Deşi e dificil să acceptăm ideea unei realităţi mai veridice decât cea în care ne găsim, fără experimentare personală, doar atunci când mintea lasă deoparte toate preocupările subiective ale trebuinţelor sinelui şi tentaţiile materiale ale lumii, poate să perceapă această realitate impresionantă. Adevărul mistic susţine, iar neurologia nu contrazice, că dedesubtul gândurilor, memoriei, afectivităţii şi obiectelor, sub conştiinţa subiectivă există un sine profund, o stare de luciditate pură care trece de

238 Underhill, (1923), pp. 1–29.

limitele subiectului sau obiectului, adăpostindu-se într-un univers în care toate sunt una.[239]

Câştigul fizic de pe urma atingerii acestui sine este vizibil. Se concretizează în scăderea tensiunii arteriale, a bătăilor inimii, reducerea ritmului respiraţiei şi nivelului de cortizon şi întărirea sistemului imunitar. Persinger se îngrijora de efectele secundare intolerante ale acestei stări, dar şi acestea pot fi folositoare, atâta timp cât fanatismul religios nu îşi depăşeşte atribuţiile.

Francmasoneria este singurul sistem spiritual pe care îl cunosc care s-a dezvoltat eliminând riscul unei intoleranţe religioase. Ne învaţă cum să atingem esenţa, să experimentăm uniunea cu materia, fără a impune însă vreo anumită credinţă religioasă; tot ceea ce cere este să acceptăm faptul că există un sens al ordinii în univers. Este la fel de deschisă ştiinţei ca şi misticii religioase.

Le conferă amândurora un sistem simbolic care să le poată îndreptăţi să pătrundă în interiorul sufletului omenesc fără a intra în conflict una cu cealaltă.

Wilmshurst afirmă:

Masoneria nu este o societate seculară. Este o locuinţă a spiritului. Ea se trăieşte atât cu sufletul, cât şi ritualic. Noi, cei care împărtăşim legea sacră a vieţii înseşi, ne iubim ceremoniile care sunt imagini dramatizate ale acesteia, supunându-ne la anumite încercări. Cei care nu fac faţă testelor rămân inhibaţi faţă de trecerea spre o cunoaştere mai mare şi o înţelegere mai adâncă oferită de esenţa alegoriei masonice.

Scopul masoneriei este de a-şi ajuta membrii să devină nişte iniţiaţi în Ştiinţa Vieţii. Dacă vrem să ne cunoaştem cu adevărat, iată calea spre acea cunoaştere. Este o aventură spirituală potrivită unei minţi atletice şi

239 Newberg, D’Aquili & Rause, (2002), p. 178.

neistovite.

Dar înainte de a încerca să explorăm abisurile spirituale ale Breslei, trebuie să cântărim cu grijă riscurile ce le implică. Să vedem dacă suntem pregătiţi să construim pe un fundament solid şi nu pe o bază instabilă a personalităţii. Iniţiatul poate suferi de vreo angoasă mentală. Progresarea în ştiinţa masonică aduce mari oportunităţi sinelui, vieţii psihice obişnuite şi vieţii, în general. Câştigul nu este personal, dar este uriaş. Iniţierea presupune alungarea sentimentului egoist de sine, pentru a fi preschimbat într-un instrument lipsit de ego, capabil de răspândire a luminii, înţelepciunii şi iubirii către toate fiinţele. Dacă urmăm acest curs, vom construi un templu al unei umanităţi perfecte.[240]

Când cineva simte lumina din centru îşi dă seama de imensul control pe care îl are asupra meandrelor vieţii. Avem sentimentul că nu suntem singuri în univers, că vieţile noastre fac parte dintr-un plan logic. Ştim, în adâncul sufletului, că bunătatea va triumfa întotdeauna şi că orice moarte are menirea ei. Acest lucru e valabil chiar dacă e vorba de realitatea autentică sau de percepţia generată de o minte întortocheată. Oricum ar fi, ne dăm seama că indiferent de religie şi de zeii săi, avem de-a face cu beatitudinea transcendentală cunoscută de mistici din vremuri imemoriale.

Francmasoneria a evoluat de la un sistem spiritual care nu are bagajul superstiţios al multor religii. Rugăciunea dezbinatoare pentru aceleaşi greşeli este cea care a distrus cultul Bisericii în societatea noastră modernă. Şi-a pierdut menirea şi a suferit o înfrângere cruntă încercând să-şi apere credinţele esenţiale.

Natura oarbă a folosit un fel de sită inteligentă pentru a crea minţi luminate, din ce în ce mai competente

240 Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

să stăpânească forţele naturii. Pe măsură ce s-a dezvoltat inteligenţa, indivizii care au fost capabili să procreeze, să-şi transmită genele generaţiei următoare, au fost cei care, cu ajutorul gândirii, au înţeles, apoi au prezis şi, în final, au exploatat legile naturii. Natura i-a eliminat pe acei indivizi a căror materie cenuşie nu a fost suficient de complexă ca să înveţe de la sine. Acesta este un proces rezultat din interacţiunea lumii psihice şi celei fizice. După cum arată şi biologul specialist în evoluţie, Stephen Jay Gould:

Schimbarea culturii umane este un întreg proces distinct, operând sub principii radical diferite, care face loc unei tendinţe dominatoare numite, pe drept cuvânt, progres tehnologic[241]

Acest progres creează o rezonanţă între creierul nostru şi univers, ceea *ce* ar putea explica chestiunea ridicată de Einstein, care afirma: „Cea mai neînţeleasă problemă a universului este că e atât de uşor de priceput.”[242]

Data viitoare când asistaţi vreun aspirant, pregătindu-se conform tradiţiei scandinave să fie sacrificat zeiţei din Trondheim, gândiţi-vă cât de norocoasă este Breasla care a păstrat o astfel de înţelepciune străveche. Simbolismul şi mitul îşi trag seva din foarte multe surse: iudaismul, breslele timpurii de meşteşugari, constructorii egipteni, comercianţii fenicieni, constructorii scandinavi de temple. Miturile au îmbogăţit şi hrănit de peste mii de ani sufletele omeneşti. Păstrându-ne şi practicând ritualul, am putut beneficia de armonia psihică, menţinând acest dar imens pentru generaţiile următoare. Aceasta are loc numai dacă francmasoneria încurajează şi vine în întâmpinarea

241 Gould (1997), p. 219.
242 Einstein, [(1949) 1956], p. 29.

celor doritori să i se alăture şi să înveţe.

Care e viitorul masoneriei?

Se pare că există deja o nouă cunoaştere a aspectului de autoîmbunătăţire spirituală a Breslei, care poate umple un gol spiritual, neîntâmpinat întotdeauna de religie. Dificultatea pe care oamenii de ştiinţă o au cu religia este nevoia de a accepta doctrinele, mai mult sau mai puţin logice. Totuşi, după cum am mai menţionat, cercetările arată că practicile spirituale pe care le oferă religiile oamenilor îmbunătăţesc starea lor de fericire.

Probabil că în viitorul apropiat va fi posibil ca prin intervenţii chirurgicale sau chimice să stimulăm acele părţi ale creierului care merită exploatate şi să inhibăm acele funcţii care pot fi responsabile de pericole şi contradicţii sociale specifice lumii moderne. Într-adevăr, acesta este scopul francmasoneriei: să ne ajute să învăţăm cum să trăim liniştiţi în armonie cu realităţile vizibile ale universului.

Sunt impresionat de succesul femeilor francmasone în Ţara Galilor şi Anglia. Creşte numărul de recrute profesioniste în rândurile lor şi nu pot decât să doresc Frăţiei Surorilor numai bine. Cu siguranţă, această nevoie vine în întâmpinarea unei dorinţe spirituale, făcând numai bine. De-ar fi fost Frăţia fraţilor atât de reuşită!

Francmasoneria masculină are de-a face cu o problemă serioasă: conservatorismul său natural combinat cu interese meschine îndelung exploatate. Această structură face dificilă pentru cei tineri acceptarea atitudinii ierarhice depăşite; sunt prea multe întrebări rămase de pe vremea generaţiilor mai vechi, pentru ca să mai dorească să se alăture unui sistem care nu se preocupă să-şi explice rostul. Însă totul e posibil. Francmasoneria este o moştenire de învăţături antice spirituale, păstrată cu sfinţenie de generaţia prezentă şi transmisă fiilor şi fiicelor lor.

Am observat în *Partea a doua* că există o serie de reacţii spirituale ce trebuie aşteptate de la acest ritual. Există loc pentru diferite tipuri de loji – de exemplu, pot fi loji care împărtăşesc acelaşi interes pentru drumeţii, aparate electrice sau internet. Scopul e să se creeze mai multe loji „pe bază de interese”, în care membrii să primească înălţarea spirituală şi apoi, după ceremonii, să poată discuta despre pasiunile lor comune. Totuşi, deţinem un sistem simbolic care a evoluat de-a lungul a sute de ani, contribuind la evoluţia noastră spirituală, astfel că nu trebuie să risipim ritualul sau să-i aducem schimbări arbitrare. Pasiunile comune prin ele însele nu vor putea să ne susţină. Avem nevoie de o cale spirituală oferită numai de ceremonie, indiferent cât de îndeaproape sau de departe o urmăm.

Wilmshurst ne avertizează:

Ideea populară a unei loji de succes este aceea că ea trebuie să aibă mulţi membri, să practice ritualurile la fiecare întrunire, să aibă mulţi aspiranţi şi un program social diversificat.

Acestea toate au valoarea lor, dar ceea ce însemna iniţial o lojă este chiar diferit. E vorba de o comunitate mică, străduindu-se în particular să încorporeze învăţătura naturii filosofice a lucrurilor. Şi aceasta pentru dezvoltarea intelectuală şi perfecţionarea spirituală a membrilor ei. Beneficiile sociale ar trebui să constituie efectele ei secundare. E de preferat să se practice astfel de idei, dacă dorim să reînviem dimensiunea spirituală a Breslei.[243]

Puterea şi calitatea unei loji nu constă în numărul de membri şi în manifestările care eventual o fac populară. Ea constă în calitatea vieţii ce o încorporează membrii respectivi. Depinde de cooperarea unitară şi consistentă

243 Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

spre un ideal comun. Succesul se bazează pe abilitatea de a forma o conştiinţă de grup.

Breasla constă într-o disciplină străveche care este adaptată pentru oamenii care trăiesc în lumea reală şi îşi îndeplinesc datoriile casnice de ani de zile. Nu este un ordin închis; nu obligă pe nimeni să urmeze vreo regulă strictă în viaţă, permite fiecăruia să-şi trăiască viaţa proprie. Ajută la dobândirea unor modalităţi de armonizare a vieţii interioare şi exterioare şi, precum o arată şi opera lui Wilmshurst, trasează trei linii directoare pentru viaţă:

1. Întăreşte supunerea continuă faţă de Legea Morală.

2. Necesită „progres zilnic în Ştiinţa masonică" prin utilizarea unor forme de studiu ajutător, reflecţie şi meditaţie practică, adaptate fiecărui gust şi tip de temperament.

3. Este o sursă de simbolism prin instrumentele de lucru şi Planşe, pentru contemplaţie şi reflecţie zilnică.

Wilmshurst ne sfătuieşte să acordăm atenţie acestor puncte. În special în folosirea instrumentelor simbolice şi a Planşelor, la care el spunea că „nu se poate prea mult sau prea îndeaproape medita şi explica".

Oricum, nu are niciun sens să atragem noi membri şi apoi să nu reuşim să-i educăm în tradiţia spirituală a Breslei. Lojile de Instrucţie trebuie să facă mai mult decât nesfârşite ceremonii de repetiţie. Noii masoni au nevoie de un forum în care să vorbească despre instrumentele de lucru, Planşele şi însemnele Ordinului. În mod ideal, întrunirile ar trebui să se desfăşoare sub forma unor seminarii informale cu discuţii constructive. Masonii ar trebui să se întrunească la acelaşi nivel, fără funcţii sau ranguri înşelătoare. Într-un seminar deschis, fiecare trebuie să fie pregătit să-şi susţină cazul, să se supună examinării şi să-şi justifice credinţa. S-ar putea chiar să trebuiască să ne schimbăm punctul de vedere. Dar, dacă

francmasonii nu reuşesc să facă aceste lucruri, Ordinul nostru îşi va pierde respectul în faţa generaţiilor viitoare. Noi membri se vor alătura, dar nu vor rămâne, şi astfel masoneria va muri. Programul educaţional pentru noii masoni, pe care l-a iniţiat Marea Lojă din Queensland, Australia, este un exemplu minunat în acest sens. E nevoie de astfel de iniţiative.

Să ne reamintim ce spunea Wilmshurst despre educaţie:

De-a lungul vremii, aspirantul la Iniţiere ştie că e esenţial să treacă prin mâinile experte ale unui învăţător care ştie calea şi poate să îl ajute conform necesităţilor sale. Din acel moment, Breasla, urmând metoda tradiţională, declară că fiecare ucenic nou trebuie să-şi găsească un Maestru şi să câştige experienţă. Deoarece scopul unei loji deschise nu este instrucţia, ci încorporarea realizărilor adevărurilor pe care trebuie să ni le însuşim în particular cu altcineva.

Se sprijină nu numai pe datoria morală a fiecărui frate experimentat de a-l ajuta pe novice, ci şi pe principiul spiritual al darului primit şi înapoiat fără pretenţii, deoarece nimeni nu devine un iniţiat pentru interesul său personal, ci trebuie să transmită lumina cunoaşterii cuiva aflat mai jos pe scara vieţii.[244]

Ca membri ai lojii ţinem la calitatea de membru. Dar, dacă vrem să creştem spiritual, trebuie să facem mai mult decât atât. Suntem invitaţi să cooperăm activ şi sistematic cu fratele nostru într-un efort concentrat de a face din loja noastră o unitate psihică vie. Trebuie să constituie mai mult decât o asociere temporară de persoane. Ritualul eliberează spiritul şi împrospătează omul în faţa lumii exterioare. Pedepsele străvechi, deşi inaplicabile, nu numai

244 Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

că ne leagă de un trecut brutal, ci şi atrag atenţia asupra vieţii de azi, avertizându-ne că progresul implică riscuri şi efort. Nu e bine să restricţionăm folosirea acestor puternice instrumente afective ale ritualului, doar din simpla dorinţă de a satisface temerile superstiţioase ale oamenilor care vor să promoveze idei ostile şi netolerante. Francmasoneria are dreptul înnăscut de a practica propria cale spirituală ca orice altă religie, fiind de datoria noastră să insistăm asupra libertăţii de credinţă. Reamintiţi-vă de cuvintele scrise în Declaraţia de Independenţă de către masonii americani:

Ştim că aceste adevăruri sunt evidente, că toţi oamenii sunt creaţi egali, că sunt înzestraţi de către creatorul lor cu anumite Drepturi inalienabile, printre acestea se numără dreptul la Viaţă, Libertate şi căutare a Fericirii. Că pentru a întări aceste drepturi, Guvernele sunt instituite din rândul Oamenilor, derivându-şi puterea cea dreaptă din consimţământul celor guvernaţi.

Francmasonii trebuie să insiste asupra dreptului de a-şi căuta fericirea în propriul mod, liberi de orice persecuţie, fără a se împiedica de vreun mod autoritar de gândire. Este asemănător cu o afacere paternală din epoca victoriană. Pericolele şi posibilităţile pot fi observate urmărind dezvoltarea şi evoluţia altor organizaţii similare. Firma *Computing-Tabulating-Recording-Ltd.* (CTR) se găsea într-o situaţie haotică când Thomas Watson a devenit preşedintele ei, în 1914. Era o amestecătură a trei companii separate, compania lui Herman Hollerith, *Tabulating Machine Company,* cea a lui Charles Ranlett Flint's, *International Time Recording Company* şi *Computing Scale Company of America.* Majoritatea analiştilor financiari ai timpului nu au acordat formaţiunii unite multe şanse de supravieţuire, ce să mai zicem de

prosperitate.

La prima întâlnire cu managerii companiilor unite, Thomas Watson, noul preşedinte al companiei, le-a explicat ce înseamnă pentru el „Totul pentru Om”.

El a scris pe o tablă:

Omul care munceşte manual
Managerul general
Managerul de vânzări
Omul de la vânzări
Omul de serviciu
Managerul de producţie
Managerul de oficiu
Omul de la birou

Să-l lăsăm pe biograful acestuia să continue istoria:

Atunci, Watson a tăiat toate cuvintele care nu implicau noţiunea de Om. Le-a explicat tuturor celor din companie că cea mai importantă era egalitatea între oameni. „Suntem cu toţii oameni.”, a continuat Watson. „Oameni care stau alături, umăr lângă umăr, muncind pentru un ţel comun.”[245]

Folosind această filosofie, Watson a transformat compania aproape falimentară CTR într-o corporaţie de succes, cunoscută azi sub numele de IBM.

În mod asemănător, cooperând, francmasonii pot să facă Ordinul să înflorească. Un exemplu edificator este francmasoneria scoţiană, care nu are niciun rang individual mai mare de cel de frate.

Venerabilului Maestru mason, fratele Buggins este totuna cu fratele Buggins. Trăim într-o eră în care toţi profesioniştii înţeleg şi folosesc conceptul de „organizaţie

245 Maney, (2003), p.55.

uniformă” pe care s-a bazat şi Watson când a construit IBM-ul. El a fost adeptul muncii împreună „la acelaşi nivel”, acelaşi lucru învăţăm şi noi din ritual.

Francmasoneria are nevoie de modernizare. Ea trebuie să se adapteze timpului pentru a se potrivi cu timpul liber limitat al tinerei generaţii, pe care vrea s-o încurajeze. Tinerii profesionişti, când se alătură pentru prima dată lojii, nu doresc să-şi petreacă puţinul timp liber ca barmani sau chelneri. Cele mai progresiste loji angajează astfel de personal auxiliar, nedorind să-i înstrăineze pe nou-veniţi, obligându-i să facă pe servanţii. Acest sistem probabil că a funcţionat în vremuri mai docile, dar nu are niciun viitor dacă vrem să ne împrospătăm rândurile. Totuşi, revizuirea aranjamentelor sociale nu înseamnă perturbarea ritualului, deoarece acesta funcţionează foarte bine. Dacă nu are nimic, să nu îl reparăm!

Şi aşa au avut loc prea multe schimbări arbitrare ale ceremoniei, prin compromisuri care au măcelărit metaforele, au înlăturat acţiunile simbolice pe care nu le-au înţeles pentru a face pe placul bigoţilor nefrancmasoni. Ritualul este moştenirea noastră. El vine în întâmpinarea spirituală a fraţilor noştri, fiind îmbunătăţit prin repetiţie constantă. Nu ar trebui să-i lăsăm pe unii din proprie iniţiativă sau cenzori ignoranţi să îl schimbe, ci numai spiritul unit al lojii să aibă această putere. Ritualul aparţine lojii respective şi trebuie respectat şi păstrat.

Francmasoneria s-a dezvoltat şi a prosperat, în ciuda anilor dificili şi compromisurilor. Şi aceasta pentru că este impregnată cu o forţă nevăzută care o face să funcţioneze în continuare. Francmasonii „se întrunesc cu bucurie, se despart şi se reîntrunesc la fel de mulţumiţi”, deoarece cultura masonică posedă o disciplină internă care o face să continue. Forţa secretă este puterea ritualică, parte importantă a răsplăţii spirituale masonice.

Ritualul transformă un grup separat de indivizi într-o cultură viabilă, regenerantă şi organizată. Acesta reprezintă ADN-ul francmasoneriei. După cum am observat în *Partea a doua* a cărţii, ritualul reprezintă o memă care evoluează şi se maturizează. De peste patru secole, ritualul nostru a oferit o răsplată spirituală pentru a-i încuraja pe cei Iniţiaţi să-i împărtăşească învăţăturile. Fiecare lojă conţine propriul ei set de ADN-ritualic, genele existenţei viitoare. Acesta le arată membrilor ce să facă şi cum să se comporte cu celelalte loji. Este mecanismul care a făcut din Ordin o entitate vie, regenerantă. Schimbând ritualul fără să înţelegem ce facem este ca şi cum am practica inginerie genetică necontrolată, sau am rupe lanţurile cromozomiale masonice, prin bombardarea iresponsabilă a gonadelor, cu radiaţie energetică de nivel înalt. Rezultatele sunt necunoscute, dar există o mare probabilitate de a crea monştri sterpi.

Francmasonii fac o mulţime de activităţi care, pentru cei neavizaţi, sunt neobişnuite. Uneori, aspiranţii nu sunt de acord cu ideile noastre şi sunt convinşi că ştiu alte căi mai bune. Atâta timp cât ritualul este lăsat să-şi ducă la bun sfârşit menirea sa spirituală magică, nu va nicio problemă. Dar trebuie să ţinem cont că puterea ritualului stă în modul în care a reuşit să creeze o psihologie de grup dintr-o gloată disparată de indivizi. Intervenind nepotrivit, o facem cu preţul supravieţuirii Ordinului.

Suntem fiecare nişte indivizi unici. Locuim în locuri diferite. Avem propriile noastre obligaţii şi datorii. Mental însă, e nevoie să ştim să devenim masoni liberi – adică să acordăm libertate sufletelor noastre ca să se poată ridica deasupra limitelor impuse de unicitate şi distanţă. Când ne alăturăm unei loji, suntem de acord să pornim în căutarea centrului comun, iar odată ajunşi acolo – literal şi masonic – să construim, cu ajutorul membrilor lojii, o comunitate psihică sau o psihologie de grup. Acesta este adevăratul

scop al artei masonice.

Loja masonică constituie refugiul nostru psihic. În fiecare zi, timp de câteva minute, putem să facem un efort în realizarea proiectului de uniune integrală cu membrii lojii. Aceasta ne va împrospăta şi focaliza spiritual. Urmând exemplul regretatului nostru Mare Maestru Hiram Abif, în fiecare zi la amiază, să ne alungăm orice preocupare a gândurilor noastre şi să ne vizualizăm alături de fraţii noştri în lojă, convieţuind în pace, armonie şi caritate.

Dacă toţi membrii unei loji ar face acest lucru în mod constant şi conştiincios, acestea ar fi rezultatele:

1. Loja s-ar întruni zilnic la nivel mental, dar real, şi nu doar la intervale îndelungate de timp.

2. Ar creşte armonia gândurilor, unitatea şi concentrarea asupra scopului comun la vremea când întrunirea are loc efectiv. Ritualul va fi mai agreabil şi mai eficient.

3. Loja va ajunge astfel să-şi atingă scopul pentru care a fost consacrată. Se va forma un punct de focalizare şi depozitare a gândurilor şi aspiraţiilor colective ale membrilor ei.

Fiecare membru trebuie să contribuie, cât de puţin dar constant, la această operă comună a lojii, sugestia mea fiind ca fiecare să-l considere parte a „muncii masonice” cu care suntem datori. Toţi masonii vor fi de acord că aceasta este garanţia adevărată a succesului, indiferent că i se spune „muncă”, „relaxare” sau „rugăciune” sau toate la un loc.

Să nu renunţăm la aceste practici spirituale doar pentru că ni se par inutile sau fanteziste. S-ar putea să nu avem niciun beneficiu la început. Dar, dacă insistăm, vor veni şi rezultatele. Niciun candidat nu poate intra în lojă fără să întâmpine opoziţie şi să bată la uşă conform ritualului. Figurat vorbind, la pătrunderea în lojă ne putem

confrunta cu o barieră de inerţie, timiditate sau neîncredere în propriile puteri. Toate acestea sunt spulberate de loviturile unui efort determinat.

Să nu cădem în capcana credinţei că această muncă nu merită efortul. Dorinţa de a colabora este ea însăşi o contribuţie, ajutând spiritul să evolueze. Cu cât ne dezvoltăm această dorinţă prin exersare, cu atât mai mare va fi aportul nostru. Întrunirea la acelaşi nivel este un scop comun.

Dacă suntem tentaţi să sărim peste reflecţiile şi meditaţiile regulate, ne limităm şansele, pierzând beneficiile terapeutice ale ritualului. Dacă nu putem să practicăm exerciţiul de gândire la amiază, îl putem aplica la orice oră ni se potriveşte. Dacă vrem, desigur, putem să-l repetăm de câte ori sau cât de des vrem pe zi, în completarea timpului pierdut la amiază. În acest fel ne autodisciplinăm, luând pauze regulate când ne relaxăm activ.

Loja va deveni un refugiu mental din faţa presiunilor vieţii cotidiene. Ne putem retrage acolo când dorim. Dacă acest exerciţiu este urmat de discuţii regulate în cadrul întrunirilor, nu ne vom risipi energia mintală. Contribuţiile mai slabe şi mai puţin eficiente sunt îmbogăţite cu ajutorul celor mai capabili, fiind gradat egalizate. Această carte a observat lecţiile spirituale ale Breslei, încercând să le separe de masa învăţăturilor morale generale, în care sunt ascunse în mod deliberat. Am descris multe secrete filosofice. Unele s-ar putea să le găsiţi şocante sau ofensatoare, însă până nu vom învăţa să descifrăm înţelepciunea lor ascunsă cu ochii inocenţi ai copiilor, nu le vom însuşi niciodată.

Dacă urmăm disciplina şi mecanismele sistemului masonic, vom ajunge să cunoaştem Luceafărul de Dimineaţă al esenţei noastre.

Lumina sa autosuficientă ne va dezvălui tot ceea ce la

început pare tainic şi neînţeles.

Dar dacă ne gândim la generaţiile următoare, trebuie să fim mai deschişi în ceea ce priveşte menirea francmasonică. Ştiind că este un sistem de dezvoltare socială şi de autodezvoltare, este bine să luăm performanţele ritualului nostru foarte în serios şi să ne asigurăm că ceremoniile noastre îşi continuă efectul lor magic asupra iniţiaţilor noştri. Îmi face plăcere să fiu francmason şi doresc să împărtăşesc şi să transmit din ritualurile şi învăţăturile care m-au ajutat şi pe mine.

Wilmshurst afirmă următoarele:

Scopul Breslei este de a ajuta indivizii să ajungă la stadiul de Iniţiaţi. Să nu vă închipuiţi însă că iniţierea este spre beneficiul propriu. Scopul Breslei nu este acela de a ne face pe plac sau de a ne mulţumi. Dacă dorim să înţelegem acest punct de vedere, trebuie să avem în vedere doi factori.

Mai întâi, calea spre scopul suprem este mult mai sinuoasă şi mai dureroasă decât am crede sau am vrea să credem.

În al doilea rând, acest proces implică eradicarea sentimentului personal de sine. Pentru a atinge un stadiu superior, vom lăsa deoparte stilul actual de viaţă, înainte de a obţine altul mai bun.

Iniţierea presupune altruism. Vom deveni luminaţi doar atunci când suntem lipsiţi de ego şi imparţiali. Fiecare se luptă cu propriile sale tenebre. Cei neiniţiaţi sunt orbiţi de limitele impuse de ego-urile lor, iar cei nevăzători nu pot călăuzi sau salva alţi nevăzători.

Iniţiaţii – vizionarii sau cei care cunosc Planul Vieţii – sunt necesari ca salvatori şi ghizi ai lumii.[246]

Francmasoneria operează pe mai multe niveluri. Ne

246 Wilmshurst, (Ed. Lomas) (în curs de tipărire).

putem alătura ei din motive sociale, şi abia apoi să descoperim că agreăm participarea la ritual. Cu cât înţelegem şi exersăm mai mult, cu atât suntem mai încântaţi de ceremonie. Adevărul despre secretele masonice poate fi doar trăit, nu împărtăşit sau subtilizat; nimic din ce aţi citit în această carte nu vă va face masoni, deşi poate aţi fi încurajaţi să căutaţi o lojă şi să experimentaţi ritualul voi înşivă.

Argumente simbolice

Am început această cercetare cu o analiză ştiinţifică a metaforei Fiinţei Supreme. Aş dori să închei cu extinderea metaforei templului, folosită prima dată de un adevărat model, care şi azi continuă să mă inspire în munca mea ştiinţifică, luminându-mi calea spre beneficiile spirituale masonice. În 1918, într-o cuvântare la Societatea de Fizică din Berlin, Albert Einstein spunea:

În templul ştiinţei sunt numeroase încăperi, şi mulţi sunt cei care sălăşluiesc acolo, la fel ca motivele care i-au adus aici. Mulţi se îndreaptă spre ştiinţă dintr-un sentiment jovial al forţei intelectuale superioare; ştiinţa este sportul lor preferat pe care îl practică de dragul experienţei vitalizante sau spre satisfacerea unor ambiţii personale; mulţi vin în acest templu pentru că vor să-şi ofere pe acest altar ofrandele minţii lor, din motive pur utilitare. Dacă ar veni Îngerul Domnului şi i-ar elimina pe rând din templu, numărul celor rămaşi ar fi mult diminuat... Sunt perfect conştient că am şters din imaginaţia noastră, cu inimă uşoară, mulţi oameni excepţionali care sunt responsabili de construirea acestui templu al ştiinţei... Ştiu doar un singur lucru: dacă i-am fi înlăturat pe singurii rămaşi acolo, templul n-ar mai fi rezistat, precum nicio pădure nu s-ar dezvolta doar din uscături.[247]

247 Einstein, [(1949) 1956], p. 78.

Analiza motivaţiei lui Einstein poate fi aplicată şi francmasonilor. Există două modalităţi de abordare a vieţii. Prima ne arată că dacă vrem să avem o viaţă plină de împliniri şi satisfacţii, doar noi putem să o facem aşa. Dacă zâmbim cuiva, ni se întoarce zâmbetul, şi amândoi ne simţim mai bine în această lume. Cu cât mai multă lume se poartă frumos, cu atât va fi mai bine pentru noi.

A doua perspectivă arată că oportunităţile oferite de tot ceea ce ne înconjoară sunt responsabile de gradul de împlinire şi satisfacere la care putem ajunge.

Prima perspectivă ne arată că trebuie să ne asumăm propria responsabilitate pe calea dezvoltării noastre şi apoi să-i ajutăm pe ceilalţi să progreseze singuri. Aceasta duce la auto-îmbunătăţire. Cea de-a doua perspectivă indică faptul că, fie nu are niciun rost să încercăm, fie grupurile puternice ar trebui să aibă controlul resurselor colective, asigurându-se ca toţi să fie trataţi egal. Acest lucru ar impune un acut sentiment de opresiune şi control, creând impresia că „societatea” e vinovată de goliciunea multor vieţi.

Un punct de vedere este cel al egalităţii şanselor, iar celălalt este cel al egalităţi recompensei, indiferent de contribuţia fiecăruia. Primul pune accentul pe dezvoltarea interioară ca un centru al progresului, al doilea oferă deschidere spre lumea exterioară. Ambele perspective sunt extreme şi ineficiente. Se ridică însă întrebarea: „care este punctul de echilibru, în care individul să poată trăi în armonie cu societatea?” Este o întrebare foarte complexă. Francmasoneria oferă un răspuns viabil. Prima lecţie pe care o învaţă un nou mason este următoarea:

Acum că ai devenit mason, ai datoria de a cerceta bazele legii sacre, în încercarea de a înţelege nivelul ei de acurateţe şi echitate pentru a putea aplica în viaţă

învăţăturile ei, în întreg Cosmosul, pentru semenii tăi ca şi pentru tine.

Apropiindu-te de univers să încerci să recâştigi şi să păstrezi veneraţia inocentă cu care ai privit măreţia cerurilor veşnice. Studiind precizia mişcărilor sale, vom putea descoperi surse de consolare şi susţinere.

Să ne influenţăm semenii cu ajutorul echerului, oferindu-le sprijin şi ajutor celor ce o cer, în aceeaşi manieră în care am aştepta-o şi noi de la ei.

Să învăţăm să devenim disciplinaţi în interiorul nostru, prin folosirea la maxim a abilităţilor noastre fizice şi intelectuale, făcându-ne astfel capabili de a ne exercita avantajos toate aspectele talentelor noastre.

Masonii sunt locuitori ai lumii, având datoria de fi un exemplu în îndeplinirea datoriilor civice, nepropunând şi neacceptând sub nicio formă niciun act care are intenţia de a perturba armonia şi funcţionarea societăţii; să ne supunem legilor statului în care trăim şi care ne oferă protecţie; în cele din urmă, să nu uităm că există în sufletul nostru o legătură indisolubilă şi sacră cu ţara în care ne-am născut şi am crescut.

Ca semen al vostru, vă îndemn să aplicaţi aceste principii tuturor activităţilor voastre domestice şi publice. Lăsaţi Prudenţa să vă călăuzească; Moderaţia să vă domine; Puterea să vă întărească; Dreptatea să vă binecuvânteze realizările. Fiţi cu grijă să protejaţi, cu cea mai mare dăruire, adevăratele bijuterii masonice menţionate anterior, Bunăvoinţa şi Caritatea.

V-am călăuzit până acum pe un drum de cercetare a aspectelor spirituale ale francmasoneriei. Am vrut să vă dezvălui secretul lui Hiram. Adevărul masonic însă este relevat în mod tradiţional de simboluri, astfel că am desenat simbolul secretului lui Hiram – o cheie – care reprezintă adevărul şi sentimentele mele legate de

masonerie. Desenul are trei părţi, pe

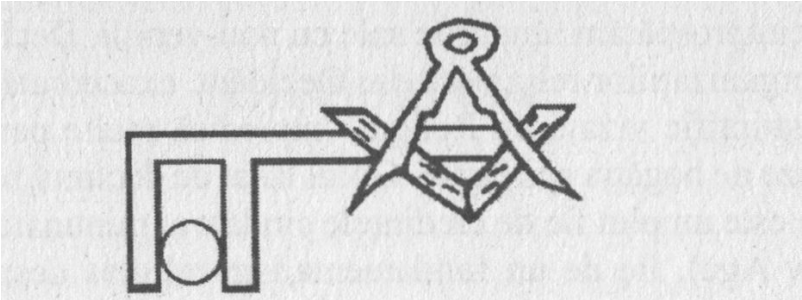

Fig.6: Simbolul secretului lui Hiram – cheia – în viziune proprie

care le voi descrie din punct de vedere ştiinţific, deşi fiecare este liber să-l înţeleagă cum vrea.

Capătul cheii, partea de care ţinem când deschidem o uşă, reprezintă un semn mistic. Echerul simbolizează sistemele independente de excitaţie şi inhibiţie. Compasul este instrumentul de măsurare, control şi înţelegere a reacţiilor acestora. Împreună, echerul şi compasul formează un mâner în formă de romb. El este legat printr-o porţiune dreptunghiulară de simbolul central, forma cu care pornim şi deschidem Gloria interioară. Este un cerc înconjurat de doi piloni, reprezentând echilibrul dintre lumină şi întuneric, bine şi rău, excitaţie şi inhibiţie, centru şi periferie. În mijlocul cercului este punctul perfect, în care nimeni nu mai greşeşte.

Am încercat să explic descoperirile mele despre dimensiunea spirituală a metodei masonice şi modul în care funcţionează sistemul de iniţiere. Sper ca ceea ce am descris să ofere câte ceva din lumina şi înţelepciunea inestimabilă ascunsă în acesta. Nimic din ce e ascuns nu va fi nedezvăluit în timp util pentru cei bine pregătiţi. Anxietatea crescândă a atâtor fraţi de azi, în legătură cu îndeplinirea completă a scopului şi conţinutului adevărat al

Ordinului nostru, este un semn că Lumina centrală se disipează. Fie ca cei mai mulţi membri să găsească cunoaşterea adevărului despre secretul pierdut al fiinţei lor.

Viitorul e în mâinile Frăţiei Masonice. Nădăjduiesc ca această lucrare să vă fie de folos în însuşirea învăţăturilor masonice şi în lărgirea înţelegerii acestui subiect monumental, dar subestimat. Să reuşiţi să inspiraţi generaţiile viitoare să beneficieze şi să continue învăţăturile sale. Dacă vrem ca masoneria să supravieţuiască, trebuie să reîmprospătăm rândurile sale cu nou-veniţii. Declinul continuu al organizaţiilor religioase din Occident, exacerbată de scepticismul ştiinţific vizavi de Religie, împiedică multe persoane să beneficieze de bogăţia spirituală. Golul lăsat de declinul bisericilor moderate este umplut fie de credinţele ciudate şi minunate ale Noii Ere (New Age), fie de un fundamentalism religios despotic. Cu toţii simţim nevoia genetică de a crede în ceva. Se pare că însuşi creierul nostru este alcătuit în acest mod. Avem însă libertatea de a decide în ce să credem. Nu trebuie să ne declarăm automat împotriva ştiinţei, intoleranţi la credinţele altora sau să evităm să trăim în armonie şi satisfacţie spirituală cu întreg universul.

Francmasoneria oferă un banchet tolerant, total, spiritual de satisfacere a foamei sufleteşti pe care o simţim fiecare. Ea funcţionează fără să impună vreo nepotrivire superstiţioasă sau să persecute diversitatea credinţelor umane. Dacă sunteţi deja masoni, sper ca această lucrare să vă încurajeze să exploraţi mai mult căldura spirituală a Ordinului şi să-i păziţi cu grijă principiile. Dacă nu sunteţi masoni, poate că ceea ce v-am spus despre calea străveche spre cunoaşterea spiritului uman vă va încuraja să învăţaţi şi să experimentaţi totul, chiar voi înşivă.

Bibliografie

Adam of Bremen ([1070] 2002) (trans. F.J. Tschan) *History of the Archbishops of Hamburg-Bremen* (Istoria arhiepiscopilor de Hamburg-Bremen) Chichester NY: Columbia University Press.

Alexander, F.M. (1969) (ed. E. Maisel) *The Alexander Technique. The Resurrection of the Body* (Tehnica Alexander. Revitalizarea corporală) New York: University Books.

Barlow W. (1991) *The Alexander Technique* (Tehnica Alexander) Rochester Vt: Inner Traditions International.

Barth, F. (1975) *Ritual and Knowledge Among the Backtaman of New Guinea* (Ritual şi cunoaştere la poporal Backtaman din Noua Guinee) New Haven Ct: Yale University Press.

Bastock, M. (1956) A gene mutation which changes a behaviour pattern *Evolution* 10 („O mutaţie genetică care schimbă modelul comportamental"), pp. 421–439.

(1967) *Courtship; An Ethological Study* (Perioada rutului: un studiu etologic), Chicago II Aldine Press.

Bastock, M. & A. Manning (1955) The courting of *Drosophila melanogaster Behaviour* 8 („Perioada rutului la *Drosophila melanogaster"* 8), pp. 85–111.

Bear, D.M. & P. Fedio (1977) Quantitative analysis of interictal behaviour în temporal lobe epilepsy *Archives and Neurology* 34 („Analiza cantitativă a comportamentului interictal în lobul temporal epileptic" 34), pp. 454–467.

Blackledge, C. (2003) *The Story of V (Istoria lui V)* London: Weidenfeld & Nicholson.

Blackmore S. (1999) *The Meme Machine* (Aparatul de meme), Oxford: Oxford University Press.

Boyer, Pascal (2002) *Religion Explained* (Religia explicată) Londra: Vintage.

Brown, D. (2003) *The Da Vinci Code (Codul lui Da Vinci*) London: Bantam.

Brown, W.M. (1980) Polymorphism în mitochondrial DNA of human revealed by restriction endonuclease analysis, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA,* 77 („Polimorfismul ADN-ului uman mitocondrial revelat de analiza endonucleică restricţionată"), pp. 3605–3609.

Campbell, J. (1988) *The Power of Myth* (Puterea mitului) New York: Doubleday.

Carmichael, M.S., R. Humber, *et al.* (1987). Plasma oxytocin increases in the human sexual response *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism* 64 („Creşterile plasmatice de ocitocine în reacţia sexuală umană"), p. 27.

Colbert, E.H. (1980) *Evolution of the Vertebrates: A history of the backboned animals through time* (Evoluţia vertebratelor: o istorie a lor de-a lungul timpului) New York and Chichester: John Wiley.

Critchley, H.D., R. Elliott, C.J. Mathias, R.J. Dolan (2000) 'Neural activity relating to generation and representation of galvanic skin conductance responses: a funcţional magnetic resonance imaging study *Journal of Neuroscience* („Activitatea neuronală şi generarea şi reprezentarea reacţiilor conductive galvanice cutanate: un studiu funcţional de rezonanţă magnetică imagistică"). 15 April 2000 20 (8), pp. 3033–3040.

D'Aquili, E.G. & A.B. Newberg (1993) Liminality, trance and unitary States and meditation *Studia Liturgica* 23 („Liminalitatea, transa, stările unitare şi meditaţia"), pp. 2–34.

Dawkins, R. (1976) *The Selfish Gene* (Egoismul genei) Oxford: Oxford University Press.

(1988) *The Bland Watchmaker* (Ceasornicarul orb) Londra: Penguin.

(1988) *Unweaving the Rainbow* (Destrămarea curcubeului) Londra: Allen Lane.

(1999) *The extended Phenotype* (Fenotipul extins)

Oxford: Oxford University Press.

Dennett, D.C. (1990) Memes and the exploitation of Imagination *Journal of Aesthetics and Art Criticism* 48 („Meme-le şi exploatarea imaginaţiei"), pp. 127–135.

(1992) *Consciousness Explained* (Conştiinţa extinsă), Londra: Allen Lane.

Devereux, P. (2002) *Living Ancient Wisdom* (Revitalizarea înţelepciunii antice) Londra: Rider.

Dewhurst, K. & A.W. Beard (1970) Sudden religious conversion în temporal lobe epilepsy *British Journal of Psychiatry* 117 („Conversia religioasă subită în epilepsia lobului temporal"), pp. 497–507.

Diamond, J. (1997) *Guns, Germs and Steel: The fates of human societies* (Arme, germeni şi oţel: soarta societăţilor umane) Londra: Vintage.

Dieck, A. (1963) Zum Problem der Homindenmoorfunde (menschliche Moorleichen) *Neue Ausgrabungen und Forschungen în Niedersachsen* 1 (Despre problema cadavrelor umane din Moorland – Noi săpături şi descoperiri în Saxonia Inferioară), pp. 106–112.

Edelman, G.M. & G. Tononi (2000) *Consciousness: How Matter Becomes Imagination* (Conştiinţa sau cum materia devine imaginaţie) Londra: Penguin.

Edwards, B. (1979) *Drawing on the Right Side of the Brain* (Desenul şi partea dreaptă a creierului) Londra: Fontana/Collins

(1987) *Drawing on the Artist Within* (Desenul şi artistul din tine) London: Collins.

Einstein, A. ([1918] 1982) Address to Berlin Physical Society on the occasion of Max Planck's 60th Birthdays în Cal Seeling (ed.) *Ideas and Opinions: Albert Einstein* (Cuvântare la Societatea de Fizică din Berlin cu prilejul celei de a 60-a aniversări a zilei de naştere a lui Max Planck în Cal Seeling (ed.) Idei şi Opinii: *Albert Einstein)* New York: Three Rivers Press.

([1930] 1982) Religion and Science, în Call Seeling (ed.) *Ideas and Opinions:*

Albert Einstein („Religie şi ştiinţă", în Cal Seeling (ed.) Idei şi Opinii: *Albert Einstein)* New York: Three Rivers Press.

([1941] 1982) Advancement of Science, în Cal Seeling (ed.) *Ideas and Opinions:*

Albert Einstein („Progresul în ştiinţă" în Cal Seeling (ed.) Idei şi opinii: *Albert Einstein)* New York: Three Rivers Press.

([1949] 1956) (trans. A. Harris), *The World As I See It* (Cum văd eu lumea) New York: Philosophical Library.

Ellis Davidson, H. (1993) *The Lost Beliefs of Northern Europe* (Credinţele pierdute ale Europei de Nord) Londra: Routledge.

(1998) *Roles of the Northern Goddess* (Rolurile Zeiţei nordice) Londra: Routledge.

Fiske, A.P. & N. Haslam (1997) Is obsessive-compulsive disorder a pathology of the human disposition to perform socially meaningful rituals? Evidence of similar content' *Journal of Nervous and Mental Disease* 185 (4) („Este afecţiunea obsesiv-compulsivă o patologie a dispoziţiei umane de a participa la ritualuri sociale semnificative? Dovezi cu conţinut asemănător"), pp. 211–222.

Flett, J. (1976) *Lodge Kirkwall Kilwining No 382* (Loja Kirkwall Kilwining nr. 382) Lerwick: Shetland Times.

Forster, E.M. (1927) *Aspects of the Novel* (Aspecte ale romanului) Londra: Edward Arnold.

Fort Newton, J. (1921) *Builders: A Story of Masonry* (Constructorii: o istorie a masoneriei) Whitefish Mt: Kessinger Publishing.

Freeman W.J. (1999) *How Brains Make Up Their Minds* (Creierul şi luarea deciziilor) London: Weidenfeld & Nicolson.

Galton, F. (1869) *Hereditary Genius, an Inquiry into its Laws and Conséquences* (Geniul ereditar, o incursiune în legile eredităţii şi consecinţele sale) Londra: Macmillan.

Gelihom, E. & W.F. Kiely (1972) Mystical States of consciousness. Neurophysiological and clinical aspects *Journal of Nervous and Mental Disease* 154 („Stările mistice ale conştiinţei. Aspecte neurofiziologice şi clinice"), pp. 399–405.

Gimbutas, M. (2001) *The Language of the Goddess* (Limbajul Zeiţei) Londra: Thames and Hudson.

Glob, P.V. (1971) *The Bog People* (Oamenii mlaştinilor) Londra: Paladin.

Gopnik A., A. Meltzoff & P. Kuhl (1999) *How Babies Think* (Cum gândesc bebeluşii) Londra: Phoenix.

Gould, S.J. (1997) *Life's Grandeur; The Spread of Excellence from Plato to Darwin* (Măreţia vieţii: răspândirea excelenţei de la Platon la Darwin) Londra: Vintage.

Gourlay, K. (2000) Orkney scroll may be priceless relic *The Times*, 21 July („Manuscrisul din Orkney – o relicvă nepreţuită?").

Hawking, S. (1988) *A Brief History of Time* (Scurtă istorie a timpului) Londra: Bantam. Helbaek, H. (1950) Tollund-Mandens siliste Maaltid *Aarbřřger for nordisk Oldkyndighed og Histoire 1950,* pp. 311–341. Pentru informaţii în limba engleză, vezi www. silkeborgmueseum.dk/en/tollund.html (accesat în octombrie 2004).

Henderson, M. (2002) Scratches that trace the ascent of man *The Times,* 11 January, p. 5 („Urme care dezvăluie originea omului").

Hodgkinson, L. (1988) *The Alexander Technique* (Tehnica Alexander) Londra: Piatkus.

Jansky, J., *el. Al.* (2002) Orgasmic aura originales from the right hemisphere *Neurology* 58 (January) („Aura

orgasmică provine din emisfera dreaptă"), pp. 302–304.

Jevning, R., R.K. Wallace & M. Beideback (1992) The physiology of meditation. A review, *Neuroscience and Biobehavioral Reviews,* 16 („Fiziologia meditaţiei. O sinteză"), pp. 415–424.

Jorgensen, S. (1958) Grauballenmandens fundsted *UML: ÍÍrborg for Jysk Arkććologisk Selskab* Aarhus.

Johanson D.C. & M.A. Edey (1981) *Lucy: The Beginings of Humankind* (Lucy: începuturile speciei umane) Londra: Granada.

Joseph, R. (1988) Dual mental functioning în a split brain patient' *Journal of Clinical Psychology* 44 („Funcţionalitatea mentală dual la pacientul cu personalitate multiplă"), pp.770–779.

(1996) *Neuropsychiatry, Neuropsychology and Clinical Neuroscience* (Neuropsihiatrie, neuropsihologie şi neuroştiinţă clinică) Baltimore MD and Londra: Williams & Wilkins.

Kandel, E.R., J.H. Schwartz & T.M. Jessell (2000) *Principles of neural Science* (4th ed) (Principii de ştiinţă neuronală, ediţia a patra), New York and Londra: Megraw-Hill.

Komisaruk, B.R. & B. Whipple (2000) How does vaginal stimulation produce pleasure, pain and analgesia? în R.B. Fillingim (ed.) *Sex, Gender and Pain,* Progress în Pain Research and Management, vol. 17 („Cum se produce plăcere prin stimulare vaginală, durere şi anestezie?" în R.B. Fillingin (ed.) Actul sexual, sexul şi durerea, evoluţia în cercetarea şi managementul durerii, vol. 17), Seattle Wa: IASP Press.

Komisaruk, B.R., C.A. Gerdes & B. Whipple (1997) Complete spinal cord înjury does not block perceptual responses to genital self-stimulation in woman, *Archives of Neurology* 35 („Afecţiunea severă a coloanei vertebrale nu blochează reacţiile perceptive ale stimulării organelor

genitale feminine”), pp. 1513–1520.

Lane’s List: Masonic Records 1717–1894 (2nd ed. 2000) (Lista lui Lane: însemnări masonice 1717–1894, a doua ediţie), Hinckley: Lewis Masonic.

Libet, B., A. Freeman, K. Sutherland (eds) (1999) *The Voliţional Brain: Towards a Neuroscience of Free Will* (Creierul volitiv: spre o neuroştiinţă a liberului arbitru) Thorverton: Imprint Academic.

Liden, K. (1969) From Pagan Sanctuary to Christian Church: the exeavation of Maere Church, Trondelag *Norwegian Archeological Review* 2 („De la sanctuarul păgân la Biserica creştină: excavarea Bisericii Maere din Trondelag”), pp.23–32.

Lomas, R. (2002) *The Invisible Collège* (Colegiul Invizibil), Londra: Headline.

(2003) *Freemasonry and the Birth of Modern Science* (Francmasoneria şi naşterea ştiinţelor moderne), Gloucester Ma: Fair Winds Press.

Lomas, R. & C. Knight (1996) *The Hiram Key* (Secretul lui Hiram, Ed. Aquila 2002, Oradea) London: Arrow.

(1997) *The Second Messiah* (Al doilea Mesia, Ed. Aquila 2003, Oradea) London:

Arrow.

(2000) *Uriel’s Machine: The Ancient Origins of Science* (Aparatul lui Uriel: originile antice ale ştiinţei, Ed. Aquila 2002, Oradea) Londra: Arrow.

(2004) *The Book of Hiram* (Cartea lui Hiram, Editura Aquila, 2005, Oradea), Londra: Arrow.

Maney, K. (2003) *The Maverick and His Machine* (Maverick şi aparatul său): Hoboken NJ and Chichester: John Wiley.

Marzi, C.A. (1986) Transfer of visual information after unilateral imput to the brain, *Brain and Cognition,* 5 („Transferul informaţiilor vizuale după inputul unilateral în

creier”), pp. 163–173.

meclelland, D. (1961) *The Achieving Society* (Memoria societăţii) Princeton NJ: Van Nostrand.

Moir, A. & D. Jessel (1989) *Brain sex, The Real Differences Between Men & Women* (Creierul sexual, adevăratele diferenţe dintre bărbaţi şi femei) Londra: Mandarin.

Morgan, E. (1972) *The Descent of Woman* (Descendenţa femeii) Londra: Souvenir Press.

Newberg, A., E. D’Aquili A.V. Rause (2002) *Why God Won’t Go Away: Brain Science and the Biology of Belief* (De ce nu pleacă Dumnezeu: ştiinţa creierului şi biologia credinţei) New York: Ballantine Books.

Newton I. ([1725] 1934) *Mathematical Principles of Natural Philosophy* (Principiile matematice ale filosofiei naturale) Berkley la: University of California Press.

North J. (1996) *Stonehenge, Neolithic Man and the Cosmos* (Stonehenge, omul neolitic şi universul) Londra: Harpercollins.

Ornstein, R. (1991), *The evolution of Consciousness* (Evoluţia conştiinţei) New York and Londra: Touchstone Books.

Orwell, G. (1968) *The Collected Essays, Journalism, and Letters of George Orwell* vol.2: *My Country, Right or Left* (Antologie de eseuri, jurnalism şi scrisori ale lui George Orwell, vol. 2: Ţara mea, de dreapta sau de stânga) New York: Harteourt, Brace & World.

Penfield, W.A.P. Perot (1963) The brain’s record of auditory and visual experience, *Brain,* 86 („Experienţa auditivă şi vizuală a creierului”), pp. 595–695.

Persinger, M.A. (1983) Religious and Mystical Experiences as artifacts of temporal lobe function. A Generat Hypothesis *Perceptual and Motor Skills* 60 („Experienţe religioase şi mistice ca artefacte ale funcţiei lobului temporal. O ipoteză generală”), pp. 827 – 830.

— (1984) People who report religious experiences also display enhanced temporal-lobe signs *Perceptual and Motor Skills* 58 („Oamenii cu experienţe divine dispun de semne îmbunătăţite ale lobului temporal"), pp. 127–133.

— (1987) *Neuropsychological Bases of God Beliefs* (Bazele neurofiziologice ale credinţei în Dumnezeu) New York: Praeger.

(1993) Vertorial cerebral hemisphericity as differenţial sources for the sensed presence, mystical experiences and religious conversions *Perceptual and Motor Skills* 76 („Emisferele cerebrale vertoriale ca surse diferenţiate pentru simţirea unor prezenţe, experienţe mistice şi convertiri religioase"), pp. 915–930.

Port, C.B. (1998) *Molecules of Emotion* (Moleculele emoţiei) London: Simon and Schuster.

Pincus, Jonathan H. A Gary J. Tucker (1978) *Behavioural Neurology* (Neurologie comportamentală) Oxford: Oxford University Press.

Pinker, S. (1994) *The Language Instinct* (Instinctul limbajului) Londra: Allen Lane.

Pribram, K.H. (1969) *On the Biology of Learning* (Despre biologia învăţării) New York: Harcourt, Brace World.

— (1974) How is it that sensing so much we can de se little? m (F.O. Schmitt & F.G. Worden eds) *The Neurosciences, Third Study Program* („Cum se face că putem atât de puţin, deşi simţim atât de mult?" Cambridge Ma şi Londra: MIT Press, pp. 249–261.

Raine, A., M.S. Buchsbaum & I. Stanley (1994) Selective reductions in prefrontal glucose metabolism în murderers *Biological Psychiatry,* 29 („Reducţii selective în metabolismul glucidic prefrontal la criminali"), pp. 14–25.

Ramachandran, V.S. & Blakeslee (1999) *Phantoms in the Brain* (Fantomele creierului) Londra: Fourth Estate.

Ramachandran, V.S., W.S. Hirstein, K.C. Armei, E.

Tecoma & V. Iragui (1997) The neural basis of religious experience, *Proceedings of the Annual Conference of the Society of Neuroscience,* vol. 23. Abstract 519.1. („Bazele neuronale ale experienţei religioase")

Reanney, D. (1995) *The Death of Forever* (Moartea eternităţii) Londra: Souvenir Press.

Sinclair, A. (2000) *The Secret Scroll* (Manuscrisul secret) Londra: Sinclair-Stevenson.

Speth, G.W. & W. Craven The Kirkwall Scroll *Ars Quatuor Coronatomm* 10 („Pergamentul din Kirkwall"), pp.27–31.

Squire, C. (1912) *Celtic Myth and Legend, Poetry and Romance* (Miturile şi legendele celtice, poezie şi romanţă) Londra: Gresham.

Stevenson, D. (1988) *The Origins of Freemasonry* (Originile francmasoneriei) Cambridge: Cambridge University Press.

Smyser, H.M. (1965) Ibn Fadia's account of the Rus în J.B. Bessinger Jr. And R.P. Creed (eds) *Medieval and Linguistic Studies în Honour of Francis Beabody Magoun* („Relatarea lui Ibn Fadia despre Rus" în J.B. Bessinger Jr. Şi R.P. Creed (eds) Studii medievale şi lingvistice în onoarea lui Francis Beabody Magoun Jr.), Londra: Allen & Unwin.

Tacitus (1980) *Germanicus* (Germanicus) London: Penguin.

Temple, R. (1991) *He Who Saw Everything: A verse translation of the epic of Gilgamesh (Cel care a văzut totul: o traducere în versuri a Epopeii lui Ghilgameş)* Londra: Rider.

Thom, R. (trans. D.H. Fowler) (1975) *Structural Stability and Morphogenesis: An Outline of a generat theory of models* (Stabilitatea structurală şi morfogeneza: o evidenţiere a teoriei generale a modelelor) Menlo Park la: Benjamin/Cummings.

Thomson, W.P.L. (1987) *History of Orkney* (Istoria arhipelagului Orkney) Edinburgh: Mercat Press.

The Times (2002) Renée Thom Obituary, 26 octombrie (Necrologul lui Renée Thom, 26 octombrie).

Turner, V.W. (1969) *The Ritual Process: Structure and antistructure* (Procesul ritualic: structură şi antistructură) Chicago II Aldine Publishing.

Underhill, E. (1923) *Mysticism. A study of the nature and Development of Man's Spiritual Consciousness* (Misticismul. Un studiu despre natura şi dezvoltarea conştiinţei spirituale umane) Londra: Methuen.

Van de Castle, R.L. (1994) *Our Dreaming Mind* (Creierul nostru visător) Londra: Aquarian.

Watchmeister, C. & M. Enquist (1999) The Evolution of Female Coyness – Trading Time for Information *Ethology* 105 (11) („Evoluţia timidităţii sexuale feminine – momentul schimbului de informaţii"), pp. 983–992.

Wilmshurst, W.L. (1922) *The Meaning of Masonry* (Semnificaţia masoneriei) Londra: William Rider.

— (1924) 'Notes on Cosmic Consciousness, typescript of article for *The Occult Review,* March („Note despre conştiinţa cosmică").

— (1925) The Fundamental Philosophic Secrets within Masonry („Fundamentul secretelor filosofice în cadrul masoneriei"), lucrare citită în London Masonic Study Circle (nepublicată MS).

— Note de jurnal nepublicate 1889–1939.

— (ed. R. Lomas) (în curs de tipărire) *The Secret Science Of Masonic Initiation* (Ştiinţa secretă a iniţierii masonice) Hinckley: Lewis Masonic.

Wilson, C. (1990) *The Craft of the Novel* (Meşteşugul romanului) Bath: Ashgrove Press. (2004) *Dreaming to Some Purpose* (A visa cu un scop) Londra: Century.

Wothington, E.L., T.A. Kurusu, M.E. Mecullough & S.J. Sandage (1996) Empirical research on religion and

psycho-therapeutic processes and outcomes. A ten-year review and research prospecte *Psychological Bulletin* 119 („Cercetări empirice asupra religiei şi proceselor şi rezultatelor psihoterapeutice. Zece ani de perspectivă, sinteză şi cercetare"), pp.448–487.